

Bachelorproef

Blended learning geïntegreerd in het vak MEAV voor de component
economische vorming

Promotor:
Jill Lippens

Bachelorproef voorgedragen door:
Britt De Neve
Anelore Goessens
Yanaika De Spiegeleer
Celien Devenyns

Vakgroep:
economie

Tot het behalen van het
diploma van:

2021-2022

Educatieve Bachelor voor
Secundair Onderwijs

TREFWOORDEN

Maatschappelijke, economische en artistieke vorming

Economische vorming

Blended learning

Digitale leermiddelen

Didactisch materiaal

Voorwoord

Wij zijn Britt De Neve, Annelore Goessens, Yanaika De Spiegeleer en Celien Devenyns, laastejaarsstudenten aan de Arteveldehogeschool te Gent. Met deze bachelorproef sluiten wij onze Educatieve Bachelor Secundair Onderwijs af.

Naar aanleiding van de hervormingen in de tweede graad van het secundair onderwijs kozen wij ervoor om lesmateriaal uit te werken voor het nieuwe vak maatschappelijke, economische en artistieke vorming (MEAV). Als studenten economie legden wij onze focus op de economische component binnen dit vak. Bovendien moesten heel wat leerlingen de voorbije jaren zelfstandig aan de slag gaan ten gevolge van de coronapandemie. We merkten dat deze trend zich verderzette waardoor we een lespakket wilden ontwikkelen waarmee de leerlingen individueel, maar toch ondersteund te werk kunnen gaan. Wij vonden het een uitdaging om blended learning hierbij te integreren. Op deze manier kunnen de leerlingen zowel op individuele basis als in een klascontext de leerplandoelen behalen.

Graag willen wij onze promotor Jill Lippens bedanken om ons doorheen dit traject te begeleiden. Dankzij haar feedback konden wij tot een mooi eindresultaat komen.

Ook willen wij onze ouders, vrienden en familie bedanken voor de steun doorheen dit jaar.

Tenslotte bedanken we ook alle leerkrachten die hebben deelgenomen aan onze bevraging en hun bijdrage leverden aan onze bachelorproef.

Britt De Neve, Annelore Goessens, Yanaika De Spiegeleer en Celien Devenyns

Gent, juni 2022

Inhoudstafel

Voorwoord	3
Inleiding.....	6
1 Onderzoeksvoorstel.....	7
1.1 <i>Motivatie onderwerp</i>	7
1.2 <i>Verkennde fase</i>	7
2 Literatuurstudie	8
2.1 <i>Hervorming in het secundair onderwijs</i>	8
2.1.1 Hervorming van de tweede en derde graad: acht studiedomeinen.....	9
2.1.2 Wijzigingen binnen het vakgebied economie.....	9
2.2 <i>Maatschappelijke, economische en artistieke vorming.....</i>	11
2.2.1 De verklaring op pedagogisch didactisch vlak.....	11
2.2.2 Vooropgestelde leerplandoelen	11
2.3 <i>Beschikbaar lesmateriaal</i>	13
2.3.1 Samenstelling handboeken	13
2.3.2 Vergelijkende studie handboeken	16
2.4 <i>Impact coronapandemie.....</i>	23
2.4.1 Afstandsonderwijs: succes of noodmaatregel?.....	23
2.5 <i>Werkvormen die de autonomie van leerlingen verbeteren</i>	24
2.5.1 Blended learning	24
2.5.2 Voor- en nadelen van blended learning.....	26
2.5.3 Flipped classroom	28
2.5.4 Kennisclips.....	29
3 Onderzoek	30
4 Vraag vanuit werkveld	34
4.1 <i>Beperkingen bestaande lesmateriaal.....</i>	34
4.2 <i>Integratie leermiddelen in het vak MEAV</i>	34
5 Leerwerkboek ‘Level Up’	35
5.1 <i>Hoofdstuk 1: Op weg met het budget.....</i>	35
5.2 <i>Hoofdstuk 2: Wa kost da?.....</i>	35
5.3 <i>Hoofdstuk 3: Eerste hulp bij ongevallen.....</i>	36

5.4	<i>Hoofdstuk 4: Aan de slag op de arbeidsmarkt.....</i>	36
5.5	<i>Hoofdstuk 5: Beïnvloeding actuele ontwikkelingen op beslissingen ondernemingen & organisaties.....</i>	36
5.6	<i>Hoofdstuk 6: De marktprijs.....</i>	37
5.7	<i>Hoofdstuk 7: De gevolgen van actuele ontwikkelingen voor de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid</i>	37
6	Evaluatie materiaal.....	38
6.1	<i>De ondervindingen van de leerkrachten.....</i>	38
6.2	<i>Tekortkomingen.....</i>	39
7	Algemeen besluit	41
8	Bibliografie	42
9	Bijlagen.....	45
9.1	<i>Bijlage 1: bronnentabel.....</i>	46
9.2	<i>Bijlage 2: voorbeelden uit bestaande handboeken</i>	54
9.3	<i>Bijlage 3: bevraging nieuw vak MEAV.....</i>	60
9.4	<i>Bijlage 4: feedback leerkrachten.....</i>	65
9.5	<i>Bijlage 5: leerwerkboek Level Up leerlingenversie.....</i>	67
9.6	<i>Bijlage 6: leerwerkboek Level Up leerkrachtenversie</i>	292

Inleiding

In deze bachelorproef staat één vraag centraal: ‘Hoe blended learning integreren binnen het nieuwe vak maatschappelijke, economische en artistieke vorming (MEAV) voor de economische component, rekening houdend met de heersende onderwijsnoden?’ De keuze voor dit onderwerp hebben we te danken aan onze gemeenschappelijke interesse in het vakgebied economie. Via de vakgroep economie uit de opleiding Educatieve Bachelor Secundair Onderwijs op de Arteveldehogeschool kwamen we te weten dat er een algemene nood is aan aangepast lesmateriaal voor het vak MEAV. Deze noodkreet kwam er naar aanleiding van de maatregelen die genomen werden omwille van de coronapandemie en de onderwijshervormingen in de tweede graad secundair onderwijs.

In de literatuurstudie schetsen we eerst een algemeen beeld over deze onderwijshervormingen. Om vervolgens het leerplan MEAV van de tweede graad doorstroomfinaliteit te analyseren. Nadien volgt er een omschrijving van wat blended learning inhoudt en hoe dit toegepast kan worden in de klascontext. Bovendien vond het afstandsonderwijs de laatste jaren zijn plaats in de onderwijspraktijk ten gevolge van de coronapandemie. We vonden het daarom belangrijk om rekening te houden met deze actuele gebeurtenissen bij het ontwerp van het didactisch lespakket. Om dit te kunnen realiseren gingen we op zoek naar manieren om blended learning in te zetten in de klaspraktijk en het lesmateriaal deels te digitaliseren.

We maakten ook een overzicht van de opbouw van de verschillende leermethodes om een beeld te kunnen vormen van het bestaande materiaal. Daarna onderzochten we welke specifieke noden er heersten bij de handboeken die op dit moment voor handen zijn. Een online bevraging bij leerkrachten uit het werkveld die de economische component van het vak onderwijzen, hielp ons hierbij.

Met behulp van de literatuurstudie en de antwoorden uit de enquête konden we aan de slag gaan met de ontwikkeling van nieuw lesmateriaal dat voldoet aan de vraag uit de praktijk. Ten slotte riepen we de hulp van de leerkrachten uit het werkveld nogmaals in om het eindproduct te beoordelen, zodat we ons lespakket konden bijsturen. Op deze manier konden we het vooropgestelde doel bereiken: blended learning een plaats geven binnen het reguliere onderwijs rekening houdend met de onderwijsnoden.

We hopen dat dit werk leerkrachten en leerlingen mag ondersteunen bij het realiseren van blended learning binnen de economische component van het vak MEAV.

1 Onderzoeksvoorstel

Welke nood is er in de tweede graad doorstroomfinaliteit van het katholiek onderwijs voor de component economische vorming van het vak MEAV?

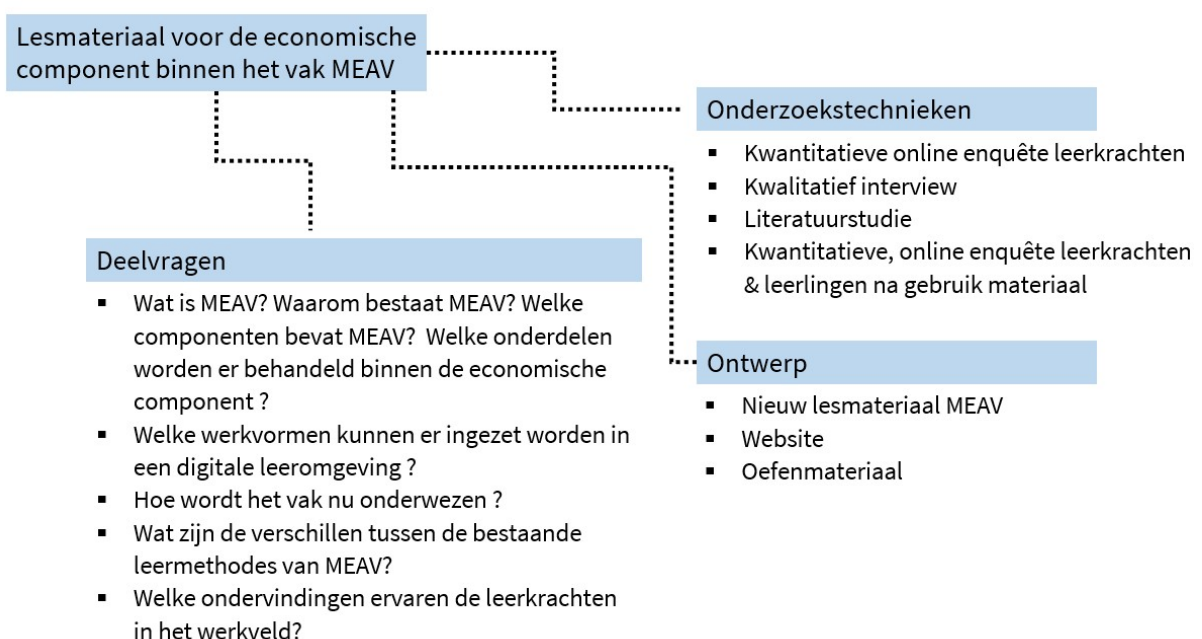
1.1 MOTIVATIE ONDERWERP

Naar aanleiding van de hervormingen in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs, werden er enkele nieuwe vakken ingevoerd waaronder maatschappelijke, economische en artistieke vorming. We zouden graag te weten komen welke leermethodes er al bestaan voor MEAV en hoe kwaliteitsvol deze zijn. Naar verluidt is het lesmateriaal voor dit vak zeer schaars en kent het enkele hiaten. Als studenten economie zullen wij ons richten op de component economische vorming.

Aangezien een nieuw vak ook een nieuw leerplan met zich meebrengt, werd MEAV nog niet behandeld tijdens het curriculum economie in de opleiding aan de Arteveldehogeschool. Hierdoor is onze voorkennis echter beperkt en zijn wij bereid ons hierin te verdiepen.

Ten gevolge van de coronacrisis moesten leerkrachten op zoek gaan naar vernieuwende werkvormen die toegepast konden worden in een digitale leeromgeving. Dit bracht zowel voor- als nadelen met zich mee. Wat ervoor heeft gezorgd dat we de perfecte balans tussen digitaal en klassiek onderwijs willen realiseren. Blended learning is een doordachte combinatie van het contact- en afstandsonderwijs, een actueel thema dus. Daarnaast is het een innoverende leervorm die uitdagende werkvormen met zich meebrengt. Het didactisch materiaal dat momenteel voor handen is, is beperkt. Daarom lijkt het ons interessant om dieper in te gaan op het beschikbare lesmateriaal. Vermits het katholiek onderwijs sterk vertegenwoordigd is in Vlaanderen, verkozen wij deze onderwijskoepel. Bovendien bleven onze stage-ervaringen beperkt tot het confessioneel vrij onderwijs en is onze ervaring in het officieel onderwijs gering.

1.2 VERKENNENDE FASE

2 Literatuurstudie

2.1 HERVORMING IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Vlaanderen staat gekend om haar kwaliteitsvol onderwijs. Toch kent het Vlaamse onderwijs zes werkpunten. Om het onderwijs kwalitatief te verbeteren is het noodzakelijk om aan deze pijnpunten te sleutelen. Deze verbeterpunten zijn het vertrekpunt om het secundair onderwijs te moderniseren (Onderwijs Vlaanderen, s.d.).

- 1 “Een op de acht jongeren haalt geen diploma secundair onderwijs. De modernisering moet die ongekwalificeerde uitstroom terugdringen.” (Onderwijs Vlaanderen, s.d.)
- 2 “Te veel studierichtingen bieden niet wat ze beloven. Leerlingen worden niet in gelijke mate voorbereid op het hoger onderwijs of de arbeidsmarkt: de verschillen tussen studierichtingen zijn groot.” (Onderwijs Vlaanderen, s.d.)
- 3 “Veel leerlingen doen, al van in het basisonderwijs, een leerjaar nog eens over. Zittenblijven wordt nog te vaak als enige mogelijkheid beschouwd om te differentiëren bij substantiële tekorten.” (Onderwijs Vlaanderen, s.d.)
- 4 “Sociale afkomst bepaalt nog te veel de school- en studiekeuze, de slaagkansen en studieresultaten van jongeren. Het huidige onderwijssysteem slaagt er niet in om sociale ongelijkheid weg te werken, ondanks de vele inspanningen en investeringen.” (Onderwijs Vlaanderen, s.d.)
- 5 “Eindtermen (wiskunde, Frans, PAV) worden onvoldoende bereikt in bepaalde richtingen. Er is ook geen eensgezindheid over de inhoud van algemene vorming. De verhouding is niet altijd duidelijk tussen de eindtermen of de ontwikkelingsdoelen en de vakoverschrijdende eindtermen, net zomin als de operationalisering ervan in de leerplannen en handboeken.” (Onderwijs Vlaanderen, s.d.)
- 6 “Internationaal onderzoek toont aan dat zowel onze beste leerlingen als de grote middenmoot significant minder sterk beginnen te presteren. Onder meer voor leesvaardigheid en wiskunde (PISA-onderzoek: Programme for International Student Assessment).” (Onderwijs Vlaanderen, s.d.)

Vanuit deze visie om het secundair onderwijs te hervormen stelt de Vlaamse overheid zestien sleutelcompetenties voorop die het fundament vormen voor de nieuwe eindtermen (Onderwijs Vlaanderen, 2019). De sleutelcompetenties weerspiegelen de veelzijdigheid van de maatschappij en zorgen ervoor dat elke jongere zich ten volle kan ontplooiën in zijn talenten (Figel, 2007). Het doel is dan ook dat alle leerlingen op het einde van het secundair onderwijs over de sleutelcompetenties beschikken om optimaal deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Ze worden ten volle klaargestoomd om te participeren op de arbeidsmarkt of om verdere studies aan te vatten. Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat de jongeren zich onderscheiden op basis van hun bekwaamheden (Onderwijs Vlaanderen, s.d.). Enkel op deze manier kunnen zij zich optimaal ontwikkelen.

De sleutelcompetenties zijn niet louter te vereenvoudigen tot vak- of leergebieden (Charels, 2019). Algemeen valt dus het verschil tussen vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen weg. Daarnaast zijn de attitudinale eindtermen enkel na te streven, terwijl het merendeel van de eindtermen op populatieniveau moeten worden behaald. “De eindtermen op populatieniveau zijn de minimumdoelen die op systeemniveau voor de meerderheid van de leerlingen haalbaar moeten zijn.” (Algemene Raad, 2018) Leerkrachten krijgen de vrijheid om zelf te kiezen binnen welke vakken of leergebieden ze welke eindtermen bereiken en wanneer ze de attitudes najagen (Bulckaert & Santermans, 2020).

Kortom de sleutelcompetenties beslaan een breed aantal competenties die een mens in de huidige maatschappij nodig heeft om mee te kunnen surfen op de golven van onze veranderende samenleving (Alkemade, 2017). Het is de taak van de leerkrachten om in te zetten op de uiteenlopende talenten van hun leerlingen en de eindtermen te behalen zodat iedereen zich maximaal kan ontplooiën.

2.1.1 Hervorming van de tweede en derde graad: acht studiedomeinen

De afgelopen jaren sleutelde de overheid aan de modernisering van het secundair onderwijs. De eerste graad onderging een hervorming in 2019. Hierbij lanceerde de overheid twee bundels van eindtermen, één voor de A-stroom en één voor de B-stroom (Bulckaert & Santermans, 2020). Sinds september 2021 kwamen ook de tweede en de derde graad van het secundair onderwijs aan bod, waarbij de eindtermen per finaliteit werden gegroepeerd (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2020). In tabel 1 (Onderwijs Vlaanderen, 2020) wordt de matrix van het Vlaams studieaanbod weergegeven. Onderwijs Vlaanderen deelde de tweede graad van het secundair onderwijs op in acht studiedomeinen verdeeld over de verschillende onderwijsvormen (aso, tso, bso, kso en buso), dit in combinatie met de drie finaliteiten (doorstroom-, arbeidsmarkt- en dubbele finaliteit) (Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen [AHOVOKS], 2020).

2.1.2 Wijzigingen binnen het vakgebied economie

De hervorming van de eerste graad zorgde voor nieuwe vakken in de basisvorming zoals ‘Economie en organisatie’ en ‘Maatschappij en welzijn’. Ook bij de modernisering van de tweede en derde graad introduceerde de overheid nieuwe studiegebieden die betrekking hebben op het vakgebied economie. Ze voerden acht studiedomeinen in waaronder ‘Economie en organisatie’ en ‘Maatschappij en welzijn’ (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2019).

Maatschappelijke, economische en artistieke vorming is een nieuw gemeenschappelijk vak voor zowel de doorstroom- als de dubbele finaliteit (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2020). Leerlingen in de doorstroomfinaliteit worden voorbereid om door te stromen naar het hoger onderwijs, terwijl leerlingen in de dubbele finaliteit worden klaargestoomd voor zowel het hoger onderwijs als de arbeidsmarkt (CLB, s.d.). Beide finaliteiten hebben elk een apart leerplan aangezien de doorstroomfinaliteit (D-finaliteit) dieper ingaat op de werking van de markten (de arbeidsmarkt) en de actuele ontwikkelingen die een invloed hebben op de werking van ondernemingen en organisaties. Door de introductie van het vak MEAV komen ook de leerlingen uit een niet-economische richting in aanraking met het vakgebied economie. Bovendien blijft het vak economie behouden voor de leerlingen uit economische richtingen (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2020).

MATRIX SECUNDAIR ONDERWIJS 2^e GRAAD

(*): niche-opleidingen / (*): deze richtingen kunnen ook aangeboden worden binnen BuSO OV4

	Finaliteit Doorstroom		Dubbele finaliteit (doorstroom / arbeidsmarkt)	Finaliteit Arbeidsmarkt		BuSO beschermd arbeids- milieu / dagbesteding
	Domeinoverschrijdend ASO (*)	Domeingebonden TSO/KSO (*)	TSO/KSO (*)	(D)BSO (*)	BuSO OV3	
TAAL EN CULTUUR	Grieks-Latijn Latijn	/	Taal en Communicatie Toerisme	Onthaal en recreatie	/	OV1 Opleidingsvorm gericht op maatschappelijk functioneren en participeren in een omgeving waar in ondersteuning voorzien is en in voorkomend geval op arbeidsdeelname in een omgeving waar in ondersteuning voorzien is. OV2 Opleidingsvorm gericht op maatschappelijk functioneren en participeren in een omgeving waar ondersteuning is voorzien én op tewerkstelling in een omgeving waar ondersteuning is voorzien.
STEM	Moderne talen Natuurwetenschappen Sportwetenschappen Topsport-Natuurwet. (*) Topsport-Economie (*) Econom. Wetenschappen Humane Wetenschappen Steinerpedagogie (*) Yeshiva (*)	Technologische wetenschappen Biotechnische wetenschappen Bouwwetenschappen	Bouwtechnieken Biotechnieken Elektromechanische technieken Elektrotechnieken Houttechnieken Voertuigtechnieken Binnenvaarttechnieken (*) Grafische technieken (*) Maritieme Technieken Dek (*) Maritieme Technieken Motoren (*) Textielontwerp en prototyping (*) Textielproductietechnieken (*)	Bouw Elektriciteit Hout Mechanica Printmedia Schilderen en Decoratie Binnenvaart (*) Zeevisserij (*) Textiel (*)	Basis Bouw Basis Hout Basismechanica	
KUNST EN CREATIE		Architecturale en beeldende vorming (*) Beeldende en audiovisuele vorming (*) Dans (*) Muziek (*) Woordkunst-drama (*)	Architecturale en beeldende kunsten (*) Ballet (*) Creatie en mode (*) Fotografie (*) Grafische technieken (*)	Artistiek-creatieve bewerkingen (*) Decor en Etalage (*)	/	
LAND- EN TUINBOUW		Biotechnische wetenschappen	Plant-, dier- en milieutechnieken	Plant, dier en milieu Paardenhouderij (*)	Basis Groenvoorziening en -decoratie	
ECONOMIE EN ORGANISATIE		Bedrijfswetenschappen	Bedrijf en organisatie Toerisme	Organisatie en Logistiek	Basis Organisatie en Logistiek	
MAATSCHAPPIJ EN WELZIJN		Maatschappij- en welzijnswetenschappen	Maatschappij en Welzijn Wellness en Lifestyle Creatie en Mode (*)	Haar- en Schoonheidsverzorging Moderealisatie en textielverzorging Zorg en Welzijn	Basis Confectie en Textielverzorging Basis Logistiek Onderhoud	
SPORT		/	Sport Topsport-Sportbegeleiding (*)	Topsport (*)	/	
VOEDING EN HORECA		Biotechnische wetenschappen	Bakkerijtechnieken Horeca Slagerijtechnieken Toerisme	Bakkerij Restaurant en Keuken Slagerij	Basis Bakkerij Basis Horeca Basis Slagerij	

Tabel 1 Matrix secundair onderwijs tweede graad

2.2 MAATSCHAPPELIJKE, ECONOMISCHE EN ARTISTIEKE VORMING

Zoals vermeld in deel 2.1 *Hervorming in het secundair onderwijs* bracht de modernisering van de tweede graad nieuwe leerplannen met zich mee. Verschillend van de oude leerplannen sluiten de eindtermen niet langer aan bij specifieke vakken (Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen [AHOVOKS] Afdeling Kwalificaties en Curriculum, 2020). Het zijn nu de sleutelcompetenties die de basis vormen voor de nieuwe eindtermen.

Een onderdeel van deze zestien sleutelcompetenties zijn de ‘economische en financiële competenties’, deze hebben ertoe geleid dat economie een vaste waarde kreeg binnen de basisvorming. De leerlingen ontwikkelen onder meer inzicht in het consumptiegedrag, de ondernemingen en de rol van de overheid. Al deze inhouden kregen hun plaats binnen de component economische vorming van het leerplan MEAV (Onderwijs Vlaanderen, s.d.).

MEAV is dus een nieuw onderdeel binnen de basisvorming van de tweede graad waarin de inhouden van de eindtermen economische en financiële competenties geïntegreerd werden (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

2.2.1 De verklaring op pedagogisch didactisch vlak

In het leerplan MEAV ligt de klemtoon op de sociale, maatschappelijke, culturele en economische vorming van jongeren. Om de ontwikkeling van de leerlingen maximaal te stimuleren bestaat het leerplan uit drie modules: maatschappelijke, economische en artistieke vorming. De leerkracht heeft de keuzevrijheid om te beslissen welke module wanneer aan bod komt binnen het schooljaar. Bovendien hebben leraren ook de mogelijkheid om de modules onderling te verdelen naargelang hun vakgebied (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

Binnen de economische component ligt de klemtoon op economische vorming van de leerlingen. De jongeren gaan aan de slag met verschillende economische onderwerpen en nemen een kritische houding aan ten opzichte van diverse thema's. Enkele vragen die de leerlingen zichzelf kunnen voorleggen zijn: Maak ik bewuste budgettaire keuzes? Wat kan ik doen met mijn spaargeld? Waarom sluit ik best een verzekering af? ... Op deze manier wordt duidelijk dat de economie en de maatschappij nauw met elkaar in verband staan. Daarnaast is het belangrijk dat jongeren leren over deze thema's zodat ze optimaal deel kunnen nemen aan de maatschappij (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

2.2.2 Vooropgestelde leerplandoelen

De module economische vorming omvat drie componenten:

1. “consumptiegedrag, inkomensverwerving en financiële producten”;
2. “de werking van ondernemingen en organisaties en hun maatschappelijke rol”;
3. “de werking van markten” (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

De leerplandoelen die vooropgesteld staan binnen de economische vorming vertrekken vanuit het leerplan ‘Mens en samenleving’ van de eerste graad (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

Tijdens de twee eerste jaren van het secundair onderwijs leerden de leerlingen onder meer over:

- het beargumenteren van keuzegedrag bij aankopen rekening houdend met aspecten van verantwoord consumeren;
- het maken van persoonlijke budgettaire keuzes rekening houdend met beschikbare middelen;
- het ontleden van een gezinsbudget;
- de risico's van lenen en schulden;
- de invloed van beslissingen van ondernemingen en organisaties op de omgeving;
- de invloed van de overheid op de samenleving door herverdeling (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

De leerplandoelen van de tweede graad van de module economische vorming binnen het leerplan MEAV D-finaliteit bouwen hierop voort. Binnen de economische component worden de volgende thema's behandeld:

- het maken van bewuste budgettaire keuzes rekening houdend met:
 - een eigen budget en gezinsbudget;
 - noodzakelijkheid en duurzaamheid van een aankoop;
 - aankoopkosten met inbegrip van financieringskosten.
- de invloed van actuele ontwikkelingen op de beslissingen van ondernemingen en organisaties;
- de invloed van actuele ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

Het leerplan Mens en samenleving uit de eerste graad vormt dus het fundament voor de economische component van het leerplan MEAV in de tweede graad. Er is een sterke samenhang tussen de leerplandoelen in beide leerplannen aangezien de leerlingen in de tweede graad verderbouwen op hun voorkennis uit de eerste graad. Om nieuw didactisch materiaal te ontwikkelen voor de tweede graad is het noodzakelijk om kennis te hebben van beide leerplannen. Dit zorgt ervoor dat de linken tussen de verworven kennis en de nieuwe kennis duidelijk zijn. Er is een doorlopende leerlijn zichtbaar tussen de eerste en tweede graad, er wordt dus ingespeeld op de verticale samenhang (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

2.3 BESCHIKBAAR LESMATERIAAL

Leerkrachten beschikken vaak over allerlei lesmateriaal, toch is het belangrijk om hier kritisch mee om te gaan aangezien het beschikbare materiaal hiaten of onvolledigheden kan bevatten. Ook voor de economische component van het vak MEAV zijn er enkele handboeken ontwikkeld waaronder: *Frame*, *Financiële en Economische Vorming*, *Maatschappelijke en Economische Vorming*, *Sonar* en *PIT*. Deze methodes moeten eveneens met een kritische houding bekeken worden.

2.3.1 Samenstelling handboeken

Handboeken bieden een leidraad voor zowel leerkracht als leerling. Een logische opbouw en structuur zijn daarbij essentieel. Dit ondersteunt de leerkrachten bij het voorbereiden van de lessen en de leerlingen bij het instuderen van de leerstof. Hieronder volgt een vergelijkende studie van de verschillende handboeken.

1. *Frame* - Van In

Frame bevat drie thema's die de onderdelen van het leerplan voor de economische module binnen het vak MEAV weerspiegelen:

- Thema 1: Consumptiegedrag, inkomensverwerving en financiële producten.
- Thema 2: De werking van ondernemingen en organisaties en hun maatschappelijke rol.
- Thema 3: De werking van de markten (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2021).

Elk thema beschikt over verschillende hoofdstukken die volgens eenzelfde structuur zijn opgebouwd. In bijlage twee is te zien hoe de hoofdstukken in *Frame* zijn samengesteld. Elk hoofdstuk start met een verduidelijking van de nieuwe leerstof. Nadien volgt er een breinbreker als introductie om de nieuwsgierigheid van de leerlingen aan te wakkeren. Bij de breinbreker stoten de leerlingen op een probleem waarvoor ze niet meteen de oplossing kennen. Het verdere verloop van het hoofdstuk gebeurt op basis van een 'parcours' dat opgedeeld is in verschillende stappen. Na het doorlopen van deze stappen reflecteren de leerlingen opnieuw over de breinbreker. Deze reflectie heet in het boek 'Eureka'. Ten slotte vinden de leerlingen een synthese van de kennis en inzichten die ze tijdens het parcours doorlopen hebben. Elke synthesesetext heeft ook een bijhorende kennisclip die de leerlingen kunnen raadplegen via een QR-code. Daarnaast is er ook een bordschema beschikbaar dat zorgt voor een schematische weergave van de leerstof.

Het ASA-principe vormt het fundament doorheen de hele methode (*Frame Economische Vorming*, 2021). Bij dit principe brengt men de leerstof eerst aanschouwelijk aan, vervolgens gaat men over naar de schematische fase en tot slot wordt de leerstof abstract aangebracht.

Om het ASA-principe uit te leggen aan de hand van een economisch voorbeeld gebruiken we de bedrijfskolom van chocolade. Eerst zou de leerkracht een filmpje kunnen tonen over het productieproces van chocolade. Nadien zou de leraar samen met de leerlingen een schema kunnen opstellen waarin de verschillende stappen die de chocolade aflegt, worden genoteerd. Ten slotte zou de leerkracht zinnen uit de bedrijfskolom kunnen geven waarna de leerlingen de verschillende stappen moeten benoemen met abstracte begrippen zoals logistiek, grossier en consument. Bovendien kan dit een vertrekpunt zijn om het begrip 'btw' toe te lichten.

2. *Financiële en Economische Vorming – Pelckmans Uitgevers*

Het boek *Financiële en Economische Vorming* behandelt in ieder hoofdstuk een onderzoeksvraag. De leerkracht speelt een belangrijke rol bij de start van een nieuw deel omdat hij moet nagaan over welke voorkennis de leerlingen beschikken. Bovendien moet de leraar de leerlingen prikkelen met een leuke introductie, want er is geen creatieve instap aanwezig in het boek.

Het werkboek is deductief opgebouwd, aangezien de leerlingen een groot theoriekader vinden aan het begin van elk hoofdstuk waarmee ze vervolgens aan de slag kunnen om oefeningen te maken.

Daarnaast biedt *Financiële en Economische Vorming* de mogelijkheid om online lesmateriaal, zoals extra websites en beeld- of luisterfragmenten, te raadplegen op Pelckmans Portaal. De kern van de leerstof is samengebracht in een overzicht op het einde van elk hoofdstuk. Daarbij hoort soms ook een instructievideo om de leerstof nog eens uit te leggen.

Tot slot kunnen de leerlingen een test jezelf en een portfolio invullen. Dit helpt hen om te achterhalen of ze de leerdoelen hebben bereikt. Verder kunnen de leerlingen een overzicht bijhouden van hun behaalde resultaten en wordt hun groeiproces in kaart gebracht (De Bruyn D. , et al., 2021). In bijlage twee is te zien hoe de structuur van het boek *Financiële en Economische Vorming* is opgebouwd.

3. *Maatschappelijke en Economische Vorming– Pelckmans Uitgevers*

Maatschappelijke en Economische Vorming is identiek aan het andere handboek van Pelckmans Uitgevers, *Financiële en Economische Vorming*. In bijlage twee is te zien dat de structuur van beide handboeken gelijklopend is, zowel de inhoud als de opbouw en de aanpak zijn hetzelfde. Het enige verschil met het boek *Financiële en Economische Vorming* is dat deze methode ook hoofdstukken over de maatschappelijke component bevat, wat minder relevant is voor deze studie (Becue, et al., 2021).

4. *Sonar – Uitgeverij Averbode*

Sonar is opgebouwd op basis van de OVUR-structuur: oriënteren, voorbereiden, uitvoeren en reflecteren. Door dit stappenplan te volgen, bereiken de leerlingen de vooropgestelde doelen en kunnen ze na het doorlopen van een hoofdstuk reflecteren over de leerstof.

Tijdens de oriëntatiefase gaan de leerlingen aan de slag met een blikopener, hierbij vertrekken ze vanuit een probleemstelling die aansluit bij de leefwereld van de jongeren. Daarna volgt de voorbereidingsfase waarin een duidelijke omschrijving van de vooropgestelde leerdoelen staat. Bovendien staan deze doelen ook boven iedere opdracht vermeld.

In de uitvoeringsfase doorlopen de leerlingen verschillende opdrachten waarbij er telkens aan verschillende doelen wordt gewerkt. Daarnaast staan er doorheen deze fase ook enkele kenniskaders uitgeschreven die de leerlingen ondersteunen bij het maken van de opdrachten.

Ten slotte reflecteren de leerlingen aan de hand van checklist of ze alle onderdelen onder de knie hebben. Deze rubrics zetten aan tot (zelf)reflectie. Wanneer de leerlingen niet alle doelen bereikt hebben, kan de leerkracht remediëring voorzien. Leraren vinden hiervoor extra materiaal zoals opdrachten en toetsen op het online platform 'disco' (Hardis & Roes, 2021). In bijlage twee is er een weergave van de structuur van het werkboek *Sonar*.

5. *PIT - Plantyn*

PIT bevat vier thema's die elk een onderdeel van het leerplan behandelen. Er is een thema over budgetteren, verzekeringen, prijsvorming en de arbeidsovereenkomst. In de algemene inhoudsopgave (zie bijlage 2) is te zien dat elk thema opgedeeld is in twee tot drie hoofdstukken. Ieder hoofdstuk volgt dezelfde opbouw. De leerstof wordt ingeleid met een instap waarin de leerlingen achterhalen aan welke doelen ze zullen werken. Dit gebeurt vaak aan de hand van een casus, een filmfragment of een afbeelding. Daarna verwerken de leerlingen de leerstof aan de hand van bijhorende opdrachten tijdens de fase 'ontdekken'. Vervolgens komt de verworven kennis samen in een samenvatting en zijn er nog enkele oefeningen beschikbaar. Wanneer de leerlingen nog extra uitdaging nodig hebben, kunnen ze aan de slag met de extra oefeningen en een online evaluatie via Scoolle (Verstaelen, et al., 2021). In bijlage twee wordt de opbouw van een hoofdstuk uit *PIT* weergegeven.

6. *Conclusie van de samenstelling van de handboeken*

Hieruit kan er besloten worden dat elk handboek een eigen opbouw en een eigen manier van werken heeft. De grootste gelijkheid tussen de verschillende handboeken is dat elk handboek een duidelijke structuur heeft, waardoor de leerlingen en leerkrachten een houvast hebben.

Bovendien blijkt uit deze vergelijkende studie dat het van belang is dat:

- er in elk leerwerkboek een gepaste intro aanwezig is om naar de nodige voorkennis te peilen;
- de theorie gestaafd wordt aan de hand van opdrachten;
- er aan het eind van elk deel een samenvatting is, waarbij er een kennisclip kan worden geïntegreerd om de leerlingen optimaal te ondersteunen.

2.3.2 Vergelijkende studie handboeken

Leerplandoel	Inhoud <i>Frame</i>	Inhoud <i>Financiële en Economische Vorming & Maatschappelijke en Economische Vorming</i>	Inhoud <i>Sonar</i>	Inhoud <i>PIT</i>
LPD 1: De leerlingen analyseren de totale kostprijs van aankopen rekening houdend met: • kortingen; • eenmalige en terugkerende kosten; • het jaarlijks kostenpercentage van een consumentenkrediet.	Leerplandoel één wordt in een afzonderlijk hoofdstuk behandeld. Volgende onderdelen komen aan bod: - de nadruk op reclame; - de basisverplichtingen van koper en verkoper; - afbetalingen met het jaarlijkse kostenpercentage; - bijkomende kosten bij een aankoop. ➔ Er worden hiervoor verschillende aankooprekeningen gebruikt.	Leerplandoel één wordt in een afzonderlijk hoofdstuk behandeld. Volgende onderdelen komen aan bod: - de koopovereenkomst; - de samenstelling aankoopprijs; - het consumentenkrediet; - afbetalingen met het jaarlijkse kostenpercentage; - de basisverplichtingen van koper en verkoper; - bijkomende kosten bij een aankoop. ➔ Er worden verschillende aankooprekeningen gebruikt.	Leerplandoel één en twee worden samengenomen in een hoofdstuk. Volgende onderdelen komen aan bod: - prijzen vergelijken; - garantie; - het jaarlijks kostenpercentage; - bijkomende kosten bij een aankoop; - de koopovereenkomst; - de basisverplichtingen koper en verkoper. - de interest; - de terugbetalingscapaciteit; - sparen; - soorten inkomsten en uitgaven;	Leerplandoel één en twee worden samengenomen in een hoofdstuk. Volgende onderdelen komen aan bod: - bijkomende kosten bij een aankoop; - soorten inkomsten en uitgaven; - sparen; - het verschil spaar-, zicht- en termijnrekening (extra); - lenen; - de terugbetalingscapaciteit; - budgetbegeleiding; - garantie;

LPD 2: De leerlingen maken in gesimuleerde situaties bewuste budgettaire keuzes bij aankopen.	Voor leerplandoel twee komen volgende onderdelen aan bod: - inkomsten en uitgaven; - budgettaire keuzes maken; - de terugbetalingscapaciteit; - sparen; - klasseren en bewaren van documenten rond budget; - garantie; - budgetbegeleiding.	Voor leerplandoel twee komen volgende onderdelen aan bod: - inkomsten en uitgaven; - klasseren en bewaren van documenten rond budget; - het verschil tussen sparen en lenen; - de terugbetalingscapaciteit; - de noodzakelijkheid en de duurzaamheid van een aankoop. → De nadruk ligt in dit hoofdstuk op garantie → Er is een terugkoppeling over de bijkomende kosten bij een lening. → Budgetbegeleiding ontbreekt.	- het verschil tussen de spaar- en termijnrekening (extra); - klasseren en bewaren van documenten rond budget. → Budgetbegeleiding komt niet aan bod.	- klasseren en bewaren van documenten rond budget. → Het jaarlijks kostenpercentage ontbreekt.

LPD 3: De leerlingen onderscheiden verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij een schadegeval op basis van een aangifteformulier.	Voor leerplandoel drie komen volgende onderdelen aan bod: - wat een verzekering is; - de verschillende soorten verzekeringen; - het verschil tussen verantwoordelijk en aansprakelijk; - wat de verzekering voor burgerlijke aansprakelijkheid inhoudt; - wat de verplichte boordocumenten zijn bij een auto; - wat ze moeten doen bij een ongeval; - een aangifteformulier invullen. ➔ Leerstof over franchise ontbreekt.	Voor leerplandoel drie komen volgende onderdelen aan bod: - het verschil tussen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid; - de verzekeringsovereenkomst of polis; - de franchise; - de verschillende soorten verzekeringen; - de schadeaangifte; - de schadevergoeding; - het advies, de hulp en bescherming in geval van schade (extra).	Voor leerplandoel drie komen volgende onderdelen aan bod: - de verschillende soorten verzekeringen; - de franchise; - de burgerlijke aansprakelijkheid; - het verschil tussen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. ➔ Het schadegeval met aangifteformulier ontbreekt.	Voor leerplandoel drie komen volgende onderdelen aan bod: - het nut van een verzekering; - het verschil tussen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid - wat is een verzekering?; - verzekeringsovereenkomst; - de polis; - de franchise; - de verschillende soorten verzekeringen; - de schadeaangifte.

LPD 4: De leerlingen analyseren elementen van het arbeidsrecht aan de hand van een arbeids- en studentenovereenkomst en bijhorende loonbrief.	Voor leerplandoel vier komen volgende onderdelen aan bod: - het arbeidsrecht; - de arbeidsovereenkomst; - de algemene verplichtingen; - het berekenen van het loon/wedde; - het studentenloon; - de risico's & gevolgen van zwartwerk; - advies en bescherming bij het uitvoeren van arbeid. ➔ Verschillende soorten arbeids-overeenkomsten ontbreken.	Voor leerplandoel vier komen volgende onderdelen aan bod: - de arbeidsovereenkomst; - de rechten en plichten van werkgever en werknemer; - de verschillende soorten arbeidsovereenkomsten; - het berekenen van het loon en de wedde; - het studentenloon; - advies, hulp en bescherming bij het uitvoeren van arbeid; - wat zwartwerk is.	Voor leerplandoel vier komen volgende onderdelen aan bod: - de rechten en plichten van de werkgever en de werknemer; - de studentenovereenkomst; - het studentenloon; - het verschil tussen het bruto- en nettoloan; - verschillende soorten arbeidsovereenkomsten. ➔ Advies, hulp en bescherming bij het uitvoeren van arbeid komen niet aan bod.	Voor leerplandoel vier komen volgende onderdelen aan bod: - de arbeidsovereenkomst; - de studentenovereenkomst; - de rechten en plichten van werkgever en werknemer; - het studentenloon; - advies, hulp en bescherming bij het uitvoeren van arbeid. ➔ De verschillende soorten arbeids-overeenkomsten ontbreken.

LPD 5: De leerlingen verklaren de invloed van actuele ontwikkelingen op beslissingen van ondernemingen en organisaties.	Voor leerplandoel vijf komen volgende onderdelen aan bod: - de e-commerce; - de deeleconomie; - de prijzen grondstoffen; - de concurrentie; - de krappe arbeidsmarkt; - de Duurzame Ontwikkelingsdoelen of de Sustainable Development Goals (SDG's). - actuele gebeurtenissen in de economie en de invloed daarvan op de bedrijfsvoering van ondernemingen.	Voor leerplandoel vijf komen volgende onderdelen aan bod: - de circulaire economie; - de korte keten; - abonnementsmodellen; - omnichannel (aankoopkanalen); - de deeleconomie. ➔ Concurrentie en arbeidsmarktcondities ontbreken.	Voor leerplandoel vijf komen volgende onderdelen aan bod: - de e-commerce; - de deeleconomie; - de korte keten. ➔ Concurrentie en arbeidsmarktcondities ontbreken.	Leerplandoel vijf komt niet aan bod in het werkboek, dit leerplandoel zal waarschijnlijk in een vervolgvorsie worden behandeld.

LPD 6: De leerlingen verklaren de werking van het marktmechanisme op de productmarkt op basis van factoren die vraag en aanbod beïnvloeden waaronder overheidsbeslissingen en concurrentie.	Voor leerplandoel zes komen volgende onderdelen aan bod: - het begrip markt; - de vraagcurve; - de aanbodcurve; - het marktevenwicht; - de oorzaken die zorgen voor veranderingen van vraag en aanbod; - de verschuiving op de productmarkt; - de minimumprijs; - de maximumprijs.	Voor leerplandoel zes komen volgende onderdelen aan bod: - de prijsvorming op productmarkt; - de oorzaken die zorgen voor veranderingen van vraag en aanbod; - de btw en accijnzen (extra); - de premies (extra); - de maximumprijs; - de minimumprijs; - de prijzen op een veiling (extra). ➔ Verschuivingen op de markt ontbreken.	Voor leerplandoel zes komen volgende onderdelen aan bod: - de vraagcurve; - de aanbodcurve; - het marktevenwicht; - de oorzaken die zorgen voor veranderingen van vraag en aanbod; - de verschuivingen op de markt. ➔ De beïnvloeding van de overheid met haar maximum- en minimumprijzen, komt niet aan bod.	Voor leerplandoel zes komen volgende onderdelen aan bod: - de vraagcurve; - de aanbodcurve; - het marktevenwicht; - het begrip markt. ➔ Verschuivingen op de markt en de beïnvloeding van de overheid met haar maximum- en minimumprijzen komen niet aan bod.

LPD 7: De leerlingen beschrijven gevolgen van actuele ontwikkelingen voor de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid.	Voor leerplandoel zeven komen volgende onderdelen aan bod: - het begrip arbeidsmarkt; - het sociaal overleg; - de vakbonden en werkgeversorganisaties; - de onevenwichten op de arbeidsmarkt; - de werkloosheid en knelpuntberoepen; - verschuivingen op de arbeidsmarkt (migratie en vergrijzing); - de sociale zekerheid.	Voor leerplandoel zeven komen volgende onderdelen aan bod: - het begrip arbeidsmarkt; - het sociaal overleg; - de vakbonden en werkgeversorganisaties; - het arbeidsmarktbeleid; - de sociale zekerheid; - de verschuivingen op de arbeidsmarkt (migratie en vergrijzing); - de werkloosheid en knelpuntberoepen.	Voor leerplandoel zeven komen volgende onderdelen aan bod: - het begrip arbeidsmarkt; - de verschuivingen op de arbeidmarkt; - de sociale zekerheid. → Vakbonden en werkgeversorganisatie komen niet aan bod. → Werkloosheid en knelpuntberoepen ontbreken.	Leerplandoel zeven komt niet aan bod in het werkboek, dit leerplandoel zal waarschijnlijk in een vervolgvorsie worden behandeld.

Tabel 2 Vergelijkende studie handboeken op basis van leerplandoelen

2.4 IMPACT CORONAPANDEMIE

2.4.1 Afstandsonderwijs: succes of noodmaatregel?

De coronapandemie heeft een enorme impact gehad op het onderwijs. Zowel leerkrachten als leerlingen hebben hierbij een immense druk ervaren. Leraren moesten op korte termijn een omschakeling maken naar een digitale leeromgeving. Door deze digitale switch was er weinig interactie met de leerlingen. Ze moesten tenslotte zelfstandig aan de slag gaan met wat ze online voorgeschoteld kregen. Het was voor leerkracht en leerling een grote uitdaging om onderwijs te realiseren op een totaal andere manier (Acco learn, 2021).

De afgelopen twee schooljaren kreeg blended learning onverwachts zijn plaats binnen het Vlaamse onderwijs. Volgens Tommy Opgenhaffen (2021), coördinator onderwijsontwikkeling en digitaal leren aan de Arteveldehogeschool Gent, konden we deze noodgreep geen blended learning noemen. Toch kunnen we deze crisis meedragen als een eerste oefenkans om meer te differentiëren, krachtige leerstrategieën toe te passen en gevarieerder les te geven. Een leraar moet echter wel inzetten op de zelfsturing, digitale kennis en metacognitie van zijn leerlingen. Metacognitie houdt in dat de leerlingen leren over hun eigen leren, waardoor ze meer inzicht krijgen in hun eigen leerproces. Pas wanneer een leraar inzet op deze drie pijlers, verhoogt de slaagkans van deze methode (De Wilde, 2021).

Door de plotse omschakeling moesten leraren op korte termijn hun manier van lesgeven herzien. Daarbij zijn veel leerkrachten op zoek gegaan naar engagerend multimediaal materiaal zoals breakout rooms in Teams, handjes opsteken in Zoom, podcasts ... Deze materialen gaan het gebrek aan online interactie tegen, met als doel de leerlingen te activeren en te motiveren (Acco learn, 2021).

Naast de negatieve gevolgen van de coronapandemie zoals de sociale isolatie, kende deze crisis dus ook positieve neveneffecten. Leraren hebben gedurende deze pandemie geleerd om gevarieerder les te geven en een krachtige online leeromgeving te realiseren. Leerkrachten deden dus hun uiterste best om van een nood een deugd te maken.

2.5 WERKVORMEN DIE DE AUTONOMIE VAN LEERLINGEN VERBETEREN

2.5.1 Blended learning

De onderwijsaanpak is drastisch veranderd door de coronapandemie. Blended learning maakte zijn intrede in het onderwijs. Het is een manier van lesgeven waarbij er gebruik wordt gemaakt van digitale werkvormen, letterlijk vertaald betekent het begrip blended learning 'gemixt leren' (de Kengt, 2018).

Bij een doordachte blended onderwijsaanpak is er sprake van drie essentiële parameters: motivatie, inzicht en ondersteuning (Acco learn, 2021).

Motivatie is de motor van het leren. Om de motivatie van de leerlingen op peil te houden wordt er in het onderwijs gewerkt met de zelfdeterminatietheorie (Deci & Ryan, 1985). Deze theorie, ook wel de ABC-theorie genoemd, steunt op de drie psychologische basisbehoeften van de mens: autonomie, verbondenheid en competentie. Iedere leerling heeft nood aan autonomie of zelfbepaling. Als leraar kan je de autonomie van de leerlingen bevorderen door hen keuzevrijheid te bieden bij het maken van opdrachten. Ten tweede moet de leerkracht inspelen op de verbondenheid met zijn leerlingen en tussen de leerlingen onderling. Een gevoel van betrokkenheid en hechting zorgt ervoor dat leerlingen gemotiveerd raken om hun taken te volbrengen. Ten slotte heeft elke mens, en dus ook iedere leerling, de behoefte om kennis te verwerven en een gevoel van competentie te ervaren. Activiteiten tot een goed einde brengen en met succes verwerken heeft een positief effect op het zelfbeeld van de leerlingen en zal ervoor zorgen dat ze actiever deelnemen aan klasactiviteiten (Struyf & Verbeeck, 2017). Het is noodzakelijk dat de behoefte aan autonomie, verbondenheid en competentie vervuld zijn. Op deze manier kunnen de leerlingen optimaal psychologisch functioneren en zijn ze kwalitatief gemotiveerd, wat ervoor zorgt dat ze zich goed voelen en mooie resultaten behalen (Van den Broeck, Ferris, Chang, & Rosen, 2016).

De tweede essentiële parameter van blended learning is inzicht. Als leerkracht is het noodzakelijk om inzicht te krijgen in de beginsituatie en het leerproces van de leerlingen. Op deze manier kan de leraar het leerproces van de leerlingen bijsturen en optimaliseren (Acco learn, 2021).

Ten derde is ondersteuning een noodzakelijke pijler van blended learning. Het is de taak van de leraar om de lerende te ondersteunen in zijn leerproces. Hij doet dit door zijn aanpak af te stemmen op het leerproces van de leerling. Differentiatie en individuele feedback zijn hierbij sleutelbegrippen. Een leerkracht kan verschillende leertrajecten voorzien door bijvoorbeeld te differentiëren op tempo en moeilijkheidsgraad. Door de leerstof online te zetten kunnen de leerlingen zelf kiezen op welk tempo ze de inhoud verwerken. Wanneer ze de leerstof als makkelijk ervaren, kunnen ze sneller door de lesinhoud gaan. Indien ze de leerstof moeilijk vinden, kunnen ze hier iets langer bij stilstaan. Een ander pluspunt hierbij is dat de autonomie van de leerlingen groeit, wat zorgt voor een toename van de motivatie.

Hieruit volgt dat motivatie, inzicht en ondersteuning drie belangrijke fundamenten zijn bij het realiseren van blended learning. Maar vormt blended learning nu een succes of was het slechts een noodingreep van de overheid?

Om het succes van afstandsonderwijs, en daarbij ook blended learning, te verhogen stelde de Vlaamse Scholierenkoepel enkele bouwstenen op waar leraren volgens leerlingen rekening mee moeten houden. De leerlingen hebben tenslotte een duidelijke mening over welke leermethodes al

dan niet werken door hun ervaringen met blended learning die ze sinds 2020 hebben opgedaan. Ten eerste kan blended leren een succesverhaal worden door leerlingen meer autonomie te geven. Zelf beslissingen kunnen nemen verhoogt hun motivatie. Ten tweede hebben leerlingen behoefte aan ondersteuning door hun leerkrachten. Voldoende feedback komt hun leerproces ten goede. Daarbovenop is een uitdagende en haalbare leeromgeving essentieel. Leerlingen vragen om gevarieerde taken en concrete afspraken, zodat de werkdruk haalbaar blijft. Ten slotte waarderen leerlingen de variatie aan digitale leermiddelen pas wanneer ze correct worden ingezet. Nieuwe werkvormen en tools zijn altijd fijn, maar je kan niet elke tool inzetten voor alle leerinhouden (De Vlaamse Scholierenkoepel [VSK], 2021).

Volgens de Vlaamse Scholierenkoepel kan blended learning dus zeker en vast een succesverhaal worden. Samen met verschillende onderwijspartners in de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) vragen ze om meer in te zetten op digitale inclusie en de professionalisering van leraren. Op deze manier wordt blended leren een verrijking voor zowel de leerkracht als de leerlingen (De Vlaamse Scholierenkoepel [VSK], 2021).

2.5.2 Voor- en nadelen van blended learning

voordelen - studenten	nadelen - studenten
▪ Verhoogde flexibiliteit Blended learning zorgt voor een wijziging op vlak van tijd en plaats voor het leren, wat om een verhoogde flexibiliteit vraagt.	▪ Internet is noodzakelijk Een goede internetconnectie is noodzakelijk om aan blended learning te kunnen doen.
▪ Individueller leren De leerlingen kunnen de leerstof op hun eigen tempo verwerken waardoor elke leerling een persoonlijk leertraject doorloopt.	▪ Verantwoordelijkheid en een goede timing zijn essentieel De leerlingen moeten beschikken over zelfdiscipline om online te studeren en alles binnen de voorziene tijd af te werken.
▪ Verhoogde motivatie De leeractiviteiten en -inhouden zijn diverser wat tot gevolg heeft dat de motivatie en interesse van de leerlingen stijgt.	▪ Kennis op technologisch vlak Om online les te kunnen volgen, moeten de leerlingen voldoende kennis hebben over computers (ICT-vaardigheden).
▪ Gevarieerder leren De leerlingen kunnen gevarieerder leren aangezien de leerkrachten gebruik kunnen maken van diversere leermethoden en -middelen bv. break-out rooms, podcasts, leerpaden ...	▪ Communicatievaardigheid Online communicatie verloopt niet altijd op een efficiënte manier. Vaak is er te veel of ongestructureerde communicatie waardoor niet alles duidelijk is.
▪ Betere resultaten Studies tonen aan dat de leerlingen die werken met blended learning betere resultaten behalen dan de leerlingen die traditioneel onderwijs volgen.	▪ Directe hulp of bijsturing Het is niet altijd evident om de vragen van een leerling te beantwoorden via een online tool. De leerkracht kan soms niet meteen antwoorden.
▪ Meer toegankelijkheid Het lesmateriaal wordt vaker op verschillende manieren aangeboden bv. online oefeningen, oefeningen op papier, kennisclips ...	▪ Overmaat aan informatie en leerstof De leerlingen ondervinden soms moeite met het verwerken van de leerinhouden aangezien ze vaak te maken krijgen met een overmaat aan informatie en leerstof.
▪ Effectieve tijdsbesteding De lessen duren langer aangezien de leerlingen en de leerkracht zich niet of minder vaak moeten verplaatsen.	▪ Gebrek aan motivatie Niet iedere student houdt van verandering. De omschakeling naar blended learning zorgt er dan ook voor dat leerlingen hun motivatie verliezen.

	▪ Nood aan technische middelen en het hierbij horende prijskaartje De ouders van de leerlingen moeten investeren in een computer, tablet of pc. Bovendien hebben de leerlingen een internetverbinding nodig. Dit alles heeft een behoorlijk prijskaartje. De laatste jaren ondersteunen heel wat secundaire scholen hun leerlingen wel door laptops te voorzien aan betaalbare prijzen.

(Celestino & Noronha, 2021)

voordelen - leerkrachten	nadelen - leerkrachten
▪ Gevarieerde ondersteuning Leerkrachten kunnen gevarieerde ondersteuning aanbieden bv. teksten, kennisclips, leerpaden ... die te allen tijde geraadpleegd kunnen worden door de leerlingen.	▪ Gestructureerde lesopbouw De onderwijsinstellingen kiezen welke aanpak gehanteerd wordt. Deze aanpak moet op een heldere manier opgebouwd zijn.
▪ Communicatievaardigheid Er is voortdurend een mogelijkheid tot online communicatie tussen de leerkracht en zijn leerlingen wat permanent leren mogelijk maakt.	▪ Begeleiding en ondersteuning voor de leerkrachten Ook de leraren moeten extra ondersteuning krijgen om aan de slag te kunnen gaan met de nieuwe tools en technologieën.
▪ Mogelijkheid tot verdieping De invulling van de contactmomenten kan op een andere manier gebeuren. Terwijl de kennisoverdracht thuis gebeurt, kunnen de contactmomenten ingezet worden om aan verdieping te doen.	▪ Ondersteuning van de leerling op technisch vlak Het is de taak van de leerkracht om de leerlingen een houvast te bieden in het online aanbod en technische begeleiding te voorzien. Dit kan door hen bijvoorbeeld een stappenplan aan te reiken.
▪ Mogelijkheid tot inclusie Leerlingen die normaal gezien niet aanwezig kunnen zijn in de klas kunnen de lessen nu online meevolgen.	▪ Planning en timing De leerkracht moet een goede planning opstellen en beschikken over een correcte timing om de lessen in goede banen te leiden.
▪ Individuele begeleiding De leerkrachten kunnen inspelen op de noden van hun leerlingen door individuele	

begeleiding te bieden aan de hand van bijvoorbeeld een aangepast traject op het niveau van de leerling.

- Effectieve en efficiënte lesmomenten
Door de contactmomenten anders in te vullen zijn ze niet alleen effectiever, maar ook efficiënter. Leraren denken op voorhand na over wat ze tijdens de contacturen en de uren thuis zullen doen.

(Celestino & Noronha, 2021)

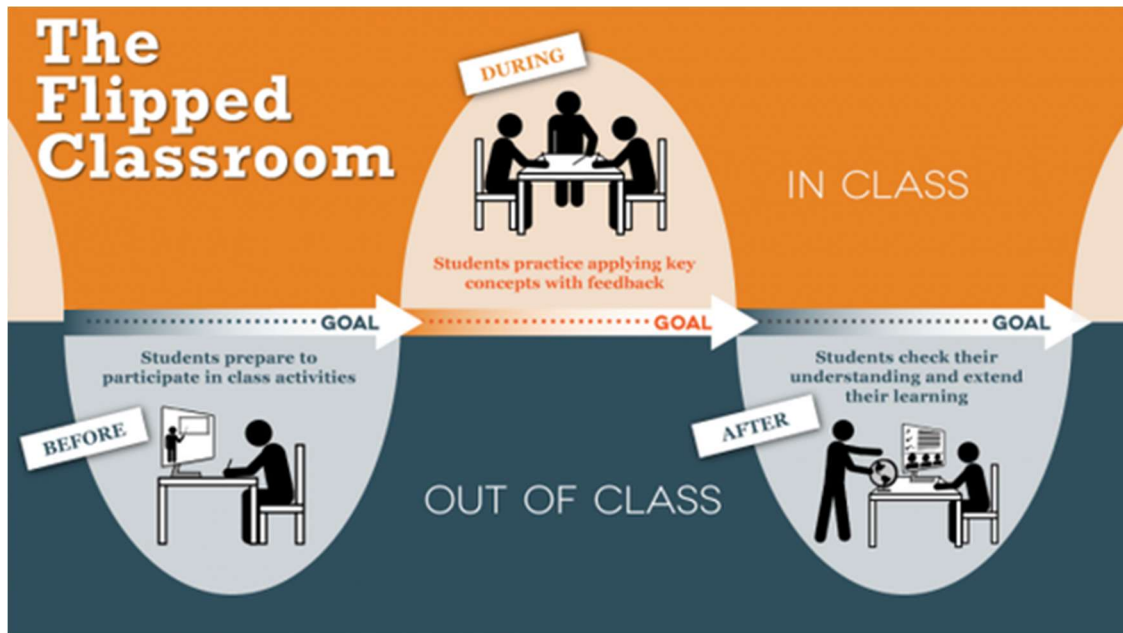
2.5.3 Flipped classroom

Een eerste model dat leraren kunnen inzetten bij blended learning, is het ‘flipped-classroommodel’. Hierbij bereiden de leerlingen de contactmomenten thuis voor, zodat de leerkracht tijdens de fysieke lesmomenten kan focussen op de toepassingen en het uitdiepen van de leerstof. Het flipped-classroommodel staat recht tegenover het traditionele model waarin de eerste kennismaking met de leerstof tijdens de contacturen gebeurt en de verwerking pas achteraf plaatsvindt. Bij het flipped-classroommodel wordt de traditionele methode van lesgeven omgedraaid. Aangezien de theorie thuis verwerkt wordt, is er tijdens de contacturen meer tijd om te differentiëren, oefeningen te maken en verdiepende discussies te voeren. De leerlingen oefenen de nieuwe inzichten in in de klas door de kennis actief te verwerken en de vaardigheden toe te passen (KU Leuven, 2018).

Het is belangrijk om controle te behouden over het leerproces van de leerlingen. Terwijl ze zelfstandig aan de slag gaan, moet de leerkracht kunnen controleren of de leerlingen voorbereid naar de les komen. De leraar kan dit controleren door aan het begin van de les een herhalingsmoment in te plannen over de leerstof die thuis voorbereid werd. Dit kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van verschillende digitale leermiddelen zoals BookWidgets, Padlet, Mentimeter, Kahoot ... Deze werkvormen helpen de leerkrachten bij het opvolgen van de stappen die de leerlingen moeten doorlopen (Osmosis, 2017). Verder zijn er verschillende klassieke werkvormen om een herhalingsmoment in te plannen zoals een papieren herhalingsoefening, een quiz met whiteboards, een stellingenspel ... Op deze manieren blijft de link tussen de leerstof thuis en de lesinhoud in de klas duidelijk.

De grootste uitdaging van de werkvorm ‘flipped classroom’ is de veranderende rol van de leerkracht die eerder een coach zal zijn voor de leerlingen. De focus ligt hierbij op de leerkracht als expert en begeleider van het leerproces. Het leerkrachtgerichte model verschuift naar een eerder leerlinggericht model. Elke leerling volgt zijn eigen gepersonaliseerd leertraject, waardoor er meer tijd is voor een-op-een momenten (Smit K. , s.d.).

Een samenvatting van het ‘flipped-classroommodel’ staat schematisch weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: Blended learning - Center for Teaching and Learning, University of Texas at Austin

2.5.4 Kennisclips

Om leerlingen thuis te ondersteunen bij het zelfstandig verwerken van de leerstof kunnen de leerkrachten kennisclips inzetten. Een kennisclip is een korte video van ongeveer zes minuten, waarin een specifiek onderwerp, een bepaald begrip of een basisprincipe wordt uitgelegd. Een leerkracht kan werken met een opname van zichzelf, een opname van het scherm of een animatie met uitleg. De drie voorgaande werkwijzen kunnen ook gecombineerd worden (KU Leuven, 2021).

Een kennisclip is dus een geschikt hulpmiddel om een theoriekader of een belangrijk concept uit te leggen. Daarom moet de video kort en krachtig zijn, want op deze manier is het meteen duidelijk voor de leerlingen waarover de kennisclip gaat (KU Leuven, 2021).

3 Onderzoek

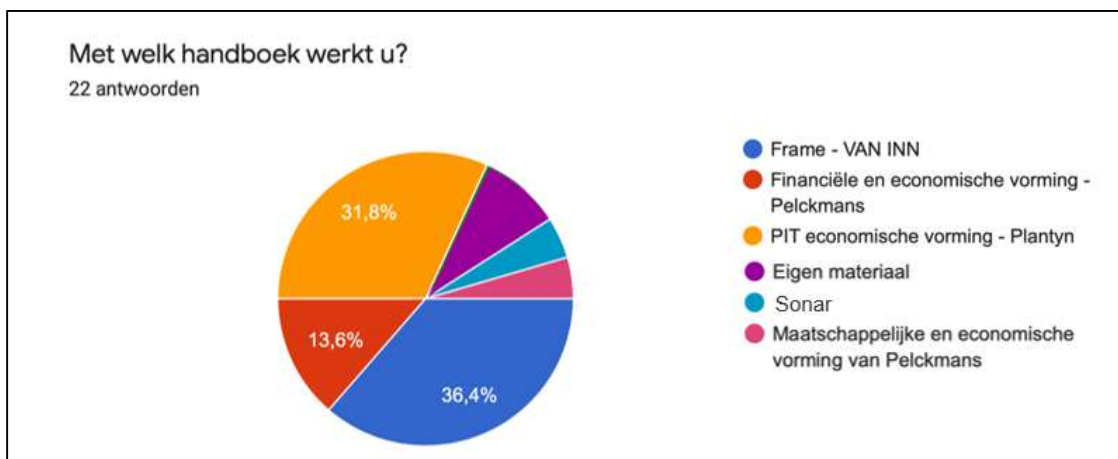
Om na te gaan welke noden er zijn in het Vlaamse onderwijs, is onderzoek noodzakelijk. Vooraf dienen er verschillende keuzes gemaakt te worden, waaronder de doelgroep, de methode, de vragen ... Nadien volgt er een analyse van de resultaten die als basis dient voor de verdere uitwerking.

Aangezien het katholiek onderwijs sterk vertegenwoordigd is in Vlaanderen, wordt de nadruk op het leerplan van Katholiek Onderwijs Vlaanderen gelegd. Op deze manier wordt er een ruim doelpubliek aangesproken waarvoor didactisch materiaal uitgewerkt kan worden. Doordat de hervormingen in het vierde jaar nog niet van start zijn gegaan, hebben wij gekozen om de focus te leggen op het derde jaar. Vermits de vraag van de Arteveldehogeschool voornamelijk uitging van de D-finaliteit, is er hierop verder gebouwd.

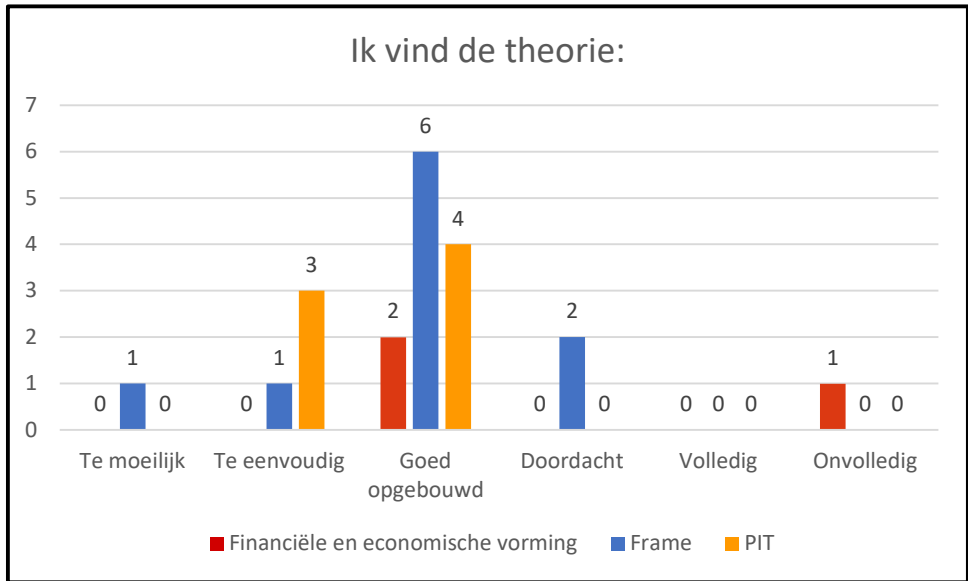
Om na te gaan aan welk lesmateriaal er nood is, is er een enquête in Google Forms opgesteld. Deze methode is snel en efficiënt, waardoor de verwerking van resultaten vlot kon verlopen. In de enquête zijn leerkrachten die de economische component van het vak MEAV onderwijzen, bevraagd. Om het doelpubliek te bereiken, is de enquête naar twintig scholen doorgemailed en in verschillende Facebookgroepen voor economische leerkrachten geplaatst.

Om de beoogde doelgroep van het onderzoek te bereiken, begint de enquête met enkele filtervragen. Vervolgens worden er specifieke vragen gesteld over wat er volgens de leraren in een werkboek aanwezig moet zijn (zie bijlage 3). Met behulp van de meningen van verschillende leerkrachten kunnen we te weten komen waar het eigenlijke probleem bij het bestaande lesmateriaal zit. Wanneer we dit weten kunnen we starten met het ontwerpen van het nieuwe lesmateriaal.

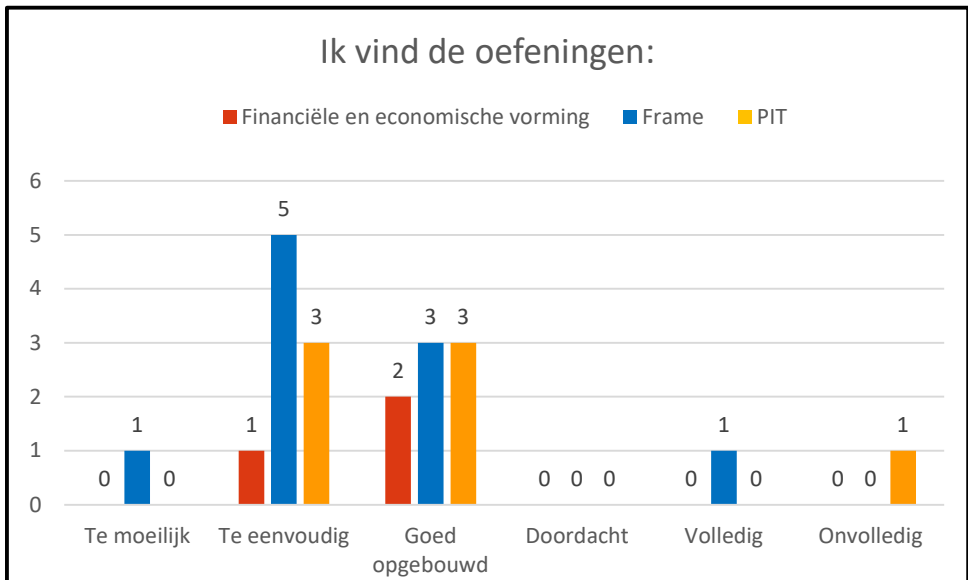
In wat volgt worden de resultaten van het onderzoek besproken.

Aangezien 31,8 % van de ondervraagden met *PIT* werkt, 13,6 % van de ondervraagden aan de slag gaat met *Financiële en Economische Vorming* en 36,4 % van de ondervraagden *Frame* hanteert, worden deze handboeken gebruikt voor de verdere resultaatverwerking.

De meerderheid van de respondenten, over de drie leermethoden heen, vindt dat de theorie in de werkboeken goed is opgebouwd. Voor *Financiële en Economische Vorming* gaat dat over 66,7 %, voor *Frame* is dat een percentage van 75,0 % en voor *PIT* slaat dit op 57,1 % van de bevroagde leerkrachten. Daarnaast vindt 42,9 % van de ondervraagde gebruikers van *PIT* de theorie te eenvoudig. Bij het boek *Frame* vindt een achtste de theorie te eenvoudig, terwijl hetzelfde percentage van de ondervraagden de theorie in *Frame* te moeilijk vindt. Een vierde van de bevroagde leraren geeft dan weer aan dat er goed nagedacht is over de theorie in *Frame*. Ten slotte blijkt dat een derde van de ondervraagden die het boek *Financiële en Economische Vorming* gebruiken de theorie van het werkboek onvolledig vindt.

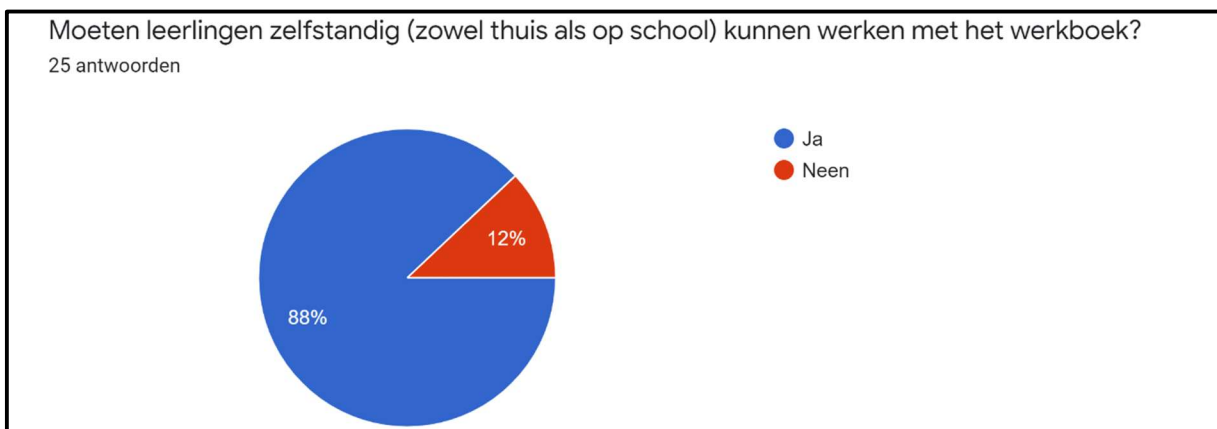

62,5 % van de leerkrachten die werken met *Frame* vindt dat de oefeningen in het werkboek te eenvoudig zijn. Daarentegen vindt 37,5 % dat de oefeningen in *Frame* goed opgebouwd zijn. De meningen bij de bevroagde leraren die *PIT* gebruiken zijn verdeeld. 42,9 % geeft aan dat de oefeningen te eenvoudig zijn, een andere 42,9 % vindt de oefeningen in het werkboek goed opgebouwd, terwijl de overige 14,3 % de oefeningen onvolledig vindt. Van de ondervraagde

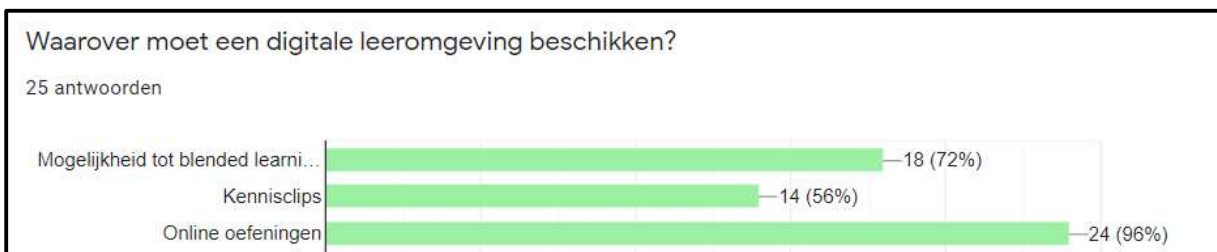
leerkrachten die aan de slag gaan met *Financiële en Economische Vorming* is een derde van mening dat de oefeningen te eenvoudig zijn en twee derde dat de oefeningen goed zijn opgebouwd.

Uit bovenstaande resultaten blijkt dat het merendeel (66,7 %) van de bevroagden vindt dat de theorie in hun werkboek (*Frame, PIT of Financiële en Economische Vorming*) goed is opgebouwd. Bovendien is 44,4 % van mening dat ook de oefeningen goed opgebouwd zijn. Toch blijken de oefeningen te eenvoudig voor de helft van de ondervraagde leerkrachten. Hieruit volgt dat er rekening gehouden moet worden met de moeilijkheidsgraad van de oefeningen bij het ontwikkelen van nieuw didactisch materiaal.

Om naar de mening van leerkrachten te peilen omtrent de integratie van blended learning in de klaspraktijk, worden alle antwoorden behandeld in onderstaande diagrammen.

Uit de bevraging blijkt dat 88,0 % van de leraren vindt dat een handboek de mogelijkheid moet bieden tot zelfstandig werk.

Verder moet een digitale leeromgeving beschikken over online oefeningen (96,0 %), kennisclips (56,0 %) en de mogelijkheid om blended learning toe te passen (72,0 %).

Volgens 92,0 % van de ondervraagden is het essentieel dat een werkboek een didactische handleiding en basis- en verdiepingsoefeningen bevat. Bovendien vindt 84,0 % een theoretisch overzicht of samenvatting na ieder hoofdstuk een echte meerwaarde. Daarnaast moet volgens vier vijfde van de ondervraagde leraren een werkboek ook beschikken over een synthese-oefening en voorgemaakte toetsen. De aanwezigheid van lesdoelen aan het begin van elk hoofdstuk is voor 72,0 % van de leerkrachten noodzakelijk. Ten slotte blijkt dat de ondervraagden voorgemaakte PowerPoints (60,0 %), tussentijdse theoriekaders (56,0 %) en een schematisch overzicht om zelf in te vullen (36,0 %) minder belangrijk vinden.

De mogelijkheid om aan blended learning te doen valt dus niet meer weg te denken. Nieuw didactisch materiaal moet ingezet kunnen worden bij blended learning. Het lesmateriaal moet beschikken over basis- en verdiepingsoefeningen. Daarnaast vinden leerkrachten het belangrijk dat de leerlingen online verder kunnen oefenen. Bovendien vinden leraren een theoretisch overzicht aan het einde van ieder hoofdstuk essentieel. Ook een synthese-oefening aan het einde van elk hoofdstuk is van belang om de leerstof vast te zetten. Verder vinden leerkrachten didactische tips en lesdoelen aan het begin in ieder hoofdstuk ook zeker en vast een meerwaarde in een werkboek.

4 Vraag vanuit werkveld

4.1 BEPERKINGEN BESTAANDE LESMATERIAAL

Uit de bevraging bleek dat er een algemene vraag heerst naar lesmateriaal waarmee leerlingen op zelfstandige basis aan de slag kunnen gaan. Daarbovenop vertoont de theorie in bestaande handboeken nog enkele hiaten zoals de onvolledigheid van de theoriekaders. Nog een opvallend resultaat uit de enquête is dat een groot deel van de respondenten de oefeningen in bestaande handboeken te eenvoudig vindt.

De mogelijkheid tot blended learning en de daarbij horende online oefeningen blijken voor vele leerkrachten een vereiste. In bestaande handboeken is de mogelijkheid tot blended learning slechts gering aanwezig. Bovendien hechten de bevroegde leraren belang aan differentiatie, wat ontbreekt in de handboeken die nu voor handen zijn.

We kunnen concluderen dat het didactisch materiaal dat ontwikkeld zal worden, moet voldoen aan bovenstaande vereisten. Voornamelijk de mogelijkheid tot blended learning is hierbij belangrijk.

4.2 INTEGRATIE LEERMIDDELEN IN HET VAK MEAV

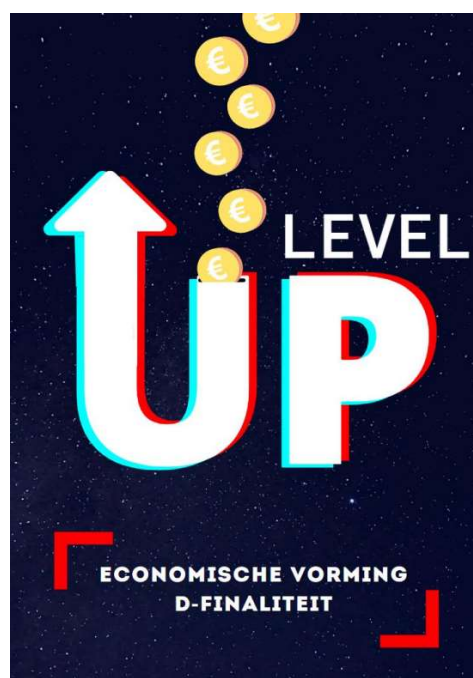
Om de vraag uit het werkveld op te vangen, worden er verschillende tools geïntegreerd. Doorheen de hoofdstukken wordt dezelfde structuur gehanteerd. In het handboek worden oefeningen ondersteund met QR-codes die een link bevatten naar websites en video's. Bovendien werden er voor ieder hoofdstuk online oefeningen ontwikkeld. De leerlingen kunnen deze oefeningen gebruiken om na te gaan of ze de leerstof begrepen hebben. Ten slotte wordt de theorie uitgelegd aan de hand van kennisclips, op deze manier kunnen de leerlingen de leerstof volledig zelfstandig doornemen.

5 Leerwerkboek 'Level Up'

Na het onderzoek kwam het ontwerp van een nieuw leerwerkboek voor de economische component binnen het vak MEAV. Het schetsen van de grote lijnen van het handboek werd aan de hand van het leerplan gedaan. Elk hoofdstuk komt overeen met een van de zeven leerplandoelen. We kozen er wel voor om de volgorde van de leerplandoelen te veranderen.

Wat de integratie van blended leren betreft werden de hoofdstukken voorzien van online oefeningen, kennisclips en QR-codes met links naar websites en filmpjes. Alle digitale leermiddelen waaronder de kennisclips en de online oefeningen werden gebundeld op de [website](#) Level Up. Bovendien werden de kennisclips ook op het YouTube-kanaal 'Level Up economie' geplaatst.

Ieder hoofdstuk is opgebouwd volgens dezelfde structuur. De leerlingen moeten telkens vier 'levels' doorlopen waardoor ze de inhoud verwerken. In level één krijgen de leerlingen een introductie van de leerstof die volgt. Hun voorkennis wordt afgetoetst en ze worden geprikkeld voor het verdere verloop van het hoofdstuk. In het tweede level worden alle leerinhouden verwerkt, kenniskaders en oefeningen wisselen elkaar af. Er wordt hierbij ook gebruikgemaakt van QR-codes die links bevatten naar websites en video's met extra informatie. Nadien wordt alle leerstof samengevat in level drie. Wanneer er iets onduidelijk is, kunnen de leerlingen ook een kennisclip bekijken waarin de theorie nog eens wordt uitgelegd. Ten slotte gaan de leerlingen in level vier aan de slag met extra oefeningen over de geziene leerstof. Ze kunnen zowel in het werkboek als online oefenen. Daarnaast is dit laatste level ook voorzien van didactische tips voor de leerkracht en bevat level vier een begrippenlijst waarin de belangrijkste termen worden uitgelegd.

5.1 HOOFDSTUK 1: OP WEG MET HET BUDGET

Dit hoofdstuk is gebaseerd op het leerplandoel E2: 'De leerlingen maken in gesimuleerde situaties bewuste budgettaire keuzes bij aankopen.'

In dit deel leren de leerlingen op welke manier ze een budget kunnen beheren en wat het verschil is tussen inkomsten en uitgaven. Daarnaast laat het hoofdstuk hen nadenken over de noodzakelijkheid en de duurzaamheid van hun aankopen. De leerlingen komen ook meer te weten over sparen en lenen. 'Inflatie' is hierbij een belangrijk begrip aangezien het een actueel thema is. In dit werkboek komt inflatie louter als uitbreiding aan bod om de achtergrondkennis van de leerlingen te versterken. Een andere uitbreiding in dit hoofdstuk is de 'wakosta-tool' waarbij de leerlingen in een gesimuleerde omgeving budgettaire keuzes kunnen leren maken.

5.2 HOOFDSTUK 2: WA KOST DA?

Dit hoofdstuk is gebaseerd op het leerplandoel E1: 'De leerlingen analyseren de totale kostprijs van aankopen rekening houdend met kortingen, eenmalige en terugkerende kosten en het jaarlijks

kostenpercentage van een consumentenkrediet.’ Dit leerplandoel overlapt met enkele inhouds uit het eerste hoofdstuk. Aangezien het consumentenkrediet daar al wordt aangehaald, wordt het in hoofdstuk twee enkel herhaald.

De leerlingen leren onder meer over het verschil tussen goederen en diensten, het sluiten van een koopovereenkomst, het verschil tussen een bezit en een eigendom, de samenstelling van de aankoopprijs en het verschil tussen eenmalige en terugkerende kosten. Het tweede hoofdstuk bevat ook een uitbreidende BZL-opdracht waarin de leerlingen meer te weten komen over de garantieregeling die geldt voor hun aankopen.

5.3 HOOFDSTUK 3: EERSTE HULP BIJ ONGEVALLLEN

Dit hoofdstuk heeft betrekking op het leerplandoel E3: ‘De leerlingen onderscheiden verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij een schadegeval op basis van een aangifteformulier.’

In dit deel maken de leerlingen kennis met schadegevallen. Ze leren wat verantwoordelijkheid inhoudt, wie verantwoordelijk is bij geval van schade, wat het begrip aansprakelijkheid betekent, hoe je een verzekering afsluit en welke verzekeringsmogelijkheden er zijn.

De leerlingen leren in dit deel om aan de slag te gaan met verzekeringsformulieren. Ze leren zowel een Europees aanrijdingsformulier in te vullen als een verzekeringformulier voor lichamelijke ongevallen te ontleden. Ten slotte wordt het begrip ‘franchise’ geduid aan de hand van een oefening.

5.4 HOOFDSTUK 4: AAN DE SLAG OP DE ARBEIDSMARKT

Dit hoofdstuk behandelt het leerplandoel E4: ‘De leerlingen analyseren elementen van het arbeidsrecht aan de hand van een arbeids- en studentenovereenkomst en bijhorende loonbrief.’

In dit deel maken de leerlingen kennis met de arbeidsovereenkomst en de basisrechten en -plichten van de werkgever en de werknemer bij zo’n arbeidsovereenkomst. Daarnaast leren ze wat een arbeidsreglement is en welke verschillen er zijn tussen de arbeidsovereenkomst en het arbeidsreglement. Bovendien maken de leerlingen kennis met de loonbrief en leren ze wat het verschil is tussen het bruto- en het nettoloon. Tot slot maken de leerlingen ook kennis met instanties die hen kunnen begeleiden bij een studentenjob.

De didactische tips in dit hoofdstuk gaan over de uitbreiding van de loonfiche en de opmaak van een curriculum vitae (cv).

5.5 HOOFDSTUK 5: BEÏNVLOEDING ACTUELE ONTWIKKELINGEN OP BESLISSINGEN ONDERNEMINGEN & ORGANISATIES

In dit hoofdstuk wordt het leerplandoel E5 behandeld: ‘De leerlingen verklaren de invloed van actuele ontwikkelingen op beslissingen van ondernemingen en organisaties.’

De leerlingen leren over het belang van winst voor een onderneming, de economische impact van actuele ontwikkelingen op de bedrijfsvoering van ondernemingen en de impact van e-commerce en de deeleconomie op ondernemingen.

Bovendien komen er nog enkele belangrijke inhouds aan bod die een invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering van een onderneming waaronder concurrentie, de krappe arbeidsmarkt, de kosten

van de onderneming en de Sustainable Development Goals. Ook ‘greenwashing’ komt aan bod als extra achtergrondinformatie.

De actualiteit staat in dit deel centraal, daarom is het van belang dat dit hoofdstuk ieder jaar geactualiseerd zal worden.

5.6 HOOFDSTUK 6: DE MARKTPRIJS

Dit hoofdstuk is gebaseerd op het leerplandoel E6: ‘De leerlingen verklaren de werking van het marktmechanisme op de productmarkt op basis van factoren die vraag en aanbod beïnvloeden waaronder overheidsbeslissingen en concurrentie.’

In dit deel leren de leerlingen wat een markt is, hoe de prijsvorming tot stand komt op de productmarkt en tot slot welke factoren deze prijsvorming beïnvloeden. Eerst worden vraag en aanbod uitvoerig besproken. Vervolgens komen de vraag en het aanbod samen op de productmarkt waar ze het marktevenwicht vormen. Afsluitend volgen ook de overheidsbeslissingen die invloed hebben op de prijsvorming.

5.7 HOOFDSTUK 7: DE GEVOLGEN VAN ACTUELE ONTWIKKELINGEN VOOR DE ARBEIDSMARKT EN DE SOCIALE ZEKERHEID

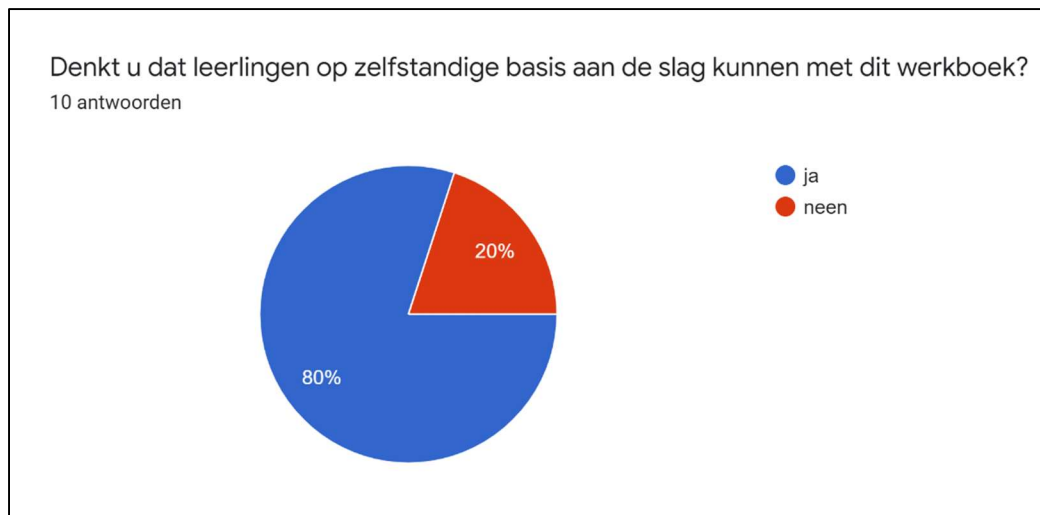
In dit deel wordt het leerplandoel E7 belicht: ‘De leerlingen beschrijven gevolgen van actuele ontwikkelingen voor de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid.’.

In dit hoofdstuk leren de leerlingen dat op de arbeidsmarkt, net zoals bij de productmarkt, de wet van vraag en aanbod geldt. Ze komen te weten dat naast de verschuivingen van vraag en aanbod, ook het sociaal overleg het loon van de werknemers beïnvloedt. Daarnaast leren ze de werking van de VDAB en het sociale zekerheidssysteem kennen. Ten slotte worden er drie actuele tendensen besproken die de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid beïnvloeden: migratie, vergrijzing en de coronapandemie.

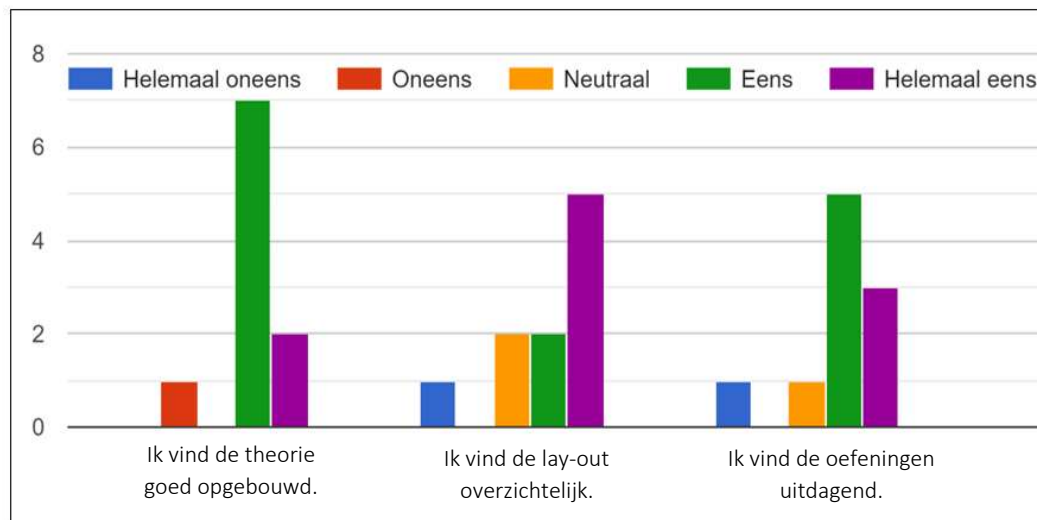
6 Evaluatie materiaal

6.1 DE ONDERVINDINGEN VAN DE LEERKRACHTEN

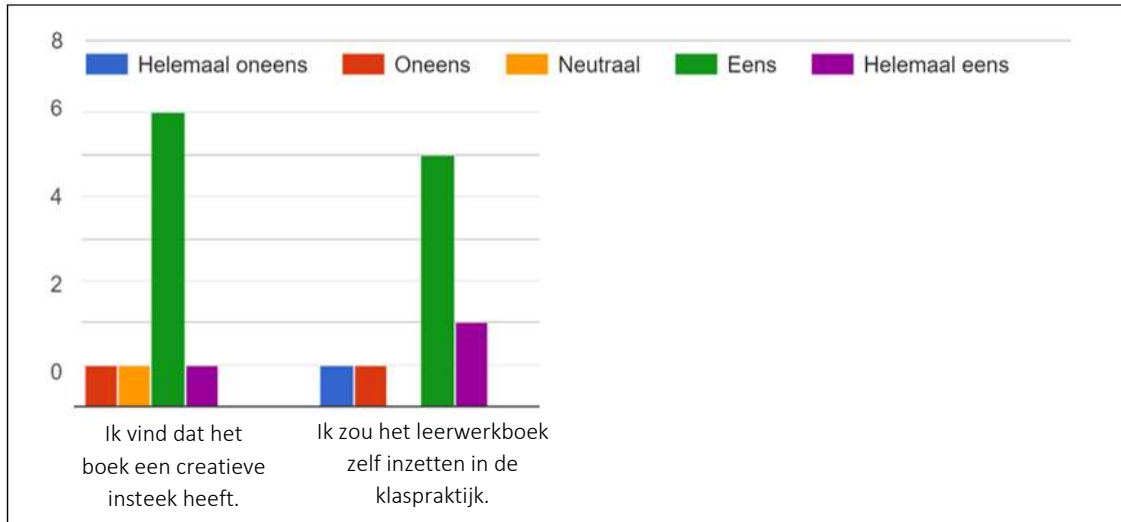
Om te testen of het ontworpen materiaal voldoet aan de vraag uit het werkveld, deden we een bevraging bij tien leerkrachten (zie bijlage 4). De leraren bekeken een hoofdstuk uit het handboek waarover ze vervolgens een vragenlijst invulden. Aan de hand van hun feedback werd het boek bijgestuurd.

Vier vijfde van de ondervraagden bevestigden dat het boek kan ingezet worden voor zelfstandige verwerking. Bovendien gaven zij ook aan dat de integratie met blended leren duidelijk te zien is. Slechts 10,0 % ontkrachtte dit.

90,0 % van de bevroagde leerkrachten vond de theorie goed opgebouwd. Op het vlak van lay-out zijn de meningen verdeeld, 70,0 % van de ondervraagde leerkrachten vindt de lay-out zeer overzichtelijk, terwijl 20,0 % hierover eerder neutraal blijft. De overtollige 10,0 % vindt de lay-out minder overzichtelijk. Wat de oefeningen betreft vond vier vijfde dat ze voldoende uitdagend zijn, terwijl de overtollige 20,0 % vond dat de oefeningen nog wat extra uitdaging mochten bevatten.

80 % van de ondervraagden vindt dat het boek creatief is opgebouwd en zou het boek zelf inzetten in de klaspraktijk. Hetzelfde percentage zou het boek zelf inzetten in de klaspraktijk.

Ook gaven deze leerkrachten ons schriftelijke feedback. Een leerkracht gaf aan dat dit werkboek ook ingezet zou kunnen worden in het vak ‘Economie en organisatie’ voor de B-stroom. De inhoud van Level Up staan volgens haar dichterbij de leefwereld van de jongeren dan wat er in de bestaande handboeken aanwezig is. Een andere leerkracht gaf ons een tip om het leerwerkboek creatiever te maken, de leerlingen extra te prikkelen en ze zelf meer te laten nadenken door middel van open vragen, cartoons, doordenkers, citaten ... In het voorbeeldhoofdstuk waren er bij de meeste vragen slechts enkele antwoorden mogelijk, het is namelijk evidentier om de leerlingen bij te sturen tijdens het contactonderwijs dan tijdens het afstandsonderwijs.

Om met deze feedback rekening te houden, voerden we enkele aanpassingen door. Er werden onder meer oefeningen toegevoegd met een hogere moeilijkheidsgraad zodat de leerlingen uitgedaagd worden. Om de leerstof te visualiseren, zorgden we er ook voor dat elk hoofdstuk voorzien is van een syntheseschema. Daarnaast werden er meer actualiteitsartikels en cartoons toegevoegd waardoor de leerlingen gestimuleerd worden om verder na te denken over de inhoud.

We kregen ten slotte ook heel wat positieve reacties waaronder verschillende felicitaties. Bovendien kregen we meerdere keren de vraag van leerkrachten om de bachelorproef na evaluatie in te mogen kijken.

6.2 TEKORTKOMINGEN

Enkele leerkrachten werden gecontacteerd met de vraag het lesmateriaal te testen, hier kwam echter geen reactie op. Daarom werd er naar een ander alternatief gezocht om naar de mening van de leerkrachten te peilen. Dit werd gedaan aan de hand van een online bevraging op Google Forms. Om de drempel tot het invullen van de bevraging te verlagen, kozen we ervoor om enkel hoofdstuk 1 te laten beoordelen. Via deze weg kregen we feedback van verschillende leerkrachten. De andere hoofdstukken werden nog niet ondervraagd. Ook werd het didactisch lespakket nog niet getest door leerlingen.

Aangezien het lesmateriaal nog niet getest werd bij leerlingen en nog niet het volledige lespakket beoordeeld werd door leerkrachten, kan dit als een tekortkoming van de bachelorproef aanzien worden. Indien dit lesmateriaal toch nog getest wordt, zouden er in de toekomst op basis van deze ervaringen aanpassingen kunnen worden doorgevoerd.

7 Algemeen besluit

Naar aanleiding van de onderwijshervormingen van de tweede en derde graad secundair onderwijs, werd het nieuwe vak maatschappelijke, economische en artistieke vorming (MEAV) geïntroduceerd. Dit is een gemeenschappelijk vak voor zowel de doorstroom- als de dubbele finaliteit. MEAV laat toe dat leerlingen uit een niet-economische richting toch van het vak economie mogen proeven.

Bovendien had ook de coronapandemie een enorme invloed op het onderwijs, leerkrachten moesten hun manier van lesgeven heruitvinden. Om aan deze behoefte te voldoen, was een andere aanpak noodzakelijk. Daarom deed blended learning meer dan ooit zijn intrede tijdens het afstandsonderwijs. Blended learning is een doordachte combinatie van contact- en afstandsonderwijs waarbij er gebruikgemaakt wordt van digitale werkvormen.

De onderwijshervormingen met haar nieuwe lesmethodes voor het vak MEAV en de vernieuwde lesaanpak door het afstandsonderwijs zorgden voor een grote vraag naar lesmateriaal. Om te peilen naar de bevindingen van de leraren over het bestaande materiaal, volgde er een online bevraging. Hieruit bleek dat leerkrachten vinden dat leerlingen zelfstandig aan de slag moeten kunnen gaan met de lesinhouden. Daarnaast is de integratie van digitale leermiddelen zoals kennisclips en online oefeningen, een vereiste. Ook differentiatie is belangrijk, dit was namelijk te beperkt aanwezig in de methodes die eerst voor handen waren.

Om aan deze noodkreet te voldoen, werd Level Up ontwikkeld. Een leerwerkboek dat ingezet kan worden voor blended learning doordat er verschillende digitale leermiddelen geïntegreerd werden. Doorheen het leerwerkboek zijn er QR-codes aanwezig die een link bevatten naar websites en video's met extra informatie. Verder werden er voor ieder hoofdstuk online oefeningen ontwikkeld waarmee de leerlingen zelfstandig aan de slag kunnen gaan. Daarbovenop werden er ook kennisclips gecreëerd waarin de theorie wordt toegelicht. Samen met de online toetsen via BookWidgets zijn de kennisclips en de online oefeningen te vinden op de website van Level Up.

Doorheen het boek wordt eenzelfde structuur gehanteerd voor de verschillende hoofdstukken. De zeven hoofdstukken zijn verdeeld over drie thema's. Per hoofdstuk worden er vier 'levels' behandeld. Level één bevat een introductie van de leerstof, in het tweede level worden alle leerinhouden verwerkt, het derde level vat alle leerstof samen en ten slotte maken de leerlingen extra oefeningen in level vier.

Via een tweede online bevraging werd het werkboek geëvalueerd. Over het algemeen kregen we positieve feedback, toch waren er ook nog enkele verbeterpunten. Aan de hand van deze tips voerden we enkele wijzigingen door waaronder meer cartoons en actualiteit om het denkvermogen van de leerlingen te prikkelen, meer verdiepingsoefeningen om extra te differentiëren en syntheseschema's om de leerstof te visualiseren. Doordat enkel het eerste hoofdstuk beoordeeld werd en er geen testpersonen gevonden werden, kan dit als een tekortkoming van de bachelorproef aanzien worden.

We kunnen dus concluderen dat de onderwijshervormingen en de coronapandemie een interessant onderzoek voor ons teweeg bracht. Het afstandsonderwijs bleek niet gewoon een noodmaatregel te zijn, maar zorgde voor een nieuwe kijk op het Vlaamse onderwijs waarbij blended learning een echt succes werd. We hopen dat Level Up in de toekomst leerkrachten en leerlingen kan ondersteunen om samen met ons het pad van blended learning te bewandelen.

8 Bibliografie

- Acco learn. (2021). *Blended learning, het nieuwe normaal?*. Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via Acco: <https://acco.be/blog/hoger-onderwijs/blended-learning-het-nieuwe-normaal-download-nu-de-whitepaper/>
- Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen [AHOVOKS]. (2020). *Modernisering secundair onderwijs: nieuw model voor opleidingen*. Geraadpleegd op 6 oktober 2021 via <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjojYTY4NzE2N2EtNmNlZC00NjEzLWlxNTItMzFjMjQ2NjA2MjM5IiwidCI6IjBjMDMzOGE2LTk1NjEtNGVlOC1iOGQ2LTRLODljYmQ1MjBhMCIslmMiOjh9&pageName=ReportSection1e5435ff2c94ae7148a4>
- Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen [AHOVOKS] Afdeling Kwalificaties en Curriculum. (s.d.). *Wat zijn sleutelcompetenties?*. Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via <https://onderwijsdoelen.be/modernisering>
- Algemene Raad. (2018, 27 september). *Nieuwe eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs: Advies over het voorontwerp van decreet over de onderwijsdoelen*. Geraadpleegd op 29 mei 2022 via https://assets.vlor.be/www.vlor.be/advice_final_attachments/1819%20-%20ADV%20-%2015194.pdf
- Alkemade, V. (2017, 14 september). *Surfen op de golven van verandering (21)*. Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via <https://alkevince.wordpress.com/2017/09/14/surfen-op-de-golven-van-verandering-20-2/>
- Becue, E., De Bruyn, D., D'hollander, R., Lowyck, J., Malfait, H., Rogge, P., . . . Vantomme, M. (2021). *Maatschappelijk en Economische Vorming*. Kalmthout: Pelckmans Uitgevers nv.
- Bulckaert, W., & Santermans, M. (2020, 21 december). *Basisprincipes van de nieuwe eindtermen*. Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via <https://www.klasse.be/114462/basisprincipes-nieuwe-eindtermen/>
- Celestino, E. H., & Noronha, A. B. (2021, januari). *Blended learning: a systematic review of advantages and disadvantages in students' perceptions and impacts on higher education institutes*. Geraadpleegd op 28 oktober 2021 via <https://www.proquest.com/openview/0c72adc18f7b69781adc336d3856e896/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2034243>. Opgehaald van Proquest: <https://www.proquest.com/openview/0c72adc18f7b69781adc336d3856e896/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2034243>
- Center for Teaching and Learning, University of Texas at Austin (s.d.). *Flipped Classroom*. Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via <https://ctl.utexas.edu/instructional-strategies/flipped-classroom>
- Charels, H. (2019, 11 maart). *Update van de Europese sleutelcompetenties*. Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via <https://socius.be/update-van-de-europese-sleutelcompetenties/>
- CLB. (s.d.). *SO: 2^e graad: De 3 finaliteiten*. Geraadpleegd op 7 juni 2022 via https://www.onderwijskiezer.be/v2/secundair/sec_2graad.php

- De Bruyn, D., D'hollander, R., Lowyck, J., Malfait, H., Van Deune, M., & Van Herck, A. (2021). *Financiële en Economische Vorming*. Kalmthout: Pelckmans Uitgevers nv.
- de Kengt, A. (2018, 19 juli). *Wat is Blended Learning?*. Geraadpleegd op 22 november 2021 via <https://mycademy.com/site/blended-learning/>
- De Vlaamse Scholierenkoepel [VSK] . (2021, 2 maart). *Scholieren over blended learning*. Geraadpleegd op 22 november 2021 via <https://www.scholierenkoepel.be/artikels/scholieren-over-blended-learning?returnurl=node/298>
- De Wilde, B. (2021, 4 mei). *Blended learning: hoe maak je van een noodgreep een blijver?* Geraadpleegd op 2 november 2021 via <https://www.klasse.be/223896/blended-learning-hoe-benut-je-contactmomenten-het-best/>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Figel, J. (2007). *Sleutelcompetenties voor een leven lang leren - Een Europees referentiekader*. Geraadpleegd op 6 oktober 2021 via http://www.vvn.be/wp-content/uploads/2011/04/Leen_Alaerts_sleutelcompetentieseuropa.pdf
- Frame Economische Vorming*. (2021). Wommelgem: Uitgeverij VAN IN.
- Hardis, I., & Roes, C. (2021). *Sonar Economische Vorming D-finaliteit*. Averbode: Uitgeverij Averbode.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2019). *Modernisering so tweede en derde graad - basisinformatie*. Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/modernisering-so-tweede-derde-graad/basisinformatie>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2020, 2 september). *1 Matrix 2de en 3de graad* [Online video]. Geraadpleegd op 6 oktober 2021 via <https://www.youtube.com/watch?v=yFhjmzA2ZbA>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2020). *Modernisering SO tweede en derde graad - Modellenlessentabellen*. Geraadpleegd op 6 oktober 2021 via <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/modernisering-so-tweede-derde-graad/modellessentabellen>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2021). *Toelichting leerplan Economie D-finaliteit* . Mondelinge presentatie. Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjJif31jMfzAhURMuwKHTtjBboQFnoECAsQAQ&url=https%3A%2F%2Fleeromgeving.katholiekonderwijs.vlaanderen%2Fweb%2Fcontent%2Fslide.slide%2F2533%2Fdatas%3Fdownload%3Dtrue&usg=AOvVaw1edEiM95Se>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2021). *Maatschappelijke, economische en artistieke vorming B - II - D*. Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via <https://linkid.katholiekonderwijs.vlaanderen/#!/leerplan/782a6463-9ac7-4f46-8e3b-c36fdb922706/inleiding>

- KlasCement. (2021, 10 oktober). *Sleutelcompetentie: economische en financiële competenties*. Geraadpleegd op 2 november 2021 via <https://www.klascement.net/thema/financieeleconomische-competenties/>
- KU Leuven. (2018, 17 april). *Flipped Classroom*. Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via https://www.kuleuven.be/onderwijs/werkvormen/activeren_students/flipped-classroom
- KU Leuven. (2021, 20 januari). *Kennisclips*. Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via <https://www.kuleuven.be/onderwijs/docentenaanbod/kennisclips>
- LeerKRACHT. (s.d.). *Leerlinggericht werken*. Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via <https://stichting-leerkracht.nl/kennisbank/leerlinggericht-werken/>
- Onderwijs Vlaanderen. (2020). *Matrix secundair onderwijs*. Geraadpleegd op 6 oktober 2021 via <https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/2021-07/matrix-2de-3de-grad-umededeling-24-maart-2017.pdf>
- Onderwijs Vlaanderen. (s.d.). *Sleutelcompetenties*. Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via <https://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/sleutelcompetenties>
- Onderwijs Vlaanderen. (s.d.). *Waarom moderniseren?* Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via <https://onderwijs.vlaanderen.be/index.php/nl/waarom-moderniseren#6-redenen>
- Osmosis. (2017, 9 januari). *Blended learning & flipped classroom* [Online video]. Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via <https://www.youtube.com/watch?v=paQCE58334M&feature=youtu.be>
- Potential. (s.d.). *Zelfdeterminatietheorie*. Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via <https://kenniscentrumpotential.be/kenniscentrum/detail/zelfdeterminatietheorie>
- Struyf, E., & Verbeeck, G. (2017). Hoofdstuk 2: Het 'ABC' als uitgangspunt voor het motiveren van leerlingen. *Regisseer je klas* (pp. 29-38). Kalmthout: Pelckmans Uitgevers nv.
- Van den Broeck, A., Ferris, D. L., Chang, C. H., & Rosen, C. C. (2016). Review of Self-Determination Theory's Basic Psychological Needs at Work. *Journal of Management*, 42(5), 1195-1229. <http://doi.org/10.1177/0149206316632058>
- Verstaelen, A., Peers, L., Smets, E., Van den Abbeele, L., Vangroenderbeek, J., & Franck, K. (2021). *PIT Economische Vorming*. Berchem: Uitgeverij Plantyn nv.

BIJLAGE 1

BRONNENTABEL

9.1 BIJLAGE 1: BRONNENTABEL

Type bron	Referentie	Korte inhoud	Reflectie op de bron en de bruikbaarheid
Leerplan KOV	Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2021). <i>Maatschappelijke, economische en artistieke vorming B - II - D</i> . Geraadpleegd op 2 oktober 2021 via https://linkid.katholiekonderwijs.vlaanderen#!/home/leerplan	In dit leerplan staan de leerplandoelen van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen omschreven voor het vak maatschappelijke, economische en artistieke vorming. Verder wordt het vak ook gesitueerd en pedagogisch-didactisch geduid.	Deze bron helpt ons bij het bepalen van de leerinhouden. Verder geeft het leerplan ook duiding over de opbouw van de modules binnen het vak MEAV en uitleg over de samenhang van de LPD met de eerste graad. Het leerplan geeft een duidelijke pedagogisch-didactische duiding. Deze bron is zeer bruikbaar bij het omschrijven van het nieuwe leerplan MEAV.
<i>Frame</i> <i>Financiële en Economische Vorming</i> <i>Sonar</i>	<i>Frame (1^e druk)</i>. (2021). Wommelgem: Uitgeverij VAN IN. De Bruyn, D., D'hollander, R., Lowyck, J., Malfait, H., Van Deun, M., & Van Herck, A. (2021). <i>Financiële en Economische Vorming</i>. Kalmthout: Pelckmans Uitgevers. Hardis, I., & Roes, C., (2021) <i>Sonar economische vorming D</i>. Averbode: Uitgeverij Averbode. Verstraelen, A., Peers, L., Smets, E., Van den Abbeele, L., Vangroenderbeek, J. &	Deze handboeken werden ontwikkeld om met het vak MEAV aan de slag te gaan.	Deze bronnen helpen ons met het analyseren van het beschikbare materiaal en helpen ons bij het ontwikkelen van nieuw materiaal.

<i>PIT Economische Vorming</i> <i>Maatschappelijke en Economische Vorming</i>	Franck, K. (2021). <i>PIT economische vorming</i>. Berchem: Uitgeverij Plantyn. Becue, E., De Bruyn, D., D'hollander, R., Lowyck, J., Malfait, H., Rogge, P., Van Deun, M., Van de Vijver, F., Van Herck, A., & Vantomme, M. (2021). <i>Maatschappelijke en Economische Vorming</i>. Kalmthout. Pelckmans Uitgevers nv.		
Klaskit: tools voor topleraren.	De Bruyckere, P. (2017). <i>Klaskit: tools voor topleraren</i>. Tielt: Uitgeverij Lannoo nv.	Dit boek omvat leidraden om succesvol les te geven.	Het boek omvat een aantal (voor onze bachelorproef) interessante hoofdstukken. Hoofdstuk 9 gaat over 'multimediaal werken'. Er staat duidelijk omschreven waarmee men rekening moet houden bij het gebruik van verschillende media in de les. Het geeft duidelijk weer hoe leerlingen succesvol kunnen leren aan de hand van beelden, maar ook welke valkuilen er zijn. Het multimediatechnische principe (tekst en beeld is beter dan tekst alleen), het coherentieprincipe (overbodige woorden, beelden en geluiden die niks met de inhoud te maken heeft vermijden) en het overvloedigheidsprincipe (beeld + audio is beter dan beeld + audio + tekst) zijn zeker een meerwaarde bij het ontwikkelen van kennisclips die eventueel ter vastzetting of

			voorbereiding van de les kunnen dienen. Het omvat ook een hoofdstuk omtrent gespreide herhaling. Het kan ook interessant zijn om een aantal onthoudkaders en herhalingskaders in het ontwikkelde didactisch materiaal te steken.
Blended learning	Baeyens, T. B. (2019). <i>Blended learning (De toekomst is digitaal ed.)</i> . Brussel, België: Uitgeverij Politeia.	In dit boek bespreekt de auteur hoe je stap per stap aan de slag kan gaan met blended learning door online doelstellingen, opdrachten en activiteiten op elkaar af te stemmen.	Dit boek is een waardevolle informatiebron. Het zal dan ook een belangrijke rol spelen in het opstellen van ons lesmateriaal.
Website: onderwijstips Ugent	Universiteit Gent (s.d.). <i>Kennisclips: hoe maak je ze zelf?</i> . Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via https://onderwijstips.ugent.be/nl/tips/kennisclips-hoe-maak-je-ze-zelf/	Op deze website legt men stap voor stap uit hoe men een correcte kennisclip maakt en welke verschillende soorten kennisclips er zijn.	Deze webpagina is zeker nuttig bij het integreren van kennisclips.
Blended learning	MyCademy, & De Knecht, A. D. K. (2021, 8 maart). <i>Wat is Blended Learning? De mogelijkheden zijn oneindig</i> . . . Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via https://mycademy.com/site/blended-learning/	In dit artikel lees je ook een ander perspectief over blended learning. Dit is een bedrijf dat ook zelf blended learning tools aanbiedt.	Hier kunnen we het perspectief lezen van een bedrijf die zelf blended learning tools aanbiedt. Zij hebben zelf ervaring met het maken van blended learning materialen en tools. Ze werken ook samen met verschillende bedrijven. Ze zorgen ervoor dat blended learning correct gebruikt kan worden. Het is dus een bedrijf met tal van ervaring. Dit kan handig zijn voor later.

Website klascement, informatie over blended learning	Secundaire bron: Klascement. (2020, 26 juni). <i>Blended learning in school education: Guidelines</i>. Geraadpleegd op 7 november 2021 via https://www.klascement.net/artikels/107726/blended-learning-in-school-education-guidelines/ Primaire bron: Europese Commissie. (2021). <i>Blended learning in school education – guidelines for the start of the academic year 2020/21</i>. Geraadpleegd op 7 november 2021 via file:///C:/Users/annel/Downloads/Blended%20learning%20in%20school%20education_European%20Commission_June%202020%20(1).pdf	Op klascement kan men een document vinden van de Europese commissie over blended learning in de klaspraktijk.	In het document staat duidelijk omschreven wat blended learning inhoudt en welke digitale tools leerkrachten hiervoor kunnen inzetten. Het wordt omschreven als een soort leidraad voor het academiejaar 20-21 en is speciaal ontworpen naar aanleiding van de coronacrisis. De bron is volledig in het Engels. Hieronder de rechtstreekse link naar het document. Naast deze bron op Klascement, zijn er ook tal van andere bruikbare documenten. Zoals bijvoorbeeld didactisch materiaal dat reeds ontworpen werd door leraren in het werkveld, die inspiratie kunnen bieden bij het creëren van nieuw lesmateriaal.
Flipped classroom	KU Leuven. (2018, 17 april). <i>Flipped classroom</i>. Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via https://www.kuleuven.be/onderwijs/werkvormen/activeren_students/flipped-classroom	Een artikel over het begrip ‘flipped classroom’.	Het is belangrijk om informatie te hebben over bestaande werkvormen. Bepaalde werkvormen kunnen we inzetten bij het concept blended learning. Voor we dit kunnen doen moeten we hierover meer weten.
Kennisclip	KU Leuven. (2021, 20 januari). <i>Kennisclips</i>. Geraadpleegd op 9 oktober 2021 via	Een artikel over het begrip ‘kennisclip’.	Het is belangrijk om informatie te hebben over bestaande werkvormen. Bepaalde werkvormen kunnen we inzetten bij het concept blended learning. Voor we dit

	https://www.kuleuven.be/onderwijs/docentenaanbod/kennisclips		kunnen doen moeten we hierover meer weten.
Website Klasse: basisprincipes van de nieuwe eindtermen	Bulckaert, W., Santermans, M. (2020, 21 december). <i>Basisprincipes van de nieuwe eindtermen</i> . Geraadpleegd op 13 oktober 2021 via https://www.klasse.be/114462/basisprincipes-nieuwe-eindtermen/	Deze webpagina van klasse biedt informatie over de nieuwe eindtermen.	Deze bron is bruikbaar voor het uitschrijven van een stuk van de literatuurstudie. Dit geeft informatie over de oorsprong van de nieuwe eindtermen (sleutelcompetenties).
Didactisch werkvormenboek	Winkels, J., Hoogeveen, p. (2018). <i>Het didactische werkvormenboek</i> . Assen: Uitgeverij koninklijke Van Gorcum	Dit boek omvat talrijke werkvormen die men kan integreren in de klaspraktijk.	Deze bron is zinvol omdat we dit kunnen integreren in het ontwerp van het nieuwe didactische materiaal.
Binnenklasdifferentiatie in de praktijk: ieders leerkracht realiseren	Struyven, K., Gheysens, E., Coubergs, C., De Doncker, A., De Neve, D. (2020). <i>Binnenklasdifferentiatie in de praktijk ieders leerkracht realiseren</i> . Leuven: Uitgeverij Acco	Dit boek biedt tal van informatie over didactische toepassingen van differentiatie binnen de klas.	Hieruit kunnen we een aantal tips halen over hoe we ons didactisch materiaal (naast sterker op vlak van niveau) ook gedifferentieerd kunnen opstellen. O.b.v. interesses, leerstatus, voorkennis, ... Er staan een aantal bruikbare didactische werkvormen in om gedifferentieerd te werk te gaan. Dit kan zeker een meerwaarde bieden in onze bachelorproef.
Website onderwijs Vlaanderen	Vlaanderen onderwijs & vorming. (s.d.). <i>Sleutelcompetenties</i> . Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderwijspersoneel/van-basis-tot-volwassenenonderwijs/lespraktijk/onde	Dit is de website van onderwijs en vorming. Het omvat heel wat informatie over het onderwijs en alle wijzigingen die zich hebben voorgedaan. Niet alleen informatie voor leerkrachten en directie maar ook voor	Dit is een zeer betrouwbare bron omdat het een officiële website van de Vlaamse overheid is. Op deze website krijgt men tal van informatie over de hervormingen uit het onderwijs. In de literatuurstudie wordt deze bron gebruikt om te duiden wat de

	rwijsdoelen-en-leerplannen/sleutelcompetenties	ouders en leerlingen is dit een zeer interessante website.	sleutelcompetenties zijn en wat ze concreet inhouden. Deze website stuurt de lezers ook door naar andere interessante websites zoals KlasCement waar je nog meer extra uitleg vindt over de sleutelcompetenties.
Website Vlaanderen onderwijsdoel en	Vlaanderen onderwijsdoelen. (s.d.). <i>Veelgestelde vragen modernisering: Wat zijn sleutelcompetenties?</i> . Geraadpleegd op 10 oktober 2021 via https://onderwijsdoelen.be/modernisering	Via de website van onderwijsdoelen Vlaanderen krijg je meer uitleg over de modernisering in het secundair onderwijs die vanaf schooljaar 2019-2020 vervangen worden.	De website is betrouwbaar aangezien de modernisering in het onderwijs gebeurt door de Vlaamse overheid. Zij zijn op de hoogte van de aanpassingen en hervormingen die de komende jaren nog zullen volgen en zijn op de hoogte van het vakjargon bv. 'Wat zijn sleutelcompetenties?'.
Website Vlaanderen is onderwijs en vorming	Kwalificaties & curriculum. (s.d.). <i>Zestien sleutelcompetenties</i> . Geraadpleegd op 13 oktober 2021 via https://www.kwalificatiesencurriculum.be/sites/default/files/atoms/files/Sleutelcompetentie%20Economische%20competenties.pdf	Op deze webpagina (zestien sleutelcompetenties) vindt men uitleg per sleutelcompetentie.	De website is relevant voor informatie over de sleutelcompetentie 'economische en financiële geletterdheid'.
Katholiek Onderwijs Vlaanderen	Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2021). <i>Waaruit bestaat vorming?</i> . Geraadpleegd op 24 oktober 2021 via https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/visie-op-vorming/waaruit-bestaat-vorming	In deze PowerPoint van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen wordt toegelicht hoe het leerplan tot stand kwam, welke vernieuwingen zich voordeden, wat de eigenheid, opbouw en samenhang van de leerplannen zijn én wat de inhoudelijke	De PowerPoint is betrouwbaar aangezien het Katholiek Onderwijs Vlaanderen de maker is het de leerplannen. Ze weten precies wat de eindtermen inhouden en kunnen daardoor ook correcte informatie geven aan de lezers.

		klemtonen en didactische aandachtspunten zijn.	
Informatiefilmpje hervorming 2 ^{de} en 3 ^{de} graad KOV-Youtube.	Katholiek Onderwijs Vlaanderen (2020,2 september). <i>Matrix 2de en 3de graad</i> [Online video]. Geraadpleegd op 13 oktober 2021 via https://www.youtube.com/watch?v=yFhjnzA2ZbA	Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft een aantal informatieve Youtube-filmpjes. In dit filmpje wordt de hervorming van de 2 ^{de} en 3 ^{de} graad secundair onderwijs besproken.	Er wordt duidelijk uitgelegd wat de hervorming van de tweede graad en derde graad secundair onderwijs inhoudt. Deze bron is bruikbaar om het nieuwe vak MEAV te kaderen binnen de hervormde tweede en derde graad.
Online artikel: Blended learning: hoe maak je van een noodgreep een blijver?	De Wilde B. (2021, 4 mei). <i>Blended learning: hoe maak je van een noodgreep een blijver?</i> . Geraadpleegd op 13 oktober 2021 via https://www.klasse.be/223896/blended-learning-hoe-benut-je-contactmomenten-het-best/	In dit artikel wordt er een interview gedaan met specialist Tommy Opgehaffen. Hij geeft tips en uitleg over blended learning, want was deze overschakeling nu een noodmaatregel of een oefenkans?	Klasse is een betrouwbaar vaktijdschrift. Bovendien kennen we de schrijver van het artikel en gaat het om een interview met een specialist. Bruikbare informatie voor onze bachelorproef.
Online artikel: Scholieren over blended learning	Vlaamse Scholierenkoepel [VSK] (2021, 2 maart). <i>Scholieren over blended learning</i> . Geraadpleegd op 13 oktober 2021 via https://www.scholierenkoepel.be/artikels/scholieren-over-blended-learning?returnurl=node/298	De Vlaamse Scholierenkoepel ging in oktober 2020 met leerlingen spreken uit vier scholen die ervoor kozen om elke week één (halve) dag afstandsonderwijs in te richten. Ze geven enkele tips mee waarop een school moet letten om van afstandsonderwijs, en dus ook blended learning, een succesverhaal te maken.	Deze bron is zeker en vast bruikbaar aangezien de bevestigingen werden gedaan door de Vlaamse Scholierenkoepel, een betrouwbare bron. Het gaat niet om een wetenschappelijk advies, maar om bevindingen van verschillende leerlingen. Hun ervaringen kunnen leerkrachten helpen bij het verbeteren van het afstandsonderwijs.

BIJLAGE 2

VOORBEELDEN UIT BESTAANDE HANDBOEKEN

9.2 BIJLAGE 2: VOORBEELDEN UIT BESTAANDE HANDBOEKEN

Voorbeeld Frame: thema 3 hoofdstuk 6 'Hoe wordt de marktprijs bepaald?'

THEMA 3 - De werking van de markten	79
Hoofdstuk 6	
Hoe wordt de marktprijs bepaald?	80
Intro	
Breinbreker	
Kun jij zelf bepalen hoeveel euro je wilt geven aan nieuwe schoenen? Of is het enkel de verkoper die de prijs kan bepalen?	82
Parcours	
Stap 1	Wat is een markt? 83
Stap 2	Hoe verloopt de vraag naar een product? 84
Stap 3	Hoe verloopt het aanbod van een product? 86
Stap 4	Waar zijn de vraag en het aanbod gelijk? 88
Stap 5	Waardoor kan de vraag veranderen? 90
Stap 6	Waardoor kan het aanbod veranderen? 92
Stap 7	Welk effect heeft een verschuiving op de marktprijs? 94
Stap 8	Wat als ... de overheid een minimumprijs oplegt? 96
Stap 9	Wat als ... de overheid een maximumprijs oplegt? 97
Eureka!	99
Synthese	100

Hoofdstuk

4

Prijsvorming

Hoe komt de prijs tot stand op de productmarkt?

Info	50
1 De prijsvorming op de productmarkt	
2 Factoren die de evenwichtsprijs beïnvloeden	
3 Overheidsbeslissingen die de prijs beïnvloeden	
Opdrachten	54
Synthese	59
Test jezelf	60

Hoofdstuk

4

Prijsvorming

Hoe komt de prijs tot stand op de productmarkt?

Info	48
1 De prijsvorming op de productmarkt	
2 Factoren die de evenwichtsprijs beïnvloeden	
3 Overheidsbeslissingen die de prijs beïnvloeden	
Opdrachten	50
Synthese	53
Test jezelf	54

Voorbeeld Sonar : Geld moet rollen

OP DE MONITOR

Geld moet rollen

Op welke manier kunnen diners zelf geld verdienen?

(Staar te helpen in het huisvuil, staan op de fietsen bij boeren, arbeiders, familie (de boerderijen), maar, de auto wassen, helpen met de tuin werken ...), een student moet je zoeken.

Beoordeel deze drie jobadvertenties voor studentenwerk.

- Zet een kruisje bij de job die jou het meest aanspreekt.
- Wat sprekt jou het meest aan in de job?

Personlijk antwoord:

- Wat vind jij een optimale verloning voor die job?

Personlijk antwoord:

Frituur De postzak
ook jobstudent

Meerwerkzaamheden, bereidingsopdraken, kassa bediener ...

Flexibiliteit en beschikbaarheid omringt omring van 10 tot maximum 18 uur per week.

Gezocht: jobstudent voor onze bakkerij 'Brood eren'

- Waste bakken, bereiden, kassabediener, winkel assistent
- Flexibele arbeidstijden (vrijdagavond van 18 tot 22)

De job is vooral voor je weekenduren en kan je nog in de avonduren doen of niet.

Voor een supermarkt in de buurt zijn wij op zoek naar twee winkelmedewerkers.

Functieomschrijving:

- winkelmedewerker
- kassa bediener
- winkel assistent

Profiel:

- maximaal 18 jaar oud
- langdurig, verantwoord en betrouwbaar
- nuttig blijven, ook bij drukte

Aanbod:

- geavanceerde opleiding
- maximale 12 uur per week
- leuke en leuke werkomgeving

DOEL IN ZICHT

Case study

Op het einde van deze module werk je aan een case study, waartoe je op de volgende vragen een antwoord kunt geven formuleren.

Wat moet er nog je verhoogd?

Wat is het beste kostenplaatje?

Waar haal je het nodige budget?

Is een verhoging mogelijk of niet?

De meest voorkomende doelstellingen van een organisatie zijn:

- 1. **Commerciële doelstellingen:** groei van de omzet, winst, marktaandeel, klanttevredenheid, etc.
- 2. **De werking van ondernemingen en organisaties en hun maatschappelijke rol:** maatschappelijke verantwoordelijkheid, etc.
- 3. **De werking van markten:** vraag en aanbod, concurrentie, etc.
- 4. **Persoonlijke ontwikkeling:** kennis, vaardigheden, medemenselijkheid, informatieverwerking en verwerking, leerstrategieën, etc.

Opdracht 5: Van alle markten thuis

OPDRACHT 5

Van alle markten thuis op de productmarkt verkopen

Functies die nodig en/of andere functies verkopen

1. Lees het verhaal van de leerlingenraad.

De leerlingenraad van een school organiseert een markt. De school heeft een kleine organisatie die zich richt op de verkoop van de producten in de gemeente. Dit jaar is het jubileum van de leerlingenraad en organiseren zij een markt met als thema 'Van alle markten thuis'. Het doel van de markt is om geld te verdienen voor de leerlingenraad.

Volg de instructies van de leerkracht en bepaal de verhoging van een dozijn wafels van 700 g.

Prijzen	Winkelmarkt A		Winkelmarkt B	
	Ontvangt orders	Totaal aantal Qn	Ontvangt orders	Totaal aantal Qn
€ 0,90				
1,00				
1,10				
1,20				
1,30				
1,40				
1,50				
1,60				
1,70				
1,80				
1,90				
2,00				

Qn = gemiddelde hoeveelheid door de kopers
Qv = gemiddelde hoeveelheid door de verkopers

DOEL BEREIKT?

Beoordeling van de opdrachten

Als je de opdracht regelmatige cijfers de opdrachten, kun je reflecteren bij een van de volgende criteria. Je kunt ook vooraf kijken, zodat je perfect weet wat je nu verwacht wordt.

	DOEL 1	DOEL 2	DOEL 3	DOEL 4	DOEL 5
OPDRACHT 1: De leerlingenraad					
1. De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.
2. De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.
3. De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.
4. De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.
5. De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.	De leerlingenraad heeft een budget van 1000 €.

THEMA 3: PITtige curves

1 DE VRAAG

INSTAPPEN

ONTDEKKEN

SAMENVATTEN

OEFENEN

TERUGBLIKKEN

Ik werk aan:

- het onderzoeken en ontdekken op welke manier de vraag tot stand komt op een markt.
- het juist interpreteren van cijfergegevens

Ik ontdek meer over:

- de vragers op een markt
- het ontstaan van de vraag bij verschillende prijzen
- het tot stand komen van de vraagcurve

BIJLAGE 3

BEVRAGING NIEUW VAK MEAV

9.3 BIJLAGE 3: BEVRAGING NIEUW VAK MEAV

Enquête

Hallo!

We zijn studenten aan de Arteveldehogeschool binnen de Educatieve Bachelor Secundair Onderwijs voor het onderwijsvak economie. In het kader van onze bachelorproef doen wij een onderzoek naar het vak Maatschappelijke, Economische en Artistieke Vorming (MEAV). We willen nagaan welke nood er is omtrent het lesmateriaal van de economische component. Om van hieruit nieuw lesmateriaal te ontwikkelen.

Alvast bedankt voor het invullen van deze enquête.

Britt De Neve, Annelore Goessens, Celien Devenyns en Yanaika De Spiegeleer

Persoonsgegevens

Uit welke provincie komt u?

- West-Vlaanderen
- Oost-Vlaanderen
- Antwerpen
- Limburg
- Vlaams-Brabant

Geeft u les in het katholiek onderwijs?

- Ja
- Neen

Bent u leerkracht secundair onderwijs in het derde middelbaar?

- Ja
- Neen

Geeft u les in de D-finaliteit?

- Ja
- Neen

Geeft u minstens één van onderstaande vakken?

economie - bedrijfseconomie - Mens & Samenleving (economische component) - MEAV (economische component) - een ander economisch getint vak

- Ja
- Neen

Geeft u het vak MEAV?

- Ja
- Neen

Vragen werkboeken MEAV

Met welk handboek werkt u?

- Frame* – VAN IN
- Financiële en Economische Vorming* – Pelckmans
- PIT Economische Vorming* – Plantyn
- Sonar* – Averbode
- Ander werkboek

Duid aan: helemaal oneens (1) of helemaal eens (5)

	1	2	3	4	5
Ik ben tevreden over het werkboek waar onze school werkt.	☐	☐	☐	☐	☐
De leerstof is op het niveau van mijn leerlingen.	☐	☐	☐	☐	☐
Online oefeningen zijn een meerwaarde.	☐	☐	☐	☐	☐
Kennisclips helpen de leerlingen met het verwerken van de leerstof.	☐	☐	☐	☐	☐
Het boek kunnen inzetten om aan blended learning te doen is een meerwaarde.	☐	☐	☐	☐	☐

Ik moet vaak extra oefeningen voorzien die moeilijker zijn.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik moet vaak extra oefeningen voorzien die makkelijker zijn.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak niet alle oefeningen in het boek ze zijn te eenvoudig.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak niet alle oefeningen in het boek ze zijn te moeilijk.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik integreer nog steeds digitale tools sinds corona.	☐	☐	☐	☐	☐

Duid aan wat voor jou van toepassing is.

Vink alle toepasselijke opties aan.

	Te moeilijk	Te eenvoudig	Goed opgebouwd	Doordacht	Volledig (Voldoende verdieping)	Onvolledig
Ik vind de theorie:	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de oefeningen:	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hier kan u een vrijblijvende aanvulling geven over de vorige vraag.

Waarom moet een werboek voldoen?

- Er moeten basisoefeningen zijn.
- Er moeten verdiepingsoefeningen zijn.
- Er moet per hoofdstuk een synthese-oefening zijn.
- Er moet een theorieoverzicht/samenvatting zijn na elk hoofdstuk.
- Er moeten tussentijdse theoriekaders zijn.
- Er moeten lesdoelen zijn bij elk hoofdstuk.
- Er moet een schematisch overzicht zijn om zelf in te vullen.
- Er moeten voorgemaakte PowerPoints beschikbaar zijn.

- Er moeten voorgemaakte toetsen beschikbaar zijn.
- Er moet een didactische handleiding zijn of tips beschikbaar zijn.
- Andere:

Moeten leerlingen zelfstandig (zowel thuis als op school) kunnen werken met het werkboek?

- Ja
- Neen

Waarover moet een digitale leeromgeving beschikken?

- De mogelijkheid tot blended learning met het werkboek
- Kennisclips
- Online oefeningen
- QR-codes
- Leerpap
- Bookwidgets
- H5P
- Website – een terugkoppeing
- Andere:

Heeft u al gewerkt met blended learning? Wat is uw ervaring met blended learning?

Heeft u nog opmerkingen?

Mogen wij u eventueel contacteren bij het verdere verloop van onze bachelorproef?

- Ja
- Neen

Zou u graag achteraf onze bachelorproef lezen? Zo ja, laat uw e-mailadres achter.

- Ja
- Neen

Jouw e-mailadres: _____

BIJLAGE 4

FEEDBACK LEERKRACHTEN

9.4 BIJLAGE 4: FEEDBACK LEERKRACHTEN

Enquête

Hallo!

Heeft u twee minuten vrij om ons te helpen afstuderen?

Wij zijn vier studenten in de lerarenopleiding secundair onderwijs op de Arteveldehogeschool Gent. Voor onze bachelorproef hebben wij een leerwerkboek voor de economische component binnen het vak MEAV gecreëerd.

Omdat we heel veel belang hechten aan de mening van de mensen uit het werkveld, vragen we jullie mening hierover. Op die manier kunnen we aan de hand van jullie feedback aanpassingen doorvoeren.

Hoe kan je ons helpen?

- Bekijk de bijgevoegde pdf. (dit is een hoofdstuk uit het handboek)
- Vul de korte vragenlijst in via de link (dit duurt slechts enkele minuutjes).

Alvast heel erg bedankt!

Britt De Neve, Yanaika De Spiegeleer, Celien Devenyns & Annelore Goessens

Vragen bevindingen leerkrachten

Denkt u dat leerlingen op zelfstandige basis aan de slag kunnen met dit werkboek?

- Ja
- Neen

Duid aan: helemaal oneens (1) of helemaal eens (5)

*Leerlingen kunnen zowel thuis als op school aan de slag gaan met dit werkboek.
(Denk aan het afstandsonderwijs tijdens de coronapandemie.)*

	1	2	3	4	5	
Helemaal oneens	0	0	0	0	0	Helemaal eens

Vindt u de integratie met blended learning terug in het werkboek?

- Ja
- Neen

Jouw mening:

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens
Ik vind de theorie goed opgebouwd.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de lay-out overzichtelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de oefeningen voldoende uitdagend.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat het boek een creatieve insteek heeft.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou het leerwerkboek zelf inzetten in de klaspraktijk.	☐	☐	☐	☐	☐

Heeft u nog algemene opmerkingen/tips over dit hoofdstuk?

Bijvoorbeeld: opbouw, lay-out, inhoud, digitale leermiddelen...

BIJLAGE 5

LEERWERKBOEK
LEVELUP
LEERLINGENVERSIE

LEVEL UP

**ECONOMISCHE VORMING
D-FINALITEIT**

INHOUDSOPGAVE

WELKOM BIJ LEVELUP!

THEMA 1

CONSUMPTIEGEDRAG, INKOMENSVERWERVING EN FINANCIËLE PRODUCTEN

HOOFDSTUK 1	OPWEG MET HET BUDGET	4
Level 1: Intro		6
Level 2: Theorie en oefeningen		7
Level 3: Synthese		28
Level 4: Herhalingsopdrachten		33
HOOFDSTUK 2	WA KOST DA?	49
Level 1: Intro		51
Level 2: Theorie en oefeningen		52
Level 3: Synthese		63
Level 4: Herhalingsopdrachten		67
HOOFDSTUK 3	EERSTE HULP BIJ ONGEVALLLEN	75
Level 1: Intro		77
Level 2: Theorie en oefeningen		78
Level 3: Synthese		83
Level 4: Herhalingsopdrachten		87
HOOFDSTUK 4	AAN DE SLAG OP DE ARBEIDSMARKT	98
Level 1: Intro		100
Level 2: Theorie en oefeningen		101
Level 3: Synthese		110
Level 4: Herhalingsopdrachten		113

INHOUDSOPGAVE

THEMA 2

DE WERKING VAN ONDERNEMINGEN EN ORGANISATIE EN HUN MAATSCHAPPELIJKE ROL

HOOFDSTUK 5	BEÏNVLOEDING ACTUELE ONTWIKKELINGEN OP BESLISSINGEN VAN ONDERNEMINGEN & ORGANISATIES	120
Level 1: Intro		122
Level 2: Theorie en oefeningen		123
Level 3: Synthese		142
Level 4: Herhalingsopdrachten		146

THEMA 3

DE WERKING VAN MARKTEN

HOOFDSTUK 6	DE MARKTPRIJS	158
Level 1: Intro		160
Level 2: Theorie en oefeningen		160
Level 3: Synthese		172
Level 4: Herhalingsopdrachten		175

HOOFDSTUK 7	DE GEVOLGEN VAN ACTUELE ONTWIKKELINGEN VOOR DE ARBEIDSMARKT EN DE SOCIALE ZEKERHEID.	187
Level 1: Intro		189
Level 2: Theorie en oefeningen		190
Level 3: Synthese		200
Level 4: Herhalingsopdrachten		204

WELKOM BIJ LEVEL UP!

Welkom bij Level Up! Dit boek begeleidt je doorheen de economische vorming van de tweede graad.

DE WEBSITE

Je vindt alle kennisclips, online oefeningen en andere materialen op de website. Dit kan je helpen bij het verwerken van de leerstof.

Lukt het niet om de QR-code te scannen of op de button te klikken? Gebruik dan onderstaande link.

<https://sites.google.com/view/levelupbap/home>

Zit je met vragen? Merk je fouten op? Mail ons!

levelupbap@yahoo.com

ICONEN

De playbutton leidt je naar een video. Naast het icoon in de cursus staat er ook een QR-code. Deze kan je scannen met je smartphone of tablet.

Door op de wereldbol te klikken kom je terecht op een website. Naast het icoon staat er ook een QR-code die je kan scannen met je smartphone of tablet.

Je kan het informatie-icoon raadplegen wanneer je de leerstof nog niet onder de knie hebt of je nog wat extra achtergrondinformatie wil.

Wanneer je dit icoon ziet verschijnen in het werkboek, is de opdracht voorzien van een tip. Je kan deze tip gebruiken om de opdracht te maken.

OPBOUW VAN DE HOOFDSTUKKEN

LEVEL 1

In het eerste level krijg je een introductie over de leerstof die zal volgen. Dit gebeurt aan de hand van een filmpje, een artikel, een cartoon ...

LEVEL 2

Level twee loodst je door de theorie van het hoofdstuk. Kenniskaders en oefeningen wisselen elkaar af zodat alle leerstof duidelijk wordt. Je komt af en toe ook een QR-code of icoon tegen die je doorverwijst naar een website of video.

LEVEL 3

Level 3 biedt je een overzicht van de te kennen leerstof. Ter ondersteuning is er ook een kennisclip beschikbaar op de website die de theorie nog eens verduidelijkt. Er is ook een synthese voorzien. Deze kan je invullen zodat je een schema van de leerstof hebt.

LEVEL 4

In het vierde en laatste level staan er herhalingsopdrachten. Dankzij deze opdrachten kan je nagaan hoe goed je de leerstof beheerst en wat je nog eens opnieuw moet bekijken. Bovendien vind je ook nog verschillende online oefeningen op de website.

Thema 1

Consumptiegedrag, inkomensverwerving en financiële producten

Hoofdstuk 1

OP WEG MET HET BUDGET

BUDGETTAIRE KEUZES

Leerplandoel E2: 'De leerlingen maken in gesimuleerde situaties bewuste budgettaire keuzes bij aankopen.'

INLEIDING

Om juiste budgettaire keuzes te maken, is het belangrijk dat je jezelf afvraagt of jouw aankopen wel noodzakelijk en duurzaam zijn. Je moet niet enkel rekening houden met jouw budget, maar ook met het budget van je ouders. In dit deel leer je je eigen budget beheren en kom je te weten hoe je moet sparen. Wat doe jij met je budget?

WAT LEER IK?

- € Je leert een persoonlijk budget beheren.
- € Je leert in welke situatie het interessantst is om te sparen of te lenen.
- € Je leert het onderscheid tussen verschillende spaarvormen.
- € Je leert hoe een afbetalingsplan eruitziet.
- € Je leert doordachte budgettaire keuzes maken.

BEGRIPPEN

het budget – het persoonlijk budget – het gezinsbudget - de inkomsten - de uitgaven – de terugkerende inkomsten – de terugkerende uitgaven – de eenmalige inkomsten – de eenmalige uitgaven - sparen – de spaarrekening – de zichtrekening – de termijnrekening - de rente - de basisrente – de getrouwheidspremie – lenen - de lening – JKP - de flexibele geldreserve - de terugbetalingscapaciteit – de inflatie – het consumentenkrediet – de lening op afbetaling – de aankoop op afbetaling - JAC – CAW

LEVEL 1

Inleiding: Steenrijk Straatarm

Bekijk het videofragment uit Steenrijk Straatarm en bespreek nadien de onderstaande vragen klassikaal.

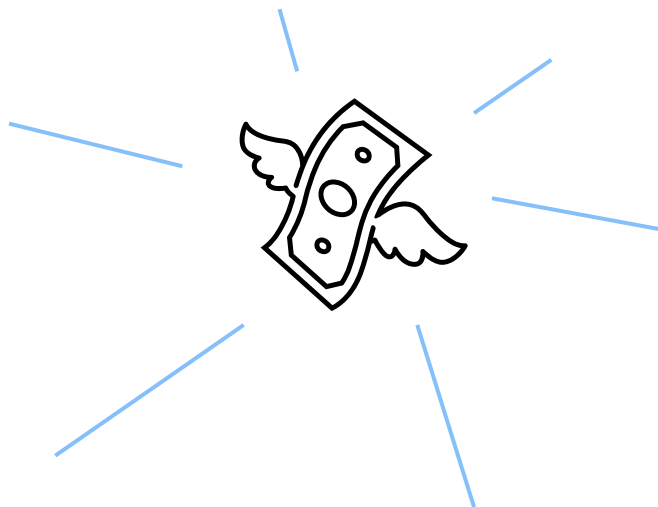

€ Wat is er verschillend aan de budgetten van beide gezinnen?

€ Welke reactie is jou bijgebleven na het bekijken van de video?

€ Waar komt jullie geld vandaan?

€ Waaraan geven jullie je geld uit? Vul de woordspin aan.

LEVEL 2

1 Wat is een budget?

Scan de QR-code en beantwoord onderstaande vragen.

a) Wat is een budget?

b) Geef een voorbeeld van een vaste kost en een variabele kost.

c) Hoe kan Alex zijn reis bekostigen?

d) Wat bedoelen ze met 'onder nul gaan' en wat is hiervan het risico?

e) Hoe zorg je ervoor dat het budget niet overschreden wordt?

Het persoonlijk budget

Om geld te kunnen spenderen, moeten er voldoende inkomsten zijn. Het is daarom van belang dat je een overzicht kan maken van al je inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn. We noemen dit een **persoonlijk budget**.

2 Inkomsten en uitgaven

Casus: Fatih en Marie

Fatih en Marie plannen een uitstap op woensdagnamiddag. Ze kiezen ervoor om naar Pairi Daiza te gaan en zich te verplaatsen met de fiets. Het inkomtarief bedraagt 40 euro per persoon. Aangezien Fatih net verjaard is, wil Marie hem verrassen met een pandaknuffel uit de souvenirshop. Deze knuffel kost 15 euro. Ze hebben geen lunchpakket mee van thuis daarom koopt Fatih een hamburger en een cola voor 15 euro. Marie heeft trek in een pizza met een Fanta, ze betaalt daarvoor 14 euro. Na het bezoek aan de flamingo's trakteert Fatih Marie op een ijsje (€ 2,40). Fatih kreeg 50 euro zakgeld van zijn ouders. Bovendien verjaarde hij recent en kreeg hij 100 euro van zijn oma. Marie kreeg 60 euro zakgeld. Daarnaast werkt ze ieder weekend in bakkerij het spikkelbroodje, daar verdient ze wekelijks 75 euro. Onderweg naar huis stoppen ze voor een plaspauze. Bij terugkomst blijkt dat de fiets van Fatih gestolen is daarom bellen ze een taxi. De taxirit kost 50 euro, ze splitsen de kosten op. Fatih en Marie willen op de hoogte blijven van de nieuwtjes in het dierenpark, daarom abonneren ze zich elk op het maandblad van Pairi Daiza voor 5 euro per maand.

- a) Markeer alle inkomsten in het groen en alle uitgaven in het geel.
- b) Vul de tabel aan. Gaat het om inkomsten en uitgaven op korte of lange termijn?

Fatih			
inkomsten		uitgaven	
op LT	op KT	op LT	op KT

Marie			
inkomsten		uitgaven	
op LT	op KT	op LT	op KT

- c) Geef zelf nog een voorbeeld van een uitgave op lange termijn.
Vul dit aan in de tabel.

Inkomsten en uitgaven

Alles wat we aan geld ontvangen, noemen we **inkomsten**. Het geld dat we besteden, is een **uitgave**.

inkomsten	uitgaven
Inkomsten op korte termijn krijg je in de nabije toekomst of komen regelmatig terug. We spreken van terugkerende inkomsten .	Uitgaven op korte termijn zijn kosten die je meteen moet betalen of op regelmatige basis terugkomen. We spreken van terugkerende uitgaven .
Inkomsten op lange termijn komen slechts enkele keren of af en toe voor. We spreken van eenmalige inkomsten .	Uitgaven op lange termijn komen af en toe voor, meestal moet je hier ook een tijdje voor sparen. We spreken van eenmalige uitgaven .

d) We keren nog eens terug naar de casus van Fatih en Marie. Maak een overzicht van hun maandelijkse inkomsten en uitgaven.

berekening budget	
inkomsten	/ maand
uitgaven	/ maand
overschot / tekort	/ maand

e) Hebben Fatih en Marie budget over of tekort? Schrap wat niet past in de tabel.

f) We berekenen zonet het maandelijkse budget van Fatih en Marie. Stel dat we de jaarlijkse uitgaven willen berekenen, moeten we dan gewoon het berekende bedrag maal twaalf doen? Toon aan met een berekening.

3 Wat past niet in het rijtje?

Motiveer je keuze aan de hand van de geziene begrippen.

Netflix-abonnement	afbetaling fiets	aankoop Nintendo Switch

motivatie:

motivatie:

4 Een aankoop: noodzakelijk en duurzaam?

Lees de situaties. Motiveer welke keuze Fatih en Marie het best maken. Houd hierbij rekening met de noodzakelijkheid en de duurzaamheid van hun aankoop.

1 Fatih neemt boterhammen mee naar school. Meestal gebruikt hij aluminiumfolie, maar hij twijfelt om een herbruikbare broodzak aan te kopen.

- aluminiumfolie
- herbruikbare broodzak
- geen van beiden

Marie wil graag wat nieuwe kledij voor de winter. Volgens haar moeder heeft ze al genoeg gekocht. Marie gaat zowel in de Kringloopwinkel als in de Zara een kijkje nemen. Ze vindt in beide winkels een leuke jas, het model van Zara kan ze zelfs thuis laten leveren.

- jas Kringloopwinkel
- jas Zara
- geen van beiden

2

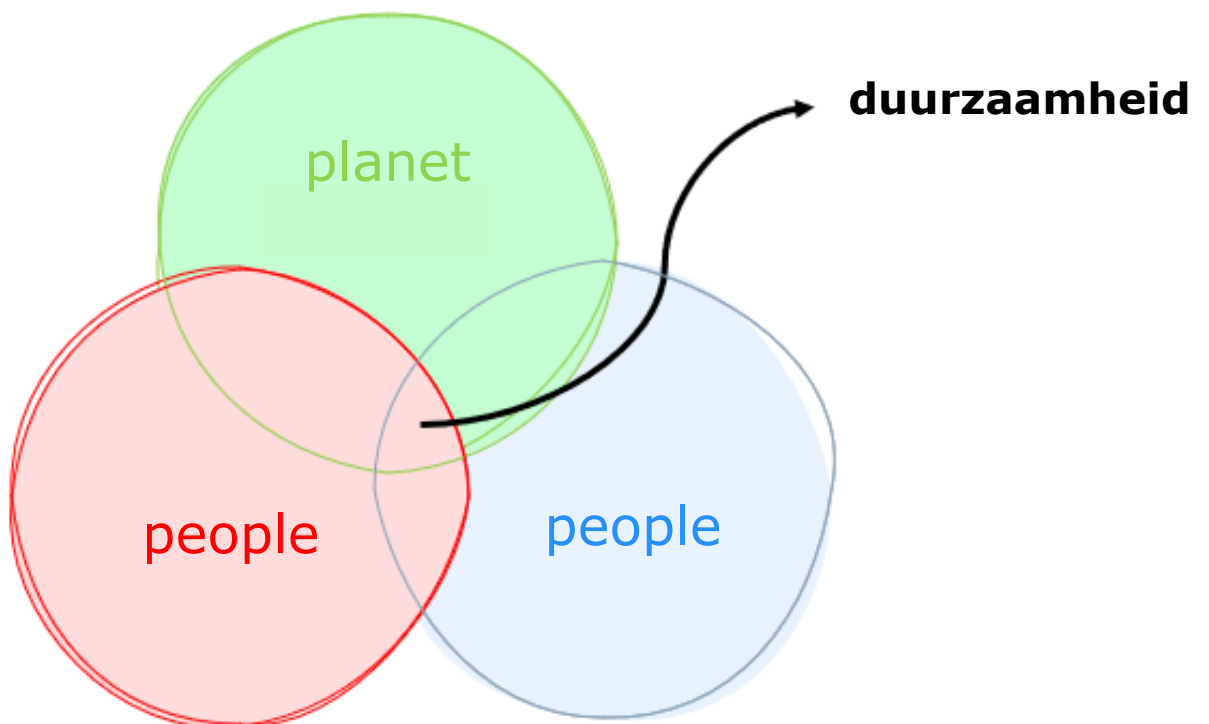
3 De broer van Fatih is bijna jarig. Aangezien hij een liefhebber is van choco twijfelen Marie en Fatih of ze hem best een grote pot Nutella kopen of eerder om een pot choco gaan bij een maatwerkbedrijf in de buurt. In een maatwerkplaats worden mensen tewerkgesteld die wegens persoonlijke redenen geen job vinden in een regulier bedrijf.

- choco van Nutella
- choco van het maatwerkbedrijf in de buurt
- geen van beiden

situatie 1:

situatie 2:

situatie 3:

Noodzakelijke en duurzame keuzes maken

Om de juiste budgettaire keuzes te maken, kunnen we nadenken over de noodzakelijkheid en de duurzaamheid van onze aankopen.

Enerzijds kan je je dus afvragen of je aankoop wel **noodzakelijk** is. Geld dat je uitspaart, kan je gebruiken voor iets anders. Anderzijds is het ook belangrijk om na te gaan of je aankopen **duurzaam** zijn. We moeten rekening houden met de toekomst van onze planeet en onze eigen toekomst.

DUURZAAM

herbruikbaar

verpakkingsarm

gemaakt in
sociaal
verantwoorde
omstandigheden

lokaal
gekocht

ecologisch

5 Sparen versus lenen

Alex is bijna jarig en zou graag een brommer kopen voor zijn zestiende verjaardag. Momenteel heeft hij niet genoeg geld om dit te doen. Aangezien Alex lang zou moeten sparen, kiest hij ervoor, na overleg met zijn ouders, om een lening aan te gaan.

Zou jij hetzelfde doen in de plaats van Alex? Waarom wel of niet?

6 Stel dat Alex zou sparen

Bekijk de video en beantwoord onderstaande vragen.

a) Wat is sparen? Leg in je eigen woorden uit.

b) Hoe kan je sparen? Geef een voorbeeld.

c) Wat is beter: een spaarrekening of een spaarvarken? Waarom?

Je hebt misschien al eens gehoord dat het leven steeds duurder wordt. Dit komt door inflatie. Ook de opbrengst op je spaargeld is afhankelijk van de inflatie, maar wat is dat nu eigenlijk?

d) Wat is inflatie? Leg in je eigen woorden uit.

INFLATIE IN EUROZONE IN MAART GESTEGEN TOT 7,5 %

De inflatie in de eurozone is in maart gestegen tot 7,5 procent, zo blijkt uit een eerste 'flash'-raming van statistiekbureau Eurostat. In februari lag de inflatie in de eurozone nog op 5,9 procent. Ook dat cijfer was al veel hoger dan de beoogde 2 procent inflatie waar de Europese Centrale Bank naar streeft. Een inflatiepercentage* van 2 % wordt gezien als optimaal voor de groei van de economie.

Boosdoener voor de hoge inflatie zijn de sterk stijgende energieprijzen. Die lagen in maart maar liefst 44 procent hoger dan in dezelfde periode vorig jaar, blijkt uit de Eurostat-cijfers. In februari bedroeg de stijging nog 32 procent. Ook de prijzen van voeding, tabak en alcohol versnellen nog (+5 procent in maart). Zonder die elementen lag de inflatie in de eurozone op 3 procent. België kampt volgens Eurostat met een inflatie van 9,3 procent. Dat cijfer is licht hoger, want anders berekend, dan het inflatiecijfer dat Statbel deze week vrijgaf en op 8,31 procent afklokte in maart. De Belgische inflatie staat daarmee op het hoogste niveau sinds 1983 (BELGA, 2022).

*Het percentage waarmee de prijzen van goederen en diensten stijgen.

- f) Welk inflatiepercentage lag het hoogst in maart 2022: dat van Europa of dat van België? Noteer de percentages.

- g) Wat is volgens dit artikel de boosdoener voor de hoge inflatie?

h) Hoe evolueerde de inflatie sinds januari 2021?

Lukt het scannen niet? Surf dan naar:
<https://statbel.fgov.be/nl> > thema's >
consumptieprijsindex > consumptieprijsindex > cijfers

Tip: Bekijk de grafiek aandachtig.

- Lees de titel van de grafiek.
- Bekijk de assen. Wat kan je aflezen?
- Hoe verloopt de curve? Wat kan je daaruit afleiden?

Indexen Grafiek Basisjaren Inflatie **Grafiek** 4 groepen Grafiek

Inflatie in België

- i) De inflatie sleept al even aan. Bekijk de cartoons en noteer de oorzaken van de inflatie.

WINKELN MAG WEER

(Fierens, 2020) ARNULF.BE

(Lectrr, 2007)

(Lectrr, 2014)

7 Verschillende spaarvormen

Het is belangrijk om een spaarrekening te kiezen die een rentevoet heeft die hoger is dan de inflatie. Wanneer de rente op je spaarrekening hoger is dan de inflatie, stijgt je geld in waarde. Omgekeerd geldt dat je spaargeld in waarde daalt wanneer de inflatie hoger ligt dan de spaarrente. Met hetzelfde geld kan je minder kopen aangezien alles duurder wordt. Daarom moet je goed nadenken over de spaarrekening die je kiest. Bekijk de video en beantwoord onderstaande vragen.

a) Wat is een gereguleerde spaarrekening?

b) Leg het begrip basisrente uit.

c) Leg het begrip getrouwheidspremie uit.

d) Som drie verschillende spaarvormen op.

e) Welke vragen moet je stellen aan je financiële instelling vooraleer je een spaarvorm aangaat?

f) Wat is het verschil met een niet-gereguleerde spaarrekening?

g) Wat is de garantieregeling?

8 Sparen voor een brommer

Alex wil starten met sparen, momenteel heeft hij 650 euro in zijn spaarpot. Hij zou graag een spaarrekening openen bij een klassieke bank die verspreid is over België. In samenspraak met zijn ouders opent hij een jongerenrekening bij Beobank. Alex kan maandelijks een bedrag van 95 euro storten op zijn gereguleerde spaarrekening. Hij wil na drie jaar in staat zijn om een brommer van € 3900,00 te kopen.

Gebruik de spaarsimulator van Wikifin en bereken of het Alex zal lukken.

Lukt het niet om de QR-code te scannen? Surf dan naar www.wikifin.be > sparen en beleggen > spaarsimulator: start je berekening

a) Hoeveel geld staat er na een periode van drie jaar op de jongerenrekening? Is dit bedrag voldoende om een brommer aan te schaffen?

b) Hoeveel bedraagt de basisrente bij een jongerenspaarrekening van Beobank?

c) Hoeveel bedraagt de getrouwheidspremie?

d) Tot welke leeftijd mag Alex deze spaarrekening gebruiken?

e) Hoeveel mag er maximaal op deze rekening staan?

f) Stel dat Alex de brommer al na twee jaar wil aanschaffen, hoeveel moet hij dan op de gereglementeerde spaarrekening storten?

In onderstaande kader vind je vier spaarvormen. Vul de bijhorende tabel in.

spaarvormen

Spaarrekening +

- Anne Simons DEMO**

BE12 3456 7890 1234

10 586,23 EUR
- BNP Paribas Fortis**

BE21 3422 2344 8848

3420,11 EUR
- ING**

BE88 3434 2212 1123

329 EUR

Betalen
 Beleggen
 Vandaag
 Aanbod

KBC
Termijnrekening -EUR

20.5-04-23

Rekeninghouder: Jan Polders
Stekem 25
8000 Brugge

rekeningnummer:
IBAN BE67 7160 2000 0586

wij openen voor u volgende termijnrekening:

- Nummer : 127842/001
- Kapitaal: 20 000,00
- Looptijd: 2 jaar 20.5-04-23 tot 20.7-04-23
- Rentevoet*: 1,20% (vast)

KBC Bank NV BIC KREDBEBB

foto	3		2
Wat?		geld thuis bewaren	termijn- rekening
risico			
beschikbaarheid			meteen
rendement	beperkte intrest		

9 Geld lenen kost ook geld

Let op! Geld lenen kost geld

FIAT 500
BTW VRIJ + 3 JAAR RENTE VRIJ

BEREKEN JE INRUILWAARDE >

FIAT 500 SAMENSTELLEN >

(Pepels, 2016)

Let op!
Geld lenen kost geld

Reclamemakers vermelden vaak dezelfde slogan*. Wat bedoelen ze hiermee?

*Korte zin die ondernemingen gebruiken om reclame te voeren.

10 Stel dat Alex zou lenen

Scan de QR-code en beantwoord de bijhorende vragen.

- a) Welke twee vormen van lenen worden in het filmpje besproken?

- b) Hoe werkt een lening op afbetaling?

- c) Om de beste lening te kiezen, vergelijk je het jaarlijks kostenpercentage (JKP) van de leningen bij de verschillende banken. Uit wat bestaat dit JKP? Vul de kader aan.

JKP = _____ + _____

- d) Wat is een flexibele geldreserve?

e) Wat is het gevaar van 'onder nul gaan' op je zichtrekening?

f) Wat is het nadeel van een flexibele geldreserve?

g) Wanneer of waarvoor gebruik je deze leenvorm het best?

h) Is deze stelling juist of fout? Motiveer indien juist en corrigeer indien fout.

stelling	juist	fout
Een krediet voor een Vespa aan 0 % heeft ook een JKP van 0 %.		
Wanneer je geld nodig hebt voor een lange periode is het interessanter om een flexibele geldreserve te gebruiken.		
Als je niet genoeg kapitaal hebt om het geleende bedrag terug te betalen dan moet je zo snel mogelijk de kredietgever contacteren.		

Lenen en het JKP

Wanneer je een tekort hebt aan geld kan je lenen. Er zijn verschillende soorten leningen. Bij de **lening op afbetaling** moet je het geleende bedrag gedurende een bepaalde periode maandelijks terugbetalen samen met de intrest en kosten. De **flexibele geldreserve** is een zichtrekening waarmee je 'onder nul kan gaan'.

Het **JKP** geeft in een percentage weer hoeveel kosten er in totaliteit aan het krediet gekoppeld zijn.

De terugbetalingscapaciteit

Je kan berekenen of je budget voldoende geld ter beschikking stelt om de lening terug te betalen. Je **terugbetalingscapaciteit** is het maximale bedrag dat je kunt spenderen aan de terugbetaling van een lening.

terugbetalingscapaciteit = maandelijkse inkomsten - maandelijkse uitgaven

Zit je met vragen of kan je je leningen niet meer terugbetalen? Dan kan je terecht bij de organisaties zoals **CAW** of **JAC**. Zij bieden, meestal gratis, hulp bij het beheren van je budget, geven advies en doen aan schuldbemiddeling.

11 Terugbetalingscapaciteit van Frederik

Ga na of Frederik voldoende terugbetalingscapaciteit heeft om op volgende aanbieding in te gaan. Met andere woorden bereken wat het maximale bedrag is dat Frederik kan spenderen aan de terugbetaling van het krediet.

Aanbieding iPhone 13 Pro Max

Frederik krijgt van zijn ouders maandelijks € 40,00 zakgeld. Twee wekelijks voert hij een weekendjob uit als afwasser in een lokaal visrestaurant. Met deze job verdient hij elke keer € 50,00.

Maandelijks heeft hij volgende uitgaven:

- € 30,00 eten en drinken op en na school.
- € 20,00 voor een nieuw computerspel.
- € 65,00 voor fuiven, films, café.
- € 15,00 voor zijn gsm-abonnement.

Frederiks vrienden hebben intussen een nieuwe smartphone. Hij wil niet onderdoen en wilt ook een nieuwe gsm. Frederik heeft nog niet genoeg gespaard. In een advertentie ziet hij de gsm waar hij al maanden van droomt.

**UITVERKOOP
OP=OP**

Buitenkans! OP =OP

iPhone 13 Pro Max

~~€ 499,99~~

€ 59,00

+ abonnement

€ 36,99/maand*

- ✓ 4 GB data
- ✓ 120 min bellen
- ✓ Onbeperkt sms'en

*gedurende 24 maanden

a) Schrijf in de tabel de eenmalige en terugkerende kost van deze aanbieding.

eenmalige kost	terugkerende kost

b) Schrijf in de tabel de maandelijkse inkomsten en de maandelijkse uitgaven van Frederik.

maandelijkse inkomsten	maandelijkse uitgaven
Totaal =	Totaal =

c) Bereken de terugbetalingscapaciteit van Frederik. Kan hij deze aanbieding aangaan? Licht je antwoord toe.

12 Het consumentenkrediet

Bekijk de advertentie en beantwoord de onderstaande vragen.

PHILIPS
TV PHILIPS LCD FULL LED 50 inch 50PUS8546/12

Producttype: LCD FULL LED
Beeldkwaliteit: UHD 4K
Beeldscherm diagonaal (inch): 50 inch
Beeldscherm diagonaal (cm): 126 cm
Scherm design: Plat
Aantal HDMI-aansluitingen: 4

749.-

Of 18 x € 44,98 Kredietkost € 60,64 JKP 10,50 %

ATG

- ✓ Op voorraad online
- ✓ Gratis levering vanaf €50
- 🚚 Levering in 1 tot 3 dagen
- 🏠 Beschikbaarheid in de winkel

Details > [Winkelwagen](#)

📝 Voeg toe aan verlanglijst
🔍 Voeg toe aan vergelijking ★★★★★ (6)

Naar: Mediamarkt

a) Hoeveel bedraagt het jaarlijks kostenpercentage voor deze tv?

↑ **Het consumentenkrediet**

Consumenten betalen in een winkel meestal meteen, maar het kan ook zijn dat ze niet over voldoende middelen beschikken of niet al hun geld in één keer willen spenderen. Ze kunnen dan kiezen om een **consumentenkrediet** aan te gaan, hierbij moeten ze de aankoop som niet in één keer betalen.

De kredietnemer ofwel de klant kan een krediet of lening afsluiten bij een kredietgever, een financiële instelling of de verkoper van een product.

De **aankoop op afbetaling** is een voorbeeld van een consumentenkrediet. Bij een aankoop op afbetaling is de verkoper de kredietgever. Het is belangrijk dat je als consument nagaat of je het krediet wel echt nodig hebt, want aan deze kredietvorm zijn er extra kosten verbonden die je bij een onmiddellijke aankoop niet moet betalen.

b) Je besluit om een consumentenkrediet aan te gaan voor deze tv. Hoeveel zal je in totaal moeten betalen voor de tv? Noteer je berekeningen.

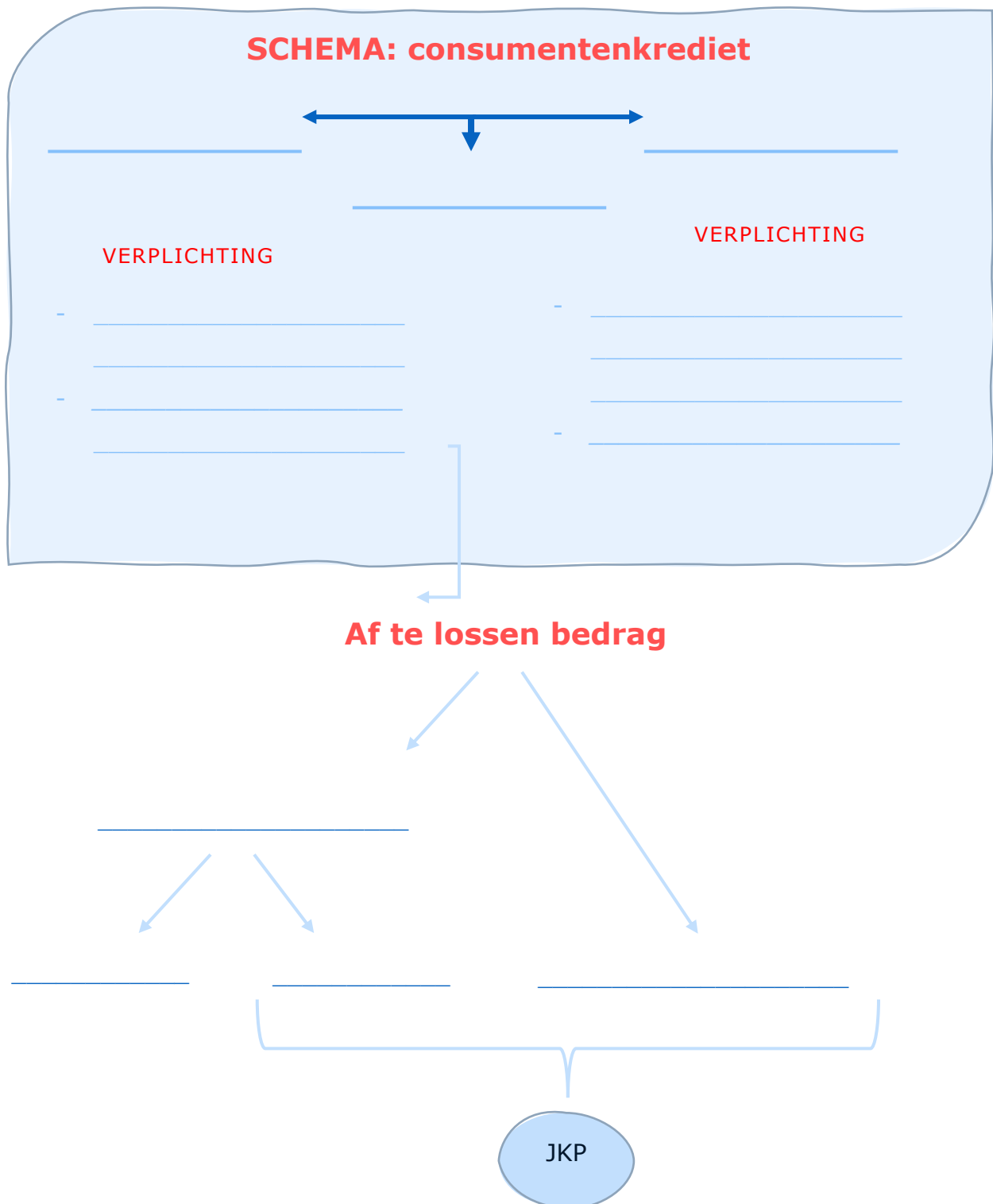
c) Na lang twijfelen ga je toch naar de winkel om een nieuwe tv te kopen. Betaal je de tv het best in een keer of kies je toch beter voor een consumentenkrediet? Leg uit.

↑ **Aflossen van de schuld**

Bovenop de schijven van het verschuldigde bedrag moet de consument ook **intresten** betalen. Dit zijn **terugkerende kosten** die worden berekend op de terug te betalen som. Daarnaast kan de kredietgever ook extra kosten in rekening brengen zoals administratiekosten. Het **JKP** geeft in een percentage weer hoeveel kosten er in totaliteit aan het krediet gekoppeld zijn.

d) Vul de ontbrekende begrippen aan in het schema:

geeft uitstel van betaling – kredietgever – intrest en extra kosten betalen

LEVEL 3 – SAMENVATTING

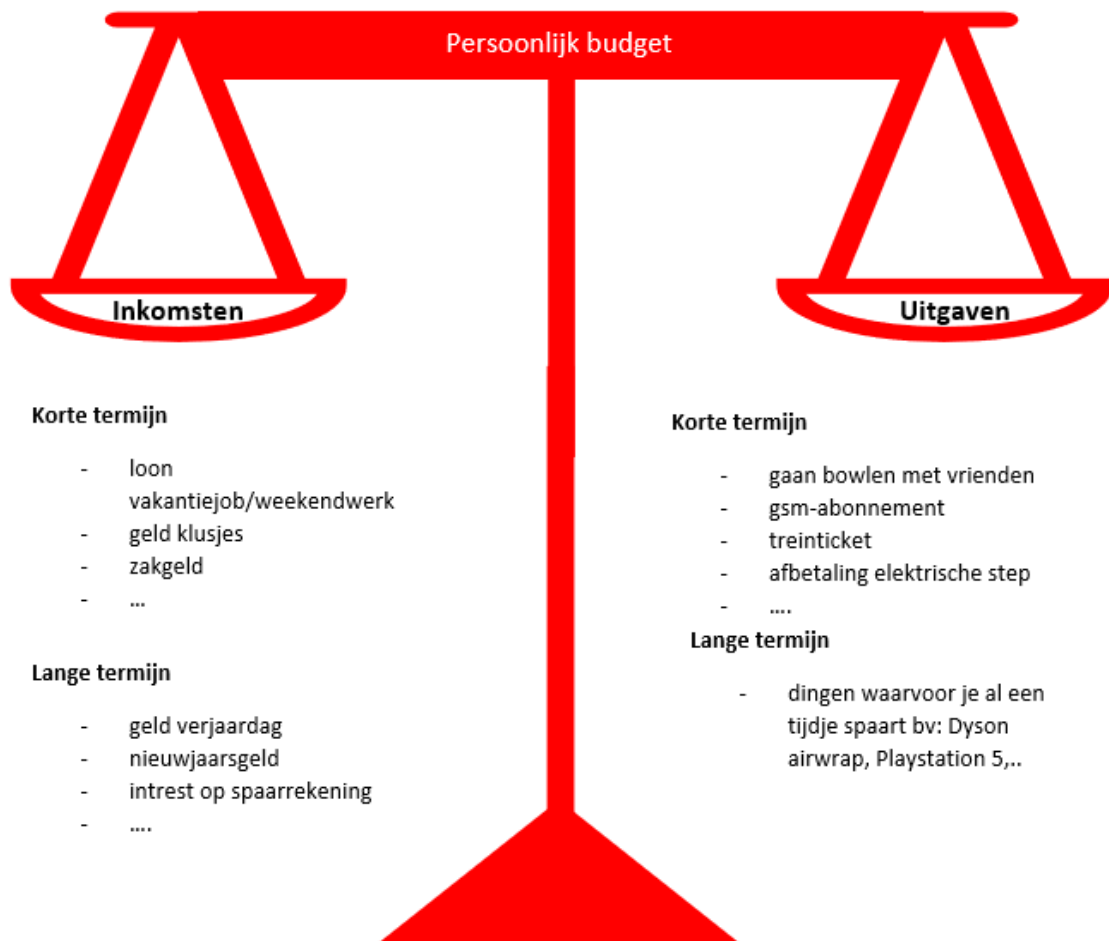

Bekijk hier de kennisclip

Een eigen budget beheren

Om geld te kunnen spenderen, moeten er voldoende inkomsten zijn. Het is daarom van belang dat je een overzicht kan maken van al je inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn. We noemen dit een **persoonlijk budget**.

Alles wat we aan geld ontvangen noemen we **inkomsten**. Het geld dat we besteden, is een **uitgave**.

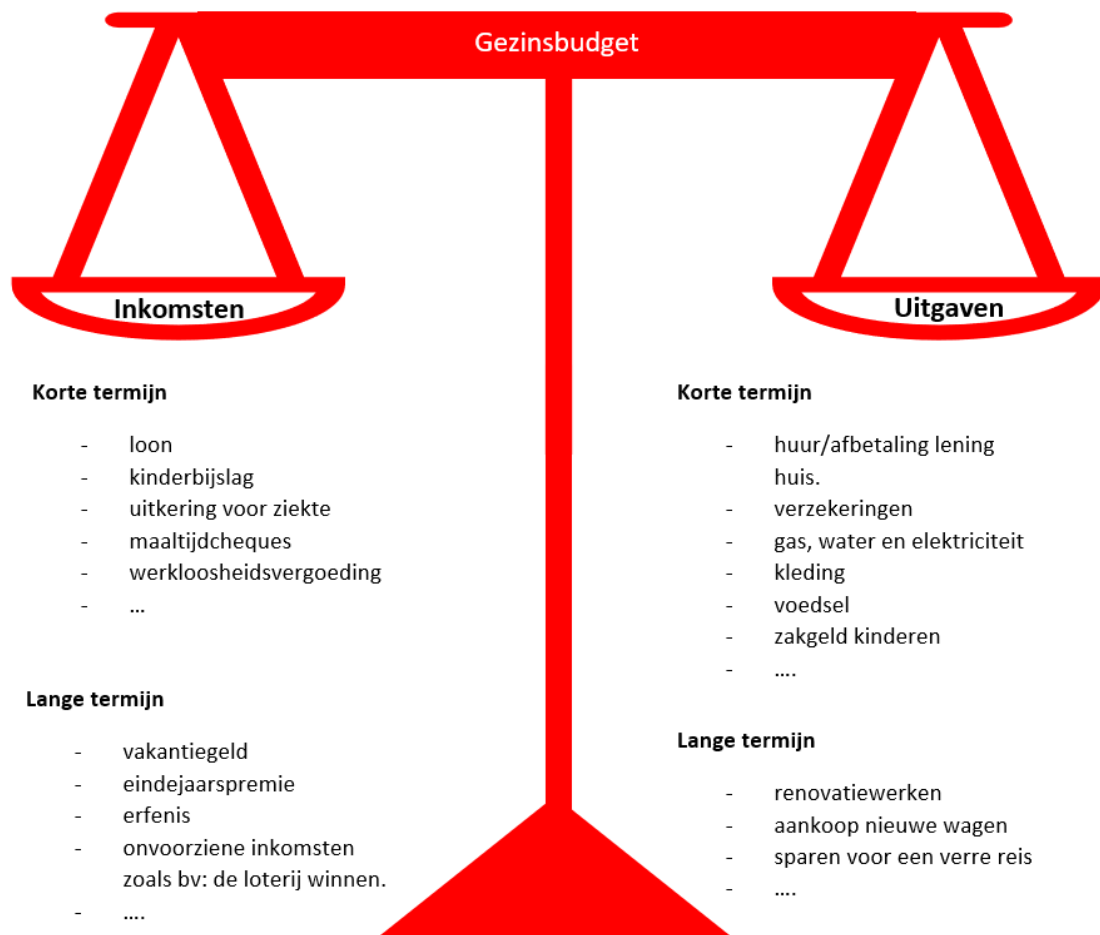
We maken een onderscheid tussen verschillende soorten inkomsten en uitgaven naargelang de tijd waarin we het geld ontvangen of besteden. Inkomsten op korte termijn krijg je in de nabije toekomst of komen regelmatig terug. We noemen ze **terugkerende inkomsten**. Inkomsten op lange termijn komen slechts enkele keren of zelden voor. Dit zijn de **eenmalige inkomsten**.

Uitgaven op korte termijn of **terugkerende uitgaven** zijn kosten die je meteen moet betalen of op regelmatige basis terugkomen. Het betalen van een gsm-abonnement is hiervan een voorbeeld. Uitgaven op lange termijn of **eenmalige uitgaven** komen af en toe voor, meestal moet je hier ook een tijdje voor sparen. Een voorbeeld hiervan is de aankoop van een nieuwe smartphone.

Afhankelijk van je budget moet je **budgettaire keuzes** maken. Zijn mijn aankopen wel noodzakelijk? Is mijn aankoop duurzaam? Past de aankoop binnen mijn persoonlijk budget?

We moeten budgettaire keuzes steeds in een tijdsperspectief plaatsen: zo kan je bijvoorbeeld het geld van je vakantiejob, een inkomst op korte termijn, gebruiken om een uitgave op lange termijn, de aankoop van een Playstation 5, te bekostigen.

Niet alleen jij, maar ook je ouders beheren een budget, het **gezinsbudget**.

Het gezinsbudget en je persoonlijk budget **beïnvloeden elkaar**. Afhankelijk van wat je ouders verdienen zal jouw budget er anders uitzien. Ook jouw uitgaven beïnvloeden het budget van je ouders. Als minderjarige mag je bijvoorbeeld nog geen verzekering afsluiten voor de aankoop van een brommer, hiervoor moeten de ouders bijspringen.

Sparen versus lenen

Je kan sparen wanneer je inkomsten groter zijn dan je uitgaven. Mensen sparen om verschillende redenen:

- een reserve aanleggen voor onvoorziene uitgaven zoals het herstel van een beschadigde fiets;
- een aankoop in de toekomst te financieren bijvoorbeeld een reis;
- een grote aankoop in de toekomst te doen zoals de renovatie van je huis of de aankoop van een auto.

Er zijn meerdere **manieren om te sparen**. Je kan maandelijks een bepaald bedrag opzij zetten bijvoorbeeld het zakgeld dat je krijgt van je oma, maar je kan er ook voor kiezen om het geld dat je overhoudt op het einde van de maand opzij te zetten.

Er zijn ook verschillende **spaarvormen**. Bewaar je je geld graag thuis of stel je het liever veilig op een rekening bij de bank?

1. Als je ervoor kiest om je geld **thuis te bewaren** in een spaarvarken bestaat het risico dat je geld gestolen wordt. Bovendien ontvang je hierop geen intrest. Het enige voordeel aan deze spaarvorm is dat je geld onmiddellijk beschikbaar is en je er meteen mee kan betalen.
2. Kies je ervoor om je geld op een rekening te zetten dan beperk je het risico tot diefstal. Bij de bank kan je kiezen tussen verschillende rekeningen om je geld te deponeren.
 - Ten eerste is er de **zichtrekening**. Deze rekening brengt geen intrest op, maar je kan er wel meteen mee betalen.
 - Kies je voor een **spaarrekening** dan krijg je op je bedrag een beperkte intrest, dit is een kleine vergoeding die je krijgt omdat je je geld aan de bank ter beschikking stelt. Ook hier kan je onmiddellijk aan je geld.
 - De laatste optie is de **termijnrekening**, hierbij stel je je geld voor een bepaalde tijd ter beschikking van de bank. Gedurende deze termijn kan je niet aan dit bedrag, je geld staat met andere woorden voor deze periode 'bevroren' bij de bank. Een pluspunt hierbij is dat je een iets hogere intrest ontvangt dan bij een gereguleerde spaarrekening, hoewel je hier 30 % belastingen betaalt. Deze belasting betaal je niet bij een gereguleerde spaarrekening.

De rekeningen bij de bank genieten van een **garantieregeling**. Je geld blijft beschermd tot 100 000 euro per persoon per bank.

Indien je niet genoeg spaargeld hebt en je toch een grote aankoop wilt verrichten, kan je gaan **lenen**. Bij de **lening op afbetaling** moet je het geleende bedrag gedurende een bepaalde periode maandelijks terugbetalen samen met de intrest en kosten. Dit is een voorbeeld van een **consumentenkrediet**.

Een tweede leenvorm is de **flexibele geldreserve**, dit is een zichtrekening waarmee je 'onder nul kan gaan'. Deze vorm van lenen is erg duur. Hoe langer je wacht met het terugbetalen van het geleende bedrag, hoe meer kosten je zal moeten betalen.

Wanneer je leent ontvang je een som geld van de **kredietgever** om jouw aankoop te financieren. Je bent verplicht dat bedrag terug te betalen over een bepaalde termijn. Lenen is jammer genoeg niet kosteloos. Wanneer je wilt lenen, is het belangrijk dat je het **JKP of jaarlijks kostenpercentage** van de verschillende leningen vergelijkt. Dit percentage geeft weer welke extra kosten er verbonden zijn aan een lening. Verder is het van belang dat je stilstaat bij de **terugbetalingscapaciteit**, dat is het maximale bedrag dat je kunt spenderen aan de terugbetaling van een lening.

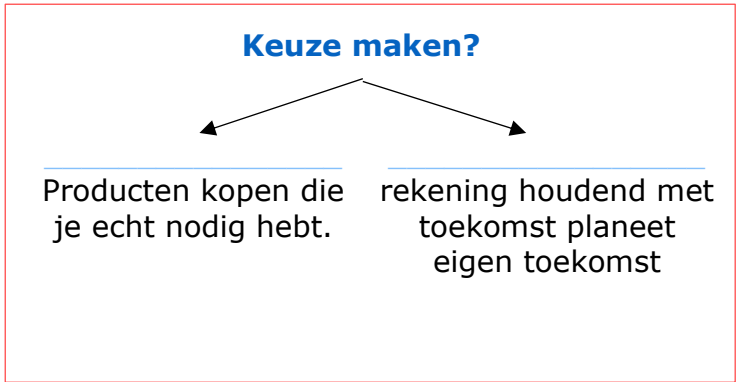
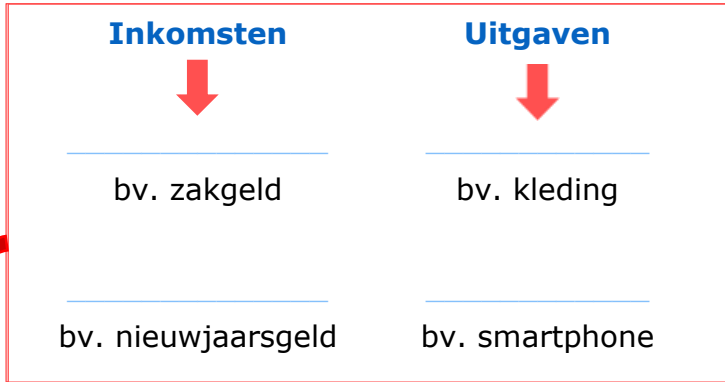
CHECKLIST

- Ik kan mijn persoonlijk budget beheren.
- Ik kan een gezinsbudget opmaken.
- Ik kan doordachte budgettaire keuzes maken.
- Ik kan de verschillende spaarvormen onderscheiden.
- Ik kan de risico's van lenen opsommen.
- Ik kan afhankelijk van de situatie de geschikte leenvorm kiezen.

SYNTHESE

= een overzicht van alle _____ en _____.

Persoonlijk budget

Inkomsten op korte termijn komen regelmatig terug. We spreken van _____.
 Inkomsten op lange termijn komen zelden voor. Dit zijn de _____.
 Net hetzelfde bij uitgaven op korte en lange termijn. Deze worden dan ook respectievelijk _____ en _____ genoemd.

Sparen: inkomsten > uitgaven
reden?

- _____
- _____

spaarvormen?

	interest?	Direct beschikbaar?
thuis bewaren		
zichtrekening		
spaarrekening		
termijnrekening		

Lenen: inkomsten < uitgaven
manieren?

bedrag terugbetalen + interest + kosten zichtrekening die 'onder nul kan gaan'

Is er voldoende **terugbetalingscapaciteit**?
 = maximale bedrag voor terugbetaling van een lening.
 = _____
 - _____

Consumentenkrediet
 uitstel van betaling geven
 transparant zijn over de kosten

_____ **kapitaal aflossen** _____
 = bank of verkoper interest + extra kosten = consument

Jaarlijks kostenpercentage (JKP)
 = percentage hoeveel kosten er in totaliteit aan het krediet gekoppeld zijn.
 = _____ + _____

LEVEL 4

1 Het budget van de familie Van der Ven – opdracht 1

Lees onderstaande casus en maak het budget op van de familie Van der Ven.

Dit is de familie Van der Ven. Mathias en Julie hebben samen twee kinderen: Sam en Jul. Julie werkt als advocaat en verdient maandelijks een nettoloon van € 3200,00. Mathias werkt als verkoper in een kledingwinkel, hij verdient maandelijks een nettoloon van € 1600,00. Ze besteden 12 % van hun maandelijkse nettolonen aan eten. De huishuur die ze iedere maand moeten betalen, bedraagt € 800,00. De kosten voor water en elektriciteit zitten in de huurprijs inbegrepen. Jul gaat 15 dagen per maand naar de kinderopvang. Zijn ouders betalen hiervoor € 13,00 per dag,

maar krijgen wel € 5,85 per dag terug van de overheid. Maandelijks betalen ze € 90,00 aan telefoonabonnementen en internetkosten. Bovendien moet Mathias' wagen deze maand op onderhoud bij garage Rollende rakker. Het onderhoud kost € 150,00. Niet enkel de auto moet onderhouden worden, ook hun kleren moeten worden gewassen. Deze maand vallen ze ook in kosten, hun wasmachine begeeft het. Een nieuwe wasmachine kost hen € 699,00. Ze vieren deze maand ook feest, want Julie is jarig. Ze nodigt enkele vrienden uit om dit te vieren. De kosten van haar verjaardagsfeestje lopen op tot € 75,00, maar ze ontvangt ook een bedrag van € 250,00 voor haar verjaardag. Julie betaalt het feestje met het geld dat ze ontving. Ook Sam en Jul hebben iets leuks om naar uit te kijken, ze gaan met hun klas naar zee. De school vraagt € 5,00 per leerling voor deze uitstap. Doordat Sam en Jul zo snel groeien, verkoopt Mathias hun kleertjes regelmatig op Vinted. Deze maand verdienen ze hier € 48,00 mee. De familie Van der Ven is al enkele maanden aan het sparen om een nieuwe laptop te kunnen kopen, ze betalen € 549,00 voor hun aankoop. Het geld dat ze overhouden spenderen ze aan vrijetijdsactiviteiten zoals de dierentuin, restaurant, hobby's, sportactiviteiten... van dat bedrag sparen ze iedere maand € 300,00.

a) Duid alle opbrengsten aan in het **groen** en alle uitgaven in het **geel**.

d) Bereken het gezinsbudget van de familie Van der Ven.

berekening budget	
inkomsten	/ maand
uitgaven	/ maand
overschot / tekort	/ maand

2 Verschillende spaarvormen – opdracht 2

Link de juiste spaarvorm aan de casus.

Nelle wil graag een Dyson Airwrap aanschaffen zodat haar krullen in volume blijven. Helaas heeft ze de laatste tijd niet zoveel gespaard. Het geld dat ze kreeg van haar oma en ouders heeft ze opzij gezet, maar ze heeft nog niet genoeg om de aankoop te doen. Ze beslist om elke maand al haar zakgeld te sparen.

- thuis bewaren
- zichtrekening
- spaarrekening
- termijnrekening

Brahim zet aan het begin van elke maand € 20,00 van zijn zakgeld aan de kant. Ook zijn verjaardagsgeld of geld dat hij ontvangt op feestdagen spaart hij. Intussen heeft hij al zo'n € 2500,00 gespaard. Hij wil dat geld wat laten opbrengen. Brahim wil binnen enkele jaren een auto kunnen kopen.

- thuis bewaren
- zichtrekening
- spaarrekening
- termijnrekening

Laure en Elien zijn echte festivalgangers. Sparen is echter niet hun sterkste kant. Omdat ze dit jaar toch naar voldoende festivals zouden kunnen gaan, beslissen ze om samen een weekendjob te doen. Ze sparen elk de helft van dit geld.

- thuis bewaren
- zichtrekening
- spaarrekening
- termijnrekening

3 Lenen voor kerstcadeautjes – opdracht 3

Lees het onderstaande artikel en beantwoord de bijhorende vragen.

BNP PARIBAS FORTIS PROMOOT LENEN VOOR KERSTCADEAUTJES

BNP Paribas Fortis maakt momenteel reclame voor een persoonlijke lening tegen 5,90 procent rente. Verkoopsargument: zo kunt u én kerstcadeautjes kopen én een reis boeken "zonder aan uw spaargeld te raken". "Gevaarlijk", vindt het Netwerk tegen Armoede.

29 november 2016 © De Morgen

"Wat doet u het liefst? Geven of nemen?"

Koopt u liever kerstcadeautjes voor uw gezin, familie en vrienden? Of pakt u het liefst vandaag nog uw koffers om op skireis of naar

de zon te vertrekken?", zo schrijft BNP Paribas Fortis enkele duizenden geselecteerde consumenten aan. "Uiteraard combineert u ze het liefst allebei. Dat kan! Met de Persoonlijke Lening van BNP Paribas Fortis maakt u ook deze winter al uw plannen waar, zonder aan uw spaargeld te raken."

De banken gaan de concurrentie aan met de vele winkelketens die al jarenlang leningen koppelen aan een aankoop van bijvoorbeeld een dure televisie. Ze willen ook een deel van die markt worden "Maar we zijn er op een verantwoordelijke manier mee bezig", benadrukt Hilde Junius. De reclame is wettelijk in orde en verschillende banken hebben gelijkaardige aanbiedingen, maar toch zijn dergelijke acties niet naar de zin van het Netwerk tegen Armoede. "Dit is een gevaarlijk verleidelijk voorstel op dagen dat de etalages vol liggen", zegt Hilde Linssen, die bij het netwerk werkt rond schulden. Ze stelt vast dat consumentenkredieten, leningen om allerhande spullen te kopen, de laatste jaren in de lift zitten. "Dat is niet goed. Het lijkt alsof het geld voor het rapen ligt", zegt Linssen. "Wij schieten niet op één specifieke bank, want dit gaat over de hele financiële sector.

De eindejaarsfeesten vormen traditioneel een periode waarin mensen heel vaak nee moeten zeggen, tegen zichzelf en tegen hun kinderen. Zo'n aanbod verhoogt die psychologische druk alleen maar." Cijfers van de Nationale Bank bevestigen dat nogal wat Belgen hun leningen niet op tijd terugbetalen. Vooral bij de consumentenkredieten is dat een probleem (De Morgen, 2016).

-
- a) Wie is de kredietgever in dit artikel? Duid aan in het **geel**.
- b) Wie ontving de reclame voor deze kredietvorm? Duid aan in het **blauw**.
- c) Welk probleem kaart het Netwerk tegen Armoede aan?

- d) Wat wordt er bedoeld met de stelling: "Het lijkt alsof het geld voor het rapen ligt."

- e) Niet alle consumenten betalen hun leningen tijdig terug, bij welke kredietvorm is dit het grootste probleem? Duid aan in het **groen**.
- f) Zou jij ingaan op het aanbod? Waarom wel of waarom niet?

4 De autolening – opdracht 4

Rollende rakker

FACTUUR

Bougiestraat 32
9300, Aalst
T: 009-007-153 F: 009-007-153-35

DATUM: 7 april 2022
FACTUURNR. 20130005

FACTUURADRES:
Achmed Peters

Kerkstraat 3
9300, Aalst

BE SCHRIJVING	AANTAL	TARIE F	BEDRAG
Ford Fiesta 1.0 EcoBoost 120pk Aut6 Titanium (Camera,LED,navi,clima,cruis)	1,00	18.000,00	18.000,00
SUBTOTAAL			€ 18.000,00
BTW-TARIEF			21,00%
BTW-BEDRAG			3.780,00
OVERIGE			
TOTAAL			€ 21.780,00

Gelieve het vermelde bedrag binnen 30 dagen over te maken op het onderstaande rekeningnummer

Bij achterstallige rekeningen wordt de wettelijk verschuldigde rente in rekening gebracht.

Wij danken u voor uw vertrouwen in ons.

BE 132 5689 265896 247 9
BE 2569 3558 5

Surf naar: www.kbc.be > lenen > voor je voertuig > lenen voor je nieuwe auto > mijn autolening nu simuleren

Je klikt op de groene knop 'geen klant bij KBC of geen KBC Touch'.

Home

Heb je een vraag: KBC Live geeft je snel een antwoord.

Eelke werkdag van 9 tot 22 uur en zaterdag 10 tot 18 uur

KBC Live via de help

Bereken en vraag je autolening aan

- Meld je als KBC-klant aan in KBC Touch en ontdek je persoonlijke tarief
- Vul het gewenste leenbedrag in
- Simuleer je maandelijkse afbetaling in enkele kliks
- Vraag je lening online aan

Geen klant bij KBC of geen KBC Touch? Simuleer hier. >

[Simuleer en vraag aan in KBC Touch](#)

De vader van Fatih wil graag een auto aankopen met een lening op afbetaling. Simuleer de lening aan de hand van de autofactuur. Hij wil de lening aflossen in 5 jaar.

a) Hoeveel bedraagt de vaste debetrentevoet*?

*Het rentepercentage dat betaald moet worden op het geleende bedrag.

b) Hoeveel bedraagt het jaarlijks kostenpercentage?

c) Hoeveel moet Achmed maandelijks aflossen?

d) Wat is de meerprijs van de auto in vergelijking met een onmiddellijke aankoop?

e) Stel dat Achmed beslist om de lening te spreiden over 6 jaar, wat is bij deze situatie de meerprijs van de auto?

Mathias en Julie beslissen om een nieuwe auto aan te kopen. Ze willen hiervoor een koop op afbetaling aangaan. Vergelijk de koop op afbetaling voor een autolening bij KBC (zie oefening 4) en Belfius. Welke bank is het voordeligst?

Lening nieuwe auto

Kredietbedrag ⓘ

 EUR ⊖ ⊕

Looptijd lening ⓘ

 maanden ⊖ ⊕

Maandelijkse terugbetaling

471,32 EUR

JKP ⓘ

1,89%

Vaste debetrentevoet

1,89%

Totaal terug te betalen bedrag

22.623,36 EUR

Aanvragen

De rentevoeten en tarieven van bovenstaande simulatie zijn louter indicatief en kunnen wijzigen.

Lening op afbetaling, onderworpen aan Boek VII (titel 4, hoofdstuk 1) van het Wetboek Economisch Recht. Onder voorbehoud van aanvaarding van uw dossier.

Let op, geld lenen kost ook geld.

f) Vul de tabel aan.

koop op afbetaling	KBC: autolening	Belfius: autolening
Over hoeveel maanden loopt de afbetaling?		
Welk bedrag moeten ze maandelijks afbetalen?		
Welk percentage intrest moeten ze maandelijks betalen?		
Hoeveel bedraagt de maandelijkse intrest?		
Hoeveel bedraagt het JKP?		
Hoeveel moeten ze in totaal terugbetalen?		

g) Bij welke bank gaan Julie en Mathias het best een krediet aan? Leg uit hoe dit komt.

5 Extra: Wakosta?! – opdracht 5

Ga de uitdaging aan en probeer met een gekregen budget een maand op eigen benen te staan met de 'Wakosta-budgettool'.

Je leert gerichte keuzes te maken in functie van je budget.

Stap 1: geef je gegevens in, op je e-mailadres krijg je ook je resultaten toegestuurd. Klik op 'ik ga akkoord met de algemene voorwaarden'.

Stap 2: je krijgt een personage toegewezen. Je leest de casus eerst aandachtig door. Daarna klik je op 'zet je eerste stappen'.

Stap 3: beantwoord de vragen en maak de volgens jou juiste budgettaire keuzes! Er zijn vier thema's waar je keuzes zal moeten maken: wonen, gezondheid, huishouden en ontspanning.

Bekijk je eindresultaat.

a) Wat is je resterend maandbudget? Wat zou jij doen met dit bedrag?

b) Heb je met deze opdracht meer inzicht gekregen in budgettaire keuzes? Waarom wel of waarom niet?

Gebruik je eindrapport van Wakosta?! en link de uitleg aan de juiste organisatie.

organisatie	uitleg
1 (JAC, 2022)	A “Deze organisatie helpt mensen met al hun vragen en problemen die te maken hebben met welzijn. Een moeilijke relatie. Persoonlijke moeilijkheden. Financiële, administratieve, juridische of materiële problemen. Problemen in je gezin, familie of je ruimere sociale omgeving... We bieden ook hulp aan slachtoffers en daders van geweld, misbruik en betrokkenen van verkeersongevallen en misdrijven.” (BudgetInZicht, s.d.)
2 (CAW, 2022)	B “Deze organisatie luistert naar kinderen en jongeren. Bel, mail of chat met deze organisatie. Elk gesprek is anoniem en gratis.” (BudgetInZicht, s.d.)
3 (Vienne, 2016)	C “Deze organisatie helpt jongeren tussen 12 en 25 jaar met al hun vragen en problemen. Problemen thuis? Op zoek naar je eigen stek? Vragen over seks? Slachtoffer van geweld of misbruik? Geldproblemen? Vragen over drugs? Of over pesten? Informatie nodig om zelfstandig te wonen? Of over je rechten en plichten? ... Je kan bij deze organisatie terecht met elke vraag.” (BudgetInZicht, s.d.)
4 (AWEL, 2022)	D “Wie jong is zit met 1001 vragen. Hier vind je je antwoorden. Voor deze organisatie is geen topic te gek of taboe te groot.” (BudgetInZicht, s.d.)
5 (WATWAT, 2022)	E “Deze organisatie wordt ook wel het Sociaal Huis genoemd. Hier kan je terecht met al je vragen over welzijn: financiële problemen, huisvesting, kinderopvang, je krijgt er info rond diensten zoals de mutualiteit, vakbond... . Zij zoeken samen met jou waar je best terecht kan en helpen je om je rechten te kennen en op te nemen.” (BudgetInZicht, s.d.)

1	2	3	4	5

begrippenlijst

het budget	Een beschikbaar bedrag dat je kan spenderen.
het persoonlijk budget	Het beschikbaar bedrag van een persoon dat hij of zij kan spenderen.
het gezinsbudget	Het beschikbaar bedrag van een gezin dat door hen gespendeerd kan worden.
de inkomsten	Alles wat we aan geld ontvangen.
de terugkerende inkomsten	Geld dat we in de nabije toekomst of op regelmatige basis ontvangen.
de eenmalige inkomsten	Geld dat we slechts enkele keren of af en toe ontvangen.
de uitgaven	Het geld dat we besteden.
de terugkerende uitgaven	Kosten die we meteen moeten betalen of op regelmatige basis terugkeren.
de eenmalige uitgaven	Uitgaven die af en toe voorkomen en waarvoor je meestal moet sparen.
sparen	Het opzij zetten van geld om het op een later moment te kunnen uitgeven.
de spaarrekening	Een rekening die je opent bij de bank waarop je geld zet dat je niet meteen nodig hebt.
de zichtrekening	Een rekening die je opent bij de bank om je dagelijkse verrichtingen mee te doen.
de termijnrekening	Een termijnrekening is een rekening waarop je je geld voor een vooraf bepaalde termijn plaatst. In ruil hiervoor krijg je een hogere rente.
de rente/de intrest	De vergoeding die je krijgt voor het uitlenen van geld of de kosten die verbonden zijn aan het verstrekken van een lening.
de basisrente	Een rente die je krijgt op elk bedrag dat op je spaarrekening gestort wordt. Ze wordt berekend over de hele periode dat je geld op je spaarrekening staat.
de getrouwheidspremie	Een bedrag dat je krijgt voor de bedragen die gedurende twaalf maanden op je rekening blijven staan.
lenen	Een som geld vragen aan de kredietgever om jouw aankoop te financieren.
de lening	Een geldbedrag dat een partij aan een andere partij geeft, op voorwaarde dat die laatste op termijn het geld terugbetaalt.
de flexibele geldreserve	Een kredietvorm waarbij je tegen betaling van intresten onder nul kan gaan.
de terugbetalingscapaciteit	Het maximale bedrag dat je kunt spenderen aan de terugbetaling van een lening.

de inflatie	De stijging van het algemeen prijspeil. Geld wordt minder waard.
het consumentenkrediet	Een consumentenkrediet is een krediet dat een consument aangaat om een product te kopen.
de lening op afbetaling	Een lening op afbetaling is een overeenkomst waarbij een kredietnemer geld leent van een kredietgever en waarbij de kredietnemer verplicht is periodiek een bedrag terug te betalen.
de aankoop op afbetaling	Een gespreide betaling van je aankoop, je hebt hierbij de mogelijkheid om de betaling te spreiden in de tijd.
Het JKP of jaarlijks kostenpercentage	Het jaarlijks kostenpercentage is de totale kostprijs van een lening op jaarbasis uitgedrukt in een percentage op het geleende bedrag.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Je krijgt een tekst met ontbrekende woorden. Sleep de woorden naar de juiste plaats.	/10
	Je krijgt een aantal woorden. Gaan ze over een inkomst of een uitgave? Sleep ze naar de juiste kolom.	/12
	Sparen of lenen? Vul de correcte woorden in in de tekst.	/13
	Test je kennis door de online meerkeuzevragen te beantwoorden.	/9

Ken je de begrippen? Los het kruiswoordraadsel op.

/10

HOOFDSTUK 2

WA KOST DA?

TOTALE PRIJS VAN EEN PRODUCT OF DIENST

Leerplandoel E1: 'De leerlingen analyseren de totale kostprijs van aankopen rekening houdend met kortingen, eenmalige en terugkerende kosten en het jaarlijks kostenpercentage van een consumentenkrediet.'

INLEIDING

We kopen dagelijks heel wat producten aan zoals eten, kleren, schoolboeken, een busticket ... Wanneer iemand een aankoop doet, sluit deze persoon een koopovereenkomst af. In dit hoofdstuk leer je hoe een koopcontract is opgebouwd, welke verplichtingen de koper en verkoper tegenover elkaar hebben en hoe de aankoopprijs van een product is samengesteld.

WAT LEER IK?

- € Hoe je een koopovereenkomst sluit.
- € Welke basisverplichtingen aan bod komen bij een koopcontract.
- € Wat het verschil is tussen een goed en een dienst.
- € Hoe de samenstelling van de aankoopprijs van een product is opgebouwd.
- € Wat eenmalige en terugkerende kosten zijn.
- € Hoe je de werkelijke kostprijs van een product berekent.
- € Wat het onderscheid is tussen een eigendom en een bezit.

BEGRIPPEN

het product – het goed - de dienst - de aankoopprijs - de korting -de btw- de totale kostprijs - de eenmalige kost - de terugkerende kost - het jaarlijks kostenpercentage - het consumentenkrediet - het koopcontract - de koopovereenkomst - de levering - de betaling - de vrijwaring tegen verborgen gebreken - de uitwinning – het herroepingsrecht - de eigendom - het bezit

LEVEL 1

€ Over welke producten gaan deze cartoons?

€ Waar koop je deze producten?

€ Hoe zou je de producten in de onderstaande cartoons kunnen categoriseren?
Tip: er zijn twee categorieën.

LEVEL 2

1 Het verschil tussen een goed en een dienst

a) Wat is het verschil tussen de producten die worden aangeboden in de twee reclames?

reclame 1: Eviar (Evian)

reclame 2: De Lijn
(De Lijn, 2015)

b) Geef een ander voorbeeld van een goed en een dienst.

een goed	een dienst
voorbeeld:	voorbeeld:

c) Omcirkel alle goederen en onderlijn alle diensten. Opgelet: soms staat het bedrijf vermeld dat het goed of de dienst levert.

“NMBS WIL MEER REIZIGERS AANTREKKEN MET HERLANCERING DUO TICKET” (JV, 2022)

(Kinepolis, 2017)

“Snel, sneller, snelst ... Proximus voert strijd tegen Telenet op” (Lemmens, 2022)

‘NIEMAND KOOPT KLEREN OM THUIS TE ZITTEN’ (NATH, 2020)

Goederen en diensten

Een **goed** is een tastbaar of stoffelijk product zoals een appel, een schoen of een piano. Wanneer je geld uitgeeft aan een treinrit of de herstelling van je auto dan betaal je voor een dienst. Een **dienst** is een niet tastbaar product. Goederen en diensten krijgen samen de overkoepelende term '**product**'.

2 De koopovereenkomst

Wanneer je een product aankoopt, sluit je een koopcontract of -overeenkomst af, maar waaraan moet een koopcontract eigenlijk voldoen?

Bekijk de algemene voorwaarden van de koopovereenkomst bij Zalando.

- a) Schrijf in onderstaande kader twee verplichtingen van de koper en twee verplichtingen van de verkoper.

verplichting koper	verplichting verkoper

- b) Hoe weet je dat er een koopovereenkomst gesloten is?

De koopovereenkomst en de verplichtingen van koper en verkoper

Van zodra de koper en verkoper het beiden eens zijn over de prijs en het product, spreken we van een **verbintenis** of een **contract**. Deze overeenkomst kan zowel schriftelijk als mondeling worden afgesloten. Je legt belangrijke aankopen het best vast op papier, mondelinge afspraken zijn moeilijk aan te tonen.

Bij een koopovereenkomst is de verkoper verplicht om het product te **leveren** in de staat zoals werd afgesproken met de koper. Daarnaast is de verkoper ook verplicht om de koper op de hoogte te brengen voor verborgen gebreken die zich na de aankoop van een woning voordeden (= **vrijwaring van verborgen gebreken**). De koper is dan weer verplicht om de prijs te **betalen** zoals werd vastgelegd in de overeenkomst.

- c) Gaan deze stellingen in tegen de voorwaarden uit de koopovereenkomst? Zet een kruisje in de kolom en schrijf het nummer van de algemene voorwaarde in de laatste kolom.

stelling	mag	mag niet	nummer uit koopovereenkomst
1. Fatih wil voor zijn zestiende verjaardag nieuwe sneakers kopen. Hij plaatst een bestelling op zijn naam.			
2. De moeder van Marie stuurt haar pakket terug met een Frans verzendlabel dat ze op het internet vond.			
3. Achmed wil graag een nieuw kostuum voor zijn tantes trouw op zondag. Hij plaatst zijn bestelling zaterdag.			
4. Ann bestelt enkele lippenstiften op Zalando. Ze test er enkele uit en beslist			

nadien om er twee te houden en twee terug te sturen.			
5. Johan bestelt enkele sneakers en wil achteraf betalen. Hij is dan immers toch niet verantwoordelijk als er iets misloopt bij de verzending.			

Bezit en eigendom

Bij een koopovereenkomst onderscheiden we de begrippen '**bezit**' en '**eigendom**'. Een koper is de eigenaar van een product vanaf het moment dat het koopcontract is afgesloten en de prijs van het product is betaald. Wanneer het product bij de koper is aangekomen, bezit hij het goed. Wanneer een koper bijvoorbeeld niet betaalt, dan heeft de verkoper het recht iemand het eigendom van het product te ontnemen. We noemen dit **uitwinning**.

Gaat het om een eigendom of een bezit? Zet een kruisje in de juiste kolom(men).

	eigendom	bezit
Je koopt een wagen bij de plaatselijke autodealer, maar hij moet nog even in de toonzaal blijven staan. Je betaalde wel al voor de auto.		
Bpost is onderweg met je bestelling.		
Je koopt een zakje chips in de supermarkt.		
De postbode belt aan en overhandigt je pakket.		

Lees het onderstaand artikel, bekijk de video en beantwoord nadien de vragen.

ZALANDO GRIJPT IN: ÉÉN KEER DRAGEN EN TERUGSTUREN? ALLEEN ALS ENORM ETIKET U NIET STOORT

Een opvallend groot label met de tekst 'do not remove this tag': zo wil Zalando voorkomen dat kleding gedragen en vervolgens toch teruggestuurd wordt. Ten gevolge van het herroepingsrecht in België kan je kosteloos je aankoop terugsturen. De internetgigant Zalando leed vorig jaar verlies en hoopt het aantal retours terug te dringen. "De volgende stap kan zijn dat terugsturen betalend wordt."

Er viel niet naast te kijken: aan de jurk die een collega bestelde voor het Gala van de Gouden Schoen hing een weinig subtiel etiket. Zo'n 10 bij 15 centimeter groot, met de waarschuwing: verwijder dit label niet of u kan dit item niet meer terugsturen. Met voorbedachten rade is het etiket aan de buitenkant aangebracht, wat valsspelen onmogelijk maakt. "Het is een nieuwe tactiek van het bedrijf, als antwoord op het bekende fenomeen waarbij mensen duurdere kleding bestellen, dragen en dan retourneren", legt retailexpert Jorg Snoeck uit.

Nochtans is de Duitse online kledingwinkel net groot geworden dankzij zijn soepele terugstuurbeleid. In 2015 deden we bij deze krant zelf de test door kleren met vlekken en zelfs scheuren terug te sturen. Het aankoopbedrag werd netjes teruggestort. Alles om "een goede relatie met de klant na te streven", klonk het. Twee jaar later slaagde ook VTM erin om vuile schoenen en kleding terugbetaald te krijgen. "Het model heeft lange tijd gewerkt. Zalando stond erom bekend en dat heeft het bedrijf heel wat mond-tot-mondreclame opgeleverd. Zelfs al draag je een kleedje maar één avond voor je het terugstuurt, als je een complimentje krijgt, zeg je wel dat het van Zalando komt. 'Fysieke likes', noem ik dat. En dat sloeg lange tijd aan."

Overschotten

Alleen werden wel érg veel pakjes teruggestuurd. Zo'n 50 %, zegt Zalando zelf. Snoeck schat dat het werkelijke percentage nog hoger ligt. Op termijn is dat niet houdbaar, zegt hij - en dat blijkt ook uit de cijfers. In het derde kwartaal vorig jaar boekte het bedrijf voor het eerst in drie jaar een operationeel verlies van 38,9 miljoen euro. "Zalando staat onder druk en gaat daarom op zoek naar nieuwe, subtiele manieren om de winstmarge op te krikken. Die enorme etiketten zijn zo'n ingreep. Eerder werden

ook al fysieke outletwinkels geopend in Duitsland, om de overschotten weg te werken."

Eind vorig jaar raakte dan weer bekend dat klanten in Italië 3,5 euro verzendkosten moesten ophoesten voor een bestelling onder de 24,9 euro. "Zalando test die tactieken uit op kleine schaal en als ze blijken te werken, worden ze verder uitgerold. Zo zou het ook kunnen dat wij in de toekomst moeten betalen om pakjes te ontvangen of terug te sturen." Het bedrijf zelf kon gisteren niet reageren (ND, 2019).

a) Wat betekent het herroepingsrecht?

b) Geldt dit herroepingsrecht ook bij fysieke aankopen in een winkel?

c) Geef enkele voorbeelden van aankopen waarop een herroepingstermijn van toepassing is. Zoek informatie op op het internet, ook het pdf-document kan je helpen bij je zoektocht.

3 Samenstelling van de aankoopprijs

Bij het sluiten van een koopovereenkomst leggen de koper en verkoper ook een prijs vast.

Bekijk het filmpje.

a) Welke elementen vind je allemaal op een factuur?

b) De garagist vermeldt niet alle elementen van de factuur, weet jij er nog?

Producenten verminderen de prijs van hun producten met kortingen. Bekijk de advertenties en beantwoord de vragen.

Hubo
www.hubo.be

* Geldig van 01/06 t.e.m. 31/07/2014 in alle Hubo-vestigingen
* Enkel bij afgifte van deze bon
* niet cumuleerbaar met andere kortingen of aanbiedingen uit de HUBO folders
* max. 1 bon per klant

5 400620 101463

KORTINGBON
-10%*
OP HET VOLLEDIGE ASSORTIMENT

(Hubo, 2018)

ACTIES VANAF MA 19 OKT

Combineren mogelijk

Lipton Ice Tea
€5,97 €3,98

33% KORTING

2+1 GRATIS

MA 19 T/M ZO 25 OKT

(Lidl, 2021)

ALLE NIVEA SUN

Kruidvat

2e ARTIKEL VOOR 1,00

+ GRATIS XL HANDDOEK*

30 50+ 50+

* bij aankoop van 2 NIVEA SUN producten

(Kruidvat, 2021)

67 cm

145

NIVEA

ENJOY SUMMER have fun

LOVE PEACE FLIP FLOPS

T.W.V. € 14,99

OP=OP

18 JAAR

18% korting op héél véél producten

DAMES | HEREN | KINDEREN

zalando

Get the Look | Kleding | Schoenen | Sport | Accessoires | Beauty | Premium | Merken | SALE

SAMSUNG

4G+

vanaf **490,34** 719,-

35,- 41,50 per maand

MediaMarkt

Schrijf je in.
En ontvang 10% korting op je volgende bestelling*

(Zalando, 2022)

Van welke kortingsactie maken jullie het meeste gebruik?

Ken je nog andere kortingen?

Scan de QR-code en bekijk de video.

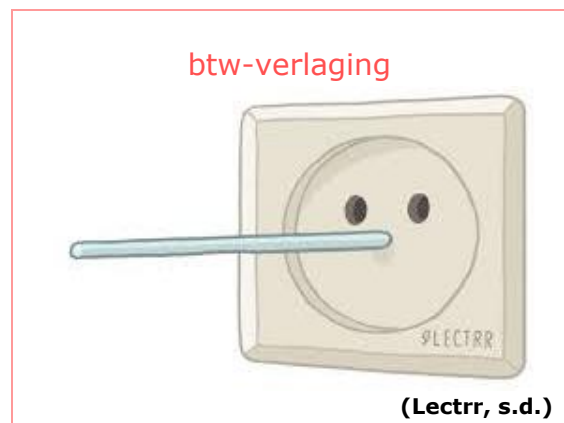
a) Waarvoor staat de afkorting 'btw'? Wat is dat?

b) Hoeveel btw betaal je op de meeste producten in België? Geef een voorbeeld van zo'n product.

c) Hoeveel btw betaal je in België voor basisproducten? Geef een voorbeeld van een basisproduct.

d) Wat gebeurt er met de btw-bedragen die de overheid ontvangt?

e) De btw komt ook vaak in de actualiteit. Verklaar de cartoon.

Bekijk onderstaande factuur om te achterhalen hoe de aankoopprijs wordt berekend.

Factuur

Factuuradres :

Achmed Peters
Kerkstraat 3
9300 Aalst
België

Afleveradres :

Achmed Peters
Kerkstraat 3
9300 Aalst
België

Klantnummer : 31201228007
Bestelnummer : 11001077385011
Factuurnummer : 210069289304
Factuurdatum 1-mrt-2022
Verzenddatum 1-mrt-2022

Beste Achmed Peters,
Bedankt voor je aankoop bij Zalando, we zijn blij dat je wat leuks gevonden hebt!
Hieronder vind je een overzicht van je bestelling:

Bladzijde 1 van 1

Stk.	Artikelnummer	Artikel	Nettoprijs EUR	BTW totaalbedrag EUR	BTW %
1	D2915O027-A120040000	RAPTOR LOW UNISEX - Sneakers laag - white/olivine	53,68	11,27	21 %
1	MK151H06N-Q110ONE000	JET SET TRAVEL - Schoudertas - black	161,12	33,83	21 %
1		Korting	-42,96	-9,02	21 %
			Totaalbedrag excl. BTW EUR		171,84
			BTW totaalbedrag EUR		36,08
			Totaalbedrag incl. BTW EUR		207,92

Voor deze bestelling werd de betaalmethode creditcard 3DS gekozen.
Het is niet mogelijk om dit betaalbewijs te gebruiken voor het terugvragen van btw. Aankopen zijn gedaan voor persoonlijk gebruik.
Recupel-bijdrage inbegrepen (voor elektrische en elektronische toestellen).

Het Zalando-team wenst je veel plezier met je bestelling!

a) Hoeveel bedraagt de aankoopprijs (de prijs exclusief kortingen, extra kosten en btw)?

b) Hoeveel bedraagt de totale korting?

c) Moeten er extra kosten betaald worden? Zo ja, hoeveel euro?

d) Hoeveel bedraagt de btw?

De samenstelling van de aankoopprijs

eigenlijke aankoopprijs

- kortingen

+ extra kosten

+ btw

= de totale aankoopprijs van een product

Zoals je in hoofdstuk 1 al zag, kan de prijs die we betalen voor een aankoop eenmalig of terugkerend zijn. Zijn volgende aankopen eenmalig of terugkerend? Zet een kruisje in de juiste kolom.

situatie	eenmalige kost	terugkerende kost
Je gaat deze avond eten op restaurant.		
Je weet niet altijd goed wat eten. Daarom maak je je lid bij HelloFresh.		
Je zus neemt een bloemenabonnement.		
Je vader koopt een nieuwe grasmaaier.		
Je ouders doneren € 50,00 aan Rode Kruis.		
Je tante sponsort maandelijks een organisatie bij haar in de buurt.		

LEVEL 3 - SAMENVATTING

Bekijk hier de kennisclip

Goed vs. dienst

Betaal je voor een nieuwe smartphone, dan betaal je voor een goed. Een **goed** is een tastbaar of stoffelijk product. Geef je geld uit aan een treinrit dan betaal je voor een dienst. Een **dienst** is een niet-tastbaar product. Goederen en diensten krijgen samen de overkoepelende term '**product**'.

De koopovereenkomst

Wanneer je een product aankoopt sluit je als koper een **koopovereenkomst** af met de verkoper bv. je koopt een flesje cola in de winkel. Je ondertekent niet letterlijk een contract, maar doordat je met het flesje naar de kassa gaat en ervoor wil betalen accepteert je de prijs van het product.

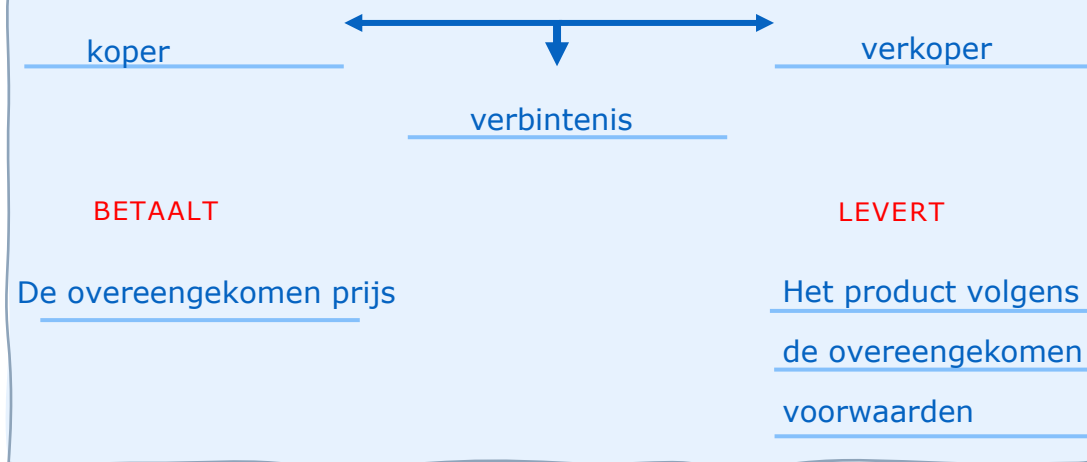
Wanneer koper en verkoper het beiden eens zijn over de prijs en het product zelf, spreken we van een **verbintenis of een contract**. Deze overeenkomst kan zowel schriftelijk als mondeling worden afgesloten. Wanneer je een contract mondeling afsluit is dit moeilijk aan te tonen. Daarom leg je belangrijke aankopen best vast op papier vast.

Ook bij online aankopen sluit je zo'n koopovereenkomst af. We noemen dit een **verkoop op afstand** omdat de koper en verkoper elkaar niet ontmoeten in levenden lijve. Vanaf het moment dat de klant goederen in het online winkelmandje legt, de producten bestelt en vervolgens betaalt gaat deze klant een verbintenis aan. De verkoper, de eigenaar van de webshop, is verplicht om kort na je bestelling een bevestigingsmail te sturen.

Bovendien is de verkoper verplicht om het product te **leveren** in de staat zoals werd afgesproken met de koper. Daarnaast is de verkoper ook verplicht om de koper op de hoogte te brengen voor verborgen gebreken die zich na de aankoop van een woning voordeden (= **vrijwaring van verborgen gebreken**). De koper is dan weer verplicht om de prijs te **betalen** zoals werd vastgelegd in de overeenkomst.

We spreken van een **eigendom** vanaf het moment dat het **koopcontract** is afgesloten en de prijs van het product betaald is. Vanaf het moment dat het product is aangekomen bij de koper, spreken we van een **bezit**. Wanneer een koper bijvoorbeeld niet betaalt, dan heeft de verkoper het recht iemand het eigendom van het product te ontnemen. We noemen dit **uitwinning**.

SCHEMA: DE KOOPOVEREENKOMST

Herroepingsrecht bij online aankopen

Wanneer je online shopt, kan je genieten van het **herroepingsrecht**. Dit recht is ingevoerd om klanten tegen impulsieve aankopen te beschermen. Het houdt in dat je 14 dagen bedenktijd krijgt voor de aankoop van je product. Bedenk je je binnen deze periode dan kan je het product retourneren of je bestelling annuleren waarbij je de volledige aankoopsom terugkrijgt.

Samenstelling van de aankoopprijs

Een aankoopprijs is samengesteld uit verschillende onderdelen.

de aankoopprijs van het product	aankoopprijs € 89,90	
de korting	-20 % korting - € 17,98	
eventuele extra kosten voor levering/ verpakking	+ extra kosten + € 3,99	
btw (meestal 21 %) = belasting die de klant betaalt op het verbruik van producten.	+ 21 % btw + € 18,90	
totale aankoopprijs	€ 94,81	

Je hebt **eenmalige en terugkerende aankopen**. Een **eenmalige** kost betaal je een keer bijvoorbeeld de aankoopprijs van een televisie, terwijl je de **terugkerende** kosten regelmatig betaalt zoals een televisieabonnement.

CHECKLIST

- Ik kan het verschil tussen een goed en een dienst uitleggen.
- Ik kan enkele voorwaarden van een koopovereenkomst opsommen.
- Ik kan de basisverplichtingen van de koper en de verkoper bij een koopovereenkomst onderscheiden.
- Ik kan benoemen hoe de aankoopprijs van een product is opgebouwd.
- Ik kan het verschil tussen eenmalige en terugkerende kosten verklaren.
- Ik kan de werkelijke kostprijs van een product berekenen.
- Ik kan het onderscheid tussen een eigendom en een bezit toelichten.

SYNTHESE

= overeenkomst tussen een _____ en een _____.
Dit kan _____ of _____ vastgelegd worden.

Koopovereenkomst

Afspraken

product leveren
vrijwaring van verborgen gebreken

aankoopprijs betalen

Product

tastbaar
bv. een computer

niet-tastbaar
bv. cinematicket

De koopovereenkomst is afgesloten en de koper heeft betaald → _____

Product is geleverd bij de koper → _____

Stel dat de koper niet betaald → verkoper eigendom ontnemen van verkoper → _____

Online aankopen zijn voorbeelden van _____. Dit wil zeggen dat de koper en verkoper elkaar niet ontmoeten. Als online koper heb je 14 dagen bedenktijd over je aankoop. Dit heet het _____.

De samenstelling van aankoopprijs

-kortingen

+ _____

+ btw

= totale aankoopprijs

Er is een onderscheid tussen kosten die niet vaak voorkomen. Dit zijn dan de _____ kosten. Dan zijn er ook nog kosten die je regelmatig moet betalen. Deze worden dan de _____ kosten genoemd.

LEVEL 4

1 Verkoopsituaties – opdracht 1

Lees de casussen en beantwoord de vragen.
Gebruik de website om dit op te lossen.

Casus: caféverkoop

Luc en Bart zitten gezellig op café. Na enkele biertjes beslist Luc om zijn oldtimer aan Bart te verkopen. Ze schrijven de overeengekomen prijs en hun handtekening op een bierviltje. Kan Luc de dag nadien nog terugkomen op zijn beslissing?

Casus: online veiling

(VTM, 2022)

Zjef wou een bod van € 100,00 plaatsen voor een strip op een online veilingssite, maar hij typte perongeluk twee nullen te veel. Daardoor koopt hij perongeluk een strip voor € 10 000 in plaats van € 100,00. Kan hij nog terugkomen op zijn aankoop?

Casus: bieden op een huis

Bekijk de video door de QR-code te scannen.

Stel dat het koppel een bod doet op de woning. Kunnen ze dan nog terugkomen op hun beslissing?

(VTM, 2016)

2 Factuurberekening – opdracht 2

Bekijk onderstaande factuur van Coolblue.

FACTUUR.
Dat betaal ik zelf wel.

Maurice de Praetere
Konijnenweg 13
2800 Mechelen
België

Factuurnummer: 1641167302
Klantnummer: 15126755
Factuurdatum: 11 februari 2022
Ordernummer: 61136315
Orderdatum: 10 februari 2022

Coolblue België N.V.
Borsbeeksebrug 28
2600 Berchem
België
www.coolblue.be

RPR Antwerpen
BTW BE0867686774
IBAN BE07310160125666
BIC BBRUBEBB

Artikel	Aantal	Prijs per stuk	BTW	Prijs incl. BTW
Apple Watch Series 7 41mm Witgoud Aluminium Crème Sportband	1	€ 429,00	21%	€ 429,00
Incl. Recupel: 6.1 ICT- en kantoorapparatuur Serienummer: SQKXQWT03QW	1			€ 0,12
Apple Watch 38/40/41 mm Polsband Milanees Goud	1	€ 99,00	21%	€ 99,00

a) Hoeveel bedraagt het totale btw-bedrag?

3 De koopovereenkomst – opdracht 3

Waar of niet waar? Verbeter indien fout.

stelling	juist	fout
Wanneer je een product aankoopt, sluit jij als koper een koopovereenkomst af met de verkoper. Dit geldt zowel voor online aankopen als voor aankopen in een fysieke winkel.		
Wanneer je naar de supermarkt gaat, geniet je van retentierecht*. Je mag dus binnen de 14 dagen je aankoop terugbrengen. *Het recht van de schuldeiser om het eigendom van de schuldenaar niet terug te geven totdat de schuldenaar de schuld heeft betaald.		
Bij een online aankoop sluit je geen koopcontract af, want je ondertekent geen contract.		
Zowel bij de aankoop van een goed als een dienst sluit je een koopovereenkomst af.		

begrippenlijst

het goed	Wanneer je een product aankoopt, ga je een koopovereenkomst aan waarbij er een fysiek product geleverd wordt bv. de aankoop van een televisie.
de dienst	Wanneer je een dienst aankoopt, ga je een koopovereenkomst aan waarbij er een niet-fysiek product geleverd wordt bv. een treinrit.
de aankoopprijs	Het bedrag dat de leverancier vraagt voor het product exclusief de btw en de kortingen.
de korting	Een bedrag of percentage dat in mindering wordt gebracht van de aankoopsom.
de btw	De belasting over de toegevoegde waarde, dit is de belasting die de consument betaalt voor het verbruiken van goederen en diensten.
de totale kostprijs	Het totale bedrag dat de consument dient te betalen.
de eenmalige kost	Een kost die eenmalig moet betaald worden. bv. de aankoop van een televisie.
de terugkerende kost	Een kost dat je meerdere malen zal moeten betalen. bv. de betaling van een televisieabonnement.
het jaarlijks kostenpercentage	De jaarlijkse kostprijs van een lening uitgedrukt in een percentage van het geleende bedrag inclusief alle extra kosten.
het consumentenkrediet	Alle leningen die geschikt zijn voor particulieren (privé-gebruik).
het koopcontract	De overeenkomst die aangegaan wordt bij de verkoop van een product.
de koopovereenkomst	Een overeenkomst tussen koper en verkoper. Ze hebben hierbij beiden verplichtingen tegenover elkaar.
de levering	Een goed dat naar de klant getransporteerd wordt.
de betaling	Het geld dat wordt betaald voor de aankoop van een product.
de vrijwaring tegen verborgen gebreken	De verkoper is verplicht om de koper op de hoogte te brengen of te vrijwaren voor verborgen gebreken die zich na de aankoop van een woning voordoen.

de uitwinning	Wanneer een koper niet betaalt, dan heeft de verkoper het recht iemand de eigendom van het product te ontnemen.
het herroepingsrecht	Een regeling binnen het Belgisch recht waarbij de klant het recht heeft om zich binnen een beperkte tijd te bedenken over zijn aankoop. Onder bepaalde voorwaarden mag de consument zijn gekocht product terugsturen en krijgt hij de volledige aankoopsom terug. Dit binnen de periode van 14 dagen na aankoop. Je kan beroep doen op het herroepingsrecht voor zowel online aankopen als aankopen buiten de verkooppriimte bv. op een beurs waar de onderneming met een kraampje staat.
de eigendom	Een goed is jouw eigendom wanneer je het aankoopt.
het bezit	Een goed is in jouw bezit wanneer je je goed effectief ontvangt na aankoop.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Bereken het gevraagde onderdeel van de aankoopprijs.	/2
	Duid de correcte stelling(en) aan omtrent de koopovereenkomst.	/2
	Goed of dienst. Sleep de actie naar de juiste kolom.	/10
	Eigendom of bezit? Duid aan.	/5

Oefen de begrippen van dit hoofdstuk door de kruiswoordpuzzel in te vullen.

/10

HOOFDSTUK 3

EERSTE HULP BIJ ONGEVALLLEN

EEN SCHADEGEVAL

Leerplandoel E3: 'De leerlingen onderscheiden verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij een schadegeval op basis van een aangifteformulier.'

INLEIDING

Een been breken tijdens de les lichamelijke opvoeding, tegen een paaltje rijden op de oprit, waterschade in de kelder ... een ongeluk is snel gebeurd. We dekken ons daarom best in tegen risico's uit het dagelijkse leven. We kunnen onszelf beschermen door een verzekering af te sluiten. Wat weet jij al over verzekeringen?

WAT LEER IK?

- € Wat verantwoordelijkheid inhoudt.
- € Wie verantwoordelijk is bij een schadegeval.
- € Wat aansprakelijkheid inhoudt.
- € Welke partijen betrokken zijn bij een verzekering.
- € Welke verzekeringsopties er zijn.

BEGRIPPEN

het schadegeval - de verzekeringsnemer - de verzekerde - de begunstigde - de verzekeringsmaatschappij - het verzekeringscontract - de franchise - het verzekeringsproduct

(Lectrr, 2015)

LEVEL 1

Wat loopt er mis?

Bekijk onderstaande afbeeldingen en bespreek klassikaal wat er misloopt. Wat zou er kunnen gebeurd zijn?

€ Is er hier sprake van schade? Waarom wel of niet?

€ Wie gaat de schade betalen?

LEVEL 2

Schade

Schade is de overkoepelende term voor de nadelige gevolgen van een gebeurtenis en treft iemand zijn vermogen of lichamelijke toestand. Voor alle schadegevallen is er iemand verantwoordelijk.

1 Verantwoordelijk vs aansprakelijk

VERANTWOORDELIJKHEID VS AANSPRAKELIJKHEID

SCHADE

VERANTWOORDELIJKHEID

Wie heeft de schade veroorzaakt?

AANSPRAKELIJKHEID

Wie moet de schade betalen?

Lees onderstaande krantenartikels.

Vrouw op heterdaad betrappt na 25 autobranden

Een vrouw is betrappt toen ze in haar wijk een bestelwagen in brand stak. De politie vermoedt dat Nele K. (42) verantwoordelijk is voor de lange reeks -autobranden die Leuven al weken in de ban hield.

Dankzij het cameranetwerk dat de politie in de wijk heeft geïnstalleerd en de anonieme agenten die al een tijd de buurt in het oog hielden, kon ze op heterdaad betrappt worden.

Auto boort zich in voorgevel van woning: huis zwaar beschadigd

Een auto is woensdagochtend om 6u. tegen de gevel van een woning gereden aan de Krook in Gent.

De bewoonster werd door de klap uit haar slaap gewekt, maar ze bleef ongedeerd. Ook de automobilist kwam er zonder kleerscheuren van af. De gevel van het huis raakte wel zwaar beschadigd. De brandweer kwam ter plaatse om de gevel te stutten.

Trouwe viervoeter bijt zijn baasje Annelore (45): "Hij was haar beste vriend"

Annelore en haar hond deden alles samen. Ze leefden al jaren samen met twee in een huis aan de kust in Bredene. De 45-jarige vrouw is echter woensdag gebeten door het dier, dat ze eerder beschreef als "haar beste vriend". Dat melden verschillende lokale media.

De hele situatie liep uit de hand. De burens, die een vrouw in paniek om hulp hoorden schreeuwen, alarmeerden zo snel mogelijk de hulpdiensten.

a) Vul nu de tabel aan.

	betrokken partij	verantwoordelijk	aansprakelijk
artikel 1			
artikel 2			
artikel 3			

↑ Verantwoordelijkheid VS aansprakelijkheid

In de bovenstaande artikels is de **verantwoordelijke** partij ook **aansprakelijk**. 'Aansprakelijk zijn' wil zeggen dat je financieel moet opdraaien voor de aangerichte schade, hierdoor kunnen sommige mensen in financiële moeilijkheden geraken. Om deze risico's te vermijden kan je een **verzekering** afsluiten.

2 Brainstorm

Welke soorten verzekeringen ken jij?

Verzekering

Een **verzekering** is een wederzijdse overeenkomst tussen de verzekeraar en de verzekeringsnemer die zich voor een vast bedrag verbindt om zich te vrijwaren van toekomstige onzekere voorvallen.

3 Enkele begrippen

Bekijk de video en link de begrippen aan de juiste verklaring.

polis	
verzekerde	
aansprakelijkheid	
schade	
derden	
verzekeraar	
verkeringsnemer	
franchise	

1

Een buitenstaander die betrokken is bij de gebeurtenis, maar niet bij het afsluiten van de polis bv. de mensen in auto die jij net hebt aangereden.

2

Een nadeel of verlies als gevolg van een gebeurtenis. Dit kan iemand treffen op zowel materieel vlak als op immaterieel vlak.

3

De persoon die de verzekering afsluit en de premie betaalt aan de verzekeraar.

4

Het verzekeringscontract. Een bewijs van de overeenkomst tussen een verzekeringsnemer en verzekeraar.

5

De verplichting om de nadelige gevolgen van een schadegeval te dragen.

6

Een persoon die een verzekeringscontract afsluit bij een verzekeraar. Deze persoon betaalt ook een premie.

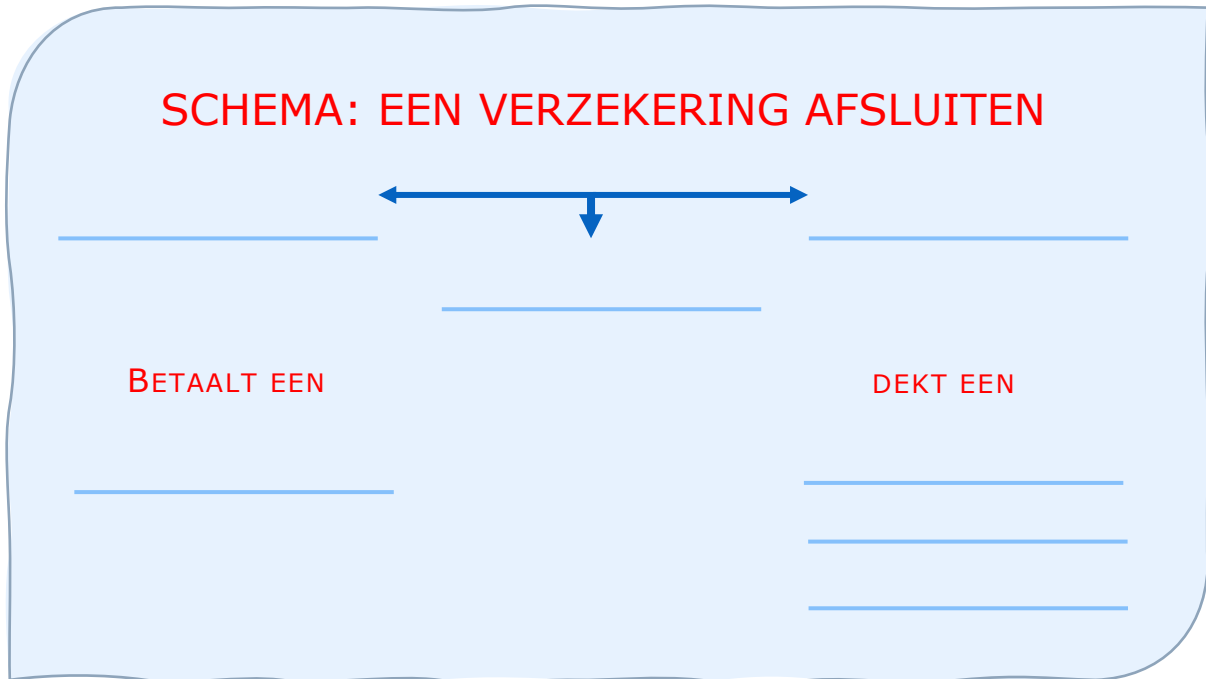
7

Het bedrijf dat jou een financiële vergoeding geeft wanneer er onverwachts schade ontstaat.

8

Het deel van de schade dat je zelf moet dragen na een schadegeval. Daarbovenop neemt de verzekeraar het bedrag voor zijn rekening.

SCHEMA: EEN VERZEKERING AFSLUITEN

4 Verzekering

Je kunt verzekering afsluiten op verschillende domeinen waarin je risico's kunt lopen.

a) Bekijk het videofragment. Vul daarna de tabel aan.

Kies uit:

gezondheid – vakantie – wonen – familie – vervoer – conflicten

b) Lees de tekstjes. Over welke verzekering is er hier sprake?
Tip: De video kan je helpen bij het maken van de opdracht.
 Kies uit:

reisverzekering – autoverzekering –
 schuldsaldoverzekering – rechtsbijstandsverzekering-
 familiale verzekering – hospitalisatieverzekering –
 ziekteverzekering - brandverzekering

Fatih gaat met een voorschrift voor medicijnen naar de apotheker. Welke verzekering moet hij hebben om dit geld terug te krijgen?	
De barbecue vat vuur tijdens het familiefeestje. De schuur staat daardoor in lichterlaaie. Na het blussen is er heel wat waterschade.	
Ann en Dirk wandelen met hun hond over straat. De hond springt op een voorbijrijdende fietser waardoor deze fietser op de grond valt.	
Door het plotse overlijden van Dina's grootmoeder moeten ze hun reis naar Gran Canaria annuleren. Welke verzekering moeten ze hebben opdat ze hun geld volledig zouden kunnen recupereren?	
De moeder van Marie bevalt binnenkort. Ze vraagt zich af welke verzekering ze moet nemen.	
Britt rijdt langs een rotonde. Ze wordt tegengehouden door de politie. Ze vragen haar 'papieren van de auto'. Wat bedoelen ze hiermee?	
Bilal wil graag een eigen zaak starten. Hij gaat hiervoor een grote lening aan bij de bank. Hij wil zijn partner beschermen voor wanneer hij zou komen te overlijden. Welke verzekering gaat hij hiervoor aan?	
Jan en Kris beslissen om een punt te zetten achter hun huwelijk. Ze raken het niet eens over de regeling omtrent het hoederecht over de kinderen en beslissen het uit te vechten in de rechtbank. Ze nemen elk een advocaat onder de arm. Welke verzekering kan hen hierbij steunen?	

LEVEL 3 – SAMENVATTING

Bekijk hier de kennisclip

Definitie 'schade'

Schade is de overkoepelende term voor de nadelige gevolgen van een gebeurtenis. Er ontstaat bijvoorbeeld een barst in de voorruit van je auto doordat je ouders over een diepe put in het wegdek gereden zijn, maar wanneer ze tegen een paaltje rijden spreken we ook van schade. Je kan ook schade oplopen in je huis bv. brand- of waterschade, beschadigde meubelen... maar evengoed je kan zelf schade lijden bv. je breekt je been nadat je bent gaan schaatsen met vrienden. Een situatie waarbij er schade is, noemen we een **schadegeval**.

Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid

Bij elk schadegeval is er iemand verantwoordelijk. Misschien reden je ouders wel te hard over de diepe put? Of keken ze niet goed toen ze het paaltje raakten?

Ook bij een brand wordt gekeken naar wat de oorzaak is. Heeft de huurder zijn theelichtjes laten branden? Of was het misschien een kortsluiting die aan de basis lag van de brand?

verantwoordelijkheid

Wie/wat is de oorzaak van de schade?

aansprakelijkheid

Wie moet betalen voor deze schade?

schade

Verantwoordelijk zijn houdt in dat je verplicht bent om goed voor een voorwerp of een persoon te zorgen of je aan de afspraken te houden. Indien je dit niet doet, kan dit leiden tot schade.

Bij ieder schadegeval moet worden nagegaan wie **aansprakelijk** is voor de geleden schade. Wanneer je aansprakelijk bent, ben je verplicht om de schade te vergoeden aan de persoon die schade heeft geleden (= het slachtoffer).

Om de schade te kunnen vergoeden zijn heel wat mensen al dan niet verplicht om een verzekering af te sluiten. Een **verzekering** is een wederzijdse overeenkomst tussen de verzekeraar en de verzekeringsnemer die zich voor een vast bedrag verbindt om zich te vrijwaren van toekomstige onzekere voorvallen. Wanneer er dan een schadegeval optreedt, kan je de **verzekeringsmaatschappij** aanspreken. De verzekeringsmaatschappij neemt dan de financiële verplichting om de schade te bekostigen over van jou.

Je kan dus verantwoordelijk zijn voor schade m.a.w. jij hebt de schade veroorzaakt. Maar je bent daarvoor niet persé aansprakelijk. Aansprakelijkheid houdt de verplichting in om de schade te vergoeden.

Een verzekering of polis afsluiten

Bij een **verzekeringsovereenkomst** zijn er twee partijen. Enerzijds de verzekeringsmaatschappij en anderzijds de verzekeringsnemer. Bij het afsluiten van een **polis** of verzekeringsovereenkomst beschermt een **verzekeringsnemer** zich tegen de aansprakelijkheid van een schadegeval.

Tussen deze twee partijen worden afspraken vastgelegd in een verzekeringsovereenkomst. Daarin staat vermeld tegen welke schade of risico's jij als verzekeringsnemer en de verzekerden beschermd of 'gedekt' zijn. Ter compensatie van de gedekte risico's en schade betaalt de verzekeringsnemer een **premie**.

Wanneer er schade optreedt spreekt de verzekeringsnemer de **verzekeringsmaatschappij** aan. Daarbij betaalt de verzekeringsmaatschappij een schadesom aan het slachtoffer, dit kan bijvoorbeeld een tegenligger zijn waartegen je bent gereden en waarbij jij als bestuurder in de fout bent. Het **slachtoffer** is de persoon die schade heeft geleden. De verzekeringsnemer is dus niet in elk geval de persoon die de vergoeding krijgt.

Bij de uitbetaling van de schadevergoeding moet je rekening houden met de **franchise**, dit is het bedrag of percentage van de schadesom dat je zelf moet betalen. De verzekeringsmaatschappij komt voor dit bedrag niet tussen.

Er zijn heel wat soorten verzekeringen. Enkele verzekeringen zijn verplicht zoals een autoverzekering, maar er zijn nog enkele andere verzekeringen waaronder de familiale verzekering, de bromfietsverzekering, de hospitalisatieverzekering, de brandverzekering, de reisverzekering ...

Schade aangeven

De verzekeringsmaatschappij moet zo snel mogelijk worden ingelicht in geval van schade en moet informatie krijgen over de omstandigheden waarin de schade werd aangericht. Aan de hand van deze gegevens wordt bepaald wie aansprakelijk is voor de geleden schade, welke rechten het slachtoffer heeft en op welke compensatie het slachtoffer recht heeft.

Een **schadeaangifte** doe je in een **aangifteformulier**, zoals bv: een aanrijdingsformulier bij een verkeersongeval. Dit wordt overal in Europa gebruikt. In zo een schadeaangifte moeten er enkele gegevens staan zoals:

- datum en uur van het ongeval;
- het soort schade: bv knieblesure, diefstal, waterschade... ;
- een gedetailleerde beschrijving van de situatie waarin de schade werd geleden;
- optioneel: een offerte voor de reparatiekosten van materiële schade zoals bijvoorbeeld je brommer die werd aangereden en die gemaakt moet worden;
- eventueel bewijsstukken zoals een documenten van de politie bv. proces-verbaal bij een autodiefstal of inbraak;
- gegevens van mogelijke getuigen bij een diefstal of ongeval;
- foto's van de schade.

Soms kan de verzekeringsmaatschappij nog extra informatie opvragen.

CHECKLIST

- Ik kan het begrip schade verklaren.
- Ik kan het verschil tussen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid toelichten.
- Ik kan toelichten hoe een verzekering werkt.
- Ik kan een synoniem geven voor het begrip verzekering.
- Ik kan voor een gegeven situatie de passende verzekeringsvorm aanduiden.
- Ik kan enkele verzekeringsmogelijkheden opsommen.
- Ik kan de betrokken partijen bij een schadegeval benoemen.
- Ik kan een Europees aanrijdingsformulier invullen.
- Ik kan omschrijven wat het begrip franchise betekent.

SYNTHESE

= overeenkomst waarin de _____ en _____ hun afspraken vastleggen.

Verzekeringscontract (polis)

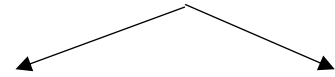
Afspraken

betaalt een premie

dekt risico
bv. vergoeding schade

Schadegeval

= schade veroorzaakt

= moet schade betalen

Bij een schadegeval moet er een _____ ingevuld worden bv. een aanrijdingsformulier bij verkeersongeval. Er volgt dan een schadevergoeding. Deze is afhankelijk van de verzekeringspolis. De verzekeringsnemer moet ook een deel van het bedrag betalen. Dit heet de _____.

Soorten verzekeringen

LEVEL 4

1 Schade bij de buren – opdracht 1

Benoem de partijen in de verzekeringsovereenkomst en bepaal wie verantwoordelijk en aansprakelijk is bij dit schadegeval. Vul betreffende dit schadegeval de gegevens over de verzekeringsovereenkomst in.

Schade bij de buren

Op donderdag speelt Stan vaak hockey met zijn buurmeisje Sarah. Stan is heel gedreven, waardoor hij net iets te hard op het balletje slaat en de bal uitwijkt. Het balletje vliegt recht in het raam van de buren... Gelukkig heeft Stans moeder een familiale verzekering afgesloten bij DVV voor haar gezin.

a) Wat is de schade?

b) Wie is verantwoordelijk?

c) Wie is aansprakelijk?

d) Welk soort verzekering wordt gebruikt bij dit schadegeval?

e) Wie is de verzekeringsmaatschappij?

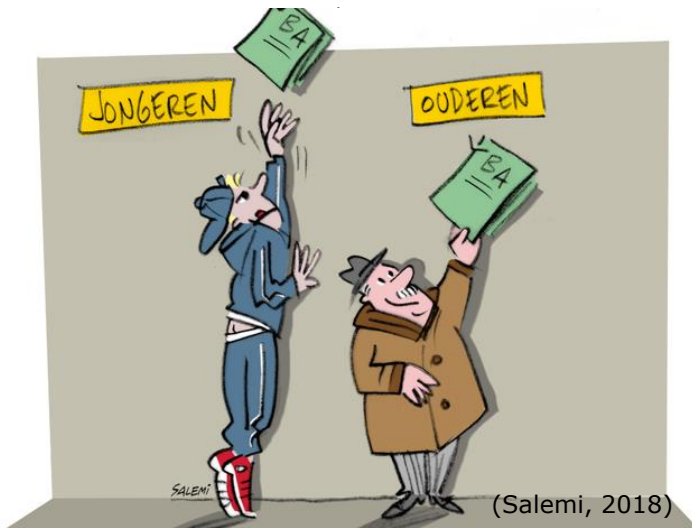
f) Wie is de verzekeringsnemer?

g) Wie zijn de begunstigden?

h) Waarom is het belangrijk dat je als gezin een bepaalde verzekering afsluit?
Staaf je antwoord met een voorbeeld voor het gezin van Stijn.

2 Verzekering bij jongeren - opdracht 2

Bekijk de cartoon en bespreek klassikaal.

Waarom is een verzekering voor jongeren veel duurder?

* BA-verzekering = burgerlijke aansprakelijkheid. Een verplichte verzekering voor elk voertuig. Dit moet altijd in je voertuig liggen.

3 Het aanrijdingsformulier - opdracht 3

Verdeel de klas in zes groepen. Drie groepjes ontvangen casus een en de andere drie casus twee. Op basis van die casus moeten ze een aanrijdingsformulier invullen. Vul per groepje een formulier in. Let op: je hebt voor deze opdracht maar 25 minuten. Als je in het echt een ongeval hebt, moet je ook snel en goed kunnen handelen! Bekijk de video en leer alles over het invullen van een aanrijdingsformulier

Casus 1

Het is zondagnamiddag. Je bent onderweg met de fiets naar de bakker. De bakker is slechts drie km van je deur. Onderweg moet je een druk kruispunt oversteken. Je kiest ervoor om af te stappen en via het voetpad over te steken. Alles loopt perfect. Wanneer je terug op je fiets stapt, wijkt er een auto af van zijn rijbaan. Deze persoon komt tot stilstand tegen jouw fiets.

Casus 2

Elke zaterdag ga je samen met je ouders naar oma en opa. Oma en opa wonen maar liefst twintig km ver. Daarom nemen jullie de auto. Papa zit aan het stuur en mama leest rustig haar tijdschrift. Je krijgt honger, waardoor papa stopt aan een krantenwinkel. Hij parkeert de wagen langs de kant van de weg. Terwijl jij de deur opent, passeert er juist een fietser. Je had dat niet gezien.

4 De schadeaangifte – opdracht 4

Bekijk de schadeaangifte op de volgende pagina.

a) Waarover gaat de schadeaangifte?

b) Wat is de schade? Markeer in het rood.

c) Wie is de verzekeringsmaatschappij? Omcirkel dit in het aangifteformulier.

d) Wie is de verzekeringsnemer? Markeer in het blauw.

e) Waarvoor is de verzekeringsnemer verzekerd?

f) Wie is de begunstigde? Markeer in het geel.

Dossiernummer _____ (voorbehouden aan Ethias)

Polisnummer **4 5 0 5 4 9 5 4****[A] in te vullen door de aangever****1 IDENTITEIT VAN DE VERZEKERINGSNEMER**

VLAAMSE BASKETBALLIGA

Juiste benaming van de verzekerde club *De dribbel*Stamboeknr. *875 692 53559*Naam en adres van de clubverantwoordelijke *Hendrik Spalding*Straat *Dunkstraat* nr. *20* bus _____Postcode *9300* Gemeente *Aalst*Ref. _____ Tel. nr. *0471 23 45 67 89***2 IDENTITEIT VAN HET SLACHTOFFER**LidnummerVBL *23*Naam *Peters* Voornaam *Fatih*Straat *Kerkstraat* nr. *3* bus _____Postcode *9300* Gemeente *Aalst*Geboortedatum *04* *02* *2006* M V Beroep *Nvt.*Bezigheid van het slachtoffer op het ogenblik van het ongeval speler scheidsrechter coach

Andere _____ Rekeningnummer _____

Indien het slachtoffer minderjarig is, naam en voornaam van de wettige vertegenwoordiger (ouder, voogd) _____

*Achmed Peters*Beroep *Bediende***3** Datum van het ongeval *10* *06* *2022*Dag *dinsdag* Uur *19:30***4** Indien bij het ongeval een derde, vreemd aan de verzekerde club, betrokken is, volledige naam en adres van deze derde

Naam _____ Voornaam _____

Straat _____ nr. _____ bus _____

Postcode _____ Gemeente _____

5 Verzekeringsmaatschappij van bovenvermelde derde

Polisnummer _____

6 PLAATS VAN HET ONGEVAL Tijdens deelname aan een activiteit van de hiervoorvermelde clubJuiste plaats *Sporthal lokaal c* Op weg naar of van de activiteit Individuele groepsgewijze verplaatsing

Juiste plaats _____

Wat was het gebruikte vervoermiddel? _____

7 BESCHRIJVING VAN HET ONGEVAL (oorzaken, omstandigheden en gevolgen, opgelopen verwondingen en/of schade) SCHETS (bij te voegen indien het een verkeersongeval betreft)

Fatih sleerde uit op de versgedweilde sporthalvloer bij de aanloop naar de ring. Hij brak hierbij zijn linkerbeen. Het glas van zijn sporthorloge is hierbij gescheurd.

8 GETUIGENISSEN

- a) Naam en adres der getuigen van het ongeval *De ploeg*
- b) Zo er geen getuige is, naam en adres van de personen die getuige waren van de toestand en de klachten van de gewonde, onmiddellijk na het ongeval
- c) Bij ontbreken van getuigen a) en b), wanneer en door wie heeft u kennis gekregen van het ongeval?

9 TOEZICHT

Werd er op het ogenblik van het ongeval toezicht uitgeoefend door een afgevaardigde van de organiserende sportvereniging of de verzekerde club? ... *ja*

Zo ja, naam en functie van de toezichhoudende persoon *Jan Bergman*

10 Is het ongeval te wijten aan een fout van een andere verzekerde? ja neen

Zo ja, diens naam en adres

Leeftijd

11 Is het ongeval te wijten aan een gebrek aan de installaties? ja neen

Zo ja, nader te bepalen

12 Werd er een vaststelling gedaan door een verbaliserende autoriteit? ja neen

Welke?

Eventueel nummer van proces-verbaal

13 Ondervindt het slachtoffer een arbeidsongeschiktheid? ja neen

Zo ja, vanaf welke datum?

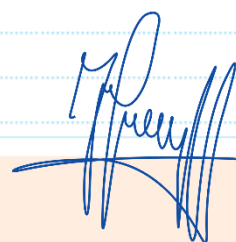
14 Naam en adres van de behandelende geneesheer

De heer Oetker

15 Opmerkingen

Opgemaakt te *Aalst* op *16 06 2022*

Handtekening van de clubverantwoordelijke

5 De franchise – opdracht 5

Maureen en Brahim huren samen een woning van Kelly. Ze sloten hiervoor een verzekering (module basis) af bij Argenta. Iedere woensdag eten Brahim en Maureen frietjes, maar vorige week liep het mis. Terwijl Brahim de frietketel opzette, vatte de frietketel vuur met heel wat schade aan de keuken tot gevolg. De schade wordt geraamd op 2500 euro.

Verzekerd Wonen

Verzekerd Wonen dekt meer dan alleen brandschade. Deze verzekering beschermt je ook tegen schade door natuurrampen, hagel, storm, sneeuw- of ijsdruk, waterschade, glasbreuk, ... Bij Argenta kies je zelf de bescherming die het best bij je past.

Je kunt kiezen tussen 2 modules: Basis of Comfort.

Module Basis

Deze module beschermt je tegen de volgende risico's:

- ✓ **Huurdersaansprakelijkheid:**
Als huurder ben je wettelijk aansprakelijk bij schade aan je gehuurde woning. Dankzij de basismodule ben je hiervoor verzekerd.
- ✓ **Je inhoud:**
Al jouw persoonlijke spullen zijn verzekerd tegen schade door brand, natuurrampen, storm, waterschade, glasbreuk, ...

Schadevergoeding zonder vrijstelling mogelijk

Bij schade is er een bedrag van 256,63 euro dat je altijd zelf moet betalen. Dat is de vrijstelling. Je kunt dit vermijden door een totaalpakket te nemen in je polis Verzekerd Wonen+ met de Comfortmodule en de optie Rechtsbijstand Verzekerd Wonen.

Wel verzekerd (onder andere)

Stevig vastgemaakte kinderspeeltoelen, tuintafels en -stoelen die buiten staan, zijn verzekerd tot 850 euro.

Juwelen zijn standaard verzekerd tot maximaal 15.000 euro.

Bij brand in je hotelkamer zijn persoonlijke spullen verzekerd.

Niet verzekerd (onder andere)

Schade door gebrek, eigen bederf en slijtage zijn niet verzekerd.

Schade aan voorwerpen die in een vuurhaard gevallen of geworpen zijn, zijn niet verzekerd.

Schade die je opzettelijk hebt veroorzaakt, is niet verzekerd.

- a) Hoeveel schadevergoeding moeten Maureen en Brahim aan Kelly betalen?
Leg uit.

b) Hoeveel schadevergoeding zullen Maureen en Brahim van hun verzekeringsmaatschappij ontvangen voor de schade die door de brand veroorzaakt zijn? Noteer je berekening.

c) Leg het begrip franchise uit aan de hand van de situatie van Brahim en Maureen.

6 Verplichte verzekeringen - opdracht 6

Bekijk het videofragment en maak een schema per twee. Maak een onderscheid tussen de verplichte en niet verplichte verzekeringen.

begrippenlijst

de schade	Schade is de overkoepelende term voor de nadelige gevolgen van een gebeurtenis. Dit treft iemand zijn vermogen of lichamelijke toestand.
de verantwoordelijkheid	De verplichting om de gevolgen te dragen wanneer er iets fout loopt bv. wanneer er schade veroorzaakt wordt.
de aansprakelijkheid	De wettelijke verplichting om schade (financieel) te vergoeden aan de schadelijder.
de verzekering	Een verzekering is een wederzijdse overeenkomst tussen de verzekeraar en de verzekeringnemer die zich voor een vast bedrag verbindt om zich te vrijwaren van toekomstige onzekere voorvallen.
de polis	Het verzekeringscontract. De overeenkomst waarin de verzekeraar en verzekeringnemer hun afspraken vastleggen. Het vermeldt welke schade je vergoed krijgt.
de verzekerde	Een persoon die aan een risico wordt blootgesteld en die bij een schadegeval vergoed wordt. Dit kan de verzekeringnemer zijn, maar dat hoeft niet
de verzekeringnemer	Een persoon die een verzekeringscontract afsluit bij een verzekeraar en daarvoor een premie betaalt. Deze persoon kan de verzekerde zijn, maar ook een andere persoon, zoals de ouder van een verzekerde.
de franchise	Een percentage van de verzekerde som of een vast bedrag waarvoor de verzekeringsmaatschappij niet tussenkomt. Dit bedrag moet de verzekeringnemer zelf betalen.
de verzekeraar	Het bedrijf dat tegen betaling van een premie een bepaald risico voor een klant dekt.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Lees de casus. Wie is verantwoordelijk en aansprakelijk voor de schade? Welke verzekering kan hiervoor worden ingezet?	/3
	Vul de tekst aan met de juiste termen.	/7
	Is de verzekering verplicht? Of gewoon wenselijk? Sleep de verschillende verzekeringen naar de juiste kolom.	/7
	Geef aan wat de schade is, wie aansprakelijk is en wie verantwoordelijk is.	/8

	Lees de casus en de bijhorende verzekeringspolis. Beantwoord nadien de vragen.	/15
	Oefen de begrippen van hoofdstuk 4! Vul het kruiswoordraadsel in.	/9

HOOFDSTUK 4

AAN DE SLAG OP DE ARBEIDSMARKT

ARBEIDSOVEREENKOMSTEN

Leerplandoel E3: 'De leerlingen onderscheiden verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij een schadegeval op basis van een aangifteformulier.'

INLEIDING

Je hebt je misschien al eens afgevraagd wat voor studentenjob je wil doen, hoeveel je zal verdienen en hoeveel uur je mag werken. Ook het verschil tussen een vaste werknemer en jobstudent, de rechten en plichten van de werknemer en de werkgever komen aan bod. We maken ook kennis met de instanties waarbij jullie terecht kunnen met vragen. Kortom dit wordt een stoomcursus voor jullie eerste studentenjob!

WAT LEER IK?

- € Wat een arbeidsovereenkomst is.
- € Wat de basisrechten en -plichten van werkgever en werknemer zijn.
- € Wat het verschil is tussen brutoloon en nettoloon en hoe het nettoloon berekend wordt.
- € Welke instanties hulp bieden aan jobstudenten.

BEGRIPPEN

de arbeidsovereenkomst - het arbeidsreglement - de studentenovereenkomst - het brutoloon - het nettoloon - de bedrijfsvoorheffing - de RSZ-bijdrage - de solidariteitsbijdrage - de loonbrief - de vakbonden

LEVEL 1

Wat als er overal jobstudenten waren?

Bekijk de video (0:00-2:25) en beantwoord de vragen.

€ Wat liep er fout in de video?

€ Welke studentenjob zie jij wel zitten?

€ Waarom zou je al dan niet een studentenjob willen doen?

(VTM, 2016)

Talrijk aantal studenten aan het werk

Bekijk het filmfragment en beantwoord de vragen.

€ Welk gevolg heeft de versoepeling rond de regels van een studentenjob?

€ Wat is de belangrijkste versoepeling geweest?

€ Waar houden studenten vooral rekening mee bij het kiezen van een job?

LEVEL 2

1 Daens

Bekijk het fragment en beantwoord de vragen.

- a) Welk verschil merk je op tussen de arbeidsomstandigheden van vroeger en nu?

- b) Waarom zouden werkgevers en werknemers schriftelijk afspraken moeten vastleggen? Leg uit aan de hand van het fragment.

(Studio 100, 2020)

2 Arbeidsreglement vs. arbeidsovereenkomst

Bekijk de website en beantwoord onderstaande vragen.

- a) Noteer in onderstaande tabel vier gegevens dat zeker moeten voorkomen in een arbeidsreglement en vier andere in een arbeidsovereenkomst.

arbeidsreglement	arbeidsovereenkomst

b) Wat is het verschil tussen een arbeidsreglement en een arbeidsovereenkomst?

↑ **Arbeidsreglement vs. arbeidsovereenkomst.**

In een **arbeidsreglement** staan de afspraken tussen de werkgever en alle werknemers. Daarin worden de rechten en plichten van beide partijen beschreven. Elke werknemer moet hiervan een exemplaar krijgen.

Een **arbeidsovereenkomst** is een document waarin de afspraken en voorwaarden staan tussen een werkgever en een werknemer. De persoonlijke gegevens van de werknemer, het soort contract, de premies of de voordelen zijn hierin vermeld. Het grootste verschil tussen beiden is dat een arbeidsreglement voor alle werknemers geldt, terwijl een arbeidsovereenkomst slechts voor één specifieke werknemer geldt.

3 Studentenovereenkomst

Bekijk de studentenovereenkomst op de volgende pagina en schrap wat niet past.

- a) Wat is het statuut van de werknemer? arbeider / bediende
- b) Over welke tijd geldt het studentenovereenkomst? bepaalde/onbepaalde-duur
- c) Hoe is de wekelijkse duur opgesteld? voltijds / deeltijds

ARBEIDSOVEREENKOMST VOOR STUDENTEN

Tussen de ondergetekende partijen:

- enerzijds Republic, met zetel te Aarschot, vertegenwoordigd door de heer Dirk Vandaele,
- anderzijds Louis Baert, wonende te Rotselaar, wordt overeengekomen wat volgt:

Art. 1 De werkgever werft de student aan in de hoedanigheid van motohersteller.

Art. 2 De overeenkomst is gesloten voor bepaalde duur en loopt van 5 juli tot 31 juli.

Art. 3 Deze studentenovereenkomst vangt aan met een proefperiode van 3 kalenderdagen. De plaats van uitvoering van de overeenkomst bevindt zich te Aarschot.

Art. 4 Het brutoloon van de student is vastgelegd op 11,00 euro per uur.

Het loon wordt gestort op het rekeningnummer 1234 5678 9015 9 op 1 augustus.

Artikel 5 De uurregeling wordt als volgt vastgesteld:

maandag: van 8.30u tot 12.30u.

dinsdag: van 13.30u tot 17.30u.

woensdag: van 8.30 tot 12.30u.

Donderdag: /

Vrijdag: van 13.30u tot 17.30u.

Art. 6 In geval van ziekte of ongeval is de student verplicht de werkgever onmiddellijk, en zo mogelijk telefonisch, voor 10 uur, te verwittigen.

Art. 7 Er geldt een opzeggingstermijn van 3 kalenderdagen voor de werkgever en 1 kalenderdag voor de student.

Art. 8 De student mag geen fabriek- en of zakengeheimen met derden delen, geen oneerlijke concurrentie stellen en de naam van de werkgever in gedrang brengen.

In tweevoud opgemaakt te Aarschot op 25 juni waarvan ieder van de partijen erkent een exemplaar ontvangen te hebben.

De student

Voor akkoord

Louis Baert

De werkgever

Voor akkoord

Dirk Vandaele

4 Bijkomende regels bij studentenjob

Lees de regels en plaats een kruisje in de kolom 'mag wel' of 'mag niet'.
Leg ook jouw keuze uit.

De arbeidsduur mag niet meer zijn dan 8 uur per dag en 40 uur per week.
Enkel bij overmacht kan dit stijgen tot maximaal 10 uur per dag en 50 uur per week.

Jobstudenten mogen niet langer dan 4,5 uur ononderbroken arbeid verrichten:

- wanneer er langer dan 4,5 uur gewerkt wordt dan is er een halfuur rust voorzien;
- wanneer er meer dan 6 uur ononderbroken gewerkt wordt en is er een rusttijd van 1 uur.

Zowel bij jobstudenten als bij volwassen werknemers is in principe nachtarbeid verboden. Men mag 's nachts niet werken tussen 20 uur en 6 uur. Voor jongeren ouder dan zestien jaar ligt die grens tussen 22 uur en 6 uur. Nachtarbeid is voor werkstudent, ongeacht hun leeftijd, verboden tussen middernacht en 4 uur, dit zonder afwijkingsmogelijkheid (Jeugdige werknemers, sd).

situatie	mag wel	mag niet
Yusuf werkt bij een traiteur. Tijdens de feestdagen is het daar druk. De zaakvoerder vraagt of hij 55 uur per week wil komen werken. _____ _____		
Lore helpt in een textielbedrijf. Haar werkdag begint om 8 uur. Ze heeft middagpauze van 12 uur tot 12.30 uur. Daarna werkt ze nog eens tot 17 uur. _____ _____		
Nisrine steekt een handje toe bij de verpakking in een werkschoenenbedrijf. Haar baas wil graag dat ze van 10 uur tot 18 uur werkt. _____ _____		
Tom helpt bij een bakker. Aangezien er volgend weekend een grote bestelling is, vraagt de bakker aan Tom of hij om 3 uur 's morgens wil starten. _____ _____		

5 Verplichtingen van de werkgever en werknemer

Surf naar de volgende website.

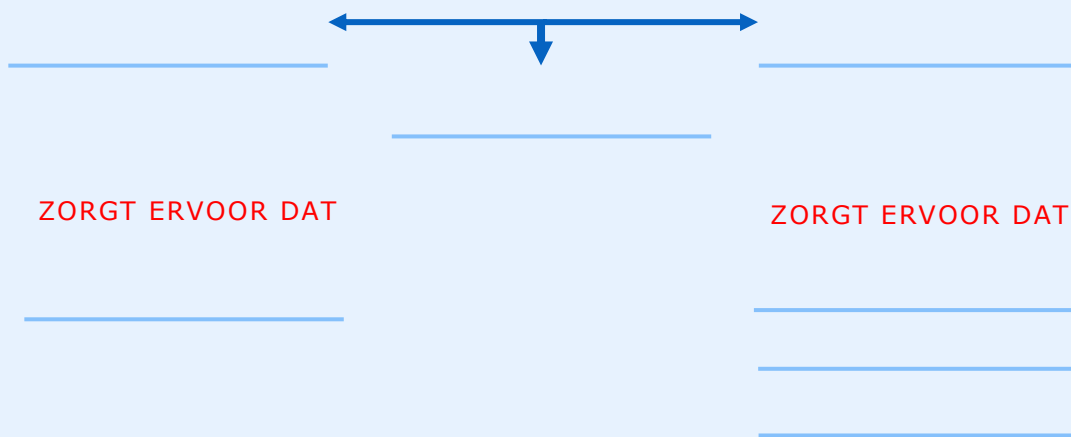

a) Noteer twee verplichtingen van de werkgever.

b) Noteer twee verplichtingen van de werknemer.

werkgever	werknemer

SCHEMA: EEN ARBEIDSOVEREENKOMST SLUITEN

Arbeids- en studentenovereenkomst

De rechten en plichten van de werkgever en de werknemer worden opgelijst in een **arbeidsovereenkomst**. De werkgever heeft als taak het loon uit te betalen zoals overeengekomen en te zorgen voor een veilige en gezonde werkomgeving. De werknemer moet de afgesproken taken uitvoeren en de veiligheidsnormen respecteren. Er kan ook een overeenkomst gesloten worden tussen een werkgever en een jobstudent, dit heet dan een **studentenovereenkomst**. Het is belangrijk dat in die documenten staat over welk soort arbeidsovereenkomst het gaat. Dit moet **schriftelijk** opgesteld worden bij een studentenovereenkomst, maar dit is niet noodzakelijk bij een gewone arbeidsovereenkomst, daar kan het ook mondeling afgesproken worden. Daarnaast zijn er **twee exemplaren** van dit document (voor werkgever en voor werknemer of jobstudent) nodig.

6 De loonbrief

Bekijk de video.

Je loonbrief uitgelegd

wikifin

(Wikifin, 2021)

a) Vul onderstaand schema in.

loonberekening

brutoloon

= _____

- bedrijfsvoorheffing

= _____

b) Welk bedrag komt op de rekening van de werknemer?

c) Wat gaat er af van het brutoloon?

d) Leg uit waarom het verschil tussen brutoloon en nettoloon veel kleiner is bij jobstudenten dan bij andere werknemers?

Begrijp je het verschil tussen bruto en netto niet? Bekijk dan deze video door de QR-code te scannen of door op de informatiebutton te klikken.

Loonberekening

Een **loonbrief** geeft weer hoe het nettoloon is berekend. Een werknemer krijgt dit document maandelijks.

Er is een groot verschil tussen het bruto- en nettoloon. Dit komt door de **RSZ-bijdrage** en **bedrijfsvoorheffing** die van het nettoloon afgehouden worden. Voor jobstudenten bedraagt de RSZ-bijdrage maar 2,71 % in plaats van 13,07 % voor de andere werknemers. De RSZ-bijdrage voor jobstudenten wordt daarom de **solidariteitsbijdrage** genoemd. Bovendien valt de bedrijfsvoorheffing ook weg bij jobstudenten. Hierdoor is het verschil tussen het bruto- en het nettoloon kleiner bij jobstudenten dan bij andere werknemers.

Wat is een vakbond? Bekijk de video door de QR-code te scannen of door op de informatiebutton te duwen.

(Lectrr, 2018)

7 De verschillende instanties

a) Zoek onderstaande instanties op en noteer waarvoor ze belangrijk zijn.

website	instantie	omschrijving

b) Bekijk de situaties en noteer bij welke instantie je terecht kan.

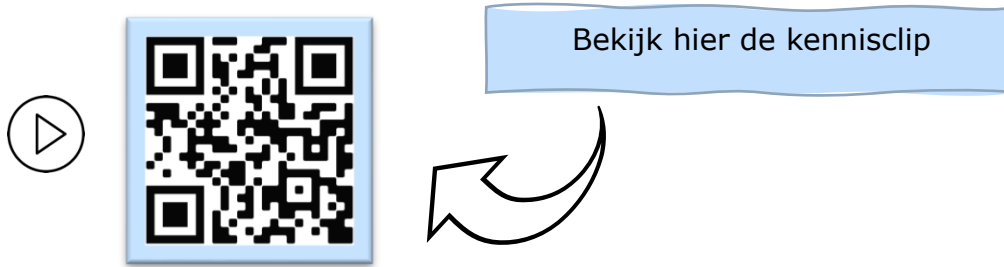
situatie	instantie
Er is te weinig loon gestort.	
Ik ben op zoek naar een vakantiejob.	
Ik wil nagaan hoeveel uur ik al gewerkt heb.	

Advies, hulp en bescherming

Er zijn verschillende **instanties** waar werknemers bij terecht kunnen.

(VDAB)	STUDENT AT WORK (Student at work)	(Vandenhove)
Biedt hulp bij het zoeken naar een job.	Geeft informatie en advies over studentenjobs.	Vakbonden verdedigen de rechten en plichten van de aangesloten werknemers.

LEVEL 3 – SAMENVATTING

Arbeidsreglement vs. arbeidsovereenkomst

Een **arbeidsreglement** omvat de afspraken tussen de werkgever en zijn werknemers. Dit reglement geldt voor alle werknemers, elke werknemer krijgt een exemplaar.

Een **arbeidsovereenkomst** wordt vastgelegd tussen een werkgever en een werknemer. Dit document is voor elke werknemer uniek. De rechten en plichten van de werkgever en de werknemer zijn te vinden in de arbeidsovereenkomst. Bovendien staan er ook specifieke gegevens, afspraken en voorwaarden in dit document die gelden voor de werknemer.

Arbeidsovereenkomst

Een **arbeidsovereenkomst** is een overeenkomst tussen werknemer en werkgever. Als een werkgever een arbeidsovereenkomst afsluit met een jobstudent, dan spreken we van een **studentenovereenkomst**. Arbeidsovereenkomsten worden op verschillende manieren opgesteld. We delen ze in op basis van:

- de aard van het werk: arbeider of bediende;
- de duur van het contract: bepaald of onbepaald;
- de duur van de prestatie: voltijds of deeltijds.

Een studentenovereenkomst geldt steeds voor bepaalde duur. Er moeten steeds twee exemplaren schriftelijk opgemaakt worden.

Loonbrief

Een **loonbrief** is een maandelijks overzicht van de loonberekening. Er is een groot verschil tussen het bruto- en nettoloon. Hieronder wordt het verschil in loonberekening tussen een vaste werknemer en een jobstudent weergegeven.

loonberekening vaste werknemer

brutoloon
-RSZ-bijdrage (13,07 %)

= belastbaar inkomen
-bedrijfsvoorheffing

= nettoloon

loonberekening jobstudent

brutoloon
-RSZ-bijdrage (2,71 %)

= belastbaar inkomen
- geen bedrijfsvoorheffing

= nettoloon

Het verschil tussen het brutoloon en het nettoloon is de som van de RSZ-bijdrage en de bedrijfsvoorheffing.

De **RSZ-bijdrage** is een bijdrage die elke werknemer en werkgever moet betalen aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. Dit is een instantie die bijvoorbeeld de werkloosheidsuitkeringen en pensioenen betalen. De RSZ-bijdrage bedraagt 13,07 % terwijl we bij jobstudenten van een solidariteitsbijdrage spreken die 2,71 % bedraagt.

De **bedrijfsvoorheffing** is een voorschot op de belastingen dat afhankelijk is van je loon en je gezinssituatie. Bij jobstudenten wordt er **geen bedrijfsvoorheffing** afgehouden.

Omwille van deze redenen houden **jobstudenten dus meer nettoloon** over dan een vaste werknemer met hetzelfde uurloon en hetzelfde aantal gewerkte uren.

Instanties voor hulp, advies en bescherming

Een werknemer kan met zijn of haar vragen terecht bij verschillende instanties, elk hebben ze hun functie.

- De **VDAB**: helpt mensen bij het zoeken naar een job.
- **Student@work**: beantwoordt vragen van jobstudenten.
- De **vakbonden** (ACV, ABVV en ACLVB) verdedigen de rechten en plichten van werknemers.

CHECKLIST

- Ik kan in eigen woorden uitleggen wat een arbeidsovereenkomst is.
- Ik kan het verschil tussen een arbeidsreglement en een arbeidsovereenkomst toelichten.
- Ik kan de rechten en plichten van de werknemer en de werkgever opsommen.
- Ik kan een nettoloon berekenen.
- Ik kan het verschil tussen een bruto- en een nettoloon uitleggen.
- Ik kan de drie instanties die hulp bieden bij een studentenjob raadplegen.

SYNTHESE

= overeenkomst tussen een _____ en _____ werknemer.

Arbeidsovereenkomst

Afspraken

taken uitvoeren
afspraken respecteren

loon betalen
veilige werkomgeving garanderen

Soorten

arbeider
bediende

bepaald
onbepaald

voltijds
deeltijds

De loonbrief

-RSZ - bijdrage

= belastbaar inkomen

-bedrijfsvoorheffing

= _____

De RSZ-bijdrage is een bijdrage die elke werknemer en werkgever moet betalen. Bij een studentenjob heet dit _____ aangezien het maar _____ % is in plaats van _____ % bij andere werknemers.

De bedrijfsvoorheffing is een voorschot op de belastingen. Dit bedrag is afhankelijk van _____ en _____. Bij jobstudenten bedraagt de bedrijfsvoorheffing _____ euro.

De instanties waar werknemers terecht kunnen voor hulp, advies en bescherming:

1. _____ 2. _____ 3. _____

LEVEL 4

1 De studentenovereenkomst - opdracht 1

Bekijk de studentenovereenkomst en vul de bijhorende vragen in.

<u>ARBEIDSOVEREENKOMST VOOR STUDENTEN</u>	
Tussen de ondergetekende partijen:	
- enerzijds De Spiegel, met zetel te Zwevegem, vertegenwoordigd door de heer Pascal Polet- anderzijds Joachim Versluys, wonende te Kortrijk, wordt overeengekomen wat volgt:	
Art. 1 De werkgever werft de student aan in de hoedanigheid van ober en keukenhulp.	
Art. 2 De overeenkomst is gesloten voor bepaalde duur en loopt van 1 juli tot 31 augustus.	
Art. 3 Deze studentenovereenkomst vangt aan met een proefperiode van 3 kalenderdagen. De plaats van uitvoering van de overeenkomst bevindt zich te Zwevegem.	
Art. 4 Het brutoloon van de student is vastgelegd op 9,50 euro per uur	
Het loon wordt gestort op het rekeningnummer 1234 5678 9015 9 op 31 juli en 31 augustus.	
Artikel 5 De uurregeling wordt als volgt vastgesteld:	
maandag: /	
dinsdag: van 10.00u tot 14.00u.	
woensdag: van 9.00u tot 12.00u en van 12.30u tot 16.30u.	
Donderdag: van 10.00u tot 14.00u en van 17.00u tot 21.30u.	
Vrijdag: van 13.00u tot 17.00u en van 17.30u tot 22u00.	
Zaterdag: van 13.00u tot 17.00u en van 17.30 tot 22.00u.	
Art. 6 In geval van ziekte of ongeval is de student verplicht de werkgever onmiddellijk, en zo mogelijk telefonisch, voor 10 uur, te verwittigen.	
Art. 7 Er geldt een opzeggingstermijn van 3 kalenderdagen voor de werkgever en 1 kalenderdag voor de student.	
Art. 8 De student mag geen fabriek- en of zakengeheimen met derden delen, geen oneerlijke concurrentie stellen en de naam van de werkgever in gedrang brengen.	
In tweevoud opgemaakt te Zwevegem op 20 juni waarvan ieder van de partijen erkent een exemplaar ontvangen te hebben.	
De student	De werkgever
Voor akkoord	Voor akkoord
Joachim Versluys	Pascal Polet

-
- a) Markeer in het **geel** twee plichten van Pascal Polet tegenover Joachim Versluys.
 - b) Markeer in het **blauw** twee plichten van Joachim Versluys tegenover Pascal Polet.
 - c) Bereken het netto maandloon van Joachim. Hij heeft een studentenovereenkomst.

- d) Verklaar waarom Joachim meer verdient dan een vaste werknemer die hetzelfde aantal uren werkt en hetzelfde uurloon krijgt.

- e) Waar kan Joachim terecht als hij wil weten hoeveel uur hij na de zomervakantie nog mag werken?

2 Online nettoloon berekenen – opdracht 2

Scan de QR-code of open de link via de wereldbol.

Geef de gegevens van opdracht 1 in om het nettoloon online te berekenen.

Stap 1: type arbeidscontract **student**

Persoonlijke gegevens > Loongegevens > Resultaat berekening

Naam werknemer

Type van arbeidscontract
Student

- Van toepassing als je op jaarbasis maximum 475 uur werkt;
- Opgelet: als je meer dan 475 uur/jaar werkt, zal je loon als een gewoon loon behandeld worden;
- Je kan het aantal uren dat je nog mag werken als student raadplegen op Student@work

Datum van de berekening *
dag/maand/jaar

Berekening datum is verplicht

* Dit veld is verplicht

Volgende >

Stap 2: arbeidsstatuut + bruto maandloon ingeven

Tip: er zijn geen ontvangen niet-belastbare vergoedingen.

Persoonlijke gegevens > Loongegevens > Resultaat berekening

Arbeidsstatuut
Arbeider

Brutomaandloon

Ontvangen niet-belastbare vergoedingen

* Dit veld is verplicht

< Vorige

Berekenen

Stap 3: bereken het nettoloon. Als alles goed ingegeven is dan moet je hetzelfde uitkomen als bij opdracht 1c.

begrippenlijst

de arbeidsovereenkomst	Een overeenkomst tussen werkgever en werknemer waarin de rechten en plichten van beide partijen omschreven staan.
het arbeidsreglement	Een reglement dat de afspraken tussen de werkgever en alle werknemers omvat.
de studentenovereenkomst	Een overeenkomst tussen een werkgever en een jobstudent waarin de rechten en plichten van beide partijen omschreven staan.
het brutoloon	Inkomen voor aftrek van belastingen en sociale lasten.
het nettoloon	Inkomen na aftrek van belastingen en sociale lasten. Dit bedrag wordt uiteindelijk op jouw rekening gestort.
de bedrijfsvoorheffing	Een voorschot van de belastingen op je loon. Dit bedrag is afhankelijk van de grootte van je loon en van je gezinssituatie.
de RSZ-bijdrage	Dit bedraagt 13,07 % en wordt afgetrokken van het brutoloon. Dit wordt gebruikt voor het betalen van pensioen, ziektevergoeding, werkloosheidsuitkering ...
de solidariteitsbijdrage	Een verlaagde socialezekerheidsbijdrage dat van toepassing is op studenten. Dit bedraagt 2,71 % van het brutoloon.
de loonbrief	Een document met een overzicht van de samenstelling van het nettoloon van een werknemer. Daarop kan je onder andere zien hoe je loon werd berekend.
de vakbonden	Organisaties die de belangen van werknemers verdedigen.
curriculum vitae (CV)	Een overzicht van je opleidingen, jobs, andere werkzaamheden ...

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Oefen hier hoe je de onderdelen van het loon berekent!	/2
	Lees de casussen en beoordeel of wat er gebeurt wettelijk toegelaten is.	/3
	Sleep de woorden naar de juiste plaats.	/5
	Welke regels gelden er bij een studentenovereenkomst? Orden de woorden in de juiste kolom.	/5

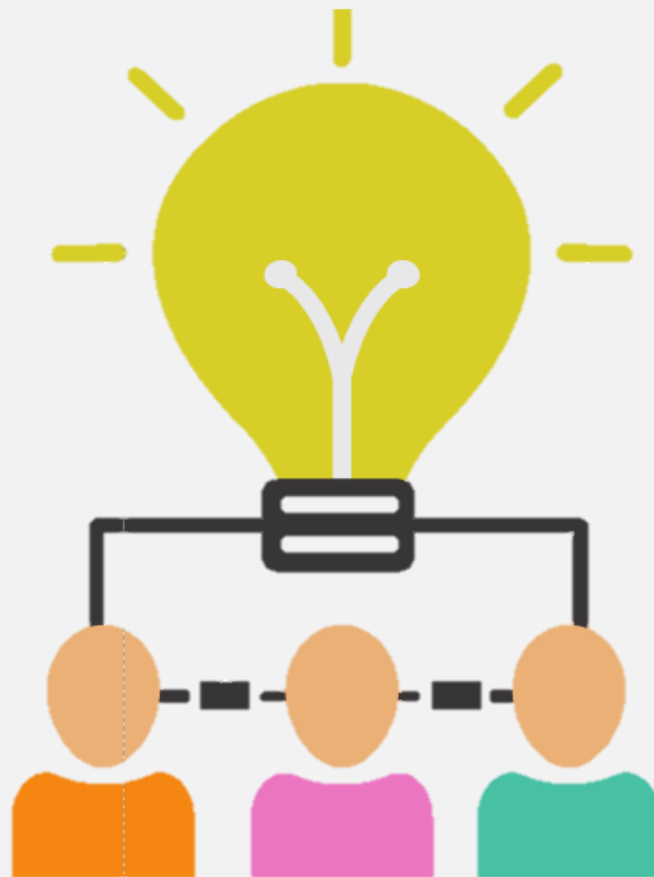
	Welke verschillen zijn er tussen de verloning van een student en een gewone werknemer? Sleep de juiste bedragen naar de correcte plaats.	/5
	Oefen de begrippen die bij dit hoofdstuk horen door het kruiswoordraadsel in te vullen!	/9

Thema 2

De werking van ondernemingen en organisaties en hun maatschappelijke rol

HOOFDSTUK 5

BEÏNVLOEDING ACTUELE ONTWIKKELINGEN OP BESLISSINGEN VAN ONDERNEMINGEN & ORGANISATIES

BEÏNVLOEDING ACTUELE ONTWIKKELINGEN

Leerplandoel E5: 'De leerlingen verklaren de invloed van actuele ontwikkelingen op beslissingen van ondernemingen en organisaties.'

INLEIDING

Actuele ontwikkelingen zullen een rol spelen bij de beslissingen die ondernemingen en organisaties maken. Wanneer er knopen moeten worden doorgehakt, houden ze het best rekening met de economische impact van ontwikkelingen zoals de snelle groei van de e-commerce, de opkomst van de deeleconomie of de duurzame ontwikkelingsdoelen. Ondernemingen moeten er zich dus van bewust zijn dat er verschillende factoren zijn die een invloed zullen hebben op hun bedrijfsvoering.

WAT LEER IK?

- € Wat het belang van winstgevendheid is voor een onderneming.
- € Wat de economische impact van actuele ontwikkelingen is.

BEGRIPPEN

de profit onderneming - de non-profit onderneming - de winst - de concurrentie - de arbeidsmarktcondities - de e-commerce - de deeleconomie - de duurzame ontwikkelingsdoelen

LEVEL 1

Bekijk de trailer van het jaaroverzicht 2021 waarin belangrijke gebeurtenissen aan bod komen. Vervolgens beantwoord je onderstaande vragen.

€ Welke gebeurtenis uit 2021 is jou het meest bijgebleven?

€ Noteer twee gebeurtenissen die volgens jou een invloed hebben gehad op ondernemingen en organisaties.

Wil je meer weten wat er precies in 2021 gebeurd is? Bekijk dan deze video door de QR-code te scannen of door op de informatiebutton te klikken.

LEVEL 2

1 Concurrentie

Lees het artikel en beantwoord de vragen.

“NOG MEER JUMBO’S IN ONS LAND KAN LEIDEN TOT EEN ECHTE PRIJZENOORLOG EN DAN GAAN VOORAL DE ZELFSTANDIGEN BLOEDEN”

Het Nieuwsblad, 5 januari 2021

De Nederlandse supermarktketen Jumbo schakelt een versnelling hoger in 2021 met de opening van tien nieuwe winkels in Vlaanderen. Nochtans telt België per vierkante kilometer al het meeste aantal supermarkten ter wereld. “Als er door Jumbo een prijzending komt, dan zijn het vooral de zelfstandigen die gaan bloeden”, zegt Jorg Snoeck van RetailDetail.

Honderd winkels openen in België, dat blijft de ambitie van de Nederlandse supermarktketen Jumbo. En dus komen er in 2021, bovenop de acht bestaande winkels, nog eens tien Jumbowinkels bij in Vlaanderen. Angst voor de concurrentie, in een land dat overspoeld wordt door supermarkten, is er voorlopig nog niet. “We zijn ervan overtuigd dat er volop ruimte is voor onze unieke formule: de beste service én een buitengewoon groot assortiment én altijd lage prijzen. Jumbo ziet heel veel kansen in het Belgische supermarktlandschap. De resultaten van de eerste Belgische winkels tonen ook aan dat onze formule werkt. De winkels worden goed ontvangen en laten ons zien dat er zeker nog plek is voor een nieuwe supermarkt in België”, klinkt het bij Jumbo.

Ramp voor zelfstandigen

En dat Jumbo bekend staat voor zijn promoties, zal het voor andere winkels nog moeilijker maken. “Jumbo is in Nederland echt een prijsvechter. Als ze hier nog meer winkels openen, dan kunnen ze met hun vuist op tafel slaan en kan Jumbo ook hier aan een prijzenoorlog beginnen eens de horeca opnieuw open mag. Door die prijzending zijn het zoals gewoonlijk de zelfstandigen die zullen bloeden”, zegt Jorg Snoeck (**Torck, 2021**).

a) Wat is het gevolg voor de andere winkels?

b) Op welke manier wil Jumbo zich onderscheiden van de concurrentie?

c) Welk gevolg gaan nieuwe vestigingen van de Jumbo met zich mee brengen?

Concurrentie

Meestal is een bedrijf niet alleen op de markt, maar moet het rekening houden met **concurrenten**. De concurrenten hebben een invloed op de beslissingen van de onderneming. Een bedrijf houdt rekening met de concurrentie om het productaanbod, de prijs, het kwaliteitsniveau ... te bepalen. Het is dus van groot belang dat een bedrijf haar concurrenten opvolgt en hun marktpositie analyseert.

2 Bijzondere vorm van concurrentie

a) Bekijk onderstaand voorbeeld.

Shell

Voorbeelden van greenwashing zijn er genoeg. Neem Shell. Dat is 1 van de meest vervuilende bedrijven in Nederland. Niet verrassend dus dat Shell groener wil lijken dan het is. Shell zegt klimaatneutraal te willen worden, maar investeert nog steeds meer dan 80 % in olie en gas. Wij onderzochten Shell's klimaatambities, en wat blijkt: het bedrijf stoot de komende jaren meer CO₂ uit dan 127 kolencentrales bij elkaar.

Omdat Shell daardoor gevaarlijke klimaatverandering veroorzaakt, spanden wij een rechtszaak aan. Wij eisten dat Shell in 2030 45 % minder CO₂ uitstoot, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs. En de rechter gaf ons gelijk! Maar in plaats van hiermee aan de slag te gaan, gaat Shell in hoger beroep. Dit laat zien dat Shell eigenlijk helemaal niet duurzaam wil worden. Het zijn loze beloftes.

Ondertussen maakt Shell wel dure reclames waarin het bijna lijkt alsof ze het klimaat redden. Dit jaar adverteert Shell bijvoorbeeld met CO₂-neutraal rijden: als je bij de pomp extra betaalt plant Shell bomen om de CO₂-uitstoot te compenseren. Dat klinkt misschien goed, maar compenseert maar een heel klein beetje van de uitstoot van Shell. En het aanplanten van bomen kan leiden tot landroof en mensenrechtenschendingen. Sowieso is echt verminderen van de uitstoot veel beter dan achteraf compenseren. De reclame voor CO₂-neutraal rijden klopt dus niet, maar geeft Shell wel een beter imago.

Shell verspilt nu dus miljoenen aan het hoger beroep en greenwashing. Dat geld zou het bedrijf veel beter kunnen gebruiken om écht te verduurzamen en klimaatneutraal te worden (Milieu Defensie, sd).

b) Waarover gaat de bovenstaande tekst en wat houdt dit precies in?

c) Met welke reden gaan ondernemingen zich groener of maatschappelijker voorstellen?

Greenwashing

Greenwashing is een marketingtruc die bedrijven gebruiken om duurzamer te lijken en hun imago te verbeteren. Ze stellen zich milieuvriendelijk voor, terwijl ze gewoon doorgaan met het klimaat en het milieu te vervuilen. De grootste vervuilers maken het meest gebruik van greenwashing.

3 Krappe arbeidsmarkt

Lees bijhorend artikel en los de vragen op.

VAN RECORDAANTAL VACATURES NAAR RECORDAANTAL GEMISTE KANSEN

Als de politiek niet keer op keer de noodzakelijke sociaal-economische hervormingen had uitgesteld, waren we volgens Stijn Baert vandaag beter gewapend tegen de krapte op de arbeidsmarkt.

Als je een decennium geleden aan werkgevers vroeg wat voor hen de grootste uitdaging op de arbeidsmarkt was, kreeg je een mix van antwoorden. Te weinig flexibiliteit, te hoge loonkosten, te veel administratieve rompslomp... Dat is nu wel even anders. Stel een werkgever om het even welke vraag en je bent nog niet halfweg voor hij (m/v/x) verwijst naar de arbeidsmarktkrapte. 'We willen mensen aanwerven, maar we vinden niemand, meneer.'

De cijfers geven hen gelijk. Alleen al op vdab.be staan meer dan 220.000 jobs open en slechts 40.000 daten van afgelopen week. Enkel in Tsjechië is een nog hoger percentage van de beschikbare banen niet ingevuld.

Dat is deels goed nieuws. Het betekent dat de economie aantrekt. Dat werkgevers durven ondernemen en uitbreiden. De arbeidsmarktkrapte geeft werknemers ook meer macht aan de onderhandelingstafel. Logisch: vroeger dienden, bij wijze van spreken, werknemers te concurreren voor een job, nu concurreren bedrijven voor een werknemer.

Maar er is ook een andere kant aan de medaille. Namelijk: werkgevers zullen hun vacatures echt niet voor eeuwig en drie dagen laten openstaan. Wanneer het niet lukt om in ons land mensen aan te trekken, zal men geplande uitbreidingen terugschroeven, kijken in de richting van automatisatie of activiteiten naar het buitenland verplaatsen.

Een recordaantal vacatures kan zo een recordaantal gemiste kansen worden. Gemiste kansen om gezinnen een betere levensstandaard en sociaal-economische integratie te bieden. Gemiste kansen om de werkzaamheidsgraad te verhogen en zo de financiering van een degelijke gezondheidszorg en degelijke pensioenen voor de komende generaties te verzekeren.

MR-voorzitter Georges-Louis Bouchez stelde onlangs voor om langdurige werkzoekenden te verplichten een opleiding te volgen in een knelpuntberoep, brandden andere partijen dat af als hardvochtig. Terwijl opleiding als een kans zou moeten gezien worden, lijken sommigen het als een straf in de markt te willen zetten.

Onder de waterlijn

De werkzoekenden vormen echter slechts het topje van de ijsberg aan Belgen die de openstaande vacatures zouden kunnen invullen. Een veel groter aantal bevindt zich

onder de waterlijn: de inactieven. Zo maar even 1,4 miljoen Belgen tussen de 25 en 64 jaar werken niet én zoeken niet naar werk.

Het dossier waar de federale regering al jaren een uitstelgedrag in toont is natuurlijk de pensioenhervorming. Namelijk het langer werken realistisch maken.

Dan kun je je de vraag stellen hoe werkzoekende 55-plussers er zelf in moeten geloven dat solliciteren nog zin heeft, als de overheid keer na keer aangeeft zelf niet echt in dat langer werken te geloven (**Baert, 2022**).

a) Wat is het verschil tussen de arbeidsmarkt van nu en die van vroeger?

b) Wat is de verklaring hiervoor?

c) Op welke manieren kan dit opgelost worden?

d) Hoe wordt een specifiek beroep genoemd waar er een tekort aan werknemers is?

Krappe arbeidsmarkt

Als onderneming is het belangrijk dat je geschikt personeel in dienst hebt. Het is niet gemakkelijk om de juiste werknemers te vinden voor een bepaalde functie. Dit komt door de **krappe arbeidsmarkt**. De werkzoekenden zijn met veel te weinig of beschikken niet over de juiste competenties

Wanneer er voor een bepaald beroep een tekort is, dan wordt dit een **knelpuntberoep** genoemd. Knelpuntberoepen kunnen aantrekkelijk gemaakt worden door hoge lonen te beloven, goede arbeidsvoorwaarden te voorzien en omscholingen aan te bieden. Soms zoeken werkgevers hun personeel ook over de grens, in het buitenland.

(Hoe profiteren van de krappe arbeidsmarkt?, 2018)

4 Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

In 2030 is de wereld perfect. Afgesproken?

De Standaard, 24 SEPTEMBER 2015

De 15 jaar van de acht Millenniumdoelen zijn voorbij en dus hebben de VN nieuwe Ontwikkelingsdoelen geformuleerd. Ze laten zien dat de wereld andere prioriteiten heeft dan in 2000. Ook westerse landen moeten nu aan de slag.

Het nieuwe megaproject van de wereld

Was het maar alvast 2030. Dan zijn armoede en honger uitgebannen, sterft er nooit meer onnodig een kind, en staan de noden van armen en kwetsbaren in de internationale arena steeds voorop. Ook met het milieu en klimaatverandering zijn we allang op de goede weg.

Op een speciale VN-top werden de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen (MDG's) vervuild voor de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals, SDG's). Tegen 2030 moeten deze 17 nieuwe doelstellingen, gevat in maar liefst 169 subdoelen, zijn verwezenlijkt. Enkele vragen over het megaproject dat de wereld op zich neemt.

Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen de oude en de nieuwe doelen?

Bij de acht Millenniumdoelen die in 2000 en 2001 op de top van de VN zijn opgesteld, stond armoedebestrijding centraal. De nieuwe duurzame ontwikkelingsdoelen – ze lopen opnieuw 15 jaar, tot 2030 – bestrijken meer terreinen: ze gaan ook over verduurzaming, rechtvaardigheid en economische transformatie. En: anders dan de millenniumdoelstellingen zijn ze universeel. Ook westerse landen committeren zich eraan.

Ook heeft de wereld in 2015 andere prioriteiten dan in 2000. Sommige voormalige ontwikkelingslanden groeien nu harder dan Europa. De economische crisis heeft de aandacht gevestigd op de grondstofafhankelijkheid van veel lage-inkomenslanden die daardoor extra gevoelig zijn voor de grilligheid van markten. Groei is nog altijd essentieel voor ontwikkeling, maar niet langer het doel. In 2000 waren schulden en honger de grote thema's. Nu draait het vaak om kwesties waar ook rijke landen mee te maken hebben, zoals ongelijkheid, klimaatverandering en migratie.

Hebben de nieuwe doelstellingen dezelfde valkuilen als de oude?

Daar lijkt het wel op. De lijst van 169 subdoelen is zonder prioriteiten en zit vol doublures en tegenstrijdigheden. Het compleet uitbannen van honger staat in de lijst. Dat is een logisch vervolg op de Millenniumdoelen. Maar ook 'de bevordering van duurzaam toerisme' en 'het verzekeren van de toegang van ouderen tot stadspalen'

zijn nu tot doel verklaard. Doelen voor behoud van biodiversiteit botsen op doelen voor landbouw, doelen voor klimaat op die voor economie.

Net als bij de Millenniumdoelen ontbreekt kwantificering vaker naarmate doelen dieper ingrijpen in de politieke of economische realiteit. Een aantal, zoals de doelen tegen klimaatverandering, voor het scheppen van banen en die voor grote sociale programma's. Ze raken het hart van de machtsverhoudingen in de wereldeconomie en staan haaks op prioriteiten van instituties als het IMF en de WTO. Als het gaat om natuurlijke hulpbronnen en economische hulpmiddelen wordt de formulering 'toegang tot' gebruikt, nooit 'recht op'. Dat wijst op het belangrijkste gebrek van de afspraken: ze zijn niet bindend en er kunnen geen rechten aan worden ontleend. De in de Millenniumdoelen opgenomen belofte van rijke landen om 0,7 procent van hun bbp voor ontwikkelingshulp te geven, stamt uit 1970. Vijf landen hebben zich aan de belofte gehouden (Somers, 2015).

(Foto duurzame ontwikkelingsdoelstellingen , sd)

a) Waarom werden de nieuwe Duurzame Ontwikkelingsdoelen opgesteld?

b) Wat zijn de belangrijkste verschillen met de Millenniumdoelstellingen?

c) Welke problemen doen er deden voor?

d) Geef twee SDG-doelstellingen waarvoor België goed scoort en twee waarvoor ons land slecht scoort.

Je kan ook veel informatie vinden op volgende website:

SDG DASHBOARDS AND TRENDS

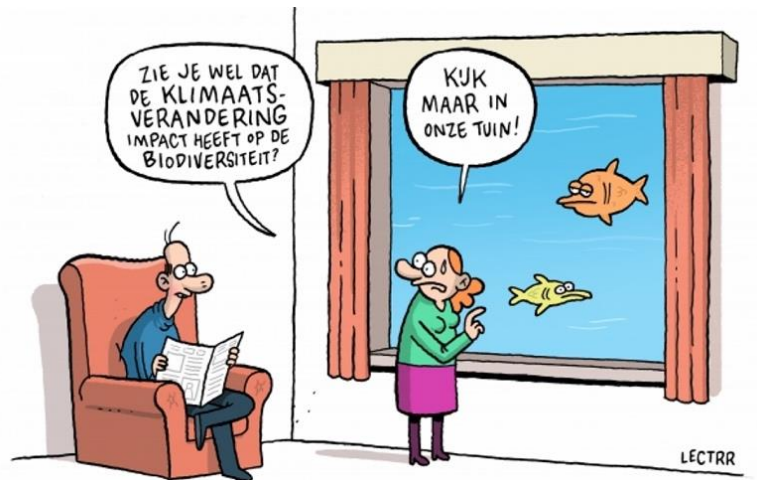
(Sustainable Development Goals Belgium, sd)

op de goede weg	nog veel werk

e) Aan welke doelstelling(en) kan je deze cartoon koppelen?

nummer(s): _____

Hoe gaat het met deze
doelstelling(en)?

Begrijp je nog niet zo goed wat de Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen inhouden? Bekijk dan deze video door de QR-code te scannen of door op de informatiebutton te klikken.

f) Welke gevolgen heeft dit bij de beslissingen van een onderneming?

Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen

De **Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen** ook wel Sustainable Development Goals (SDG's) genoemd. Deze doelstellingen zijn opgesteld met om landen duurzamer te laten functioneren, de grondstoffen zijn namelijk niet onuitputbaar. Daarnaast heeft niet iedereen overal ter wereld het even goed op vlak van gezondheidszorg, werk, water en voedsel. De ondernemingen kunnen hierbij helpen en zich hiervoor extra inzetten. Dit kunnen ze doen door te zorgen voor veilige werkomstandigheden, werknemers beter te betalen, milieubewuster te produceren, hernieuwbare energie te gebruiken ...

(SDGs beiden gezamenlijke taal voor duurzaamheid)

5 Toenemende kosten voor de ondernemingen

Bekijk onderstaande krantenkoppen en beantwoord de vragen.

Ook broodprijzen kunnen verder stijgen door de oorlog in Oekraïne (Ook broodprijzen kunnen verder stijgen door de oorlog in Oekraïne, 2022)

Bouwkosten nemen toe in 2022 door duurdere materialen en loonkosten (consultancy.nl, 2022)

Brood wordt 30 cent duurder, vooral door stijgende energiekosten met maar liefst 258 procent (HAA, 2022)

a) Waarover gaan de krantenkoppen?

b) Welke gevolgen heeft dit op het verdere bestaan van een onderneming?

Lees het artikel en beantwoord de vragen.

Oorlog in Oekraïne doet bedrijven bezuinigen

De Standaard, 8 april 2022

De Belgische bedrijven zullen 12 procent minder investeren als gevolg van de hoge grondstofprijzen en de oorlog in Oekraïne. Bovendien zullen de ondernemingen 8 procent minder produceren dan gepland. Dat blijkt uit een gezamenlijke enquête van de Nationale Bank en alle grote werkgeversfederaties bij zowat 2.500 bedrijven. De enquête leert ook dat twee derde van de bedrijven in de industrie en in de bouw aanvoerproblemen ondervindt. Een derde van alle ondervraagde bedrijven spreekt zelfs van een stijging van de inputkosten met meer dan 50 procent.

De enquête geeft dus aan dat bedrijven moeilijke tijden te wachten staan, misschien zelfs moeilijker en onvoorspelbaarder dan tijdens de covidcrisis. Die trof finaal maar enkele sectoren hard, zoals de horeca, het toerisme en de eventindustrie. Dat zijn economisch gesproken relatief kleine sectoren. De Oekraïne-crisis en de prijsexplosie van zowat alle grondstoffen raken meer en grotere sectoren. Nog een verschil: de koopkracht van meer consumenten staat onder druk. Bij de coronacrisis zag maar een beperkte groep haar koopkracht verminderen. De grote meerderheid zag die net stijgen, omdat de grondstofprijzen zakten en omdat de vrijetijdssector dichtbleef. Producten of diensten waaraan consumenten wel extra geld konden spenderen – denk aan e-commerce, afhaal of streaming – beleefden gouden tijden. De impact van de pandemie op de grote bedrijfssectoren was doorgaans beperkt, waardoor ze verder bleven investeren.

Vandaag lijkt dat anders. De enorme inflatie die gezinnen en bedrijven treft, leidt tot noodgedwongen besparingen. Bij beide groepen zakt de koop- en de investeringskracht. Bedrijven die minder noodzakelijke producten maken, dreigen het eerste slachtoffer te worden. Eten blijven we doen, maar de bouw van het nieuwe tuinhuis, waarvan het hout verdubbeld is in prijs, kan misschien nog een of twee zomers wachten omdat de gasrekening zo hard doortikt in het gezinsbudget. Net zo besparen bedrijven door het geplande bedrijfsfeest aan de Kust te vervangen door een kleine drink op kantoor. De winstmarge van bedrijven staat onder zware druk, omdat de ondernemingen de stijging van de productiekosten niet volledig aan de klant kunnen doorrekenen. Bedrijven wachten langer om een nieuwe machine aan te schaffen, omdat de oude nog wel even meegaat. Of ze stellen een nieuwe aanwerving uit, omdat de loonkosten door de automatische indexering fors oplopen.

Dat klinkt als de klassieke geboorte van een recessie: een reeks van initieel kleine, maar noodgedwongen besparingen leidt tot een steeds grotere daling van de vraag en de productie. Toch hoeft het deze keer niet zo te lopen. Geert Langenus, econoom bij de Nationale Bank, verwacht dat de inflatie niet verder oploopt, omdat bedrijven de hoge grondstofkosten niet volledig aan consumenten doorrekenen en omdat de energieprijzen stilaan op hun maximum zitten. Over enkele maanden zal dat tot meer vertrouwen leiden. Maar daarvoor mag het in Oekraïne niet verder uit de hand lopen (Decock, 2022).

a) We hebben enkele zware jaren achter de rug. Eerst de coronacrisis en nadien de oorlog in Oekraïne, maar waarom heeft de oorlog een grotere impact op ons leven dan de coronacrisis?

b) Welk effect heeft de oorlog op de consumenten?

c) Welke beslissingen gaan de bedrijven nemen door deze problemen?

Toenemende kosten voor ondernemingen
Bij het produceren heeft een onderneming veel **kosten** zoals energie-, huur-, grondstof- en loonkosten. Wanneer deze kosten stijgen, worden deze doorgerekend aan de consument. Dit heeft tot gevolg dat er minder verkocht wordt en de winsten lager liggen.
Een onderneming kan er daarom voor kiezen om een voorraad aan te leggen wanneer de grondstofprijzen lager liggen. Toch kost dit ook veel geld aangezien de voorraden ook opgeslagen moeten worden.

6 De deeleconomie

a) Wat is een 'deeleconomie'? Raadpleeg de website door de QR-code te scannen of op de wereldbol te klikken. Beantwoord nadien de vragen.

-
- b) Scan de QR-code of klik op de playbutton en bekijk het fragment uit de documentaire.
Welke voorbeelden van 'deeleconomie' heb je gezien?

- c) Ken je zelf nog voorbeelden van de deeleconomie?

Deeleconomie

De **deeleconomie** is een socio-economisch systeem waarin delen en collectief consumeren centraal staat. Het gaat om gezamenlijke creatie, productie, distributie, handel en consumptie van goederen en diensten.

7 Resale Zeeman

In het filmpje zijn de woordvoerders van Zeeman en Het Goed aan het woord. Zij leggen uit wat de samenwerking tussen de twee bedrijven precies inhoudt en met welk doel ze de Resale opgestart hebben. Sinds 2021 is deze campagne aan de gang in Nederland, maar in 2022 is ze uitgebreid naar België zoals je kon lezen in het artikel. Ook op de website van Zeeman is er extra informatie te vinden over het Resale-project.

Aan de hand van de verschillende bronnen kan je onderstaande vragen oplossen.

- a) Wat doe jij met je oude kledij? Ben je bereid je oude kledij naar een inzamelpunt te brengen? Waarom wel of niet?

b) Met welk doel werkt Het Goed mee aan deze campagne?

c) Het Goed sorteert de kleding. Maar wat gebeurt er als de staat van de kledij niet in orde is?

d) Met welke redenen zijn Zeeman en Het Goed gaan samenwerken?

8 E-commerce

Lees het artikel en beantwoord onderstaande vragen.

a) Wat houdt e-commerce in?

b) Welke producten worden er vooral online gekocht?

c) Waarom kopen consumenten online?

d) Welke gevolgen heeft dit voor lokale handelaars?

e) Hoe kan dit opgelost worden? Tip: denk aan maatregelen die consument kan nemen en maatregelen die de lokale winkels kunnen nemen.

E-commerce

E-commerce is handel drijven via het internet. In de eerste plaats kan je online reclame maken waardoor je een breder publiek bereikt. Daarnaast is het online kopen en verkopen doorheen de jaren een echte trend geworden. Het is dan ook belangrijk dat een onderneming hier snel in mee gaat anders zal die achterblijven en minder verkopen met als gevolg dat er minder winst gerealiseerd zal worden.

- f) Ook bij deeleconomie kan er gebruik gemaakt worden van internet om de producten of diensten aan te bieden. Een belangrijke vraag daarbij is welke invloed e-commerce en de deeleconomie hebben op de beslissingen van een onderneming?

9 Globalisering

- a) "De wereld is een dorp." Wat betekent dit?

(Vores globalisering, 2014)

- b) Bekijk het filmpje en leg in eigen woorden uit wat globalisering wil zeggen.

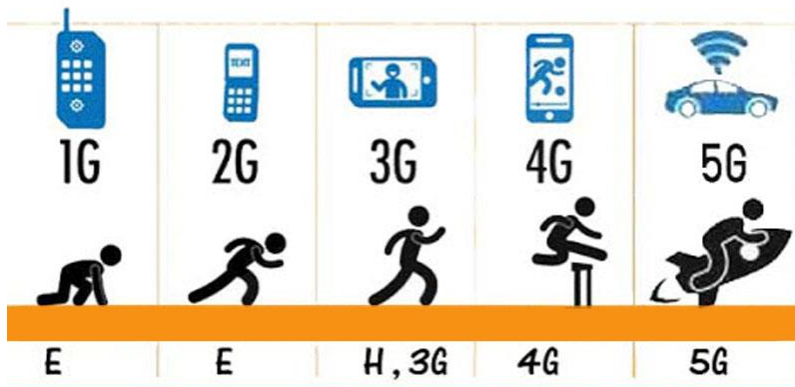
- c) Er is een wereldwijde integratie die beïnvloed wordt door bepaalde factoren. Onderstaande afbeeldingen en artikels geven deze factoren weer. Schrijf de factoren bij de juiste afbeelding.

Kies uit:

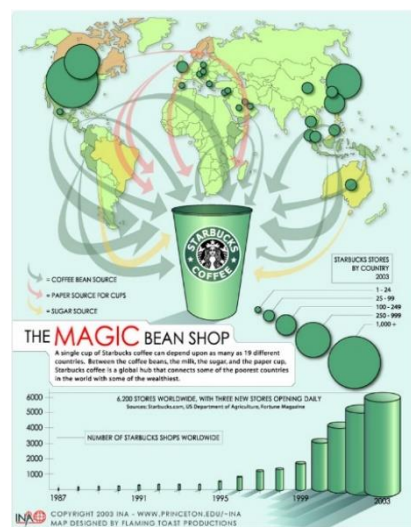
vrije wereldeconomie – culturele beïnvloedingen – politieke structuren – internationale organisaties of ondernemingen – technologische vernieuwingen

(De Chinese Muur, sd)

(Evolutie van mobiele netwerken, van 1G naar 5G..., sd)

(Starbucks' magic bean shop, 2013)

COCA COLA GAAT FLESSEN RECYCLEREN: "DE WERELD HEEFT EEN AFVALPROBLEEM EN WIJ EEN VERANTWOORDELIJKHEID"

De morgen, 20 januari 2018

Coca Cola wil in 2030 voor elke fles die wereldwijd wordt verkocht ook een fles recyclen. "De wereld heeft een afvalprobleem en wij hebben de verantwoordelijkheid om dat op te lossen", zei Coca Cola-topman James Quincey zaterdag. Hij lanceerde zijn eigen World Without Waste campagne (De Waard, 2018).

GROOT-BRITANNIË SLUIT MET JAPAN EERSTE GROTE VRIJHANDELSAKKOORD NA BREXIT

Het nieuwsblad, 23 oktober 2020

Groot-Brittannië en Japan hebben vrijdag in Tokio een vrijhandelsverdrag boven de doopvont gehouden. Het is de eerste keer sinds hun vertrek uit de Europese Unie dat de Britten een handelsdeal bereiken met een economische grootmacht. Japan hoopt intussen vurig dat Groot-Brittannië en de Europese Unie alsnog een overeenkomst bereiken en het Britse eiland een toegangspoort tot de Europese markt kan blijven (BELGA, 2020).

↑ Globalisering

Globalisering houdt de toenemende verwevenheid van de wereld in. Dit door een toenemende stroom van goederen, diensten, investeringen en mensen. Er is daarvoor een wereldwijde integratie nodig van economie, politiek, technologie, cultuur ...

De wereld in zijn geheel bereiken, vraagt veel inspanningen van een onderneming. Welke invloeden heeft globalisering op de beslissingen van een onderneming?

LEVEL 3 – SAMENVATTING

Bekijk hier de kennisclip

Een bedrijfsleider moet kunnen inspelen op actuele gebeurtenissen. De actualiteit heeft namelijk een grote invloed op de ondernemingen en de organisaties. Om het voortbestaan van ondernemingen en organisaties te garanderen, zullen zij beslissingen moeten nemen die de winstgevendheid van hun activiteiten verhogen en rekening houden met actuele tendensen.

E-commerce

Bedrijven worden de laatste jaren beïnvloed door heel wat nieuwe technologieën. Ondernemingen zetten onder meer het internet in om de herkenbaarheid van hun producten en diensten te verhogen bij de consument. Op deze manier kunnen ze zich ook onderscheiden van de concurrentie.

Daarnaast kan een onderneming deel uitmaken van de deeleconomie en kan ze het internet inzetten als middel om haar producten of diensten te delen. De **deeleconomie** is een socio-economisch systeem waarin delen en collectief consumeren centraal staat. Het gaat om gezamenlijke creatie, productie, distributie, handel en consumptie van goederen en diensten.

De concurrentie

Meestal is een bedrijf niet alleen op de markt, maar moet het rekening houden met **concurrenten**. De concurrenten hebben een invloed op de beslissingen van de onderneming. Een bedrijf houdt rekening met de concurrentie om het productaanbod, de prijs, het kwaliteitsniveau ... te bepalen. Het is dus van groot belang dat een bedrijf haar concurrenten opvolgt en hun marktpositie analyseert.

De arbeidsmarkt

Een bedrijf heeft werkkrachten nodig die beschikken over de juiste kennis en vaardigheden. De **arbeidsmarkt** is een abstracte markt waar de vraag naar arbeid en het aanbod van arbeid samenkomen en waar werkgevers de geschikte werkkrachten vinden.

In een gunstige economische situatie is er weinig werkloosheid, er zijn dan met andere woorden veel mensen aan het werk. Wanneer er veel mensen aan het werk zijn, is het moeilijker om geschikt personeel te vinden. We spreken in deze situatie van een **krappe arbeidsmarkt**. Om werkzoekenden te overtuigen om in dienst te treden zal de onderneming hoogstwaarschijnlijk hogere lonen of betere arbeidsvoorwaarden voorzien in de arbeidsovereenkomst.

Wanneer er weinig werkzoekenden zijn voor een bepaald beroep (bv. de deelmarkt van informatici) dan noemen we dit beroep een **knelpuntberoep**. Een knelpuntberoep is een beroep waarvoor de vacatures moeilijk ingevuld raken, de vraag naar arbeid is groter dan het aanbod van arbeid.

Internationale afspraken

De meeste ondernemingen streven niet alleen winst na, ook onze planeet is belangrijker dan ooit. De aarde warmt op daarom is het van belang dat elk bedrijf op een verantwoorde manier onderneemt, rekening houdend met het milieu en het klimaat. Daarnaast is het ook belangrijk dat ondernemingen rekening houden met de maatschappelijke en sociale gevolgen van hun ondernemerschap. Dit wordt onder meer gedaan door afspraken vast te leggen in verdragen tussen verschillende landen en organisaties. De **Sustainable Development Goals (SDG's) of Duurzame Ontwikkelingsdoelen** zijn hiervan een voorbeeld. Verdragen, en dus ook de SDG's, zorgen ervoor dat de aangesloten partijen hun afspraken nakomen. Deze internationale afspraken zorgen ervoor dat we samen kunnen werken rond bepaalde thema's zoals de opwarming van de aarde.

Hoe kunnen bedrijven meehelpen? Ondernemingen kunnen aandacht geven aan duurzaamheid door bijvoorbeeld veiligere arbeidsomstandigheden te voorzien, te werken met gerecycleerd materiaal, energiezuinig te werk te gaan, materialen aan te kopen bij lokale kruideniers... Op deze manier wordt het milieu en de natuur zo min mogelijk belast.

Globale problemen

Sommige problemen zoals een tekort aan grondstoffen, stijgende product- en grondstofprijzen en dalende koopkracht als gevolg van een oorlog of de coronapandemie doen zich wereldwijd voor. Landen zullen moeten samenwerken om deze **globale problematieken** aan te pakken.

Globalisering

De wereld wordt een dorp. Verschillende leefwerelden, culturen en economieën komen dicht bij elkaar, dit fenomeen heet **globalisering**. Toetreden op de internationale markt is een uitdaging voor ondernemingen. Producten kunnen tegenwoordig overal ter wereld verkregen worden, denk maar aan McDonald's. De opkomst van de e-commerce, het internet... maakt het voor ondernemingen mogelijk om hun producten wereldwijd op de kaart te zetten.

CHECKLIST

- Ik kan het belang van winst voor een onderneming toelichten.
- Ik kan zes factoren opsommen die invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering van de onderneming.
- Ik kan de impact van actuele ontwikkelingen op een onderneming toelichten.
- Ik kan uitleggen wat een knelpuntberoep is.
- Ik kan het belang van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen toelichten.

SYNTHESE

Beïnvloeden de _____ van ondernemingen en organisaties

Actuele ontwikkelingen

Actuele ontwikkelingen	Invloed op beslissingen
e-commerce	_____
_____	producten online aanbieden verhuren
_____	onderscheiden van de anderen: - prijs - kwaliteit - service
globale problemen bv. oorlog, pandemie	_____ _____
krappe arbeidsmarkt	hogere lonen betere werkomstandigheden omscholing werkzoekenden
_____	online verkopen aangepast transport producten afstemmen op buitenland
SDG's	_____ _____

LEVEL 4

1 Magazine 'De ondernemer vertelt'.

(Van den Abbeele, 2020)

Als beginnende onderneming kan je verschillende motieven hebben om te ondernemen. Het meest voorkomende motief is natuurlijk het realiseren van winst. Er zijn heel wat actuele ontwikkelingen die een onderneming of organisatie kunnen beïnvloeden in het streven naar die winst.

- a) Neem de verschillende items in het magazine door en bekijk de videofragmenten.
- b) Vul de onderstaande tabel in.
 - Noteer in rij twee wat de invloed is op de onderneming of organisatie.
 - In rij drie kruis je de factor aan die het keuzegedrag van de onderneming of organisatie beïnvloedt.

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

 DIRK HOLEMANS

**OMGAAN MET
GROEIDWANG
IN EEN
GEGLOBALISEERDE
ECONOMIE**

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

**RACE TO THE BOTTOM
HAALT ECOSYSTEMEN
ONDERUIT**

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

Aan welk begrip kan je de onderstaande afbeelding koppelen? Leg uit.

(Spradling, 2011)

2 Van overmaat naar gering aantal pakjes

In de coronacrisis kocht men massaal online, aangezien de fysieke winkels verplicht werden te sluiten. De pakjesbedrijven moesten met andere woorden overuren draaien om alles op tijd bij de consument te krijgen. Twee jaar later brak de oorlog uit in Oekraïne wat voor een heel ander scenario zorgde.

In bijhorend artikel lees je wat er allemaal gebeurd is.

Coronaboom slaat om in ‘pakjescrisis’

De Standaard, 6 april 2022

Mee door de oorlog in Oekraïne en de fors gestegen energieprijzen houden online shoppers de vinger op de knip, merken de pakjesbedrijven. En wie geld uitgeeft, gaat liever op restaurant of op reis.

Ik heb er geen goed gevoel bij.’ Geert Cools van de socialistische vakbond ACOD ziet de terugval van de pakjes bij Bpost naar eigen zeggen met ‘lede ogen’ aan. Waar het postbedrijf tijdens de lockdowns van de afgelopen twee jaar (toen ook de winkels gesloten bleven) nog overspoeld werd door pakjes en hun aantal meer dan verdubbelen zag, blijven de huidige volume ‘aanzienlijk’ onder de voorspellingen, zegt Cools. ‘Januari was nog druk, maar de laatste twee à drie weken zien we volumes wegtrekken en blijven we onder de voorspelde trend’, zegt een manager. Enkele kantoren in West-Vlaanderen draaien op iets meer dan de helft van de verwachte volumes, in andere regio’s is er sprake van 15 à 20 procent minder pakjes. ‘Bpost heeft zich toch wat mispakt aan de prognoses’, zegt Cools. En ook Patrick Waumans, afgevaardigde van de liberale vakbond, ziet ‘een tendens van minder onlineverkoop’. Een lid van het directiecomité spreekt zelfs over een ‘pakjescrisis’.

Economische crisis

In de eerste plaats weegt het economische klimaat ook op de e-commerce. De Russische inval in Oekraïne, eind februari, heeft het consumentenvertrouwen een - stevige deuk gegeven, en de fors gestegen prijzen voor energie en levensmiddelen doen ‘de mensen twee keer nadenken voor ze iets kopen’, zegt Freek De Witte, de

woordvoerder van de transportreus DHL, dat de thuisleveringen bij particuliere klanten met 10 tot 15 procent zag zakken. Ook het Nederlandse PostNL ziet dat de stijgende brandstofprijzen en het dalende consumentenvertrouwen zich vertalen in een slinkend aantal pakjes. Maar net als Bpost wil het Nederlandse postbedrijf in aanloop naar de financiële resultaten geen cijfers delen.

De consumenten houden niet alleen de vinger op de knip, veel mensen besteden hun geld ook liever aan 'herwonnen vrijheden', nu de coronaregels versoepeld zijn, analyseert transporteconoom Roel Gevaers (UA). 'De restaurants zitten opnieuw vol, en er wordt weer meer uitgegeven aan vakanties.' Dat de pakjeshausse van tijdens de lockdowns niet zou blijven duren, viel enigszins te verwachten, maar voor de meeste pakjesbedrijven is de terugval groter dan verwacht. Het aantal pakjes ligt vandaag nog altijd hoger dan voor de crisis, zegt Gevaers, 'maar pakjesbedrijven hebben de uitzonderlijke groei van 2020 en 2021 nog te veel in hun prognoses doorgetrokken. Dat zie je trouwens ook in andere landen.'

Amazon laat zich voelen

Een aangekondigde reorganisatie in het logistieke centrum in het Waalse Plenneses was nodig om zich aan te passen aan 'de veranderende e-commercemarkt', reageerde een Bpost-afgevaardigde in de Waalse pers. Dat de volumes er niet meer groeien, komt voor een groot deel door de recente beslissing van de Amerikaanse webreus Amazon om ook in ons land een deel van zijn pakjes te laten bezorgen door een eigen netwerk van koeriers in onderaanneming.

Amazon is niet de enige webwinkel die de logistieke afhandeling meer in eigen handen wil nemen, zegt Gevaers. Zo kondigde Bol.com maandag nog een samenwerking met het Zweedse techbedrijf Budbee aan, om slimme pakketkluisen te installeren in 700 Albert Heijn-winkels (**Delbeke, 2022**).

a) Hoe komt het dat de consument minder online bestelt?

b) Door welke verandering hebben de pakjesbedrijven nog minder werk?

c) Welke beslissing hebben de pakjesdiensten moeten nemen?

3 Deeleconomie in samenwerking met e-commerce

Bezoek de website van volgende ondernemingen: Cambio, Velo en Mydressoair.

Cambio

Velo

Mydressoair

a) Wat bieden deze drie ondernemingen aan?

b) Wat hebben deze drie bedrijven gemeenschappelijk?

c) Met welke reden zet een onderneming zoals Cambio in op e-commerce?

4 Tekort aan leerkrachten brengt toekomst in het gevaar

Lees onderstaande artikel en los de vragen op.

ONZE OPINIE. Er zijn vacatures à volonté maar geen handen. Straks vallen we zachtjes stil. Zoals de treinen

Het Laatste Nieuws, 4 mei 2022

Er worden meer treinen geschrapt. Niet omdat ze in panne staan. Of toch niet allemaal. De trein staat vaker stil omdat er te weinig personeel is. Het spoorwegpersoneel bouwde 90.000 recupdagen op. Een berg die het bedrijf na sociale inspectie moet wegwerken. Elke dag recup moet worden opgenomen. De berg mag niet groter worden, ze moet net kleiner worden. Geen personeel? Dan geen trein. “De trein levert een belangrijke bijdrage aan wereldvrede”, aldus Georges Gilkinet (Ecolo). Dan moet die trein wel eerst rijden. Dan moet u op de trein kunnen rekenen. Want u staat stil.

De wachtrij dikt aan. Of daar vreest men voor in de luchthaven van Zaventem. Er staan 1.200 vacatures open. Iedereen met poten en oren aan z'n lijf is welkom. De gedupeerde werknemer uit de pandemie keerde niet terug. De reiziger wel. In Schiphol leidde dat onlangs tot urenlange wachtrijen en flesjes water van de brandweer aan de wachtende reizigers. Werft Brussels Airport niet meer medewerkers aan, dan rekent u beter op wat meer tijd voor uw vlucht. Want u ...staat straks stil.

Een klas zonder leraar. Een vak dat niet kan worden gegeven. Schooldirecteurs moeten meer dan ooit out of the box denken om voor iedere klas een leerkracht te hebben. Meer zelfs: scholen mogen nu aan de Vlaamse regering zeggen hoe ze lokalen zonder leraar proberen te vermijden. In Brussel krabben ze zich stilaan ook in het haar. Het is zo belangrijk. Alles begint bij onderwijs in dit land. Wij hebben geen grondstoffen, wij hebben kennis. Als we onze kinderen niet meer terdege kunnen opleiden, sputtert de Belgische economie.

Stil bleef het op dat Feest van de Arbeid over de 1,3 miljoen Belgen die niet werken én niet op zoek zijn naar een job. Over hoe bijna de helft van de actieve burgers met roots buiten de Europese Unie tot die groep horen. Meer vrouwen dan mannen. Veel slechter dan het Europese gemiddelde van 29 %. Je zal maar de Gentse professor Stijn Baert zijn en jaar na jaar in de cijfers duiken en te vaak tot dezelfde conclusie komen. In dit land werken te weinig mensen. Er zijn wel vacatures maar veel te weinig handen. Er is daar nog altijd te veel nonchalance over. Straks vallen we zachtjes stil. Zoals de treinen **(Van Den Eynde, 2022)**.

a) Waar ligt de fout bij de NMBS?

b) Jullie hebben het afgelopen jaren wel gemerkt dat jullie vaak in de studie zitten op school. Dit kwam deels door ziektes, quarantaines (coronavirus) maar ook doordat directie geen geschikte leerkrachten vinden. Welke invloed heeft dit op de toekomst?

c) Wat kan er gedaan worden om de tekorten weg te werken? Brainstorm eens met anderen.

5 Financial Literacy @ School – Wikifin

Wikifin ontwikkelde een bedrijfssimulatie waarbij je meer leert over de afdelingen in een onderneming, winst maken, maatschappelijk verantwoord ondernemen en de deeleconomie.

Ga aan de slag met de oefening door de QR-code te scannen of op de wereldbol te klikken.

begrippenlijst

de profit-onderneming	Een onderneming waarbij winst maken het belangrijkste doel is.
de non-profit onderneming	Een onderneming waarbij winst niet uitmaakt. De activiteiten zijn namelijk gericht op een maatschappelijk doel.
de winst	De opbrengst van een product of dienst. Dit na het aftrekken van de kosten.
de concurrentie	Iemand of een bedrijf die hetzelfde uitoefent of hetzelfde doel heeft en die probeert beter te zijn.
greenwashing	Ondernemingen doen zich duurzaam voor, maar blijken toch minder duurzaam te zijn dan dat ze laten uitschijnen.
de krappe arbeidsmarkt	De vraag naar werk is groter dan het aanbod. Er zijn dan veel vacatures die niet ingevuld raken.
het knelpuntberoep	Een beroep waarvoor het moeilijk is om een geschikte werknemer te vinden.
de e-commerce	Online bedrijfsvoering, waarvan online verkopen een onderdeel is.
de deeleconomie	De economie waarin mensen goederen met elkaar delen en collectief consumeren.
de Duurzame Ontwikkelingsdoelen	Wereldwijde doelstellingen om duurzame ontwikkeling te stimuleren.
de globalisering	De economische activiteiten die zich over heel de wereld verspreiden.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Welke actuele economische ontwikkelingen hebben invloed op de onderneming? Duid aan.	/7
	Bekijk de cartoons, welke actuele ontwikkeling wordt bedoeld?	/4
	Welke actuele ontwikkelingen worden in de foto bedoeld?	/11
	Oefen de begrippen die horen bij dit hoofdstuk, door het kruiswoordraadsel in te vullen.	/10

Thema 3

De werking van markten

HOOFDSTUK 6

DE MARKTPRIJS

DE MARKTPRIJS

Leerplandoel E6: 'De leerlingen verklaren de werking van het marktmechanisme op de productmarkt op basis van factoren die vraag en aanbod beïnvloeden waaronder overheidsbeslissingen en concurrentie.'

INLEIDING

In het vorige hoofdstuk leerde je hoe de prijs van een product is samengesteld, maar er zijn nog andere factoren waarmee een producent rekening moet houden bij het bepalen van de prijs van zijn product. Hoe komt deze prijs tot stand op de productmarkt?

WAT LEER IK?

- € Wat een markt in de economie is.
- € Hoe de prijsvorming tot stand komt op de productmarkt.
- € Welke verschillende factoren de evenwichtsprijs beïnvloeden.

BEGRIPPEN

het marktmechanisme – de productmarkt – de vraag – het aanbod – de vraagcurve – de aanbodcurve – het marktevenwicht – de evenwichtsprijs – de evenwichtshoeveelheid – de minimumprijs – de maximumprijs – de overheidsbeslissing – de concurrentie

LEVEL 1

Wie bepaalt de prijs van een product eigenlijk? In dit hoofdstuk bekijken we hoe de prijs van een product tot stand komt op de **productmarkt**, de markt waar producten worden verhandeld.

Bekijk de video.

€ Over welk product wordt er in het fragment onderhandeld?

€ Vind je € 560,00 een correcte prijs? Waarom wel of niet?

LEVEL 2

1 De vraag

a) Wie zijn de mogelijke kopers voor het product?

Vragers

Om een product te kunnen verkopen zijn er mensen nodig die het product willen aankopen. We noemen deze mogelijke kopers de **vragers**.

b) Wie is in deze situatie de vrager?

c) Welke prijs zou jij het liefste betalen voor dit voorwerp? Kruis aan en motiveer waarom je dit gekozen hebt.

- € 50,00
- € 300,00
- € 500,00

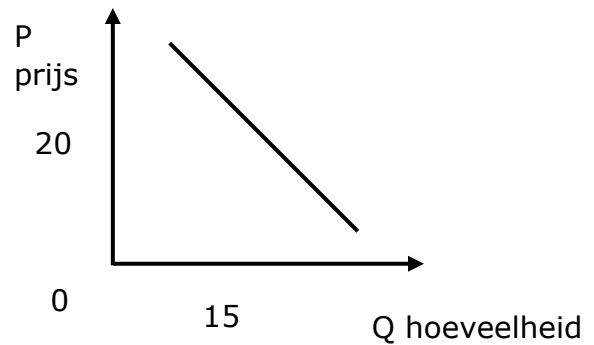
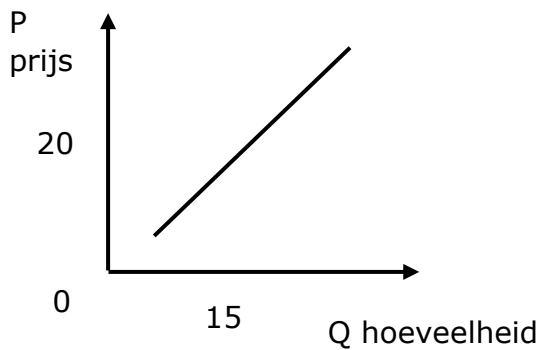
Ik heb deze prijs gekozen omdat: _____

d) Wil de vrager een zo hoog of een zo laag mogelijke prijs? Leg uit.

De vraag en zijn vraagcurve

De **vraag** naar een product is de hoeveelheid van dat product die een koper bereid is te kopen tegen verschillende prijzen. We kunnen de vraag naar een product ook grafisch voorstellen aan de hand van een **vraagcurve**. We benoemen de vraagcurve met de letter **V**.

e) Welke grafiek stelt de vraagcurve voor? Omcirkel de juiste grafiek.

Het verloop van de vraagcurve

Vragers naar een product zullen meer hoeveelheden vragen bij een lagere prijs. Bijgevolg zal de gevraagde hoeveelheid afnemen wanneer de prijs stijgt. Hierdoor heeft de vraagcurve een **dalend** verloop.

Bij een wijziging van het product zelf krijgen we een verschuiving op de curve. Een wijziging van een ander product zorgt voor een verschuiving van de curve.

f) Wat gebeurt er in de volgende situaties met de vraag naar het product?

situatie	vraag: ↑, ↓ of =
"Niet alle prijzen stijgen even sterk. Vooral papierwaren (+11,46 procent) zijn fors duurder geworden." (Clemens, 2022)	
"Het leven werd duurder, vliegtickets goedkoper" (Delbeke, Het leven werd duurder, vliegtickets goedkoper, 2022)	
"Benzine wordt morgen weer wat goedkoper" (BELGA, 2022)	

2 De verschillende productmarkten

Wat gebeurt er op de verschillende productmarkten? Bekijk de video's door de QR-codes te scannen of op de playbuttons te drukken en beantwoord nadien de vragen.

video 1: de huizenmarkt

a) Waarover gaat de video?

b) Wat is hiervan de oorzaak?

c) Welk probleem kan hier in de toekomst door ontstaan?

video 2: de markt van smartphones

Nieuwe iPhone SE minder populair dan verwacht: Apple beperkt productie door tegenvallende vraag

Aan de basis van de verlaagde productie ligt de oorlog in Oekraïne en de economische gevolgen daarvan. Zo verkoopt Apple al enkele weken geen producten meer in Rusland, terwijl Apple vorig jaar nog vijf miljoen iPhones in het land verkocht. De oorlog in Oekraïne heeft verder ook impact op de inflatie. De stijgende kost van onder andere energie zorgt voor minder vraag naar elektronica (Dupon, 2022).

a) Waarover gaat het filmpje?

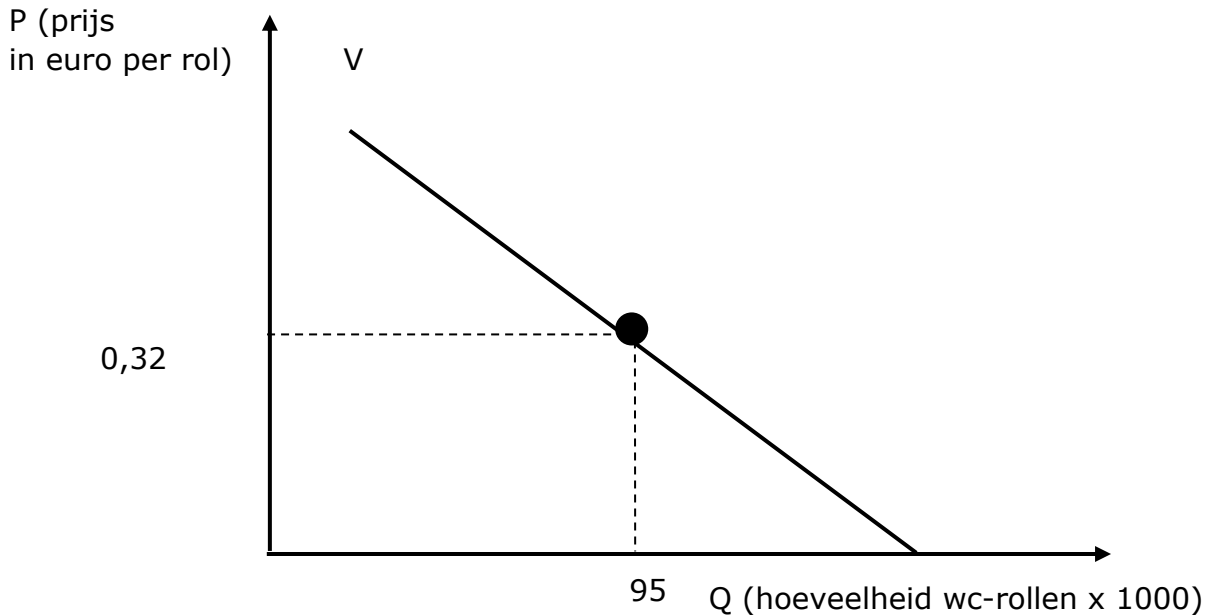
b) Welk probleem deed zich voor met de nieuwe iPhone SE?

c) Wat is hiervan de oorzaak?

3 De vraag naar wc-papier

Beantwoord de volgende vragen.

De vraag naar wc-papier:

a) Hoeveel wc-rollen worden er gevraagd tegen een prijs van 0,32 euro?

b) Teken de situatie van de onderstaande krantenkop op de grafiek.

“WORDT WC-PAPIER WEER DUURDER?”

(JVH, 2021)

c) Aangezien iedereen toiletpapier begon te hamsteren, nam het aantal consumenten toe. Wat gebeurt er in deze situatie met de vraagcurve? Stel grafisch voor op de grafiek.

d) Na de coronacrisis stegen de prijzen van verschillende producten. De consumenten vonden het niet meer noodzakelijk om een voorraad wc-rollen in te slaan, maar wilden liever wat sparen. Wat gebeurt er in deze situatie met de vraagcurve? Stel grafisch voor op de grafiek.

4 Het aanbod

Aanbieders

Je kan als vrager of mogelijke koper niets aankopen wanneer er niets wordt aangeboden of geproduceerd. Een **aanbieder** of producent biedt producten aan op de markt.

We keren terug naar de video over de vinylplaat uit 'Eenmaal Andermaal'.

a) Wie was in deze situatie de aanbieder?

b) Welk bedrag zou jij het liefste ontvangen voor dit voorwerp?

Kruis aan en motiveer waarom je dit koos.

- € 50,00
- € 300,00
- € 500,00

Ik heb dit gekozen omdat: _____

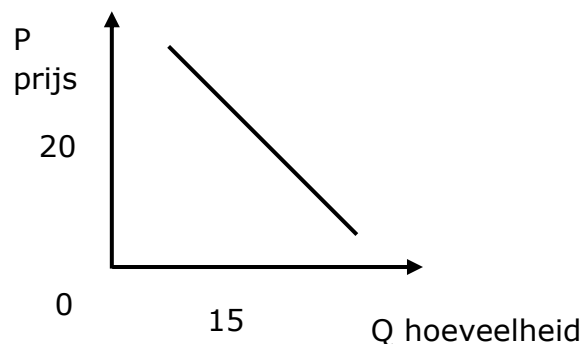
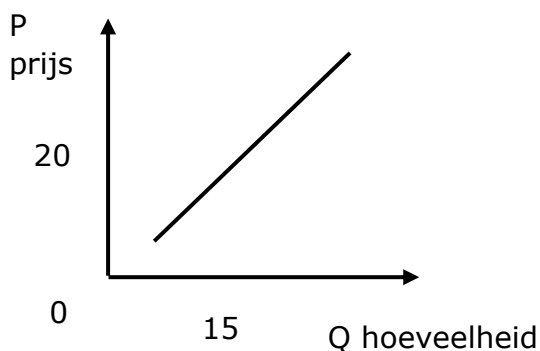
c) Wil de aanbieder een zo hoog of een zo laag mogelijke prijs? Leg uit.

Het aanbod en zijn aanbodcurve

Het **aanbod** van een product is de hoeveelheid van dat product die een verkoper bereid is te verkopen tegen verschillende prijzen. We kunnen het aanbod van een product ook grafisch voorstellen aan de hand van een **aanbodcurve**. We benoemen de aanbodcurve met de letter **A**.

De **concurrentie** kan ervoor zorgen dat de aanbodcurve verschuift, wanneer zij meer produceren of het aantal producten toeneemt verschuift de curve naar rechts. De aangeboden hoeveelheid zal dan stijgen. In de omgekeerde situatie verschuift de curve naar links.

d) Welke grafiek stelt de aanbodcurve voor? Omcirkel de juiste grafiek.

↑ **Het verloop van de aanbodcurve**

Bij een hoge prijs willen aanbieders van een product meer hoeveelheden aanbieden. Wanneer de prijs daalt zal de aangeboden hoeveelheid bijgevolg afnemen. Hierdoor heeft de aanbodcurve een **stijgend** verloop.

Bij een wijziging van het product zelf krijgen we een verschuiving op de curve. Een wijziging van een ander product zorgt voor een verschuiving van de curve.

e) Wat gebeurt er in de volgende situaties met het aanbod van het product?

situatie	aanbod: ↑, ↓ of =
"Productie ligt stil? Dan maar mondmaskers maken" (DEGEZELLE, 2020)	
Vlaamse Energieleverancier failliet door hoge energieprijzen, topman: "Dit hadden we niet kunnen voorzien" (Calluy, 2021)	
"Waarom het wereldwijde chiptekort in 2022 aanhoudt: In 2011 viel een chipfabriek in Japan stil door een aardbeving." (Van der Klugt, 2021)	

Wat gebeurt er op de verschillende productmarkten?
Bekijk de video's door de QR-codes te scannen of op de playbuttons te drukken en beantwoord de vragen.

video 1: de markt van champagne

a) Wat gebeurde er op de markt van champagne?

b) Wat is hiervan de oorzaak?

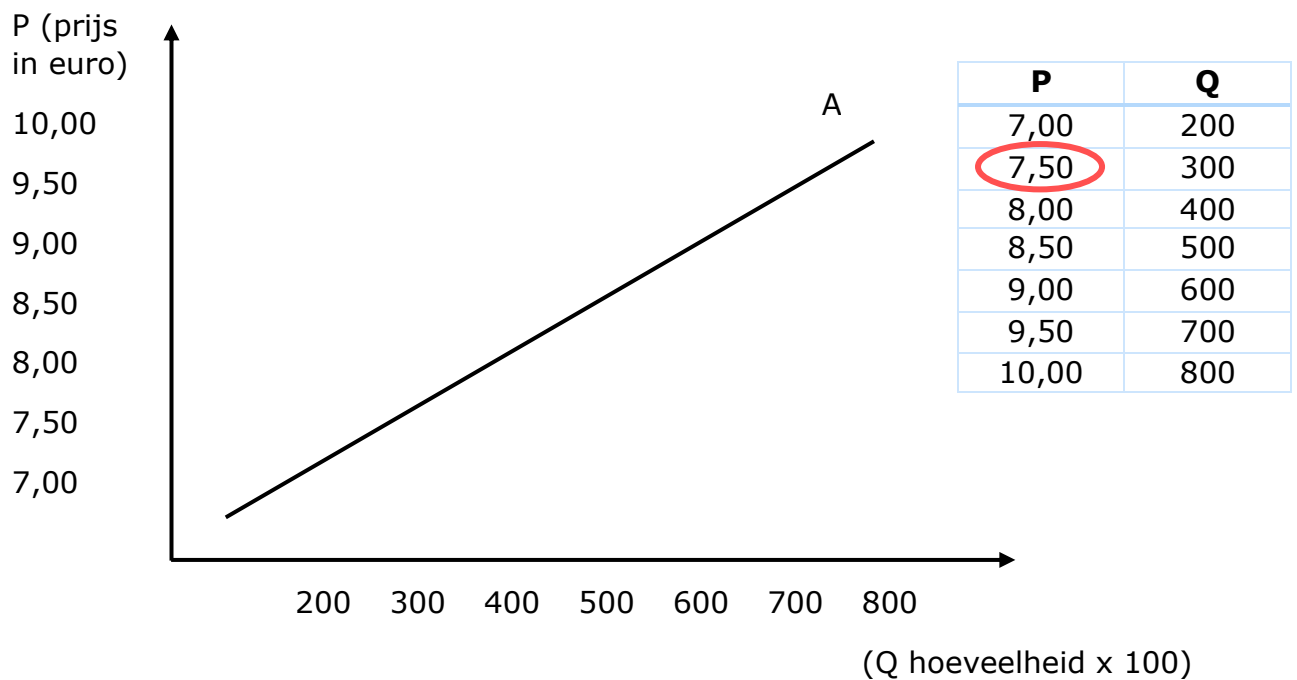

video 2: de markt van appels

a) Waarover gaat het filmpje?

b) Wat is hiervan de oorzaak?

5 Het aanbod van pizza

a) Wat is de betekenis van de omcirkelde coördinaat?

b) De prijs stijgt, wat zal er gebeuren met de aangeboden hoeveelheid? Leg uit aan de hand van cijfers.

“RESTOTIP: Saporito, de enige Italiaanse pizzeria van Aalst” (Lievens, 2022)

c) Er opent een nieuwe pizzeria in Aalst, het aantal producenten neemt toe. Wat gebeurt er met het aanbod?

6 De markt

De markt

De vraag naar een product en het aanbod van een product komen samen op de markt. We onderscheiden de **fysieke** (bijvoorbeeld een rommelmarkt) en **abstracte markt** (bijvoorbeeld de arbeidsmarkt).

We keren nog een laatste keer terug naar het fragment uit Eenmaal Andermaal.

a) Waar worden de producten uit het programma Eenmaal Andermaal uiteindelijk verkocht?

b) Is dat een voorbeeld van een fysieke of abstracte markt?

Zijn volgende markten een voorbeeld van de fysieke of de abstracte markt?
Plaats de nummers in de juiste kolom.

1

de valutamarkt

2

de arbeidsmarkt

3

de rommelmarkt

4

de oliemarkt

5

de vismarkt

6

de antiekmarkt

7

de aandelenmarkt

fysieke markt

abstracte markt

fysieke markt	abstracte markt

Bekijk de tabel en beantwoord de onderstaande vragen.

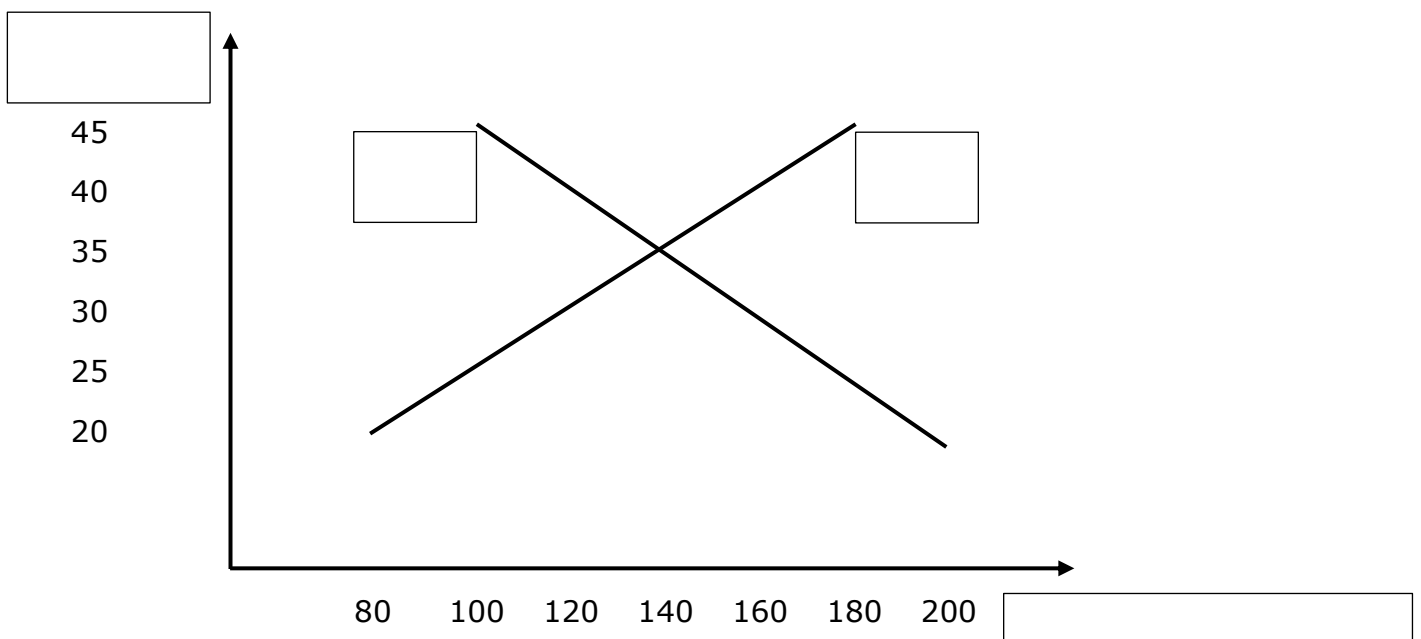
prijs per vinylplaat (in euro)	QV (vinylplaten)	QA (vinylplaten)
20	200	80
25	180	100
30	160	120
35	140	140
40	120	160
45	100	180

d) Tegen welke prijs zullen de vinylplaten waarschijnlijk verkocht worden?
Waarom denk je dat?

Het marktevenwicht

Wanneer vragers en aanbieders elkaar vinden, ontstaat het **marktevenwicht (E)**. De **evenwichtsprijs (PE)** is de prijs waarbij de gevraagde en de aangeboden hoeveelheid gelijk zijn aan elkaar. De hoeveelheid die verhandeld wordt tegen die prijs, noemen we de **evenwichtshoeveelheid (QE)**. Het **marktmechanisme** is het geheel van vraag en aanbod. Hierbij beïnvloeden vragers en aanbieders de prijs met als gevolg dat er een evenwicht tussen vraag en aanbod ontstaat.

De markt van vinylplaten:

- e) Benoem de curves met de correcte afkorting.
- f) Benoem de assen.
- g) Duid het marktevenwicht, de evenwichtsprijs en de evenwichtshoeveelheid aan op de grafiek met de juiste afkorting.

7 Overheidsbeslissingen

Lees de krantenkoppen en bekijk het fragment.

“SP.A PLEIT VOOR MINIMUMPRIJZEN: “VERBOD PROMOTIES IN SUPERMARKTEN” (LESAFFER, 2018)

Moet de overheid maximumprijzen instellen? (VTM Nieuws, 2022)

‘DANKZIJ ONZE MINIMUMPRIJS MAKEN DE BOEREN STRAKS WEER WINST’ (2020)

DERMAGNE HOUDT VAST AAN MAXIMUMPRIJS DIESEL EN BENZINE (KV, 2022)

- a) Wat zijn maximum- en minimumprijzen? Leg in je eigen woorden uit.

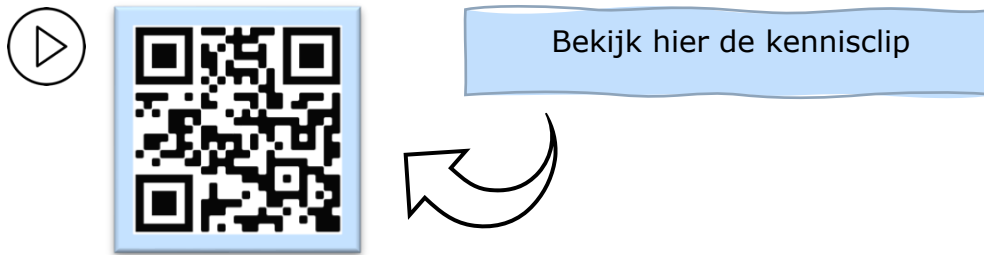
- b) Waarom voert de overheid soms maximumprijzen in?

- c) Voor wie zijn minimumprijzen belangrijk?

Overheidsbeslissingen

Ook de **overheid** kan de prijsvorming beïnvloeden door bijvoorbeeld minimum- en maximumprijzen in te voeren voor bepaalde basisproducten. Een **minimumprijs** wordt opgelegd door de overheid en is de laagste toegelaten prijs voor een goed of dienst. Een **maximumprijs** wordt opgelegd door de overheid en is de hoogste toegelaten prijs voor een goed of dienst.

LEVEL 3 – SAMENVATTING

De vraag

De **productmarkt** is de markt waar producten worden verhandeld, maar om een product te kunnen verkopen zijn er mensen nodig die het product willen aankopen. We noemen deze mogelijke kopers de **vragers**.

De **vraag** naar een product is de hoeveelheid van dat product die een koper bereid is te kopen tegen verschillende prijzen. We kunnen de vraag naar een product ook grafisch voorstellen aan de hand van een **vraagcurve**. We benoemen de vraagcurve met de letter **V**. Vragers naar een product zullen meer hoeveelheden vragen bij een lagere prijs. Bijgevolg zal de gevraagde hoeveelheid afnemen wanneer de prijs stijgt. Hierdoor heeft de vraagcurve een **dalend** verloop.

Bij een wijziging van het product zelf krijgen we een verschuiving **op** de curve. Een wijziging van een ander product zorgt voor een verschuiving **van** de curve. Dit is hetzelfde voor de aanbodcurve.

Het aanbod

Je kan als vrager of mogelijke koper niets aankopen wanneer er niets wordt aangeboden of geproduceerd. Een **aanbieder** of producent biedt producten aan op de markt.

Het **aanbod** van een product is de hoeveelheid van dat product die een verkoper bereid is te verkopen tegen verschillende prijzen. We kunnen het aanbod van een product ook grafisch voorstellen aan de hand van een **aanbodcurve**. We benoemen de aanbodcurve met de letter **A**. Aanbieders van een product zullen meer hoeveelheden aanbieden bij een hogere prijs. Bijgevolg zal de aangeboden hoeveelheid afnemen wanneer de prijs daalt. Hierdoor heeft de aanbodcurve een **stijgend** verloop.

De **concurrentie** kan ervoor zorgen dat de aanbodcurve verschuift, wanneer zij meer produceren of het aantal producten toeneemt verschuift de curve naar rechts. De aangeboden hoeveelheid zal dan stijgen.

De markt

De vraag naar een product en het aanbod van een product komen samen op de **markt**. We onderscheiden de **fysieke** (bijvoorbeeld een rommelmarkt) en **abstracte markt** (bijvoorbeeld de arbeidsmarkt).

Wanneer vragers en aanbieders elkaar vinden, ontstaat het **marktevenwicht (E)**. De **evenwichtsprijs (PE)** is de prijs waarbij de gevraagde en de aangeboden hoeveelheid gelijk zijn aan elkaar. De hoeveelheid die verhandeld wordt tegen die prijs, noemen we de **evenwichtshoeveelheid (QE)**. Het **marktmechanisme** is het geheel van vraag en aanbod. Hierbij beïnvloeden vragers en aanbieders de prijs met als gevolg dat er een evenwicht tussen vraag en aanbod ontstaat.

De rol van de overheid

Ook de **overheid** kan de prijsvorming beïnvloeden door bijvoorbeeld minimum- en maximumprijzen in te voeren voor bepaalde basisproducten. Een **minimumprijs** is de laagst toegelaten prijs voor een goed of dienst. Een **maximumprijs** is de hoogst toegelaten prijs voor een goed of dienst.

CHECKLIST

- Ik kan uitleggen wat een markt in de economische context betekent.
- Ik kan verklaren hoe de prijsvorming op de productmarkt tot stand komt.
- Ik kan gegeven situaties op de productmarkt grafisch weergeven.
- Ik kan de factoren die de prijsvorming beïnvloeden benoemen.
- Ik kan de rol van de overheid bij de totstandkoming van de prijs toelichten.

SYNTHESE

= het geheel van alle _____ naar en _____ van producten

De productmarkt

De vragers zijn: *bedrijven / gezinnen*
Zij *bieden producten aan / vragen producten*
Voor hun is de marktprijs een *kost / opbrengst*

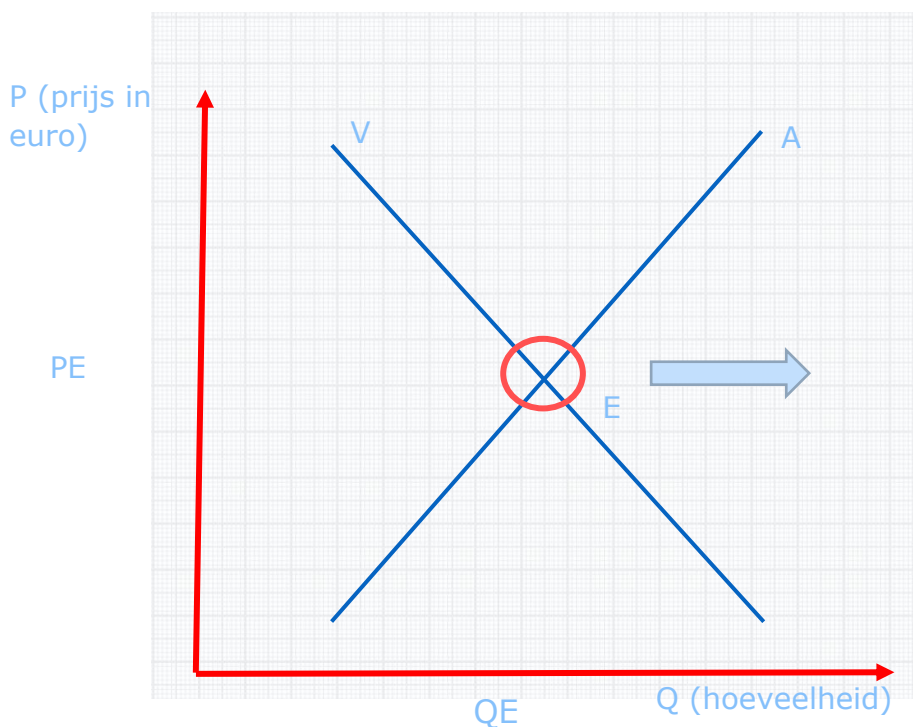
De aanbieders zijn: *bedrijven / gezinnen*
Zij *bieden producten aan / vragen producten*
Voor hun is de marktprijs een *kost / opbrengst*

$A > V$: *aanbodoverschot / aanbodtekort*

bv. door een heel warm seizoen is er een grote oogst.

$V > A$: *vraagoverschot / vraagtekort*

bv. door de veranderende opinie van de consument willen ze allemaal een bepaald product kopen.

De rol van de overheid:

Een _____ prijs wordt door de overheid opgelegd om de producenten te beschermen en hen te voorzien van een minimaal bedrag voor hun product.

Duid dit aan op de grafiek in het **groen**.

Een _____ prijs wordt door de overheid opgelegd om de consument te beschermen.

Duid dit aan op de grafiek in het **geel**.

LEVEL 4

1 Stukken van Mensen – opdracht 1

Bekijk de video en beantwoord de vragen.

a) Wat wordt er verkocht?

b) Wie is de vrager?

c) Wie is de aanbieder?

d) Wat is de uiteindelijke verkoopprijs?

e) Waarom werd het product niet voor minder of meer geld verkocht?

(GoPLay, s.d.)

2 Wijziging van vraag en aanbod – opdracht 2

Vul de tabel aan voor de situaties uit de instap.

de huizenmarkt De Belgen gingen massaal op zoek naar een huis met een tuin als gevolg van de coronacrisis.	☐ wijziging van de vraag ☐ wijziging van het aanbod	☐ prijs stijgt ☐ prijs daalt ☐ prijs stabiel
de markt van champagne De Belgische consument heeft voorkeur voor andere dranken zoals cava.	☐ wijziging van de vraag ☐ wijziging van het aanbod	☐ prijs stijgt ☐ prijs daalt ☐ prijs stabiel
de markt van appels De appeloogst viel tegen.	☐ wijziging van de vraag ☐ wijziging van het aanbod	☐ prijs stijgt ☐ prijs daalt ☐ prijs stabiel
de markt van iPhone Apple beperkt de productie voor de nieuwe iPhone SE.	☐ wijziging van de vraag ☐ wijziging van het aanbod	☐ prijs stijgt ☐ prijs daalt ☐ prijs stabiel

3 De markt van chocolade – opdracht 3

Lees onderstaand artikel en beantwoord de vragen.

CHOCOLADE DUURDER NA MISLUKTE CACAO-OOGST

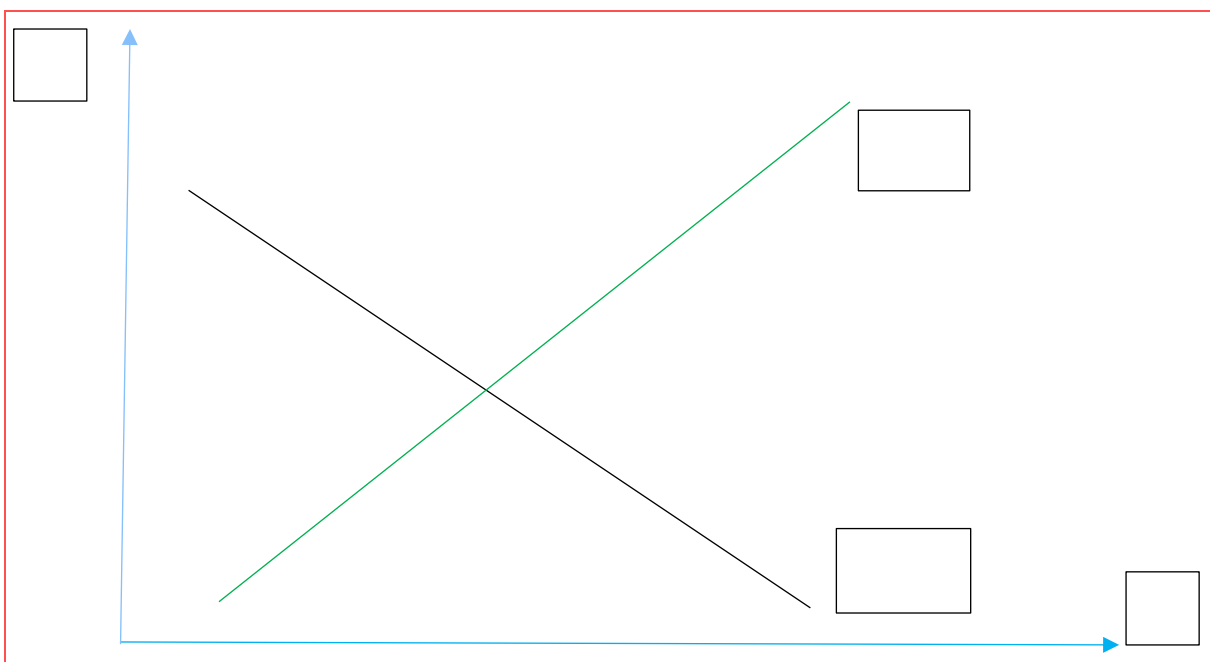
Een mislukte cacao-oogst in Ghana zal de prijzen voor chocolade mogelijk duurder maken. Het Afrikaanse land is de op een na grootste cacao-land in de wereld. Het kan zijn verkoopcontracten niet nakomen door slecht weer en een gebrek aan pesticiden. Grote chocoladeproducenten wereldwijd kampen nu met een tekort aan cacao-bonen. Op de cacao-markt in Londen waren de prijzen de afgelopen twee weken al 5 procent hoger. Bovendien is de mislukte oogst een financiële klap voor het West-Afrikaanse land (**DE TIJD, 2015**).

a) Waar vindt er een verschuiving plaats? Omcirkel.

Een verschuiving van de vraagzijde / aanbodzijde.

b) Verklaar je keuze.

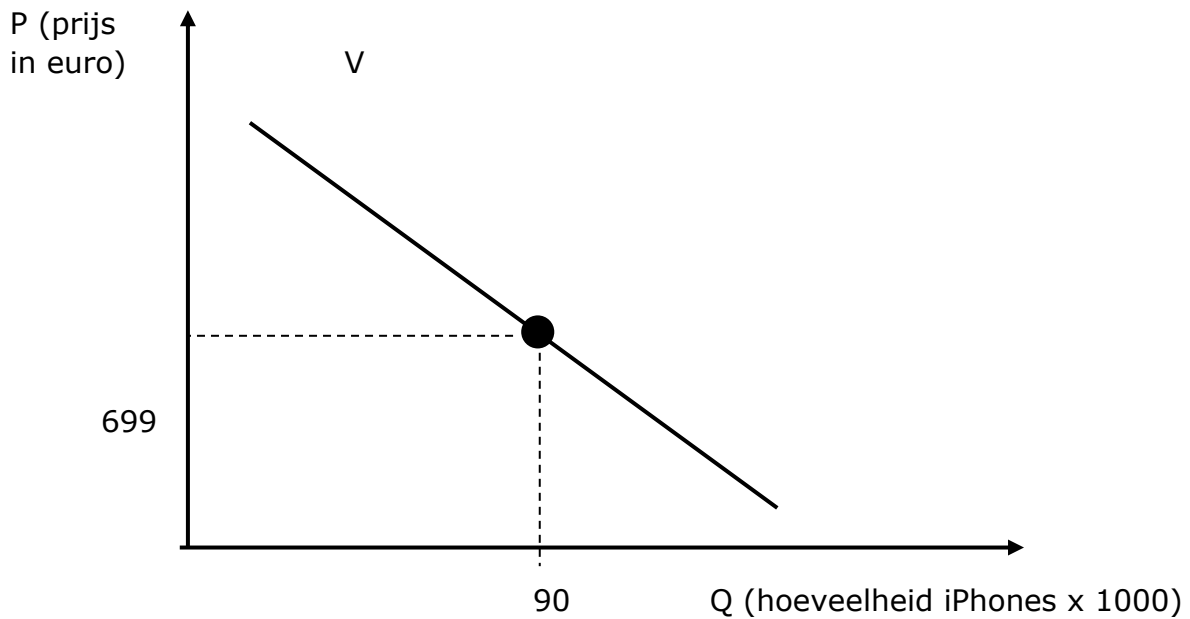
c) Teken een grafiek waarbij je de verschuiving duidelijk maakt. Benoem de curves en de assen.

4 De vraag naar iPhones – opdracht 4

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen. Maak aanduidingen op de grafiek.

De vraag naar iPhones:

a) De prijs stijgt, wat zal er gebeuren met de gevraagde hoeveelheid?

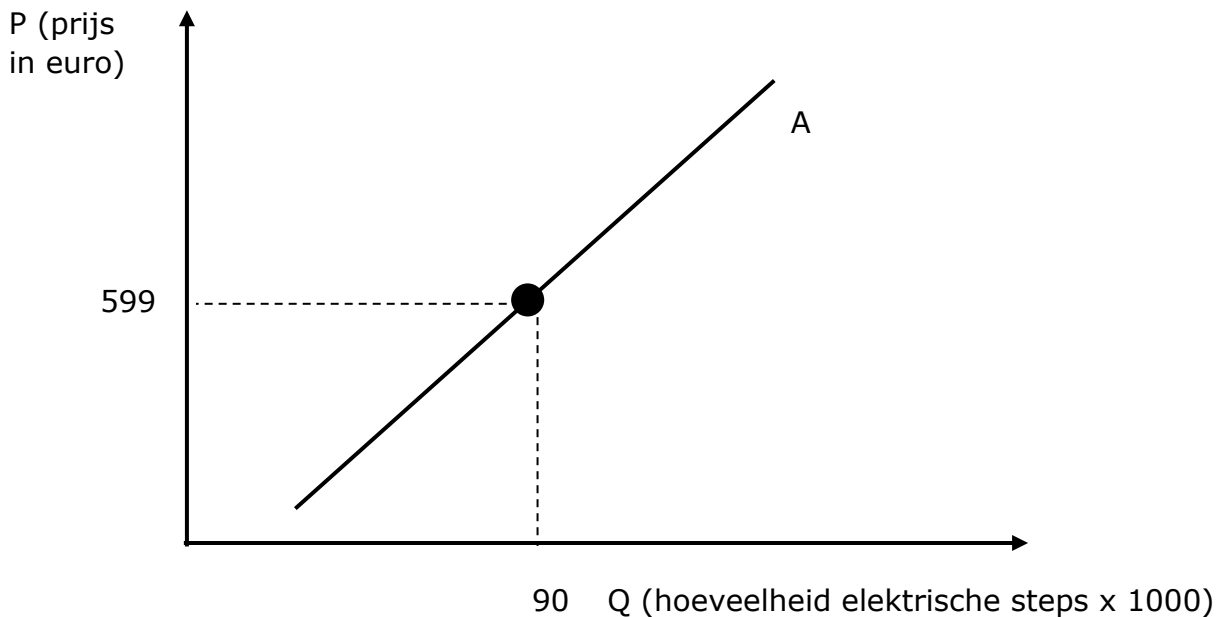
b) De prijs daalt, wat zal er gebeuren met de gevraagde hoeveelheid?

c) Wat zal er gebeuren met de vraag naar iPhones als de prijs van de andere merken van smartphones enorm daalt. Teken de nieuwe situatie op de grafiek.

5 Het aanbod van elektrische steps – opdracht 5

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen. Maak aanduidingen op de grafiek.

Het aanbod van elektrische steps:

a) De prijs stijgt, wat zal er gebeuren met de aangeboden hoeveelheid?

b) De prijs daalt, wat zal er gebeuren met de aangeboden hoeveelheid?

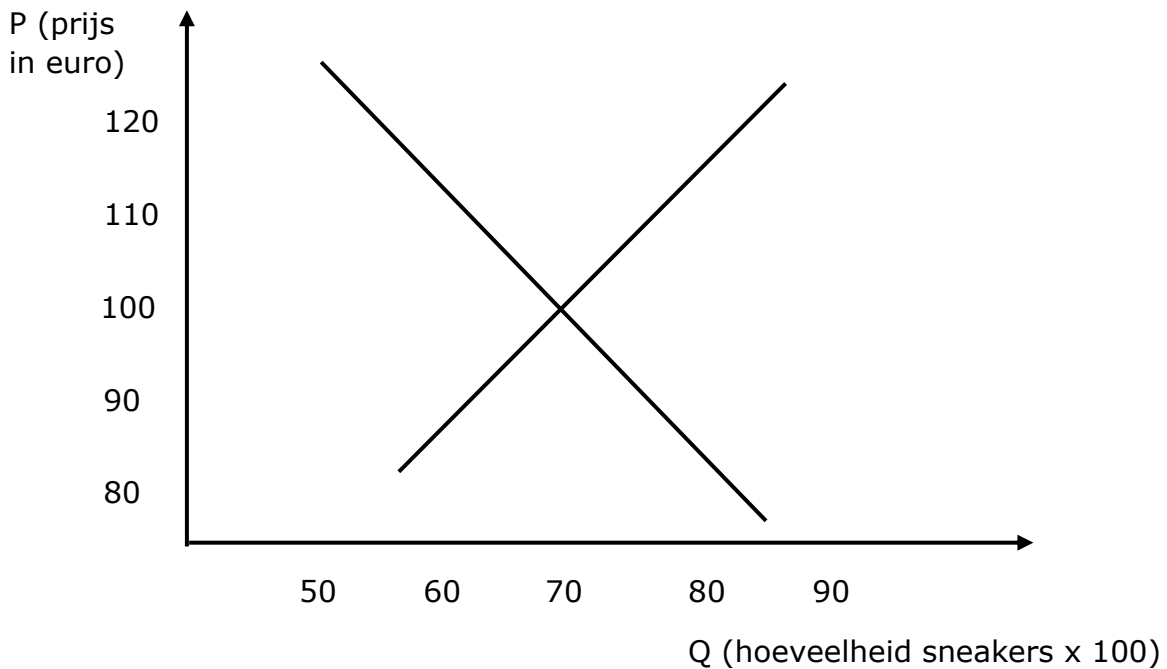
c) Wat zal er gebeuren met het aanbod van elektrische steps als het aantal producenten toeneemt? Teken ook de nieuwe situatie op de grafiek.

d) Wat zal er gebeuren met het aanbod van elektrische steps als de productiekosten toenemen? Teken ook de nieuwe situatie op de grafiek.

6 De markt van sneakers – opdracht 6

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen. Maak aanduidingen op de grafiek.

De markt van sneakers (met vraag en aanbod):

- Benoem de curves.
- Wat is de evenwichtsprijs? Schrijf de correcte afkorting ook naast de evenwichtsprijs op de grafiek.

- Wat is de evenwichtshoeveelheid? Schrijf de correcte afkorting ook naast de evenwichtshoeveelheid op de grafiek.

- Duid het marktevenwicht grafisch aan.
- Wat is in deze situatie **PE**? Markeer je antwoord in de tabel.

prijs (in euro)	gevraagde hoeveelheid	aangeboden hoeveelheid
90,00	9000	3000
100,00	8000	4000
110,00	7000	5000
120,00	6000	6000
130,00	5000	7000
140,00	4000	8000

Tabel met verschillende prijzen, gevraagde en aangeboden hoeveelheid van de nieuwste sneakers.

- Wat is de betekenis van de omcirkelde prijs?

7 De oliemarkt – opdracht 7

Lees het artikel en beantwoord de vragen.

WAAROM EEN LITER DIESEL NU EVENVEEL KOST ALS ANDERHALVE LITER COCA-COLA

De benzinestations zullen de ledborden waarop ze de prijzen afficheren nog eens goed controleren. Vanaf zaterdag prijkt iets ongewoons op die borden: een cijfer '2' voor de komma, want een liter diesel kost vanaf dan voor het eerst meer dan twee euro per liter. Net zoveel als een fles Coca-Cola van anderhalve liter. Voor een liter diesel betaalt u 2 euro, een record. De oorlog in Oekraïne, een zwakke euro en een krappe oliemarkt maken dat ruwe olie uitgedrukt in euro's nog nooit zo duur was. Beterschap is niet meteen in zicht. Ook gewone benzine en stookolie worden fors duurder (Decock, 2022).

a) Wat is de oorzaak van de prijsstijging?

b) Wat wordt er bedoeld in de tekst met een 'krappe' oliemarkt?

8 Olé vs. Leo – opdracht 8

Lees het artikel, bekijk de video en beantwoord de vragen.

WAAROM KOST EEN OLÉ-KOEKJE MINDER DAN EEN LEO-KOEKJE?

'Olé, het koekje van Aldi is identiek hetzelfde koekje als dé Leo. Alleen kost het ene 24 cent en de andere een halve euro.' Dat stelden ze gisteren in het één-programma Voor hetzelfde geld vast. Producent Mondeléz wil enkel bevestigen dat beide inderdaad in dezelfde fabriek gemaakt worden.

Volgens de ene krek hetzelfde, volgens anderen proef je duidelijk het verschil. Maar dat laatste zit tussen de oren, zo bleek gisteravond op één. Daar trokken ze naar de poort van de Leo-fabriek in Herentals en vroegen ze aan het personeel of er een verschil is tussen beide. 'Identiek hetzelfde',

wist er één. 'Alleen zit er een ander papiertje rond.' Een vrouwelijk personeelslid beaamde. 'Het is hetzelfde. Beide draaien op dezelfde lijn.'

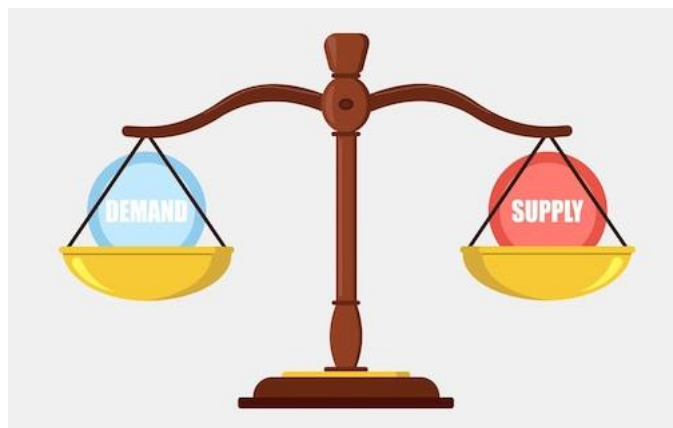
Geheim recept

Een identiek wafeltje dus, maar dat wil producent Mondeléz – het vroegere Kraft – niet met zoveel woorden zeggen. 'Beide producten worden inderdaad in dezelfde fabriek gemaakt', zegt woordvoester Annick Verdegem. 'En allebei voldoen ze aan dezelfde kwaliteitsnormen. Maar ik kan je niet zeggen of de samenstelling gelijk is.' Het recept van Leo is bedrijfsgeheim van Milka, het recept van Olé is van Aldi.

Vraag rest waarom een bedrijf dat eigenlijk doet, zowel een eigen merk als een goedkoper huismerk maken. 'Vaak gebeurt dat omdat er overcapaciteit is', zegt Gino Van Ossel, retailspecialist aan de Vlerick Management School. 'De productielijn wordt niet ten volle gebruikt, en dat kost een bedrijf geld. Kunnen ze dat gat vullen met de productie van een huismerk, dan gaan ze er al eens op in.' Maar dat hangen ze liever niet aan de grote klok. Anders bestaat het gevaar dat hun eigen merk schade oploopt', zegt Van Ossel. 'Want waarom betalen klanten meer voor een Leo? Omdat ze dat willen, omdat ze voor hét merk gaan. Wordt er nu gezegd dat beide producten gelijk zijn, dan gaan ze dat extraatje misschien niet meer willen betalen.' (Snick, 2013).

- a) Waarom wordt er door bedrijven vaak naast een merkproduct ook een goedkoper product geproduceerd?

- b) Waarom willen ze dit geheimhouden?

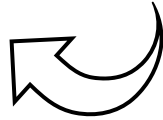

BEGRIPPENLIJST

begrippenlijst	
de productmarkt	De markt waar producten worden verhandeld.
de vraag	De vraag naar een product is de hoeveelheid van dat product die een koper bereid is te kopen tegen verschillende prijzen.
de vraagcurve	De grafische voorstelling waarbij de gevraagde hoeveelheid in functie van verschillende prijzen wordt weergegeven.
het aanbod	Het aanbod van een product is de hoeveelheid van dat product die een verkoper bereid is te verkopen tegen verschillende prijzen.
de aanbodcurve	De grafische voorstelling waarbij de aangeboden hoeveelheid in functie van verschillende prijzen wordt weergegeven.
de markt (in de economie)	De plaats waar vraag en aanbod samenkomen. We onderscheiden de fysieke en de abstracte markt.
het marktevenwicht	Wanneer vragers en aanbieders elkaar vinden, ontstaat het marktevenwicht (E).
de evenwichtsprijs	De evenwichtsprijs (PE) is de prijs waarbij de gevraagde en de aangeboden hoeveelheid gelijk zijn aan elkaar.
de evenwichtshoeveelheid	De hoeveelheid die verhandeld wordt tegen de evenwichtsprijs, noemen we de evenwichtshoeveelheid (QE).
het marktmechanisme	Het marktmechanisme is het geheel van vraag en aanbod. Hierbij beïnvloeden vragers en aanbieders de prijs met als gevolg dat er een evenwicht tussen vraag en aanbod ontstaat.
de overheidsbeslissing	Beslissingen die de overheid neemt om de prijsvorming te beïnvloeden bv. maximum- of minimumprijzen invoeren.
de minimumprijs	Een minimumprijs wordt opgelegd door de overheid en is de laagst toegelaten prijs voor een goed of dienst.

de maximumprijs	Een maximumprijs wordt opgelegd door de overheid en is de hoogst toegelaten prijs voor een goed of dienst.
de concurrentie	Bij het vaststellen van de verkoopprijs van zijn product moet de producent rekening houden met de concurrentie. De concurrentie kan de prijs van een product beïnvloeden. Wanneer zij bijvoorbeeld meer produceren stijgt de aangeboden hoeveelheid en zal de prijs dalen.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Lees de artikels. Vul daarna de ontbrekende woorden in.	/6
	Lees de casus of het artikel en beantwoord de bijhorende vragen.	/11
	Lees het artikel en los de bijhorende vragen op.	/6

	Sleep de begrippen naar het juiste vakje.	/13
	Heb je de begrippen onder de knie? Oefen ze door het kruiswoordraadsel op te lossen.	/8

HOOFDSTUK 7

DE GEVOLGEN VAN ACTUELE ONTWIKKELINGEN VOOR DE ARBEIDSMARKT EN DE SOCIALE ZEKERHEID.

DE GEVOLGEN VAN ACTUELE ONTWIKKELINGEN VOOR DE ARBEIDSMARKT EN DE SOCIALE ZEKERHEID.

Leerplandoel E7: 'De leerlingen beschrijven gevolgen van actuele ontwikkelingen voor de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid.'

INLEIDING

Op de arbeidsmarkt geldt net zoals bij de productmarkt de wet van vraag en aanbod. Het aantal vragers naar en aanbieders van arbeid zal afhankelijk zijn van actuele ontwikkelingen waarbij de sociale partners en de overheid een belangrijke rol spelen. Bovendien zullen deze actuele trends ook het socialezekerheidssysteem beïnvloeden. We onderzoeken samen op welke manier de werking van de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid beïnvloed wordt door actuele gebeurtenissen.

WAT LEER IK?

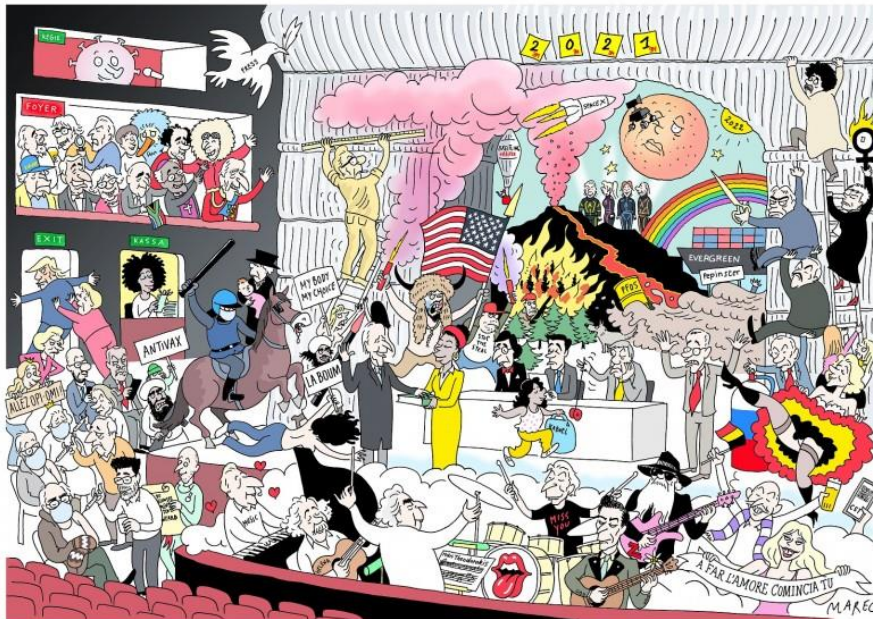
- € Hoe de arbeidsmarkt werkt.
- € Welke invloed sociaal overleg heeft op de loonvorming.
- € Hoe de overheid ingrijpt bij onevenwichten op de arbeidsmarkt.
- € Hoe het stelsel van sociale zekerheid werkt.
- € Welke invloed vergrijzing, migratie en corona hebben op de arbeidsmarkt en het socialezekerheidssysteem.

BEGRIPPEN

de arbeidsmarkt - de vraag - het aanbod - de sociale zekerheid - het minimumloon (loonbarema) - vakbonden - de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) - werkgeversorganisatie - het knelpuntberoep - de VDAB - het sociaal overleg - werkloosheid -

LEVEL 1

Welke actuele ontwikkelingen zullen er volgens jou invloed hebben op de arbeidsmarkt? De volgende afbeeldingen kunnen je misschien helpen.

(Marec, 2021)

(Lectrr, 2021)

LEVEL 2

Wanneer we in België bijvoorbeeld onze job verliezen, krijgen we toch nog een inkomen. Dit komt door het socialezekerheidssysteem. Maar wat is de sociale zekerheid? Hoe werkt de sociale zekerheid?

1 De sociale zekerheid

a) Wat is de sociale zekerheid?

b) Op welk principe is dit systeem gebaseerd?

c) Waar haalt de sociale zekerheid zijn geld?

d) Wat doet de sociale zekerheid met dit geld?

De sociale zekerheid

De Belgische **sociale zekerheid** is een sociaal en financieel vangnet dat mensen helpt op momenten dat het even tegen zit. Het is een soort verzekering die bedoeld is om inkomen en/of verzorging te garanderen voor personen bv. uitbetaling pensioenen en financiering gezondheidszorg. Waar komt dat geld vandaan? De **RSZ** (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) is de organisatie die instaat voor de sociale zekerheid. Werknemers, werkgevers en de overheid dragen bij tot de **financiering** van de sociale zekerheid door sociale bijdragen te betalen. Werknemers betalen een bijdrage van 13,07 % van het brutoloon, de werkgeversbijdrage bedraagt 25 % in de privésector en 32 % in de openbare sector en de overheid levert haar bijdrage door middel van subsidies.

2 De arbeidsmarkt

Naast de productmarkt, de markt waar producten worden verhandeld, bestaat er ook een markt waar werkkrachten gevraagd worden en zich aanbieden. We noemen dit de arbeidsmarkt. Thomas gaat op zoek naar een nieuwe job. Daarom kijkt hij op de website van de VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding) welke vacatures er beschikbaar zijn.

Bekijk de vacatures en beantwoord de vragen.

1 leerkracht lagere school

Vereiste studies: pedagogisch diploma

Werkervaring: beperkte ervaring (< 2j)

Talenkennis: Nederlands (zeer goed)

Contract:

- vaste job
- voltijds
- dagwerk
- contract van onbepaalde duur

Functieomschrijving: We werken vanuit een brede en sterke zorgvisie, en geven talenten - zowel van kinderen als van leerkrachten - zoveel mogelijk een plek op onze school.

2 informaticus

Vereiste studies: Master (MA)

Werkervaring: geen ervaring

Talenkennis: Nederlands (goed)

Contract:

- vaste job
- voltijds
- dagwerk

Functieomschrijving: De informaticus die we zoeken zal samen met zijn collega's van de ICT-cel instaan voor gebruikersondersteuning, applicatiebeheer, projectmanagement en de ontwikkeling van IT-beleid.

3 poetshulp

Vereiste studies: eerste graad secundair onderwijs

Werkervaring: geen ervaring

Contract:

Talenkennis: Nederlands (zeer goed)

- vaste job
- halftijds
- dagwerk

Functieomschrijving: Als poetshulp vertrek je 's ochtends samen met jouw collega naar de locatie die je moet schoonmaken. Dit zullen steeds gebouwen, scholen, bedrijven ... zijn.

a) Wie zijn de vragers van arbeid op de arbeidsmarkt?

b) Wie zijn de aanbieders van arbeid op de arbeidsmarkt?

c) Noteer de cijfers van de jobs waarvoor de volgende personen mogen solliciteren.

omschrijving	cijfer(s)
Selma heeft een masterdipoma.	
Marcel heeft nog geen ervaring, hij is net afgestudeerd.	
Sam wil geen voltijdse job.	
Yenthe volgde een bacheloropleiding voor lager onderwijs. Hij staat al twee jaar voor de klas.	

Vraag en aanbod van arbeid

De **vragers naar arbeid** zijn de werkgevers die een vacature hebben openstaan, ze vragen naar werkkrachten of werknemers. De **aanbieders van arbeid** zijn de mensen die op zoek zijn naar een job, zij bieden hun werkkrachten aan.

Thomas volgde een masteropleiding aan de universiteit en is net afgestudeerd. Hij zou graag helpen bij de ontwikkeling van een IT-beleid. Daarom kiest hij ervoor om te solliciteren voor de functie als informaticus. Thomas weet nog niet hoeveel hij zal verdienen en vraagt zich af hoe het loon tot stand komt.

3 Loonbarema's via het sociaal overleg

De vakbonden en de werkgeversorganisaties komen samen om hun belangen te verdedigen en tot overeenkomsten (collectieve arbeidsovereenkomsten of cao's) te komen. Dit noemen we het sociaal overleg.

- a) Wie zijn de sociale partners die zetelen in de Groep van Tien? Noteer de afkorting, maar schrijf de afkortingen ook voluit.
- b) Duid de werkgeversorganisaties aan in het geel.
- c) Duid de vakbonden in het groen.

Tip: Gebruik voor deze oefening het internet.

afkorting	voluit
ABVV	
ACLVB	
UCM	
VBO	
ACV	
Unizo	
Boerenbond	

MINIMUMLOON KOMT VANAF APRIL 100 EURO HOGER UIT DAN VERWACHT

Het minimumloon bedraagt vanaf april 1.806,16 euro bruto. Dat meldden de sociale partners woensdag. Onder invloed van de inflatie ligt dat bedrag hoger dan wat vakbonden en werkgevers vorig jaar overeenkwamen. Toen was sprake van een verhoging tot ruim 1.700 euro per maand **(BELGA, 2022)**.

- a) Waarover onderhandelen deze sociale partners?

- b) Wat is het minimumloon?

- c) Hoeveel bedraagt het minimumloon in april 2022?

d) Hoe komt het dat het minimumloon hoger ligt dan eerst afgesproken was?

↑ **Het loon, het minimumloon en de loonbarema's**

Het **loon** is de prijs waartegen werknemers werk aanbieden en werkgevers arbeid vragen op de verschillende deelmarkten. Waar de vraag en het aanbod van arbeid elkaar snijden ontstaat het **evenwichtsloon**.

Het **minimumloon** is de minimumgrens van het loon, de werkgever is wettelijk verplicht dit bedrag minimaal uit te betalen aan de werknemer. Onder deze grens mogen geen werknemers tewerkgesteld worden. Het minimumloon is geldig voor **alle werknemers en werkgevers in België** en wordt vastgelegd in een cao.

De **loonbarema's** of **loonschalen** zijn tabellen met brutolonen binnen een **bepaalde sector**. Je loon stijgt afhankelijk van de ervaring en jaren dat een werknemer in de sector werkzaam is. Loonschalen worden vastgelegd in een cao per sector.

4 De wet van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt

Thomas kon maar één vacature invullen, de andere vacatures blijven openstaan. We spreken hierbij van onevenwichten op de arbeidsmarkt. Soms is er meer vraag dan aanbod of is het aanbod groter dan de vraag. We bekijken welke invloed dit heeft op het evenwichtsloon van de werknemers.

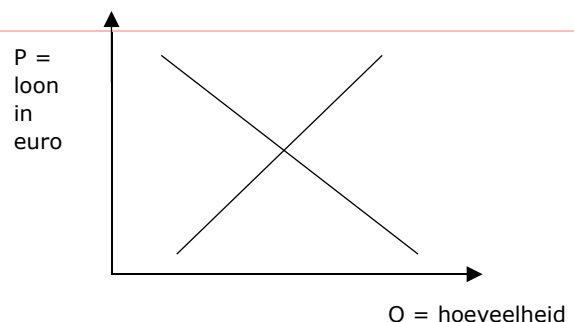
Vul de tabel aan. Stel ook grafisch voor wat er in de volgende situaties met het evenwichtsloon op de arbeidsmarkt zal gebeuren.

“EERSTE NIEUWE LICHTING VERPLEEGKUNDIGEN ARTEVELDEHOOGESCHOOL AFGESTUDEERD” (VOS, 2020)

Het aanbod / de vraag wijzigt.

De aanbodcurve / vraagcurve verschuift naar links / rechts.

Het evenwichtsloon stijgt / daalt.

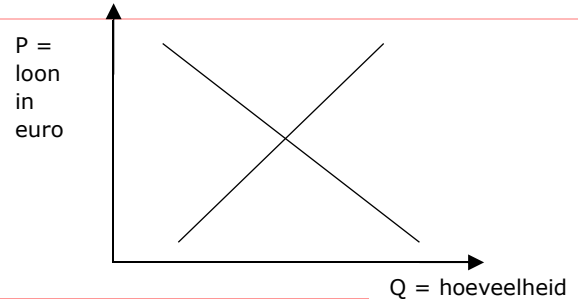

“MINDER VREES VOOR FAILLISSEMENT BIJ HORECA, MAAR WERKGELEGENHEID DAALT EN RISICO OP FALING BLIJFT DUBBEL ZO HOOG” (AW, 2020)

Het aanbod / de vraag wijzigt.

De aanbodcurve / vraagcurve verschuift naar links / rechts.

Het evenwichtsloon stijgt / daalt.

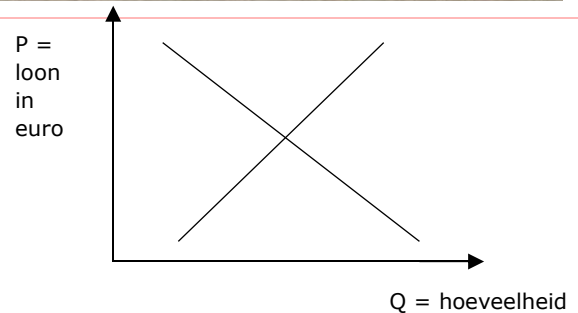

GENEESKUNDE VOOR HET VOLK LEGT WERK (EVEN) NEER OM AANDACHT TE VRAGEN VOOR (EXTRA) ZORGPERSONEEL: “DE HANDSCHOENEN ZIJN ER, NU DE HANDEN NOG” (VEREECKE, 2020)

Het aanbod / de vraag wijzigt.

De aanbodcurve / vraagcurve verschuift naar links / rechts.

Het evenwichtsloon stijgt / daalt.

5 Onevenwicht op de arbeidsmarkt

De VDAB stelt ieder jaar een lijst op met beroepen waarvoor vacatures moeilijk ingevuld raken en waar de vraag dus groter is dan het aanbod van arbeid.

a) Hoe noemen we deze beroepen? Tip: je kan eens kijken op de website van de VDAB.

b) Welke beroepen zijn volgens jou 'knelpuntberoepen'?

Neem een kijkje op de website van de VDAB: <https://www.vdab.be> > cijfers > publicaties: knelpuntberoepen > lijst knelpuntberoepen

c) Wat zijn de drie mogelijke oorzaken van een knelpunt?

d) Welk beroep had je niet in de lijst met knelpuntberoepen verwacht? Wat is de oorzaak van dit knelpunt?

e) Vul de tabel aan met de gegevens uit de knelpuntberoepenlijst op de website van de VDAB.

OOK FIETSHERSTELLER IS NU EEN KNELPUNTBEROEP

Fietsherstellers en verkopers van vrijetijdsartikelen zijn twee van de zeventien nieuwe namen op de Vlaamse lijst van 207 knelpuntberoepen (**Rasking, 2022**).

beroep	oorzaak knelpunt

Het marktevenwicht op de arbeidsmarkt

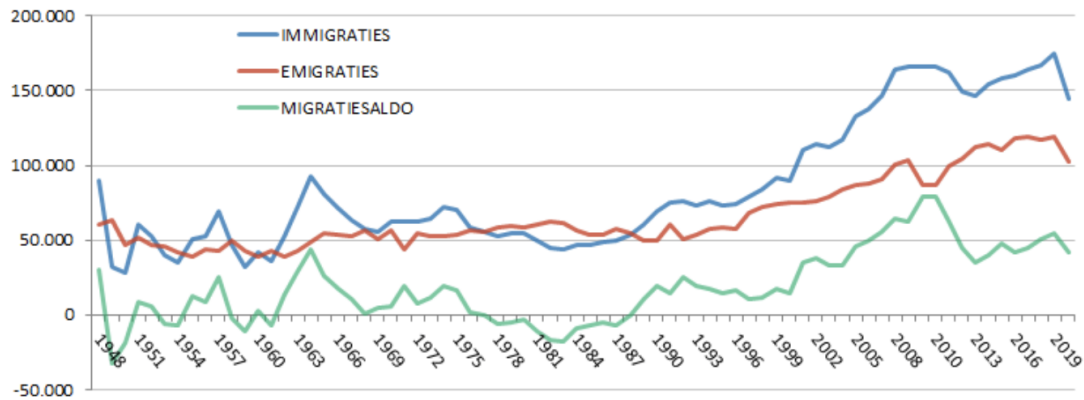
Wanneer de vraag groter is dan het aanbod van arbeid, zullen de lonen stijgen. Hierbij zullen er **knelpuntberoepen** ontstaan, dit zijn vacatures die moeilijk ingevuld geraken. De **VDAB** probeert dit onevenwicht op de arbeidsmarkt weg te werken door in te zetten op opleidingen. Soms is het aanbod groter dan de vraag naar arbeid. In dit geval zullen de lonen hoogstwaarschijnlijk dalen.

Zoals je ziet is de arbeidsmarkt afhankelijk van vraag en aanbod, maar ook actuele gebeurtenissen kunnen ervoor zorgen dat de vraag en het aanbod van arbeid verschuiven. We bekijken welke actuele factoren de arbeidsmarkt beïnvloeden.

6 Migratie

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen.

Totale internationale migratie (Belgen en vreemdelingen) 1948-2020

(STATBEL, 2021)

a) Schrap wat niet past.

In 2020 was het internationale migratiesaldo voor België 41.756. Er immigreerden dus *minder/meer* personen naar België dan dat er mensen emigreerden. In 2019 bedroeg het saldo 55.031, het migratiesaldo *steeg/daalde* dus. Die *daling/stijging* is wellicht te wijten aan de COVID-19-pandemie die ook het verkeer van personen bemoeilijkte.

b) Vul de tabel aan.

		>, < of =	hoger dan ↑, lager dan ↓ of = aan 0	
in 1949	immigratie		emigratie	migratiesaldo _ dan/aan 0
in 1987-1988	immigratie		emigratie	migratiesaldo _ dan/aan 0
in 2020	immigratie		emigratie	migratiesaldo _ dan/aan 0

c) Zal het migratiesaldo in 2022 gestegen of gedaald zijn? Waarom denk je dat?

Migratie

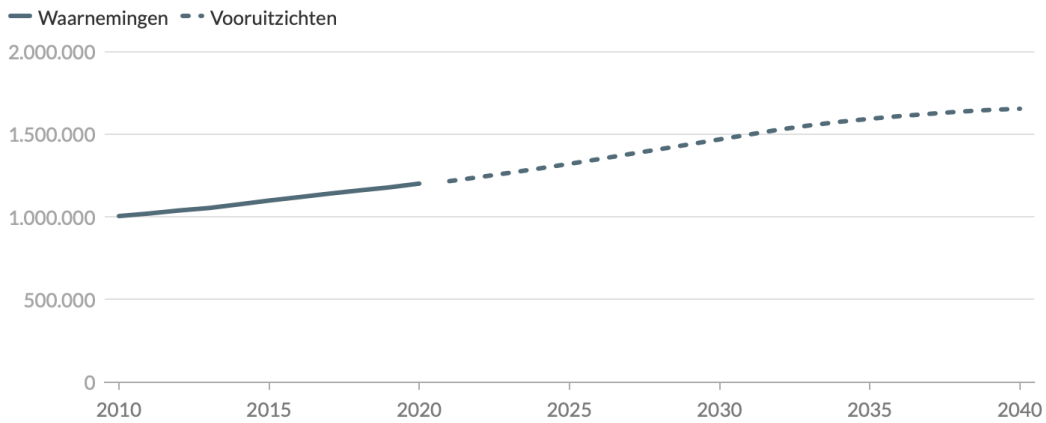
Migratie zorgt ervoor dat het aanbod van arbeid toeneemt. Bovendien zorgt de stijgende migratie in ons land door de vluchtelingen die naar België komen ook voor extra uitgaven voor de sociale zekerheid. Wanneer deze mensen geen job vinden, zal de sociale zekerheid hen van een inkomen voorzien. De **vluchtelingencrisis** is zeer actueel: denk maar aan de oorlog tussen Oekraïne en Rusland, waardoor veel Oekraïners naar België vluchtten.

7 Vergrijzing

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen.

67-plussers

Vlaams Gewest, 2010-2040, aantal

Bron: waarnemingen 2010-2020: Statbel, vooruitzichten 2021-2040: Statistiek Vlaanderen (Statistiek Vlaanderen, 2021)

- a) Hoe zal het aantal 67-plussers de komende jaren evolueren? Verduidelijk met cijfers.

We noemen dit fenomeen **vergrijzing**. Hierbij stijgt het aandeel van ouderen in de bevolking, de bevolkingssamenstelling verandert.

- b) Welke invloed zal dit hebben op de arbeidsmarkt?

“VERGRIJZING KOST SOCIALE ZEKERHEID 17 MILJARD EXTRA TEGEN 2040” (DE TIJD, 2019)

- c) Welke invloed heeft de vergrijzing op de sociale zekerheid en hoe komt dat?

Vergrijzing
Vergrijzing is het fenomeen waarbij het aandeel van ouderen in de bevolking stijgt. Hierdoor zal het aantal ouderen die recht hebben op een pensioen stijgen, wat een grote uitgave is voor het socialezekerheidssysteem. Daarnaast heeft de vergrijzing ook gevolgen voor de arbeidsmarkt. De vraag naar bijvoorbeeld zorgkundigen zal stijgen, terwijl het aanbod van arbeid daalt.

8 Coronacrisis

ZIEKENHUIZEN KREUNEN ONDER UITVAL VAN PERSONEEL: ZNA ALLEEN AL ZOEKT TIENTALLEN EXTRA WERKNEMERS

Het Ziekenhuis Netwerk Antwerpen (ZNA) wil 32 zorgbuddy's aanwerven die het medisch personeel ondersteunen. Zij moeten bijvoorbeeld praten met patiënten, de krant voorlezen en maaltijden uitdelen. De buddy's zijn hard nodig, want door de vierde coronagolf is er veel meer werk in het ziekenhuis én vallen veel personeelsleden uit. ZNA zoekt ook stewards en contacttracers (Willocx, 2021).

VOLVO TRUCKS LEGT PRODUCTIE STIL DOOR CORONA: "VEILIGE AFSTAND NIET OVERAL GEGARANDEERD"

Vrachtwagenbouwer Volvo Trucks uit Oostakker legt dinsdagnamiddag de productie stil om haar personeel te beschermen tegen het coronavirus. Vera Bostyn, woordvoester van Volvo Trucks, voegt nog een reden toe: "De toevoer van materiaal uit onder anderen Frankrijk en Italië verloopt steeds moeilijker. Op deze manier kan er niet langer worden gewerkt. De personeelsleden gaan niet in economische werkloosheid, maar blijven thuis door overmacht. "Dat wil zeggen dat ze 65 procent van hun loon krijgen. Door corona is gevraagd dat naar 70 procent te brengen (Luyten, 2020).

PVDA KLAAGT ONTSLAG INTERIMARBEIDERS VOLVO CARS AAN DOOR CORONAVIRUS

PVDA klaagt het ontslag van interimarbeiders aan nu de band stil ligt. "Door een lacune in de wetgeving moeten we het contract nu stopzetten als we de mensen bij de heropstart opnieuw willen aannemen", laat de woordvoester van het bedrijf weten. "Wij eisen een verbod op alle corona-ontslagen." zegt PVDA (MATTHYS, 2020).

MILJOEN MENSEN KREGEN UITKERING VOOR TIJDELIJKE WERKLOOSHEID

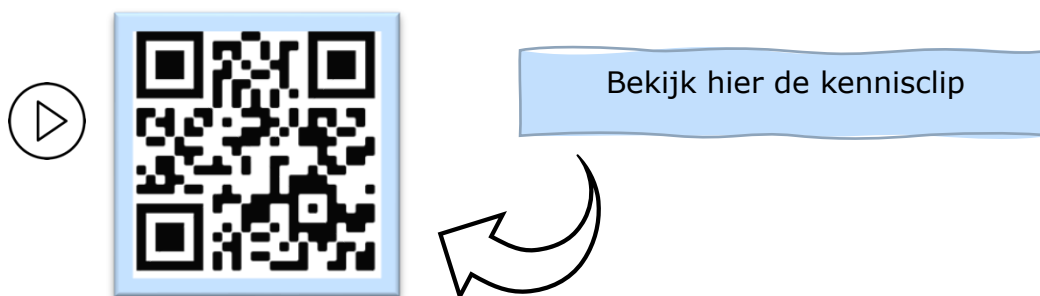
Meer dan 1 miljoen werknemers in België hebben tijdens de coronacrisis een uitkering ontvangen voor tijdelijke werkloosheid. Vooral mannen, jongeren, laaggeschoolden en mensen met een lager inkomen, kregen zo'n uitkering (ISA, 2020).

- Duid in het **geel** aan welke situatie(s) een invloed zal/zullen hebben op de arbeidsmarkt.
- Duid in het **groen** aan welke situatie(s) een invloed zal/zullen hebben op de sociale zekerheid.

↑ Coronacrisis

Tijdens de **coronacrisis** verloren veel mensen hun job. Doordat de productie werd stilgelegd was er minder vraag naar arbeid in bepaalde sectoren. Toch waren er ook sectoren, denk maar aan de zorgsector, die extra personeel konden gebruiken. De sociale zekerheid ving de mensen op die hun job verloren door (tijdelijke) werkloosheidsuitkeringen uit te keren. Een zware kost voor het socialezekerheidssysteem.

LEVEL 3 – SAMENVATTING

De sociale zekerheid

De Belgische **sociale zekerheid** is een sociaal en financieel vangnet dat mensen helpt op momenten dat het even tegen zit. Het socialezekerheidsstelsel is gebaseerd op het **principe van solidariteit**. Het is een soort verzekering die bedoeld is om inkomen en/of verzorging te garanderen voor personen die voor een korte periode of permanent niet (meer) in staat zijn om zelf (genoeg) inkomen of verzorging te realiseren. Het zorgt ervoor dat elke Belg recht heeft op een menswaardig bestaan.

Waar komt dat geld vandaan? De **RSZ** (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) is de organisatie die instaat voor de sociale zekerheid. Werknemers, werkgevers en de overheid dragen bij tot de **financiering** van de sociale zekerheid door sociale bijdragen te betalen. Werknemers betalen een bijdrage van 13,07 % van het brutoloon, de werkgeversbijdrage bedraagt 25 % in de privésector en 32 % in de openbare sector. Het overtollige deel wordt bekostigd door de overheid, zij levert haar bijdrage door middel van subsidies.

De sociale zekerheid keert zowel **aanvullende-** als **vervangingsinkomens** uit. Een aanvullend inkomen is bijvoorbeeld een Groeipakket. Een voorbeeld van een vervangingsinkomen is een pensioen of een werkloosheidsuitkering.

Arbeidsmarkt

Naast de productmarkt, de markt waar producten worden verhandeld, bestaat er ook een markt waar werkkrachten gevraagd worden en zich aanbieden. We noemen dit de **arbeidsmarkt**.

Net zoals op de productmarkt heerst er op de arbeidsmarkt een wisselwerking tussen **vraag en aanbod**. De **vragers naar arbeid** zijn de werkgevers of de bedrijven die een vacature hebben openstaan, ze vragen naar werkkrachten of werknemers. De **aanbieders van arbeid** zijn de mensen die op zoek zijn naar een job of de gezinnen, zij bieden hun werkkrachten aan. De prijs die daarbij tot stand komt is het uiteindelijke loon. Het **loon** is de prijs waartegen werkgevers arbeid vragen op de verschillende deelmarkten en werknemers werk aanbieden. Waar de vraag en het aanbod van arbeid elkaar snijden ontstaat het **evenwichtsloon**.

Het sociaal overleg

Bij het bepalen van het loon speelt het **sociaal overleg** tussen de sociale partners een belangrijke rol. Tijdens het sociaal overleg komen de **vakbonden** of werknemersorganisaties en de **werkgeversorganisaties** samen om hun belangen te verdedigen en tot overeenkomsten (**collectieve arbeidsovereenkomsten** of cao's) te komen.

Als gevolg van het sociaal overleg kwam het minimumloon tot stand. Het **minimumloon** is de minimumgrens van het loon, de werkgever is wettelijk verplicht dit bedrag minimaal uit te betalen aan de werknemer. Onder deze grens mogen geen werknemers tewerkgesteld worden. Het minimumloon is geldig voor **alle werknemers en werkgevers in België** en wordt vastgelegd in een cao.

Bovendien werden ook de **loonbarema's** of **loonschalen** vastgelegd tijdens het sociaal overleg. De loonbarema's zijn tabellen met brutolonen binnen een **bepaalde sector**. Je loon stijgt afhankelijk van de ervaring en jaren dat een werknemer in de sector werkzaam is. Loonschalen worden vastgelegd in een cao per sector.

Onevenwicht op de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is niet altijd in evenwicht. Soms is er meer vraag dan aanbod of is het aanbod van arbeid groter dan de vraag naar arbeid. Deze onevenwichten zullen het evenwichtsloon van de werknemers beïnvloeden.

1. Knelpuntberoepen

Net zoals op de productmarkt zijn vraag en aanbod soms uit evenwicht. Op de arbeidsmarkt heb je verschillende deelmarkten (bv. de deelmarkt voor verpleegkundigen) of sectoren (bv. de zorgsector). Wanneer de vraag naar arbeid groter is dan het aanbod van arbeid op een deelmarkt, spreken we van een **knelpuntberoep**. Er is dan met andere woorden een aanbodtekort of vraagoverschot. Als gevolg van vraag en aanbod stijgen de lonen hoogstwaarschijnlijk in deze situatie.

De **VDAB** (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding) stelt ieder jaar een lijst op met beroepen waarvoor de vacatures moeilijk ingevuld raken en waar de vraag dus groter is dan het aanbod van arbeid. We noemen deze lijst de knelpuntberoepenlijst.

2. Werkloosheid

Is het aanbod, ofwel het aantal werkzoekenden groter dan de vraag op de arbeidsmarkt? Dan is er **werkloosheid**. In dit geval zullen de lonen hoogstwaarschijnlijk dalen.

De VDAB probeert zowel het personeelstekort bij de knelpuntberoepen als de heersende werkloosheid aan te pakken. Deze dienst begeleidt werkzoekenden naar een nieuwe job door middel van hun jobsite waar vacatures verschijnen. Bovendien probeert de VDAB onevenwichten zoals de knelpuntberoepen weg te

werken door in te zetten op opleidingen en individuele begeleiding aan te bieden in de zoektocht naar nieuw werk.

Actuele ontwikkelingen

Het marktevenwicht op de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid worden ook beïnvloed door actuele gebeurtenissen.

1. Migratie zorgt ervoor dat het aanbod van arbeid toeneemt. Bovendien zorgt de stijgende migratie in ons land door de vluchtelingen die naar België komen ook voor extra uitgaven voor de sociale zekerheid. Wanneer deze mensen geen job vinden, zal de sociale zekerheid hen van een inkomen voorzien.

De **vluchtelingencrisis** is zeer actueel: denk maar aan de oorlog tussen Oekraïne en Rusland, waardoor veel Oekraïners naar België vluchtten.

2. Vergrijzing is het fenomeen waarbij het aandeel van ouderen in de bevolking stijgt. Hierdoor zal het aantal ouderen die recht hebben op een pensioen stijgen, wat een grote uitgave is voor het socialezekerheidssysteem. Daarnaast heeft de vergrijzing ook gevolgen voor de arbeidsmarkt. De vraag naar bijvoorbeeld zorgkundigen zal stijgen, terwijl het aanbod van arbeid daalt.

3. Tijdens de **coronacrisis** verloren veel mensen hun job. Doordat bijvoorbeeld de productie werd stilgelegd was er minder vraag naar arbeid in bepaalde sectoren. Toch waren er ook sectoren, denk maar aan de zorgsector, die extra personeel konden gebruiken. De sociale zekerheid ving de mensen op die hun job verloren door (tijdelijke) werkloosheidsuitkeringen uit te keren. Een zware kost voor het socialezekerheidssysteem, want er kwamen bovendien minder sociale bijdragen binnen.

Deze drie trends beïnvloeden zowel het marktevenwicht op de arbeidsmarkt als de sociale zekerheid. Het zijn actuele ontwikkelingen waarmee we in de toekomst rekening zullen moeten houden.

CHECKLIST

- Ik kan de werking van de arbeidsmarkt toelichten.
- Ik kan de invloed van het sociaal overleg op de loonvorming uitleggen.
- Ik kan toelichten hoe de overheid ingrijpt bij onevenwichten op de arbeidsmarkt.
- Ik kan de werking van het socialezekerheidsstelsel in eigen woorden uitleggen.
- Ik kan de impact van actuele ontwikkelingen zoals vergrijzing, migratie en corona op de arbeidsmarkt toelichten.
- Ik kan de impact van actuele ontwikkelingen zoals vergrijzing, migratie en corona op het socialezekerheidsstelsel toelichten.

SYNTHESE

= het geheel van alle _____ naar en _____ van arbeid

De arbeidsmarkt

De vragers zijn: *werkgevers / werknemers / bedrijven / gezinnen*

Zij *bieden arbeid aan / vragen arbeid*

Voor hun is het loon een *kost / opbrengst*

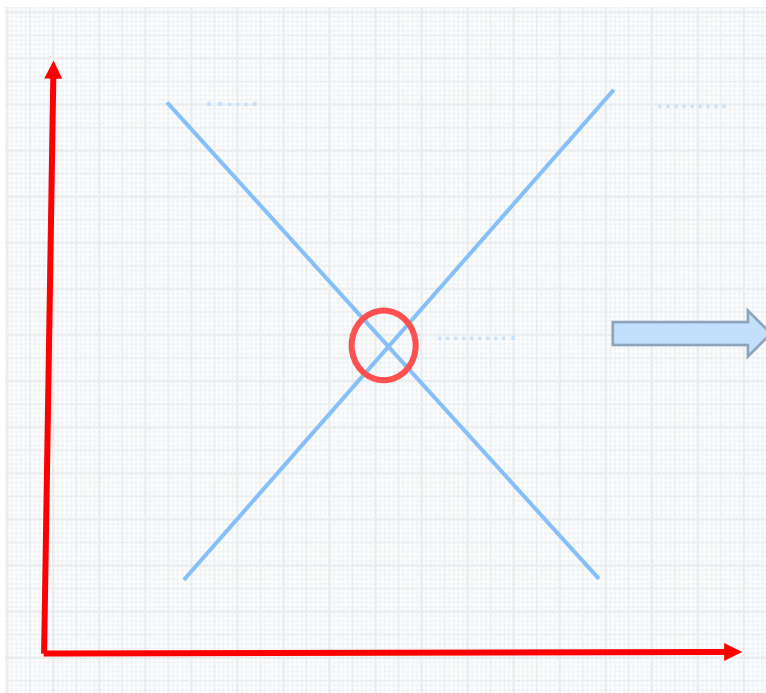
De aanbieders zijn: *werkgevers / werknemers / bedrijven / gezinnen*

Zij *bieden arbeid aan / vragen arbeid*

Voor hun is het loon een *kost / opbrengst*

$A > V$: *aanbodoverschot / aanbodtekort*
→ *werkloosheid / knelpuntberoep*

$V > A$: *vraagoverschot / vraagtekort*
→ *werkloosheid / knelpuntberoep*

Bij het sociaal _____
tussen _____ of
werknemersorganisaties en _____
wordt het _____
bepaald. In iedere sector
worden er ook loonschalen
of _____
vastgelegd.

De RSZ of de _____
_____ is de organisatie
in België die aanvullende-
en vervangings _____
verschafft. Dit principe is
gebaseerd op _____.

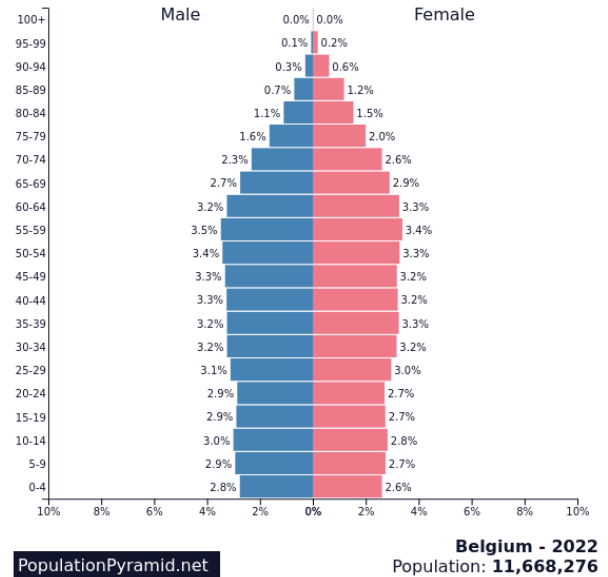
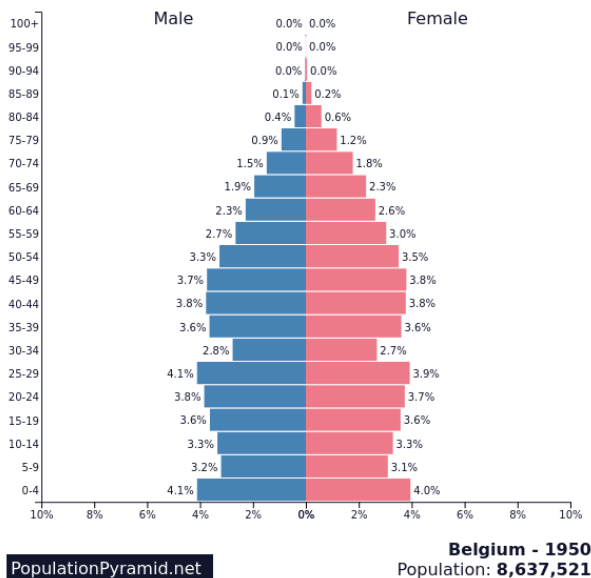
De arbeidsmarkt en sociale zekerheid worden beïnvloed door:

1. _____
2. _____
3. _____

LEVEL 4

1 De leeftijdspiramide van België

Vergelijk de twee leeftijdspiramides met elkaar. Wat kan je besluiten?

(population Belgium, 2022)

(population Belgium, 2022)

2 Blind gesprongen

Bekijk de video en beantwoord de vragen.

a) Zou jij deelnemen aan het programma Blind gesprongen? Waarom wel of niet?

b) Welke job zal Elia binnenkort uitoefenen?

c) Is dit een knelpuntberoep? Zo ja, welke oorzaak vormt het knelpunt?

blind gesprongen
Waag ook de grote sprong!
En zet net zoals de kandidaten van 'Blind gesprongen' je loopbaan in beweging.
(VDAB, 2022)

3 Redders

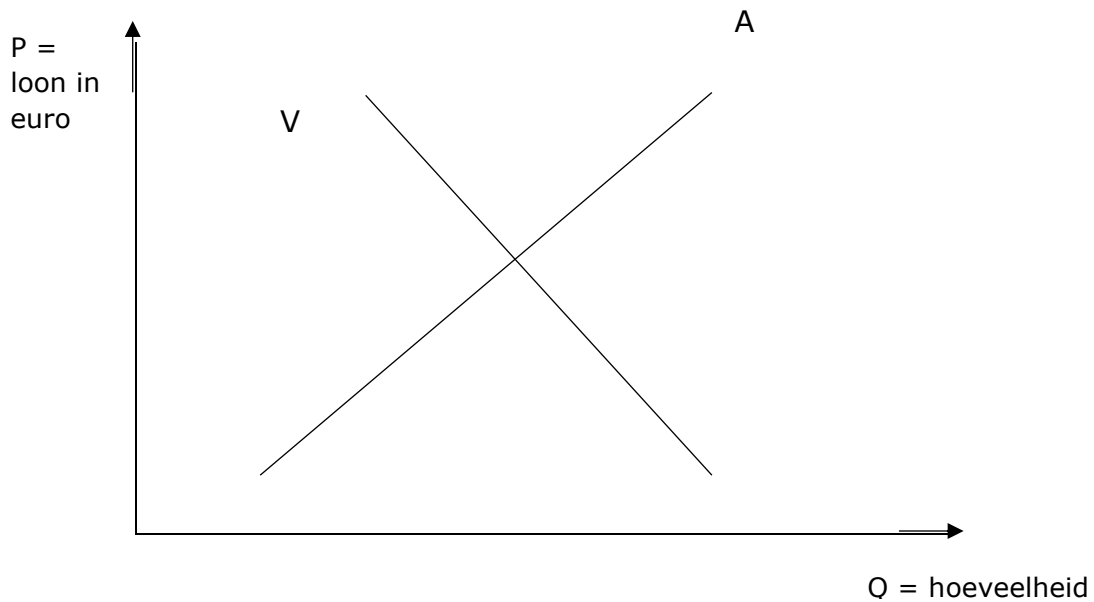
Lees het artikel door de QR-code te scannen of op de wereldbol te klikken.

a) Omschrijf in een kernzin waarover het artikel gaat.

b) Wat is de oorzaak van dit knelpuntberoep? Raadpleeg eventueel de knelpuntberoepenlijst.

c) Stel deze situatie grafisch voor.

4 Jobbeurs in het ziekenhuis

ZIEKENHUIS VERLOOT FESTIVALTICKETS IN ZOEKTOCHT NAAR PERSONEEL

Honderd artsen en 850 personeelsleden: zoveel mensen werken er in het AZ Sint-Maria in Halle. Maar daar kunnen er gerust nog bij, want momenteel telt het ziekenhuis 44 vacatures voor zeer uiteenlopende jobs - van artsen tot verpleegkundigen, technici en administratief personeel.

'Het aantal openstaande vacatures is historisch hoog in Halle-Vilvoorde en dat ondervinden ook wij', zegt Luc Kiekens, directeur Human Resources. 'In onze regio zijn er bovendien weinig mensen werkloos, wat het niet eenvoudig maakt om vacatures in te vullen.' Daarom organiseert het Sint-Mariaziekenhuis een grote jobbeurs in het ziekenhuis.

Personeelstekort

Het beroep van verpleegkundige staat momenteel op nummer één in de lijst van knelpuntberoepen. 'Maar ook technici en schoonmakers staan hoog op deze lijst. Allemaal profielen die wij nodig hebben. Dus moeten we wel iets doen om mensen te overtuigen om voor ons te kiezen.' zegt Kiekens.

Festivaltickets

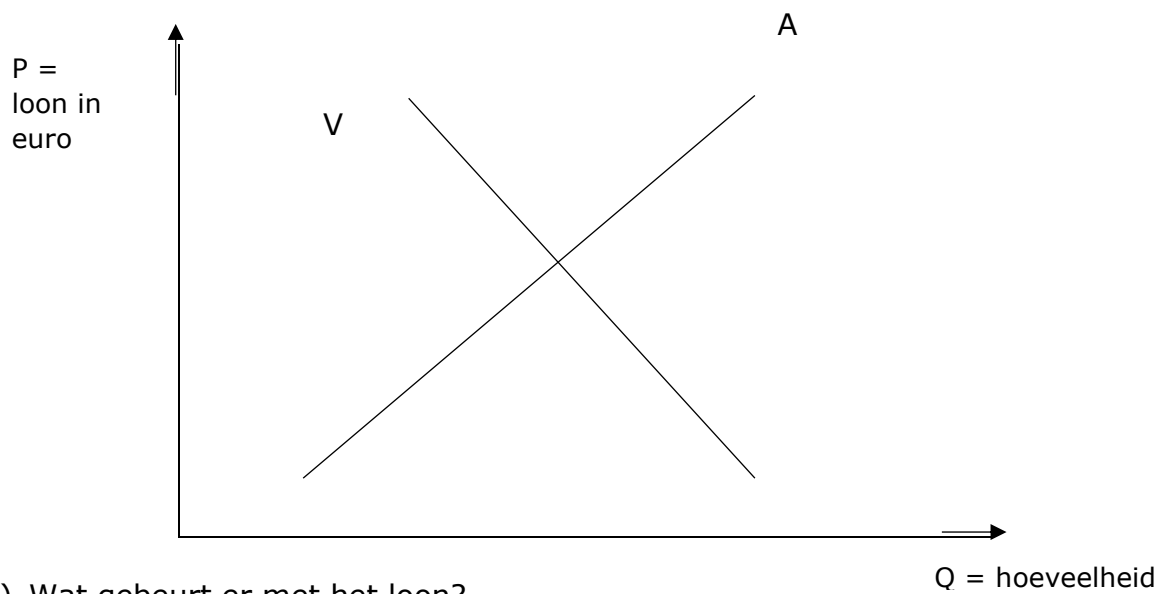
Dat wil het Sint-Mariaziekenhuis doen met een jobbeurs op donderdag 31 maart waarbij geïnteresseerden tussen 18 en 20 uur een kijk krijgen achter de schermen. Ze mogen zelf op verkenning gaan langs diensten die bovenaan hun wenslijstje staan. En als extra duwtje in de rug worden zelfs enkele festivaltickets verloot onder de deelnemers aan de jobbeurs, ongeacht of men nu een contract tekent of niet.

Niet eerste jobbeurs

'Momenteel zijn er gewoon te weinig verpleegkundigen op de markt en is er een grote uitstroom van mensen die met pensioen gaan die we moeilijk kunnen opvangen. Maar we leven op hoop. We organiseren zo'n jobbeurs al sinds 2016 en elke keer levert dit toch een aantal nieuwe collega's op.'

(Depraetere I. , 2022).

a) Stel deze situatie grafisch voor.

b) Wat gebeurt er met het loon?

5 Financial Literacy @ School – Wikifin

Wikifin ontwikkelde een digitale Urban trail waarin je meer te weten komt over de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid. Ga aan de slag door de QR-code te scannen of op de wereldbol te klikken.

begrippenlijst

de arbeidsmarkt	De markt waar vraag naar en aanbod van arbeidskrachten in wisselwerking staan.
de vraag naar arbeid	Het deel van de markt dat op zoek is naar arbeidskrachten bv. de werkgevers.
het aanbod van arbeid	Het deel van de markt dat op zoek is naar werk bv. de gezinnen.
de sociale zekerheid	Een systeem in België dat als doel heeft mensen en gezinnen tijdelijk of permanent te voorzien van een (aanvullend/vervangend) inkomen. Dit systeem is gebaseerd op het principe van solidariteit.
het minimumloon	De minimumgrens van het loon, de werkgever is wettelijk verplicht dit bedrag minimaal uit te betalen aan de werknemer. Onder deze grens mogen geen werknemers tewerkgesteld worden. Het minimumloon is geldig voor alle werknemers en werkgevers in België en wordt vastgelegd in een cao.
het loonbarema of de loonschaal	Dit is een tabel met brutolonen binnen een bepaalde sector. Je loon stijgt afhankelijk van de ervaring en jaren dat een werknemer in de sector werkzaam is. Loonschalen worden vastgelegd in een collectieve arbeidsovereenkomst per sector.
de vakbond	Vakbonden vertegenwoordigen de werknemers tijdens het sociaal overleg waarbij de cao's worden vastgelegd.
de collectieve arbeidsovereenkomst (cao)	Een overeenkomst die wordt afgesloten tussen vakbonden en werkgeversorganisaties tijdens het sociaal overleg. Dit kan op ondernemingsniveau (bedrijf) gebeuren, maar ook op sectoraal- (voor een sector) of interprofessioneel niveau (voor heel België).
de werkgeversorganisatie	De partij die de werkgevers vertegenwoordigt tijdens het sociaal overleg.
de sociale partners	De overkoepelende term voor de vakbonden en werkgeversorganisaties.
het knelpuntberoep	Een beroep waarbij de vraag groter is dan het aanbod.
de VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding.
de werkloosheid	De situatie op de arbeidsmarkt waarbij het aanbod groter is dan de vraag.
het sociaal overleg	De onderhandelingen tussen de sociale partners, waarbij cao's worden vastgelegd.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Welk begrip past het beste bij de omschrijving?	/7
	Sleep de vakbond naar de juiste kleur.	/3
	Sleep de werkgeversorganisaties naar de tafel van het sociaal overleg.	/4
	Lees de citaten of de fragmenten uit de artikels en beantwoord de bijhorende vragen.	/7

	Bekijk de interactieve video en beantwoord de vragen.	/4
	Oefen de begrippen van dit hoofdstuk, door het kruiswoordraadsel op te lossen.	/18

BIBLIOGRAFIE

- ACV. (2022). *Alles wat je moet weten over werken als jobstudent!*. Geraadpleegd op 18 april 2022 via <https://www.hetacv.be/je-rechten/studenten-en-schoolverlaters/jobstudent>
- Arbeidsmarkt in Zuid-Holland kan en moet beter.* (2018, 7 november). Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://goudafm.nl/arbeidsmarkt-in-zuid-holland-kan-en-moet-beter/>
- Arbeidsrechter. (2021). *Algemene informatie arbeidsmarkt.* Geraadpleegd op 6 april 2022 via <https://www.arbeidsrechter.nl/algemene-informatie-arbeidsmarkt/>
- Argenta. (s.d.). *Verzekerd wonen.* Geraadpleegd op 6 april 2022 via <https://www.argenta.be/content/dam/argenta/documenten/verzekeringen/brandverzekering/Productfiche%20Verzekerd%20Wonen%20&%20Verzekerd%20Wonen+,%20Brandverzekeringen%20voor%20de%20huurder.pdf>
- Attentia. (s.d.). *Hoe stelt u als kmo een arbeidsovereenkomst en -reglement op?*. Geraadpleegd op 25 april 2022 via <https://kmo.attentia.be/veelgestelde-vragen/artikels-spotlight/hoe-stel-je-als-kmo-een-arbeidsovereenkomst-en-reglement-op/#:~:text=De%20arbeidsovereenkomst%20legt%20dus%20alle,exemplaar%20van%20het%20reglement%20krijgen.>
- AW. (2020, 29 juni). Minder vrees voor faillissement bij horeca, maar werkgelegenheid daalt en risico op faling blijft dubbel zo hoog. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- AWEL. (2022). *logo AWEL.* Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://www.awel.be>
- Baert, S. (2022, 31 januari). Van recordaantal vacatures naar recordaantal gemiste kansen. *De Standaard*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- BELGA. (2020, 23 oktober). Groot-Brittannië sluit met Japan eerste grote vrijhandelsakkoord na brexit. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 13 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- BELGA. (2022, 12 april). Benzine wordt morgen weer wat goedkoper. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 22 april 2022 via <https://www.hln.be>
- BELGA. (2022, 9 maart). Minimumloon komt vanaf april 100 euro hoger uit dan verwacht. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 6 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- BNP Paribas Fortis promoot lenen voor kerstcadeautjes. (2016, 29 november). *De Morgen*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.demorgen.be/nieuws/bnp-paribas-fortis-promoot-lenen-voor-kerstcadeautjes~b71dad85/>

-
- Boutsen, B. (2019, 27 juni). Nooit eerder zoveel jobstudenten aan de slag, vrouwelijke studenten verdienen voor het eerst evenveel. *VRT NWS*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- BudgetInZicht. (s.d.). *Eindrapport Wakosta*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://www.wakosta.be/end-result/fts82UEmJpugmewIsuLZ>
- Calluy, K. (2021, 6 december). Vlaamse Energieleverancier failliet door hoge energieprijzen, topman: "Dit hadden we niet kunnen voorzien". *VRT NWS*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- Cambio. (s.d.). *Cambio autodelen. Mijn auto waar ik wil, wanneer ik wil*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.cambio.be/nl-vla>
- Cardinaels, J. (2020, 25 januari). Dankzij onze minimumprijs maken de boeren straks weer winst. *De Tijd*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://www.tijd.be>
- CAW. (2022). *logo CAW*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://www.caw.be>
- Chocolade duurder na mislukte cacao-oogst. (2015, 6 mei). *De Tijd*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://www.tijd.be>
- Clemens, K. (2022, 23 maart). Boodschappen doen is alweer duurder geworden: om welke producten gaat het? Wat voorspellen experts nog?. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 19 april via <https://www.nieuwsblad.be>
- Coenegracht, M. (2022, 6 februari). Deze week in 'Familie': Zjef begaat een ferme stommititeit en Jenny neemt een onomkeerbare beslissing. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.hln.be/tv/deze-week-in-familie-zjef-begaat-een-ferme-stommititeit-en-jenny-neemt-een-onomkeerbare-beslissing~a6c5032d/>
- Consultancy.nl. (2022, 1 februari). *Bouwkosten nemen toe in 2022 door duurdere materialen en loonkosten*. Geraadpleegd op 12 mei 2022 via <https://www.consultancy.nl/nieuws/39069/bouwkosten-nemen-toe-in-2022-door-duurdere-materialen-en-loonkosten>
- De Chinese Muur*. (s.d.). Geraadpleegd op 16 mei 2022 via https://www.tripadvisor.be/ShowUserReviews-g652297-d747004-r758667617-De_Chinese_Muur-Egmond_aan_Zee_North_Holland_Province.html
- Decock, S. (2022, 8 april). Oorlog in Oekraïne doet bedrijven bezuinigen. *De Standaard*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Decock, S. (2022, 4 maart). Waarom een liter diesel nu evenveel kost als anderhalve liter Coca-Cola. *De Standaard*. Geraadpleegd op 20 april 2022 <https://www.standaard.be>
- De deeleconomie in de praktijk*. (2019, 27 november). Geraadpleegd 18 april 2022 via <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/duurzame-economie/deeleconomie/de-deeleconomie-de-praktijk?msclid=ea490cc5c88311ecb54c1750cad9847b>
-

-
- Degezelle, C. (2020, 2 april). Productie ligt stil? Dan maar mondmaskers maken. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 28 april 2022 via <https://www.hln.be>
- Depraetere, I. (2022, 12 maart). Ziekenhuis verloot tickets in zoektocht naar personeel. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Depraetere, I. (2022, 12 maart). Ziekenhuis verloot tickets in zoektocht naar personeel. *De Standaard*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Delbeke, K. (2022, 6 april). Coronaboom slaat om in 'pakjescrisis'. *De Standaard*. Geraadpleegd op 13 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Delbeke, K. (2022, 21 februari). Het leven werd duurder, vliegtickets goedkoper. *De Standaard*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://www.standaard.be>
- De Lijn. (2015, 17 juni). *De Lijn wint prestigieuze reclameprijs*. Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://delijn.prezly.com/de-lijn-wint-prestigieuze-reclameprijs#:~:text=De%20jury%20bekroonde%20De%20Lijn,voor%20verplaatsingen%20binnen%20de%20stad>.
- De Pijp Beweegt. (s.d.) *foto viskraam*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://depijpbeweegt.nl/locaties/viskraam-siem-schilder/>
- De vlag uit voor Duurzame Ontwikkelingsdoelen*. (2020, 25 september). Geraadpleegd op 3 mei 2022 via <https://www.inholland.nl/nieuws/de-vlag-uit-voor-duurzame-ontwikkelingsdoelen/>
- De Waard, P. (2018, 20 januari). Coca Cola gaat flessen recyclen: "De wereld heeft een afvalprobleem en wij een verantwoordelijkheid". *De Morgen*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://www.demorgen.be>
- D'Hoore, J. (2019, 9 juli). Vergrijzing kost sociale zekerheid 17 miljard extra tegen 2040. *De Tijd*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.tijd.be>
- Dupon, Y. (2022, 29 maart). Nieuwe iPhone SE minder populair dan verwacht: Apple beperkt productie door tegenvallende vraag. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://www.hln.be>
- Evian. (s.d.). *Live Young*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via https://www.evian.com/en_int
- Evolutie van mobiele netwerken, van 1G naar 5G...* (s.d.). Geraadpleegd op 3 mei 2022 via <https://www.informatique-mania.com/nl/linternet/reseau-lte/>
- Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg*. (s.d.). *Jeugdige werknemers*. Geraadpleegd op 6 april 2022 via <https://werk.belgie.be/nl/themas/arbeidsreglementering/jeugdige-werknemers>

-
- Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. (s.d.). *Verplichtingen van de werkgever en de werknemer*. Geraadpleegd op 24 april 2022 via <https://werk.belgie.be/nl/themas/arbeidsovereenkomsten/uitvoering-van-de-arbeidsovereenkomst/verplichtingen-van-de-werkgever>
- Fierens, A. (2020, 11 mei). *Winkelen mag weer*. Geraadpleegd op 6 mei 2022 via <https://arnulf.be/2020/05/11/winkelen-mag-weer/>
- Flaticon. (2022, 25 april). *Play button icon*. Geraadpleegd op 18 april 2022 via https://www.flaticon.com/free-icon/play-button_149125
- FOD Economie. (2019, 25 juni). *Deeconomie*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/duurzame-economie/deeconomie#:~:text=%E2%80%9CDe%20deconomie%20is%20een%20socio,consumptie%20van%20goederen%20en%20diensten.>
- Frame Economische Vorming*. (2021). Wommelgem: Uitgeverij VAN IN.
- Genootschap Onze Taal. (2014, 11 maart). *Duurzaam*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://onzetaal.nl/taaladvies/duurzaam>
- GoPlay. (s.d.). *Stukken van Mensen*. Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://www.goplay.be/stukken-van-mensen>
- Grommen, S. (2021, 24 december). Je spendeerde deze zomer bijna de helft meer in webwinkels dan een jaar eerder: "Kledingsector voorgoed getransformeerd". *VRT NWS*. Geraadpleegd op 3 mei 2022 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- HAA. (2022, 13 maart). Brood wordt 30 cent duurder, vooral door stijgende energiekosten met maar liefst 258 procent. *De Morgen*. <https://www.demorgen.be>
- Het Goed kringloopwarenhuid. (2021, 13 september). *Duurzame samenwerking Zeeman en Het Goed* [Online video]. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=gnyi1gNVkWk&t=194s>
- Hoe profiteren van de krappe arbeidsmarkt?*. (2018, 9 februari). Geraadpleegd op 29 mei 2022 via <https://www.compusearch.be/blog/hoe-profiteren-van-de-krappe-arbeidsmarkt>
- Hubo. (2014). *Tips, promoties en kortingen*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.spaargids.be/forum/autosalon-2018-t24042-15.html>
- ISA. (2020, 17 juli). Miljoen mensen kregen uitkering voor tijdelijke werkloosheid. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- JAC. (2022). *logo JAC*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://www.caw.be/jac/>

-
- JV. (2022, 30 maart). NMBS wil meer reizigers aantrekken met herlancering Duo Ticket. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- jvh. (2022, 1 april). Inflatie in eurozone in maart gestegen tot 7,5 procent. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 25 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- jvh. (2021, 28 september). Wordt wc-papier weer duurder?. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Kinepolis. (2017, 29 september). *Kinepolis trekt naar Canada*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://focusonbelgium.be/nl/business/kinepolis-trekt-naar-canada>
- Kruidvat. (2021). *Nivea zonbescherming tweede artikel voor € 1 met gratis strandhanddoek*. Geraadpleegd op 13 april 2022 via <https://www.spydeals.nl/kruidvat/nivea-zonbescherming-2e-artikel-voor-1-met-gratis-strandhand-doeek-twv-1499-135514>
- Het Laatste Nieuws. Geraadpleegd op 20 april 2022 via <https://www.hln.be>

Lectrr. (2007, 8 november). *Brandstof fors duurder*. Geraadpleegd op 20 april 2022 via https://lectrr.be/nl/cartoon/2007_11_08_Brandstof_fors_duurder

Lectrr. (2014, 25 november). *Eisen*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via https://lectrr.be/nl/cartoon/2014_11_25_Eisen

Lectrr. (2014, 5 maart). *Koude Oorlog*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via https://lectrr.be/nl/cartoon/2014_03_05_Koude_Oorlog

Lectrr. (2015, 6 augustus). *Verzekering*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via https://lectrr.be/nl/cartoon/2015_08_06_verzekering

Lectrr. (2021). *Jaaroverzicht 2021*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://lectrr.be/nl>

Lectrr. (s.d.). *Staken*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/staken-1>

Lectrr. (s.d.). *Arbeidsmarkt*. Geraadpleegd op 6 mei 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/arbeidsmarkt>

Lectrr. (s.d.). *Btw-verlaging*. Geraadpleegd op 27 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/btw-verlaging>

Lectrr. (s.d.). *Huis aan huis*. Geraadpleegd op 13 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/huis-aan-huis>

Lectrr. (s.d.). *Klimaatverandering*. Geraadpleegd op 27 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl>

Lectrr. (s.d.). *Krantenpapier*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/krantenpapier>

-
- Lectrr. (s.d.). *Minimale dienstverlening*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/minimale-dienstverlening-1>
- Lemmens, K. (2022, 19 februari). Snel, sneller, snelst ... Proximus voert strijd tegen Telenet op. *De Standaard*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Lesaffer, P. (2018, 6 april). SP.A pleit voor minimumprijzen: "Verbied promoties in supermarkten. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 27 april 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Lidl. (2021). *Aanbiedingen*. Geraadpleegd op 15 april 2022 via https://www.lidl.nl/?utm_source=tradetracker&utm_medium=affiliate&utm_campaign=15&utm_content=329873&utm_mktc=affiliate&dt_dynco=319B8CA5933AA0584E0182F847818D78
- Lievens, R. (2022, 15 april). RESTOTIP: Saporito, de enige Italiaanse pizzeria van Aalst. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 25 april 2022 via <https://www.hln.be>
- Luyten, S. (2020, 17 maart). Volvo Trucks legt productie stil door corona: "Veilige afstand niet overal gegarandeerd". *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 22 april 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Marco. (2020, 29 oktober). *5 dingen die je kunt doen tegen diefstal en inbraak*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.woonsfeervol.nl/5-dingen-die-je-kunt-doen-tegen-diefstal-en-inbraak/>
- Marec. (2021). Jaaroverzicht 2021. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Martijn, L. (s.d.). *Management & organisatie hoofdstuk 2 omgevingsinvloeden*. Geraadpleegd op 2 mei 2022 via https://media.scholieren.net/public/download/bijlage/5a5636c1bc56f_Hoofdstuk_2_Omgevingsinvloeden.pdf
- Matthys, C. (2020, 19 maart). PVDA klaagt ontslag interimarbeiders Volvo Cars aan door coronavirus. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 19 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- Media Markt. (2017, 29 september). *Media Markt viert verjaardag met hoge korting*. Geraadpleegd op 9 april 2022 via <https://nl.letsgodigital.org/aanbiedingen-kortingen/media-markt-korting/>
- Milieu Defensie. (2021, 21 oktober). *Greenwashing: groene woorden, vieze daden*. Geraadpleegd op 8 mei 2022 via <https://milieudefensie.nl/actueel/wat-is-greenwashing>
- Mydressoir. (s.d.). Geraadpleegd op 16 mei 2022 via <https://mydressoir.com/>
- Nath, G. (2020, 2 april). 'Niemand koopt kleren om thuis te zitten'. *De Standaard*. Geraadpleegd op 13 april 2022 via <https://www.standaard.be>

-
- ND. (2019, 17 januari). Zalando grijpt in: één keer dragen en terugsturen? Alleen als enorm etiket u niet stoort. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.hln.be>
- Ook broodprijzen kunnen verder stijgen door de oorlog in Oekraïne. (2022, 4 maart). Geraadpleegd op 16 april 2022 via <https://www.maxmeldpunt.nl/voeding/ook-broodprijzen-kunnen-verder-stijgen-door-de-oorlog-in-oekraïne/>
- Pepels, M. (2016, 14 juni). *Let op! Geld lenen levert geld op*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://faces-online.nl/let-op-geld-lenen-levert-geld-op/>
- Population Belgium. (2022). *Population pyramid of the World from 1950 to 2100*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.populationpyramid.net/belgium/2075/>
- Rasking, J. (2022, 29 januari). Ook fietshersteller is nu een knelpuntberoep. *De Standaard*. Geraadpleegd op 11 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (s.d.). *Student at work*. Geraadpleegd op 18 april 2022 via <https://www.studentatwork.be/nl/index.html>
- Rijksoverheid. (s.d.). *Verdragen over internationale onderwerpen*. Geraadpleegd op 8 mei 2022 via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/internationale-verdragen/verdragen-over-internationale-onderwerpen#:~:text=In%20verdragen%20leggen%20landen%20en,aan%20gesloten%20partijen%20hun%20afspraken%20nakomen.>
- Salemi. (2018). *Autoverzekering en jongeren*. Geraadpleegd op 18 April 2022 via <https://www.autogids.be/auto-advies/verzekering/autoverzekering-jongeren.html>
- Smets, S. (2020, 20 november). *Een ongeval, wat nu?*. Geraadpleegd op 15 april 2022 via <https://magazine.vab.be/op-weg/een-ongeval-wat-nu/>
- Snick, C. (2013, 25 april). 'Olé van Aldi is identiek hetzelfde koekje als Leo'. *De Standaard*. Geraadpleegd op 20 april 2022 via <https://www.standaard.be>
- Somers, M. (2015, 24 september). In 2030 is de wereld perfect. Afgesproken? *De Standaard*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Spradling, G. (2011, 5 december). *Globalization Part 2: Political Cartoons*. Geraadpleegd op 19 mei 2022 via <https://graceatelmberg.wordpress.com/2011/12/05/globalization-part-2-political-cartoons/>
- Stad Antwerpen. (2022). *Antwerpen fietst met Velo*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.velo-antwerpen.be/>
- Starbucks' magic bean shop. (2013, 5 oktober). Geraadpleegd op 16 mei 2022 via <https://blogs.ubc.ca/ioannissakarellos/2013/10/05/17/>

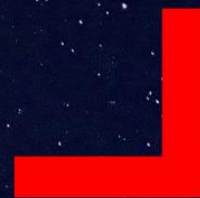
-
- STATBEL. (2021). *Migraties: Totale internationale migratie (Belgen en vreemdelingen) 1948-2020*. Geraadpleegd op 16 mei 2022 via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/migraties#figures>
- Statistiek Vlaanderen. (2021, 11 mei). *Bevolkingsvooruitzichten: 67-plussers*. Geraadpleegd op 16 mei 2022 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolkingsvooruitzichten-67-plussers>
- Student at work*. (s.d.). *logo Student at work*. Geraadpleegd op 29 april 2022 via <https://www.studentatwork.be/>
- Studio 100. (2020). *Daens De Musical*. Geraadpleegd op 18 mei 2022 via <https://www.bol.com/be/nl/p/daens-de-musical/9200000127741254/>
- Sustainable Development Goals Belgium. (2016, 26 september). *Sustainable Development Goals* [Online video]. Geraadpleegd op 12 mei 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=b6qPnu82OVU>
- Terra, C. (2022, 2 mei). *Zeeman start met verkoop tweedehands in België*. Geraadpleegd op 18 mei 2022 via <https://fashionunited.nl/nieuws/mode/zeeman-start-met-verkoop-tweedehands-in-belgie/2022050253373>
- Torck, L. (2021, 5 januari). "Nog meer Jumbo's in ons land kan leiden tot een echte prijzenoorlog en dan gaan vooral de zelfstandigen bloeden". *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 14 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Van den Abbeele, L. (2020, september). *De ondernemer vertelt, 7(9), 1*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.thinglink.com/scene/1414277316191715332>
- Vandenburg, G. (2017, 26 september). *SDGs bieden gezamenlijke taal voor duurzaamheid*. Geraadpleegd op 22 mei 2022 via <https://peoplepower.radio/sdgs-bieden-gezamenlijke-taal-duurzaamheid/>
- Van Den Eynde, I. (2022, 4 mei). ONZE OPINIE. Er zijn vacatures à volonté maar geen handen. Straks vallen we zachtjes stil. Zoals de treinen. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 18 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- Van der Aa, J. (2022, 28 maart). Vrouw op heterdaad betrapt na 20 autobranden. *De Standaard*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.standaard.be>
- Van der Klugt, G. (2021, 27 december). *Waarom het wereldwijde chiptekort in 2022 aanhoudt*. Geraadpleegd op 2 mei 2022 via <https://www.techzine.nl/blogs/infrastructure/473291/waarom-het-wereldwijde-chiptekort-in-2022-aanhoudt/>
- VDAB. (2022). *Blind gesprongen: Waag ook de grote sprong*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.vdab.be/blind-gesprongen>
- VDAB. (2022). *Knelpuntberoepelijst*. Geraadpleegd op 3 mei 2022 via <https://www.vdab.be/trends/knelpuntberoepen>

-
- VDAB. (s.d.). *logo VDAB*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.vdab.be/>
- VDAB. (s.d.). *Werken als jobstudent*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.vdab.be/studentenjob?msclkid=82925bc6c3d711eca471b59bdd4a277a>
- Vereecke, K. (2020, 2 november). Geneeskunde voor het Volk legt werk (even) neer om aandacht te vragen voor (extra) zorgpersoneel: "De handschoenen zijn er, nu de handen nog". *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 6 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- Vienne, A. (2016, 20 april). *Sociaal werk in het OCMW: Minder administratieve last, meer vertrouwen*. Geraadpleegd op 22 april 2022 via <https://sociaal.net/opinie/sociaal-werk-ocmw/>
- Vlaamse overheid (s.d.). *Vakbonden en werkgeversorganisaties*. Geraadpleegd op 25 april 2022 via <https://www.vlaanderen.be/werken/welzijn-en-gezondheid-op-het-werk/vakbonden-en-werkgeversorganisaties>
- Vores globalisering. (2014, 11 september). *Den globale markedsplads*. Geraadpleegd op 12 mei 2022 via <http://voresglobalisering.blogspot.com>
- Vos, W. (2020, 5 oktober). Eerste nieuwe lichter verpleegkundigen Arteveldehogeschool afgestudeerd. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 9 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- VRT NWS. (2021, 28 december). "Alles komt terug": bekijk hier het jaaroverzicht van VRT NWS. *VRT NWS*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- VTM. (2016, 3 november). *Wat als er overal jobstudenten waren? [Online video]*. Geraadpleegd op 29 april 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=6mrFmJ3un18>
- VTM. (2016, 15 december). *Wat als je alles verkocht kreeg | Wat Als? | VTM [Online video]*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=4CBtWpNnGPI>
- VTM. (2021). *Eenmaal Andermaal*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://vtm.be/vtmgo/eenmaal-andermaal~pb14c6328-edfb-47e6-9ec2-60c4ce4e1f8f>
- VTM Nieuws. (2022, 5 april). Moet overheid maximumprijs instellen?. *VTM Nieuws*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://www.hln.be/video/kanaal/nieuws-443/productie/moet-overheid-maximumprijs-instellen-295278>
- WATWAT. (2022). *logo watwat*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.watwat.be>
- Wikifin. (2021, 6 mei). *Je loonbrief uitgelegd [Online video]*. Geraadpleegd op 29 april 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=7Mnq88PmbFw>

-
- Willocx, C. (2021, 16 november). Ziekenhuizen kreunen onder uitval van personeel: ZNA alleen al zoekt tientallen extra werknemers. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Worldview Upgrader. (s.d.). *UN Goals*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://upgrader.gapminder.org/>
- Za. 11-05: Rommelmarkt zaterdag 11 mei van wijkgemeente De Rank op het plein van het Coenecoop College*. (2019, 6 mei). Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://goudafm.nl/za-11-05-rommelmarkt-zaterdag-11-mei-van-wijkgemeente-de-rank-op-het-plein-van-het-coenecoop-college/>
- Zalando. (2021, 20 april). *10% korting op je volgende bestelling*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.spydeals.nl/zalando/10-korting-bij-besteding-vanaf-eur75-via-de-zalando-nieuwsbrief-154909>
- Zalando SE. (2020, 12 oktober). *Algemene voorwaarden*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via https://zalando-mosaic-cdn-jarvis.s3.eu-west-1.amazonaws.com/friday/uploads/2020-10-12%20T%26C_BE_Dutch_Zircle.pdf
- Zeeman. (s.d.). *Resale*. Geraadpleegd op 12 mei 2022 via <https://www.zeeman.com/nl/resale>

BRITT DE NEVE
ANNELORE GOESSENS
YANAÏKA DE SPIEGELEER
CELIEN DEVENYNS

BIJLAGE 6

LEERWERKBOEK
LEVELUP
LEERKRACHTEN-
VERSIE

LEVEL UP

**ECONOMISCHE VORMING
D-FINALITEIT**

INHOUDSOPGAVE

WELKOM BIJ LEVELUP!

THEMA 1

CONSUMPTIEGEDRAG, INKOMENSVERWERVING EN FINANCIËLE PRODUCTEN

HOOFDSTUK 1 OP WEG MET HET BUDGET

4

Level 1: Intro

6

Level 2: Theorie en oefeningen

7

Level 3: Synthese

27

Level 4: Herhalingsopdrachten

32

HOOFDSTUK 2 WA KOST DA?

49

Level 1: Intro

51

Level 2: Theorie en oefeningen

52

Level 3: Synthese

63

Level 4: Herhalingsopdrachten

67

HOOFDSTUK 3 EERSTE HULP BIJ ONGEVALLLEN

76

Level 1: Intro

78

Level 2: Theorie en oefeningen

79

Level 3: Synthese

84

Level 4: Herhalingsopdrachten

88

HOOFDSTUK 4 AAN DE SLAG OP DE ARBEIDSMARKT

99

Level 1: Intro

101

Level 2: Theorie en oefeningen

102

Level 3: Synthese

111

Level 4: Herhalingsopdrachten

114

INHOUDSOPGAVE

THEMA 2

DE WERKING VAN ONDERNEMINGEN EN ORGANISATIE EN HUN MAATSCHAPPELIJKE ROL

HOOFDSTUK 5	BEÏNVLOEDING ACTUELE ONTWIKKELINGEN OP BESLISSINGEN VAN ONDERNEMINGEN & ORGANISATIES	122
Level 1: Intro		124
Level 2: Theorie en oefeningen		125
Level 3: Synthese		143
Level 4: Herhalingsopdrachten		147

THEMA 3

DE WERKING VAN MARKTEN

HOOFDSTUK 6	DE MARKTPRIJS	160
Level 1: Intro		162
Level 2: Theorie en oefeningen		162
Level 3: Synthese		173
Level 4: Herhalingsopdrachten		176

HOOFDSTUK 7	DE GEVOLGEN VAN ACTUELE ONTWIKKELINGEN VOOR DE ARBEIDSMARKT EN DE SOCIALE ZEKERHEID.	188
Level 1: Intro		190
Level 2: Theorie en oefeningen		191
Level 3: Synthese		201
Level 4: Herhalingsopdrachten		205

WELKOM BIJ LEVEL UP!

Welkom bij Level Up! Dit boek begeleidt je doorheen de economische vorming van de tweede graad.

DE WEBSITE

Je vindt alle kennisclips, online oefeningen en andere materialen op de website. Dit kan je helpen bij het verwerken van de leerstof.

Lukt het niet om de QR-code te scannen of op de button te klikken? Gebruik dan onderstaande link.

<https://sites.google.com/view/levelupbap/home>

Zit je met vragen? Merk je fouten op? Mail ons!

levelupbap@yahoo.com

ICONEN

De playbutton leidt je naar een video. Naast het icoon in de cursus staat er ook een QR-code. Deze kan je scannen met je smartphone of tablet.

Door op de wereldbol te klikken kom je terecht op een website. Naast het icoon staat er ook een QR-code die je kan scannen met je smartphone of tablet.

Je kan het informatie-icoon raadplegen wanneer je de leerstof nog niet onder de knie hebt of je nog wat extra achtergrondinformatie wil.

Wanneer je dit icoon ziet verschijnen in het werkboek, is de opdracht voorzien van een tip. Je kan deze tip gebruiken om de opdracht te maken.

OPBOUW VAN DE HOOFDSTUKKEN

LEVEL 1

In het eerste level krijg je een introductie over de leerstof die zal volgen. Dit gebeurt aan de hand van een filmpje, een artikel, een cartoon ...

LEVEL 2

Level twee loodst je door de theorie van het hoofdstuk. Kenniskaders en oefeningen wisselen elkaar af zodat alle leerstof duidelijk wordt. Je komt af en toe ook een QR-code of icoon tegen die je doorverwijst naar een website of video.

LEVEL 3

Level 3 biedt je een overzicht van de te kennen leerstof. Ter ondersteuning is er ook een kennisclip beschikbaar op de website die de theorie nog eens verduidelijkt. Er is ook een synthese voorzien. Deze kan je invullen zodat je een schema van de leerstof hebt.

LEVEL 4

In het vierde en laatste level staan er herhalingsopdrachten. Dankzij deze opdrachten kan je nagaan hoe goed je de leerstof beheerst en wat je nog eens opnieuw moet bekijken. Bovendien vind je ook nog verschillende online oefeningen op de website.

Thema 1

Consumptiegedrag, inkomensverwerving en financiële producten

Hoofdstuk 1

OP WEG MET HET BUDGET

BUDGETTAIRE KEUZES

Leerplandoel E2: 'De leerlingen maken in gesimuleerde situaties bewuste budgettaire keuzes bij aankopen.'

INLEIDING

Om juiste budgettaire keuzes te maken, is het belangrijk dat je jezelf afvraagt of jouw aankopen wel noodzakelijk en duurzaam zijn. Je moet niet enkel rekening houden met jouw budget, maar ook met het budget van je ouders. In dit deel leer je je eigen budget beheren en kom je te weten hoe je moet sparen. Wat doe jij met je budget?

WAT LEER IK?

- € Je leert een persoonlijk budget beheren.
- € Je leert in welke situatie het interessantst is om te sparen of te lenen.
- € Je leert het onderscheid tussen verschillende spaarvormen.
- € Je leert hoe een afbetalingsplan eruitziet.
- € Je leert doordachte budgettaire keuzes maken.

BEGRIPPEN

het budget – het persoonlijk budget – het gezinsbudget - de inkomsten - de uitgaven – de terugkerende inkomsten – de terugkerende uitgaven – de eenmalige inkomsten – de eenmalige uitgaven - sparen – de spaarrekening – de zichtrekening – de termijnrekening - de rente - de basisrente – de getrouwheidspremie – lenen - de lening – JKP - de flexibele geldreserve - de terugbetalingscapaciteit – de inflatie – het consumentenkrediet – de lening op afbetaling – de aankoop op afbetaling - JAC – CAW

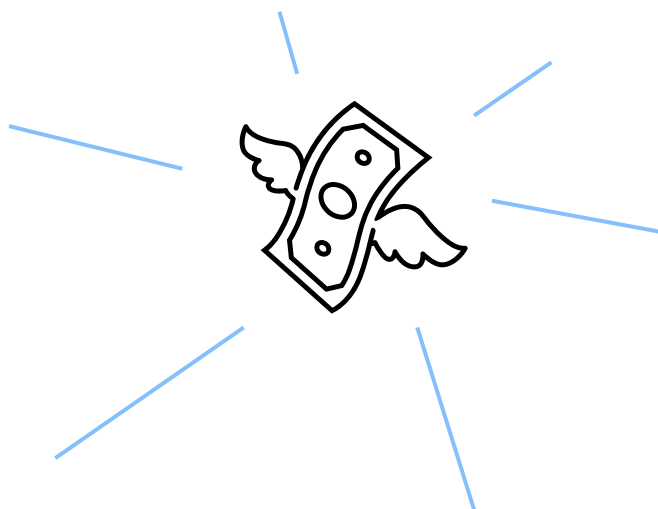
LEVEL 1

Inleiding: Steenrijk Straatarm

Bekijk het videofragment uit Steenrijk Straatarm en bespreek nadien de onderstaande vragen klassikaal.

- € Wat is er verschillend aan de budgetten van beide gezinnen?
[Het ene gezin heeft een groot budget om te spenderen, terwijl het andere gezin slechts een beperkt budget heeft.](#)
- € Welke reactie is jou bijgebleven na het bekijken van de video?
[Eigen mening leerling.](#)
- € Waar komt jullie geld vandaan?
[Eigen antwoord leerling.](#)
- € Waaraan geven jullie je geld uit? Vul de woordspin aan.
[Eigen antwoord leerling.](#)

LEVEL 2

1 Wat is een budget?

Scan de QR-code en beantwoord onderstaande vragen.

a) Wat is een budget?

Een budget is een overzicht van je inkomsten en je uitgaven.

b) Geef een voorbeeld van een vaste kost en een variabele kost.

Een voorbeeld van een vaste kost is een verzekering voor een scooter. Een voorbeeld van een variabele kost is een filmticket.

c) Hoe kan Alex zijn reis bekostigen?

Hij geeft aan de bank de opdracht om maandelijks een vast bedrag van zijn zichtrekening naar zijn spaarrekening te storten (permanente opdracht) zodat hij genoeg inkomsten heeft om zijn uitgaven te financieren.

d) Wat bedoelen ze met 'onder nul gaan' en wat is hiervan het risico?

Er zijn meer uitgaven dan inkomsten. Je moet de rekening snel terug aanvullen, anders betaal je op dat bedrag hoge intresten (hoger dan 10 %).

e) Hoe zorg je ervoor dat het budget niet overschreden wordt?

Je maakt maandelijks een planning van je inkomsten en uitgaven. Zo kan je weten of je nog geld overhebt voor maandelijkse extraatjes bv. kledij, cinematickets, restaurant ... Bovendien kan je er op letten dat je impulsieve aankopen vermijdt.

Het persoonlijk budget

Om geld te kunnen spenderen, moeten er voldoende inkomsten zijn. Het is daarom van belang dat je een overzicht kan maken van al je inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn. We noemen dit een **persoonlijk budget**.

2 Inkomsten en uitgaven

Casus: Fatih en Marie

Fatih en Marie plannen een uitstap op woensdagnamiddag. Ze kiezen ervoor om naar Pairi Daiza te gaan en zich te verplaatsen met de fiets. Het inkomtarief bedraagt **40 euro per persoon**. Aangezien Fatih net verjaard is, wil Marie hem verrassen met een pandaknuffel uit de souvenirshop. Deze **knuffel** kost **15 euro**. Ze hebben geen lunchpakket mee van thuis daarom koopt **Fatih een hamburger en een cola** voor **15 euro**. Marie heeft trek in **een pizza met een Fanta**, ze betaalt daarvoor **14 euro**. Na het bezoek aan de flamingo's trakteert Fatih Marie op **een ijsje (€ 2,40)**. Fatih kreeg **50 euro zakgeld** van zijn ouders. Bovendien verjaarde hij recent en kreeg hij **100 euro van zijn oma**. Marie kreeg **60 euro zakgeld**. Daarnaast werkt ze ieder weekend in bakkerij het spikkelbroodje, daar verdient **ze wekelijks 75 euro**. Onderweg naar huis stoppen ze voor een plaspauze. Bij terugkomst blijkt dat de fiets van Fatih gestolen is daarom bellen ze een taxi. De **taxirit kost 50 euro**, ze splitsen de kosten op. Fatih en Marie willen op de hoogte blijven van de nieuwtjes in het dierenpark, daarom abonneren ze zich elk op het **maandblad** van Pairi Daiza voor **5 euro per maand**.

- a) Markeer alle inkomsten in het groen en alle uitgaven in het geel.
- b) Vul de tabel aan. Gaat het om inkomsten en uitgaven op korte of lange termijn?

Fatih			
inkomsten		uitgaven	
op LT	op KT	op LT	op KT
€ 100,00 voor zijn verjaardag	€ 50,00 zakgeld	<i>bijvoorbeeld de aankoop van een nieuwe fiets</i>	€ 40,00 inkomtarief
			€ 15,00 lunch
			€ 2,40 ijsje
			€ 25,00 taxirit
			€ 5,00/maand voor het maandblad

Marie			
inkomsten		uitgaven	
op LT	op KT	op LT	op KT
	€ 60,00 zakgeld	<i>bijvoorbeeld de aankoop van een nieuwe spelconsole</i>	€ 40,00 inkomtarief
	€ 75,00 studentenjob		€ 15,00 knuffel
			€ 14,00 lunch
			€ 25,00 taxirit
			€ 5,00/maand voor het maandblad

- c) Geef zelf nog een voorbeeld van een uitgave op lange termijn.
Vul dit aan in de tabel.

Inkomsten en uitgaven

Alles wat we aan geld ontvangen, noemen we **inkomsten**. Het geld dat we besteden, is een **uitgave**.

inkomsten	uitgaven
Inkomsten op korte termijn krijg je in de nabije toekomst of komen regelmatig terug. We spreken van terugkerende inkomsten .	Uitgaven op korte termijn zijn kosten die je meteen moet betalen of op regelmatige basis terugkomen. We spreken van terugkerende uitgaven .
Inkomsten op lange termijn komen slechts enkele keren of af en toe voor. We spreken van eenmalige inkomsten .	Uitgaven op lange termijn komen af en toe voor, meestal moet je hier ook een tijdje voor sparen. We spreken van eenmalige uitgaven .

- d) We keren nog eens terug naar de casus van Fatih en Marie. Maak een overzicht van hun maandelijkse inkomsten en uitgaven.

berekening budget	
inkomsten	€ 285,00 / maand
uitgaven	€ 186,40 / maand
overschot / tekort	€ 98,60 / maand

- e) Hebben Fatih en Marie budget over of tekort? Schrap wat niet past in de tabel.

- f) We berekenen zometertijd het maandelijkse budget van Fatih en Marie. Stel dat we de jaarlijkse uitgaven willen berekenen, moeten we dan gewoon het berekende bedrag maal twaalf doen? Toon aan met een berekening.

Wanneer we de jaarlijkse uitgaven zouden willen berekenen, kunnen we niet gewoon het maandelijkse budget maal twaalf doen. Er zijn namelijk eenmalige en terugkerende uitgaven.

- o Berekening: $(2 \times € 40,00)$ (inkomtarief) + € 15,00 (lunch) + € 14,00 (lunch) + € 2,40 (ijsje) + € 15,00 (knuffel) + € 50,00 (taxirit) + $(2 \times 12 \times € 5,00)$ (maandblad) = € 294,40 \leftrightarrow € 98,60 \times 12 = € 1183,20

3 Wat past niet in het rijtje?

Motiveer je keuze aan de hand van de geziene begrippen.

Netflix-abonnement	afbetaling fiets	aankoop Nintendo Switch

motivatie: De aankoop van een Nintendo Switch past niet in het rijtje. Het Netflix-abonnement en de afbetaling van de fiets zijn uitgaven op korte termijn, ze komen op regelmatige basis terug. De aankoop van de Nintendo Switch is een uitgave op lange termijn, het is geen wekelijkse of maandelijkse aankoop. We sparen om deze aankoop te kunnen doen.

motivatie: Het loon van het weekendwerk past niet in het rijtje. De opbrengst van de jaarlijkse rommelmarkt en het geld dat je voor je verjaardag kreeg zijn inkomsten op lange termijn, ze komen maar enkele keren of af en toe voor. Het loon dat je ontvangt via je studentenjob is een inkomen op korte termijn dat je regelmatig ontvangt in de nabije toekomst (meestal maandelijks).

4 Een aankoop: noodzakelijk en duurzaam?

Lees de situaties. Motiveer welke keuze Fatih en Marie het best maken. Houd hierbij rekening met de noodzakelijkheid en de duurzaamheid van hun aankoop.

1

Fatih neemt boterhammen mee naar school. Meestal gebruikt hij aluminiumfolie, maar hij twijfelt om een herbruikbare broodzak aan te kopen.

- aluminiumfolie
- herbruikbare broodzak
- geen van beiden

Marie wil graag wat nieuwe kledij voor de winter. Volgens haar moeder heeft ze al genoeg gekocht. Marie gaat zowel in de Kringloopwinkel als in de Zara een kijkje nemen. Ze vindt in beide winkels een leuke jas, het model van Zara kan ze zelfs thuis laten leveren.

- jas Kringloopwinkel
- jas Zara
- geen van beiden

2

3

De broer van Fatih is bijna jarig. Aangezien hij een liefhebber is van choco twijfelen Marie en Fatih of ze hem best een grote pot Nutella kopen of eerder om een pot choco gaan bij een maatwerkbedrijf in de buurt. In een maatwerkplaats worden mensen tewerkgesteld die wegens persoonlijke redenen geen job vinden in een regulier bedrijf.

- choco van Nutella
- choco van het maatwerkbedrijf in de buurt
- geen van beiden

situatie 1: Deze uitgave is noodzakelijk voor Fatih die iedere dag boterhammen mee naar school neemt. Als hij geen herbruikbare broodzak aankoopt dan moet hij aluminiumfolie aankopen.

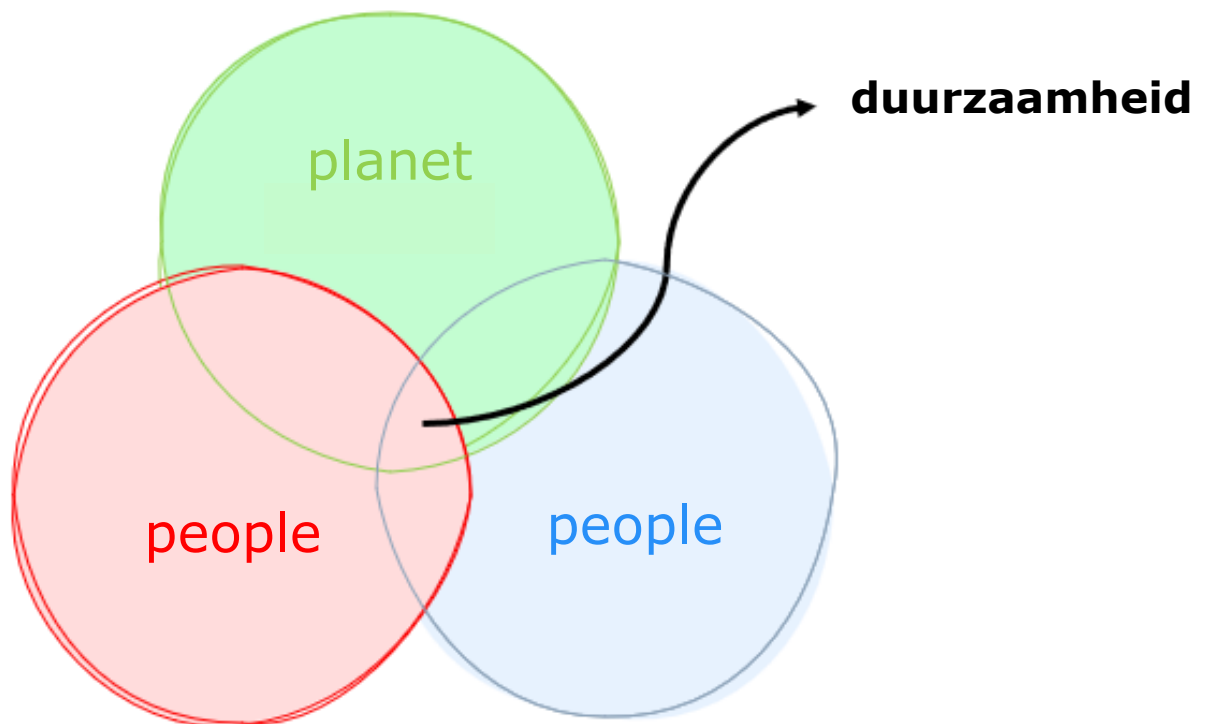
Een broodzak is duurder dan een rol aluminiumfolie, maar hij is wel herbruikbaar en ecologisch. Het is een duurzame aankoop.

situatie 2: Deze uitgave is niet noodzakelijk aangezien de moeder van Marie aangeeft dat Marie al veel gekocht heeft.

De jas online bestellen is de minst duurzame aankoop, hierbij wordt er veel verpakkingsmateriaal gebruikt m.a.w. de aankoop is niet verpakkingsarm. Een jas aankopen in de Kringloopwinkel is in deze situatie de meest duurzame aankoop. Het item is tenslotte al gemaakt, er is geen nieuw productieproces nodig geweest. Op deze manier verkleinen we onze ecologische voetafdruk.

situatie 3: De aankoop is min of meer noodzakelijk aangezien Fatih en Marie een verjaardagscadeau nodig hebben voor de Fatih's broer.

De meest duurzame aankoop zou de pot choco van het maatwerkbedrijf zijn. Op deze manier zijn ze er zeker van dat het product in sociaal verantwoorde omstandigheden is gemaakt en steunen ze de lokale handelaars.

Noodzakelijke en duurzame keuzes maken

Om de juiste budgettaire keuzes te maken, kunnen we nadenken over de noodzakelijkheid en de duurzaamheid van onze aankopen.

Enerzijds kan je je dus afvragen of je aankoop wel **noodzakelijk** is. Geld dat je uitspaart, kan je gebruiken voor iets anders. Anderzijds is het ook belangrijk om na te gaan of je aankopen **duurzaam** zijn. We moeten rekening houden met de toekomst van onze planeet en onze eigen toekomst.

DUURZAAM

herbruikbaar

verpakkingsarm

gemaakt in
sociaal
verantwoorde
omstandigheden

lokaal
gekocht

ecologisch

5 Sparen versus lenen

Alex is bijna jarig en zou graag een brommer kopen voor zijn zestiende verjaardag. Momenteel heeft hij niet genoeg geld om dit te doen. Aangezien Alex lang zou moeten sparen, kiest hij ervoor, na overleg met zijn ouders, om een lening aan te gaan.

Zou jij hetzelfde doen in de plaats van Alex? Waarom wel of niet?

Eigen antwoord.

6 Stel dat Alex zou sparen

Bekijk de video en beantwoord onderstaande vragen.

a) Wat is sparen? Leg in je eigen woorden uit.

Geld aan de kant zetten voor later om een reserve te hebben voor mocht er iets voorvallen of om iets duurs te kunnen kopen zoals een auto, een smartphone, een brommer ...

b) Hoe kan je sparen? Geef een voorbeeld.

- Stop elke dag geld in je spaarpot en zet het bedrag op het einde van de maand op je spaarrekening.
- Stort in het begin van elke maand een vast bedrag op je spaarrekening.
- Vermijd ondoordachte en nutteloze aankopen.

c) Wat is beter: een spaarrekening of een spaarvarken? Waarom?

Op een spaarrekening krijgt Alex intrest en als hij zijn geld lang genoeg laat staan krijgt hij er een getrouwheidspremie bovenop. In een spaarvarken zal er nooit meer geld zitten dan dat je er hebt ingestopt. Als Alex zijn spaargeld lang genoeg laat staan ontvangt hij zelfs intresten op zijn intresten (= kapitalisatie van de rente).

Je hebt misschien al eens gehoord dat het leven steeds duurder wordt. Dit komt door inflatie. Ook de opbrengst op je spaargeld is afhankelijk van de inflatie, maar wat is dat nu eigenlijk?

d) Wat is inflatie? Leg in je eigen woorden uit.

De stijging van het algemeen prijspeil.

INFLATIE IN EUROZONE IN MAART GESTEGEN TOT 7,5 %

De inflatie in de eurozone is in maart gestegen tot 7,5 procent, zo blijkt uit een eerste 'flash'-raming van statistiekbureau Eurostat. In februari lag de inflatie in de eurozone nog op 5,9 procent. Ook dat cijfer was al veel hoger dan de beoogde 2 procent inflatie waar de Europese Centrale Bank naar streeft. Een inflatiepercentage* van 2 % wordt gezien als optimaal voor de

groei van de economie.

Boosdoener voor de hoge inflatie zijn de sterk stijgende energieprijzen. Die lagen in maart maar liefst 44 procent hoger dan in dezelfde periode vorig jaar, blijkt uit de Eurostat-cijfers. In februari bedroeg de stijging nog 32 procent. Ook de prijzen van voeding, tabak en alcohol versnellen nog (+5 procent in maart). Zonder die elementen lag de inflatie in de eurozone op 3 procent. België kampt volgens Eurostat met een inflatie van 9,3 procent. Dat cijfer is licht hoger, want anders berekend, dan het inflatiecijfer dat Statbel deze week vrijgaf en op 8,31 procent afklokte in maart. De Belgische inflatie staat daarmee op het hoogste niveau sinds 1983 (BELGA, 2022).

*Het percentage waarmee de prijzen van goederen en diensten stijgen.

- f) Welk inflatiepercentage lag het hoogst in maart 2022: dat van Europa of dat van België? Noteer de percentages.

Het inflatiepercentage van België. In maart is de inflatie in de eurozone gestegen met 7,5 %, in België steeg de inflatie in maart 2022 tot 8,31 %.

- g) Wat is volgens dit artikel de boosdoener voor de hoge inflatie?

De sterk stijgende energieprijzen. Ook de prijzen van voeding, tabak en alcohol versnelden nog.

- h) Hoe evolueerde de inflatie sinds januari 2021?

Lukt het scannen niet? Surf dan naar:

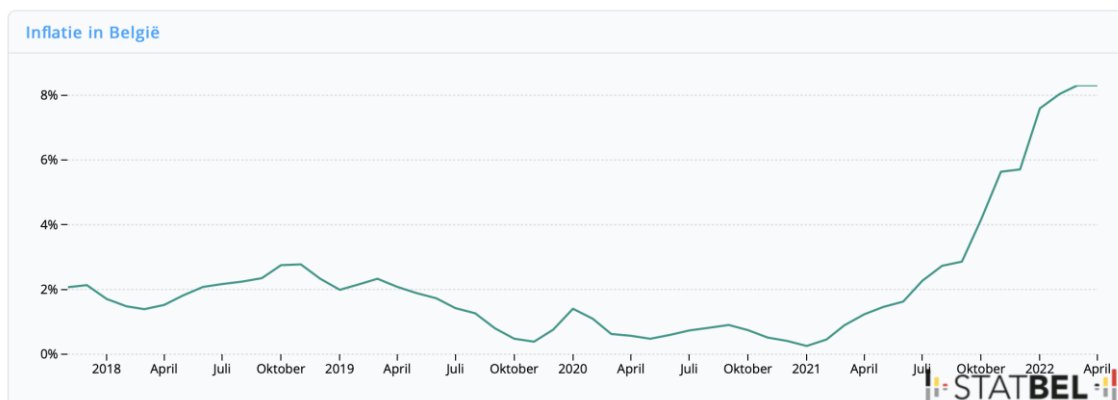
<https://statbel.fgov.be/nl> > thema's >

consumptieprijsindex > consumptieprijsindex > cijfers

Tip: Bekijk de grafiek aandachtig.

- Lees de titel van de grafiek.
- Bekijk de assen. Wat kan je aflezen?
- Hoe verloopt de curve? Wat kan je daaruit afleiden?

De inflatie stijgt sinds januari 2021, sinds juli 2021 ligt het inflatiepercentage hoger dan 2,00 %.

- i) De inflatie sleept al even aan. Bekijk de cartoons en noteer de oorzaken van de inflatie.

WINKELN MAG WEER

(Fierens, 2020) ARNULF.BE

(Lectrr, 2007)

(Lectrr, 2014)

Na de coronacrisis steeg de vraag naar goederen waardoor de prijzen stegen en er sprake was van inflatie. Ook de energiecrisis en de oorlog in Oekraïne spelen een rol bij de inflatie. Europa is tenslotte afhankelijk van het Russische gas. De onzekerheid van de energieprijzen zorgt voor inflatie.

7 Verschillende spaarvormen

Het is belangrijk om een spaarrekening te kiezen die een rentevoet heeft die hoger is dan de inflatie. Wanneer de rente op je spaarrekening hoger is dan de inflatie, stijgt je geld in waarde. Omgekeerd geldt dat je spaargeld in waarde daalt wanneer de inflatie hoger ligt dan de spaarrente. Met hetzelfde geld kan je minder kopen aangezien alles duurder wordt. Daarom moet je goed nadenken over de spaarrekening die je kiest. Bekijk de video en beantwoord onderstaande vragen.

a) Wat is een gereguleerde spaarrekening?

Spaarrekeningen die moeten voldoen aan wettelijke regels. Volgens deze regels krijgt de spaarder twee soorten vergoedingen. Een basisrente en een getrouwheidspremie.

b) Leg het begrip basisrente uit.

Op elk bedrag dat je op je spaarrekening stort krijg je een basisrente. Die wordt berekend over de hele periode dat je geld op de spaarrekening staat. (bedrag * tijd = basisrente). De bank mag op ieder moment de basisrentevoet aanpassen, zolang ze de spaarder hiervan op de hoogte brengen.

c) Leg het begrip getrouwheidspremie uit.

Dit is een beloning die je krijgt voor bedragen die twaalf maanden ononderbroken op je spaarrekening blijven staan. De intrest wordt vastgelegd op het moment dat je je geld stort. De bank mag de rentevoet voor de getrouwheidspremie voor twaalf maanden niet veranderen.

d) Som drie verschillende spaarvormen op.

Jongerenspaarrekening, babyspaarrekening, huurwaarborgspaarrekening, klassieke spaarrekeningen ...

e) Welke vragen moet je stellen aan je financiële instelling vooraleer je een spaarvorm aangaat?

- o Moet je een minimumbedrag sparen?
- o Welk percentage is het hoogste: de basisrente of de getrouwheidspremie?
- o Zijn er (verdoken) kosten of belastingen te betalen?

f) Wat is het verschil met een niet-gereguleerde spaarrekening?

Je moet hierbij een belasting van 30 % op je opbrengst betalen vanaf de eerste euro.

g) Wat is de garantieregeling?

Het garantiefonds voor financiële diensten komt tussen tot maximum 100 000 euro per persoon per bank als een bank failliet gaat.

8 Sparen voor een brommer

Alex wil starten met sparen, momenteel heeft hij 650 euro in zijn spaarpot. Hij zou graag een spaarrekening openen bij een klassieke bank die verspreid is over België. In samenspraak met zijn ouders opent hij een jongerenrekening bij Beobank. Alex kan maandelijks een bedrag van 95 euro storten op zijn gereguleerde spaarrekening. Hij wil na drie jaar in staat zijn om een brommer van € 3900,00 te kopen.

Gebruik de spaarsimulator van Wikifin en bereken of het Alex zal lukken.

Lukt het niet om de QR-code te scannen? Surf dan naar www.wikifin.be > sparen en beleggen > spaarsimulator: start je berekening

- Hoeveel geld staat er na een periode van drie jaar op de jongerenrekening? Is dit bedrag voldoende om een brommer aan te schaffen?
€ 3981,07, dit is voldoende om een brommer aan te schaffen.
- Hoeveel bedraagt de basisrente bij een jongerenspaarrekening van Beobank?
De basisrente bedraagt 0,01 %.
- Hoeveel bedraagt de getrouwheidspremie?
De getrouwheidspremie bedraagt 0,10 %.
- Tot welke leeftijd mag Alex deze spaarrekening gebruiken?
Alex mag deze spaarrekening gebruiken tot hij 27 jaar is.
- Hoeveel mag er maximaal op deze rekening staan?
De maximaal toegestane som is € 150 000,00.
- Stel dat Alex de brommer al na twee jaar wil aanschaffen, hoeveel moet hij dan op de gereguleerde spaarrekening storten?
Alex zal dan een bedrag van ongeveer 145 euro moeten storten om de brommer aan te kunnen schaffen.

The screenshot shows the Wikifin website interface. At the top left is the 'wikifin' logo. To its right is a search bar with the text 'Zoek op Wikifin'. Further right are two buttons: 'Wikifin Lab' and 'Wikifin School'. Below these are several navigation buttons: 'Budget, betalen, lenen en verzekeren', 'Familie', 'Sparen en beleggen' (which is highlighted), 'Erven', 'Pensioen en pensioen-voorbereiding', 'Belasting, werk en inkomen', and 'Woning en hypothecaire lening'. In the center, the text 'Spaarsimulator' is displayed with a large blue bracket. At the bottom right, there is an illustration of a pink piggy bank with three gold coins floating above it.

In onderstaande kader vind je vier spaarvormen. Vul de bijhorende tabel in.

spaarvormen

Spaarrekening +

- Anne Simons DEMO** 10 586,23 EUR
BE12 3456 7890 1234
- BNP Paribas Fortis** 3420,11 EUR
BE21 3422 2344 8848
- ING** 329... EUR
BE88 3434 2212 1123

Betalen
 Beleggen
 Vandaag
 Aanbod meer

Termijnrekening -EUR 20.5-04-23

Rekeninghouder: Jan Polders rekeningnummer:
 Stekem 25 IBAN BE67 7160 2000 0586
 8000 Brugge

wij openden voor u volgende termijnrekening:

- Nummer : 127842/001
- Kapitaal: 20 000,00
- Looptijd: 2 jaar 20.5-04-23 tot 20.7-04-23
- Rentevoet*: 1,20% (vast)

KBC Bank NV
BIC KREDBEBB

foto	3	1	2	4
Wat?	spaarrekening	geld thuis bewaren	zichtrekening	termijnrekening
risico	veilig	kan gestolen worden	veilig	veilig
beschikbaarheid	meteen	meteen	meteen	niet beschikbaar voor bepaalde tijd
rendement	bepaalde intrest	geen intrest	geen intrest	iets hogere intrest

9 Geld lenen kost ook geld

Let op! Geld lenen kost geld

FIAT 500
BTW VRIJ + 3 JAAR RENTE VRIJ

BEREKEN JE INRUILWAARDE >

FIAT 500 SAMENSTELLEN >

(Pepels, 2016)

Let op! Geld lenen kost geld

Reclamemakers vermelden vaak dezelfde slogan*. Wat bedoelen ze hiermee?

*Korte zin die ondernemingen gebruiken om reclame te voeren.

Je moet bovenop het geleende bedrag ook nog eens intrest en extra kosten terugbetalen. Geld lenen is dus niet kosteloos.

10 Stel dat Alex zou lenen

Scan de QR-code en beantwoord de bijhorende vragen.

- a) Welke twee vormen van lenen worden in het filmpje besproken?

Een lening op afbetaling en een flexibele geldreserve.

- b) Hoe werkt een lening op afbetaling?

Je moet het geleende bedrag gedurende een bepaalde periode maandelijks terugbetalen samen met de intrest en kosten.

- c) Om de beste lening te kiezen, vergelijk je het jaarlijks kostenpercentage (JKP) van de leningen bij de verschillende banken. Uit wat bestaat dit JKP? Vul de kader aan.

JKP = _____kosten_____ + _____intresten_____

- d) Wat is een flexibele geldreserve?

Een flexibele geldreserve is een kredietvorm die de mogelijkheid biedt tot het opnemen van geld dat je volgens de afgesproken regels terugbetaalt. Je kan hierbij 'onder nul gaan' op je zichtrekening. Een kredietkaart zoals Mastercard of Visa zijn hiervan een voorbeeld.

e) Wat is het gevaar van 'onder nul gaan' op je zichtrekening?

Ook hier moet je kosten en intrest betalen. Hoe langer je wacht met het terugbetalen van het geleende bedrag hoe duurder de lening zal worden.

f) Wat is het nadeel van een flexibele geldreserve?

Het is erg duur. Het is pas interessant wanneer je het geleende bedrag snel kan terugbetalen.

g) Wanneer of waarvoor gebruik je deze leenvorm het best?

Voor kleine bedragen en korte periodes.

h) Is deze stelling juist of fout? Motiveer indien juist en corrigeer indien fout.

stelling	juist	fout
Een krediet voor een Vespa aan 0 % heeft ook een JKP van 0 %.		Het is fout, want er kunnen ook nog onrechtstreekse kosten worden aangerekend. De mogelijkheid bestaat dat je bij een krediet met een JKP van 0 % verplicht een omniumverzekering moet afsluiten.
Wanneer je geld nodig hebt voor een lange periode is het interessanter om een flexibele geldreserve te gebruiken.		Niet waar, dit reserve is duur en niet interessant. Het is enkel een goede optie om een korte termijn te overbruggen, wanneer je het geleende bedrag snel kan terugbetalen.
Als je niet genoeg kapitaal hebt om het geleende bedrag terug te betalen dan moet je zo snel mogelijk de kredietgever contacteren.	Dit is waar. Je kan samenzitten met je bank voor het afbetalingsplan te herzien. Anders kan je op de zwarte lijst komen bij de kredietcentrale.	

Lenen en het JKP

Wanneer je een tekort hebt aan geld kan je lenen. Er zijn verschillende soorten leningen. Bij de **lening op afbetaling** moet je het geleende bedrag gedurende een bepaalde periode maandelijks terugbetalen samen met de intrest en kosten. De **flexibele geldreserve** is een zichtrekening waarmee je 'onder nul kan gaan'.

Het **JKP** geeft in een percentage weer hoeveel kosten er in totaliteit aan het krediet gekoppeld zijn.

De terugbetalingscapaciteit

Je kan berekenen of je budget voldoende geld ter beschikking stelt om de lening terug te betalen. Je **terugbetalingscapaciteit** is het maximale bedrag dat je kunt spenderen aan de terugbetaling van een lening.

terugbetalingscapaciteit = maandelijkse inkomsten - maandelijkse uitgaven

Zit je met vragen of kan je je leningen niet meer terugbetalen? Dan kan je terecht bij de organisaties zoals **CAW** of **JAC**. Zij bieden, meestal gratis, hulp bij het beheren van je budget, geven advies en doen aan schuldbemiddeling.

11 Terugbetalingscapaciteit van Frederik

Ga na of Frederik voldoende terugbetalingscapaciteit heeft om op volgende aanbieding in te gaan. Met andere woorden bereken wat het maximale bedrag is dat Frederik kan spenderen aan de terugbetaling van het krediet.

Aanbieding iPhone 13 Pro Max

Frederik krijgt van zijn ouders maandelijks € 40,00 zakgeld. Twee wekelijks voert hij een weekendjob uit als afwasser in een lokaal visrestaurant. Met deze job verdient hij elke keer € 50,00.

Maandelijks heeft hij volgende uitgaven:

- € 30,00 eten en drinken op en na school.
- € 20,00 voor een nieuw computerspel.
- € 65,00 voor fuiven, films, café.
- € 15,00 voor zijn gsm-abonnement.

Frederiks vrienden hebben intussen een nieuwe smartphone. Hij wil niet onderdoen en wilt ook een nieuwe gsm. Frederik heeft nog niet genoeg gespaard. In een advertentie ziet hij de gsm waar hij al maanden van droomt.

**UITVERKOOP
OP=OP**

Buitenkans! OP =OP

iPhone 13 Pro Max

~~€ 499,99~~

€ 59,00

+ abonnement

€ 36,99/maand*

- ✓ 4 GB data
- ✓ 120 min bellen
- ✓ Onbeperkt sms'en

*gedurende 24 maanden

a) Schrijf in de tabel de eenmalige en terugkerende kost van deze aanbieding.

eenmalige kost	terugkerende kost
De aankoop van de smartphone voor € 59,00.	Het maandelijks abonnement van € 35,99.

b) Schrijf in de tabel de maandelijkse inkomsten en de maandelijkse uitgaven van Frederik.

maandelijkse inkomsten	maandelijkse uitgaven
$2 * € 50,00 = € 100,00$ € 40,00	€ 15,00 € 65,00 € 20,00 € 30,00
Totaal = € 140,00	Totaal = € 130,00

c) Bereken de terugbetalingscapaciteit van Frederik. Kan hij deze aanbieding aangaan? Licht je antwoord toe.

Een huidige kost (€ 15,00) valt weg, Frederik zijn huidige abonnement vervalt. Voor het nieuwe abonnement moet hij € 35,99 betalen. Dat is een meerprijs van € 20,99. Het verschil tussen zijn maandelijkse inkomsten en uitgaven was slechts € 10,00. Hij kan met zijn huidig budget niet ingaan op de aanbieding.

12 Het consumentenkrediet

Bekijk de advertentie en beantwoord de onderstaande vragen.

PHILIPS
TV PHILIPS LCD FULL LED 50 inch 50PUS8546/12

Producttype: LCD FULL LED
 Beeldkwaliteit: UHD 4K
 Beeldscherm diagonaal (inch): 50 inch
 Beeldscherm diagonaal (cm): 126 cm
 Schermdesign: Plat
 Aantal HDMI-aansluitingen: 4

749.-

Of 18 x € 44,98 0 Kredietkost € 60,64 JKP 10,50 %

A ↑ G

- ✓ Op voorraad online
- ✓ Gratis levering vanaf €50
- 🚚 Levering in 1 tot 3 dagen
- 🏠 Beschikbaarheid in de winkel

Details > [Winkelwagen](#)

📝 Voeg toe aan verlanglijst
🔍 Voeg toe aan vergelijking ★★★★★ (6)

Naar: Mediamarkt

a) Hoeveel bedraagt het jaarlijks kostenpercentage voor deze tv?

Het JKP bedraagt 10,50 %.

Het consumentenkrediet

Consumenten betalen in een winkel meestal meteen, maar het kan ook zijn dat ze niet over voldoende middelen beschikken of niet al hun geld in één keer willen spenderen. Ze kunnen dan kiezen om een **consumentenkrediet** aan te gaan, hierbij moeten ze de aankoopssom niet in één keer betalen.

De kredietnemer ofwel de klant kan een krediet of lening afsluiten bij een kredietgever, een financiële instelling of de verkoper van een product.

De **aankoop op afbetaling** is een voorbeeld van een consumentenkrediet. Bij een aankoop op afbetaling is de verkoper de kredietgever. Het is belangrijk dat je als consument nagaat of je het krediet wel echt nodig hebt, want aan deze kredietvorm zijn er extra kosten verbonden die je bij een onmiddellijke aankoop niet moet betalen.

b) Je besluit om een consumentenkrediet aan te gaan voor deze tv. Hoeveel zal je in totaal moeten betalen voor de tv? Noteer je berekeningen.

$$18 \times € 44,98 = € 809,64$$

Het JKP omvat alle kosten en intresten die de kredietnemer moet betalen. De kredietgever mag geen andere kosten aanrekenen naast het JKP.

c) Na lang twijfelen ga je toch naar de winkel om een nieuwe tv te kopen. Betaal je de tv het best in een keer of kies je toch beter voor een consumentenkrediet? Leg uit.

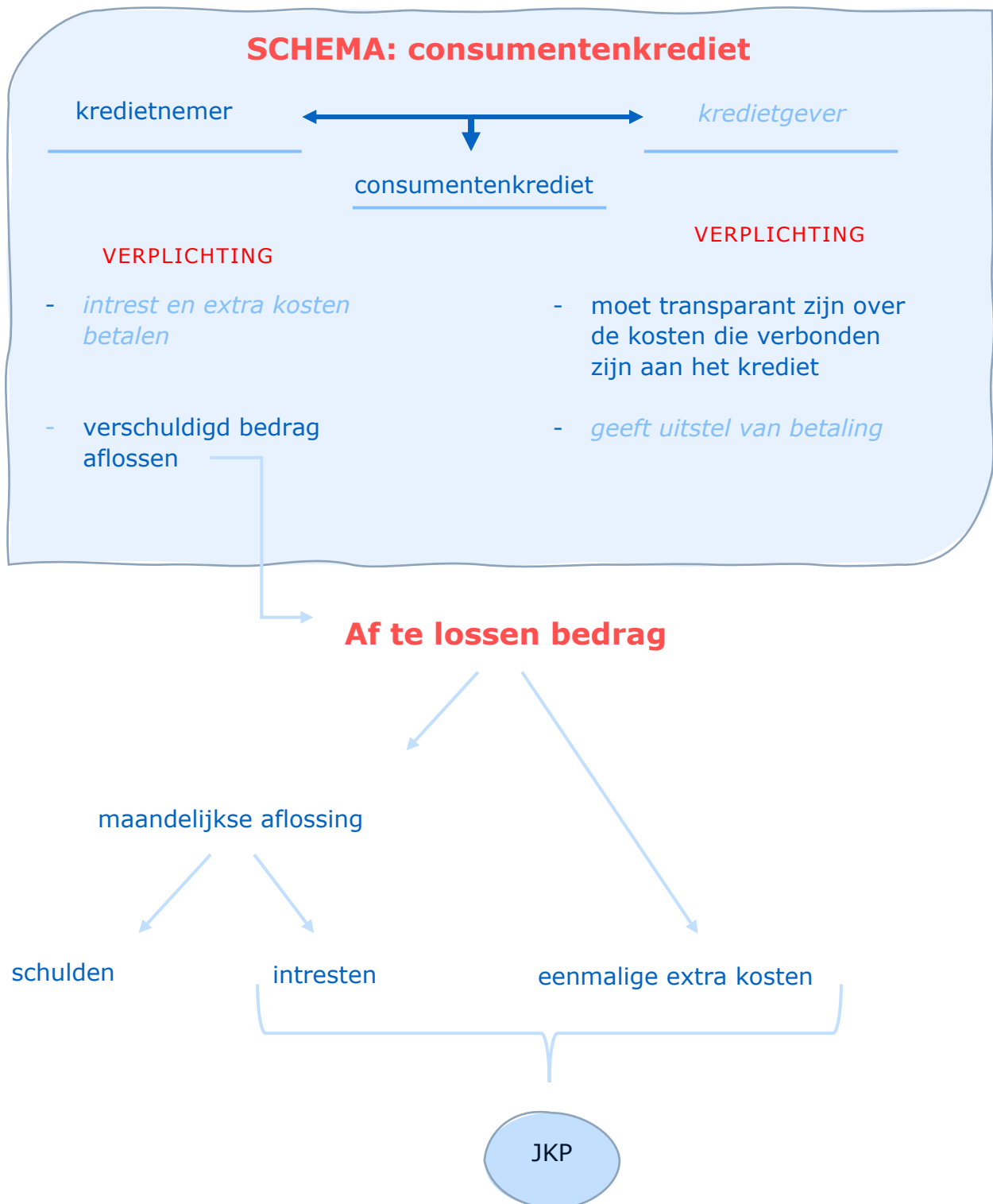
Wanneer je de tv in een keer betaalt, betaal je € 749,00. Kies je ervoor om een consumentenkrediet aan te gaan voor deze tv dan betaal je € 809,64 of € 60,64 meer dan wanneer je de tv in een keer betaalt. Je spaart dus het best voldoende geld bij elkaar om de aankoop in een keer te kunnen doen.

Aflossen van de schuld

Bovenop de schijven van het verschuldigde bedrag moet de consument ook **intresten** betalen. Dit zijn **terugkerende kosten** die worden berekend op de terug te betalen som. Daarnaast kan de kredietgever ook extra kosten in rekening brengen zoals administratiekosten. Het **JKP** geeft in een percentage weer hoeveel kosten er in totaliteit aan het krediet gekoppeld zijn.

d) Vul de ontbrekende begrippen aan in het schema:

geeft uitstel van betaling – kredietgever – intrest en extra kosten betalen

LEVEL 3 – SAMENVATTING

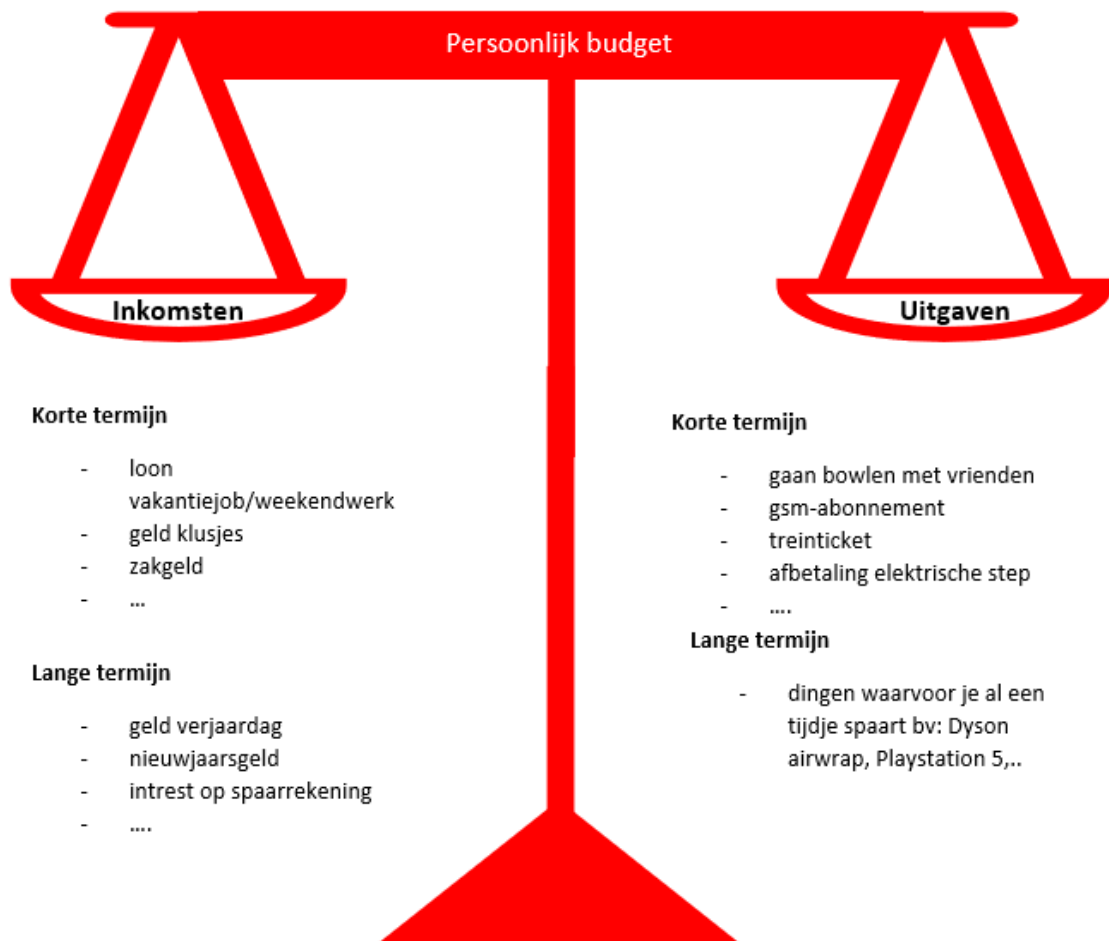

Bekijk hier de kennisclip

Een eigen budget beheren

Om geld te kunnen spenderen, moeten er voldoende inkomsten zijn. Het is daarom van belang dat je een overzicht kan maken van al je inkomsten en uitgaven op korte en lange termijn. We noemen dit een **persoonlijk budget**.

Alles wat we aan geld ontvangen noemen we **inkomsten**. Het geld dat we besteden, is een **uitgave**.

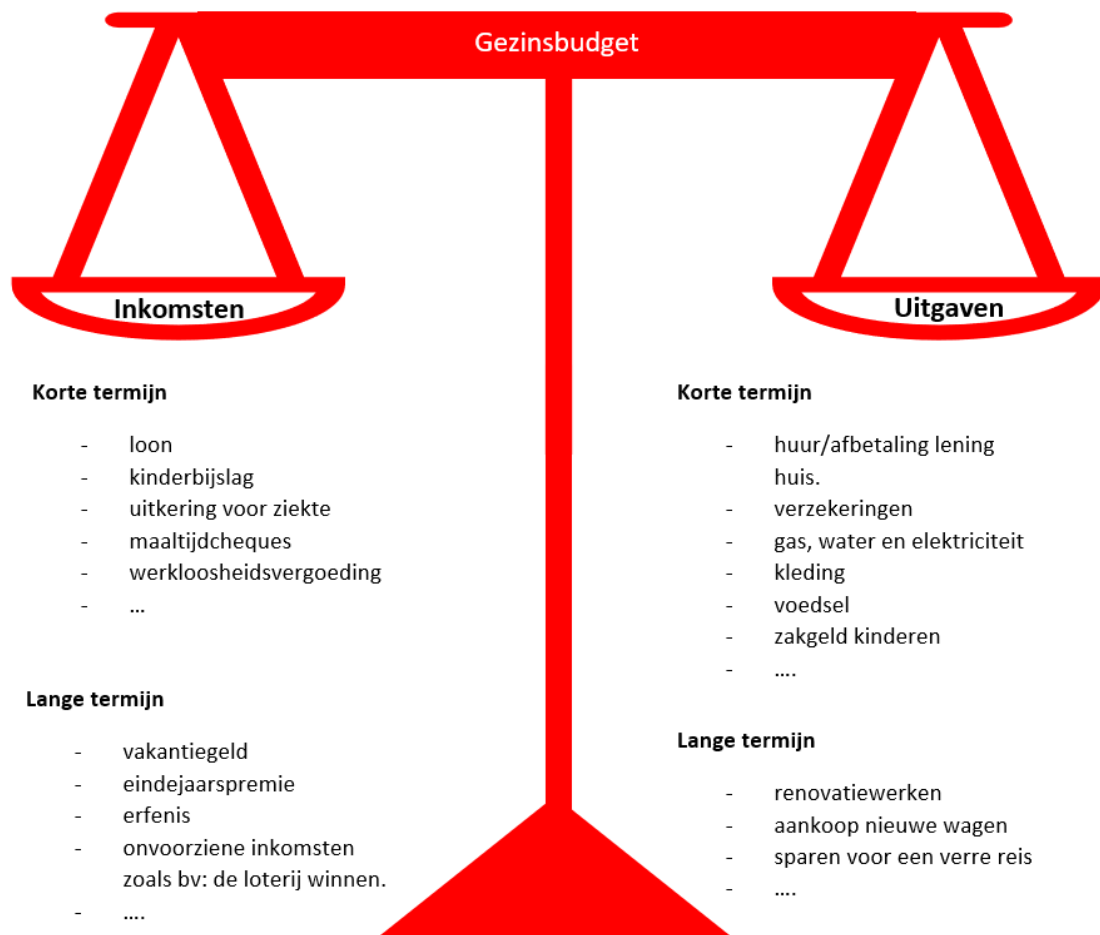
We maken een onderscheid tussen verschillende soorten inkomsten en uitgaven naargelang de tijd waarin we het geld ontvangen of besteden. Inkomsten op korte termijn krijg je in de nabije toekomst of komen regelmatig terug. We noemen ze **terugkerende inkomsten**. Inkomsten op lange termijn komen slechts enkele keren of zelden voor. Dit zijn de **eenmalige inkomsten**.

Uitgaven op korte termijn of **terugkerende uitgaven** zijn kosten die je meteen moet betalen of op regelmatige basis terugkomen. Het betalen van een gsm-abonnement is hiervan een voorbeeld. Uitgaven op lange termijn of **eenmalige uitgaven** komen af en toe voor, meestal moet je hier ook een tijdje voor sparen. Een voorbeeld hiervan is de aankoop van een nieuwe smartphone.

Afhankelijk van je budget moet je **budgettaire keuzes** maken. Zijn mijn aankopen wel noodzakelijk? Is mijn aankoop duurzaam? Past de aankoop binnen mijn persoonlijk budget?

We moeten budgettaire keuzes steeds in een tijdsperspectief plaatsen: zo kan je bijvoorbeeld het geld van je vakantiejob, een inkomst op korte termijn, gebruiken om een uitgave op lange termijn, de aankoop van een Playstation 5, te bekostigen.

Niet alleen jij, maar ook je ouders beheren een budget, het **gezinsbudget**.

Het gezinsbudget en je persoonlijk budget **beïnvloeden elkaar**. Afhankelijk van wat je ouders verdienen zal jouw budget er anders uitzien. Ook jouw uitgaven beïnvloeden het budget van je ouders. Als minderjarige mag je bijvoorbeeld nog geen verzekering afsluiten voor de aankoop van een brommer, hiervoor moeten de ouders bijspringen.

Sparen versus lenen

Je kan sparen wanneer je inkomsten groter zijn dan je uitgaven. Mensen sparen om verschillende redenen:

- een reserve aanleggen voor onvoorziene uitgaven zoals het herstel van een beschadigde fiets;
- een aankoop in de toekomst te financieren bijvoorbeeld een reis;
- een grote aankoop in de toekomst te doen zoals de renovatie van je huis of de aankoop van een auto.

Er zijn meerdere **manieren om te sparen**. Je kan maandelijks een bepaald bedrag opzij zetten bijvoorbeeld het zakgeld dat je krijgt van je oma, maar je kan er ook voor kiezen om het geld dat je overhoudt op het einde van de maand opzij te zetten.

Er zijn ook verschillende **spaarvormen**. Bewaar je je geld graag thuis of stel je het liever veilig op een rekening bij de bank?

1. Als je ervoor kiest om je geld **thuis te bewaren** in een spaarvarken bestaat het risico dat je geld gestolen wordt. Bovendien ontvang je hierop geen intrest. Het enige voordeel aan deze spaarvorm is dat je geld onmiddellijk beschikbaar is en je er meteen mee kan betalen.
2. Kies je ervoor om je geld op een rekening te zetten dan beperk je het risico tot diefstal. Bij de bank kan je kiezen tussen verschillende rekeningen om je geld te deponeren.
 - Ten eerste is er de **zichtrekening**. Deze rekening brengt geen intrest op, maar je kan er wel meteen mee betalen.
 - Kies je voor een **spaarrekening** dan krijg je op je bedrag een beperkte intrest, dit is een kleine vergoeding die je krijgt omdat je je geld aan de bank ter beschikking stelt. Ook hier kan je onmiddellijk aan je geld.
 - De laatste optie is de **termijnrekening**, hierbij stel je je geld voor een bepaalde tijd ter beschikking van de bank. Gedurende deze termijn kan je niet aan dit bedrag, je geld staat met andere woorden voor deze periode 'bevroren' bij de bank. Een pluspunt hierbij is dat je een iets hogere intrest ontvangt dan bij een gereguleerde spaarrekening, hoewel je hier 30 % belastingen betaalt. Deze belasting betaal je niet bij een gereguleerde spaarrekening.

De rekeningen bij de bank genieten van een **garantieregeling**. Je geld blijft beschermd tot 100 000 euro per persoon per bank.

Indien je niet genoeg spaargeld hebt en je toch een grote aankoop wilt verrichten, kan je gaan **lenen**. Bij de **lening op afbetaling** moet je het geleende bedrag gedurende een bepaalde periode maandelijks terugbetalen samen met de intrest en kosten. Dit is een voorbeeld van een **consumentenkrediet**.

Een tweede leenvorm is de **flexibele geldreserve**, dit is een zichtrekening waarmee je 'onder nul kan gaan'. Deze vorm van lenen is erg duur. Hoe langer je wacht met het terugbetalen van het geleende bedrag, hoe meer kosten je zal moeten betalen.

Wanneer je leent ontvang je een som geld van de **kredietgever** om jouw aankoop te financieren. Je bent verplicht dat bedrag terug te betalen over een bepaalde termijn. Lenen is jammer genoeg niet kosteloos. Wanneer je wilt lenen, is het belangrijk dat je het **JKP of jaarlijks kostenpercentage** van de verschillende leningen vergelijkt. Dit percentage geeft weer welke extra kosten er verbonden zijn aan een lening. Verder is het van belang dat je stilstaat bij de **terugbetalingscapaciteit**, dat is het maximale bedrag dat je kunt spenderen aan de terugbetaling van een lening.

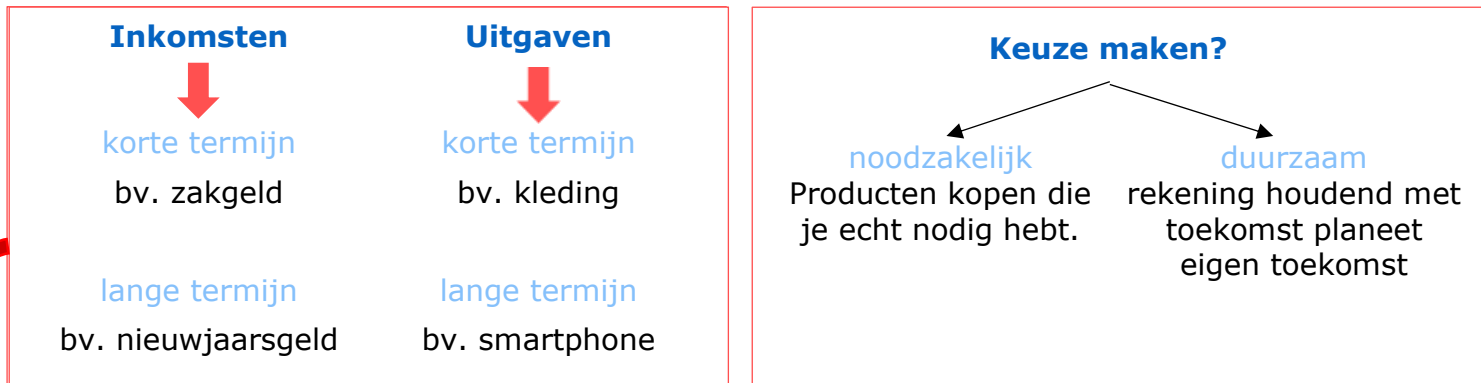
CHECKLIST

- Ik kan mijn persoonlijk budget beheren.
- Ik kan een gezinsbudget opmaken.
- Ik kan doordachte budgettaire keuzes maken.
- Ik kan de verschillende spaarvormen onderscheiden.
- Ik kan de risico's van lenen opsommen.
- Ik kan afhankelijk van de situatie de geschikte leenvorm kiezen.

SYNTHESE

= een overzicht van alle **inkomsten** en **uitgaven**.

Persoonlijk budget

Inkomsten op korte termijn komen regelmatig terug. We spreken van **terugkerende inkomsten**. Inkomsten op lange termijn komen zelden voor. Dit zijn de **eenmalige inkomsten**.
 Net hetzelfde bij uitgaven op korte en lange termijn. Deze worden dan ook respectievelijk **terugkerende uitgaven** en **eenmalige uitgaven** genoemd.

Sparen: inkomsten > uitgaven

redenen?

- **reserve**
- **toekomstige aankopen**

spaarvormen?

	interest?	Direct beschikbaar?
thuis bewaren		X
zichtrekening		X
spaarrekening	X	X
termijnrekening	X	

Lenen: inkomsten < uitgaven

manieren?

lenen op afbetaling	flexibele geldreserve
bedrag terugbetalen + interest + kosten	zichtrekening die 'onder nul kan gaan'

Is er voldoende **terugbetalingscapaciteit**?

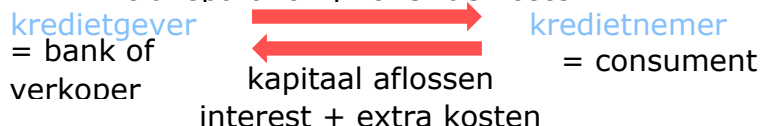
= maximale bedrag voor terugbetaling van een lening.

= **maandelijkse inkomsten**

- **maandelijkse uitgaven**

Consumentenkrediet

uitstel van betaling geven
 transparant zijn over de kosten

Jaarlijks kostenpercentage (JKP)

= percentage hoeveel kosten er in totaliteit aan het krediet gekoppeld zijn.

= **interest + extra kosten**

LEVEL 4

1 Het budget van de familie Van der Ven – opdracht 1

Lees onderstaande casus en maak het budget op van de familie Van der Ven.

Dit is de familie Van der Ven. Mathias en Julie hebben samen twee kinderen: Sam en Jul. Julie werkt als advocaat en verdient maandelijks een **nettoloon** van **€ 3200,00**. Mathias werkt als verkoper in een kledingwinkel, hij verdient maandelijks een **nettoloon** van **€ 1600,00**. Ze besteden 12 % van hun maandelijkse nettolonen aan **eten**. De **huishuur** die ze iedere maand moeten betalen, bedraagt € 800,00. De kosten voor **water en elektriciteit** zitten in de huurprijs inbegrepen. Jul gaat 15 dagen per maand naar de **kinderopvang**. Zijn ouders betalen hiervoor € 13,00 per dag,

maar krijgen wel **€ 5,85 per dag terug van de overheid**. Maandelijks betalen ze € 90,00 aan **telefoonabonnementen en internetkosten**. Bovendien moet Mathias' wagen deze maand op **onderhoud** bij garage Rollende rakker. Het onderhoud kost € 150,00. Niet enkel de auto moet onderhouden worden, ook hun kleren moeten worden gewassen. Deze maand vallen ze ook in kosten, hun **wasmachine** begeeft het. Een nieuwe wasmachine kost hen € 699,00. Ze vieren deze maand ook feest, want Julie is jarig. Ze nodigt enkele vrienden uit om dit te vieren. De kosten van haar **verjaardagsfeestje** lopen op tot € 75,00, maar ze ontvangt ook een bedrag van **€ 250,00 voor haar verjaardag**. Julie betaalt het feestje met het geld dat ze ontving. Ook Sam en Jul hebben iets leuks om naar uit te kijken, ze gaan met hun klas naar zee. De school vraagt € 5,00 per leerling voor deze **uitstap**. Doordat Sam en Jul zo snel groeien, verkoopt Mathias hun kleertjes regelmatig op **Vinted**. Deze maand verdienen ze hier **€ 48,00** mee. De familie Van der Ven is al enkele maanden aan het sparen om een **nieuwe laptop** te kunnen kopen, ze betalen € 549,00 voor hun aankoop. Het geld dat ze overhouden spenderen ze aan vrijetijdsactiviteiten zoals de dierentuin, restaurant, hobby's, sportactiviteiten... van dat bedrag **sparen ze iedere maand € 300,00**.

a) Duid alle opbrengsten aan in het groen en alle uitgaven in het geel.

Het geld dat ze iedere maand sparen bedraagt € 300,00. Dit is geen opbrengst of uitgave daarom staat dit bedrag in het blauw aangeduid.

b) Bereken het persoonlijk budget van Mathias. De gezamenlijke kosten deel je door twee.

inkomsten: € 1600,00 (loon) + € 43,88 (kinderopvang) + € 24,00 (Vinted) = € 1667,88

uitgaven: € 288,00 (eten) + € 400,00 (huur) + € 97,50 (kinderopvang) + € 150,00 (onderhoud) + € 349,50 (wasmachine) + € 5,00 (schooluitstap) + € 274,50 (laptop) = € 1215,00

berekening budget	
inkomsten	€ 1667,88 / maand
uitgaven	€ 1564,50 / maand
overschot / tekort	€ 103,38 / maand

c) Vul de tabel aan met een voorbeeld uit de tekst.

inkomsten op LT	inkomsten op KT	uitgaven op LT	uitgaven op KT
- verjaardag Julie € 250,00 - Vinted € 48,00	- loon Julie € 3200,00 - loon Mathias € 1600,00 - kinderopvang € 87,75	- laptop € 549,00 - wasmachine € 699,00	- eten € 576,00 - huishuur € 800,00 - kinderopvang € 195,00 - telefoonabonnementen en internetkosten € 90,00 - onderhoud auto € 150,00 - verjaardagsfeestje € 75,00 - schooluitstap € 10,00

d) Bereken het gezinsbudget van de familie Van der Ven.

inkomsten: € 250,00 + € 48,00 + € 3200,00 + € 1600,00 + € 87,75 = € 5185,75

uitgaven: € 549,00 + € 576,00 + € 800,00 + € 195,00 + € 90,00 + € 150,00 + € 699,00 + € 75,00 + € 10,00 = € 3144,00

€ 5185,75 - € 3144,00 = € 2041,75

	berekening budget	
inkomsten	€ 5185,75	/ maand
uitgaven	€ 3144,00	/ maand
overschot / tekort	€ 2041,75	/ maand

2 Verschillende spaarvormen – opdracht 2

Link de juiste spaarvorm aan de casus.

Nelle wil graag een Dyson Airwrap aanschaffen zodat haar krullen in volume blijven. Helaas heeft ze de laatste tijd niet zoveel gespaard. Het geld dat ze kreeg van haar oma en ouders heeft ze opzij gezet, maar ze heeft nog niet genoeg om de aankoop te doen. Ze beslist om elke maand al haar zakgeld te sparen.

- thuis bewaren
- zichtrekening
- spaarrekening
- termijnrekening

Brahim zet aan het begin van elke maand € 20,00 van zijn zakgeld aan de kant. Ook zijn verjaardagsgeld of geld dat hij ontvangt op feestdagen spaart hij. Intussen heeft hij al zo'n € 2500,00 gespaard. Hij wil dat geld wat laten opbrengen. Brahim wil binnen enkele jaren een auto kunnen kopen.

- thuis bewaren
- zichtrekening
- spaarrekening
- termijnrekening

Laure en Elien zijn echte festivalgangers. Sparen is echter niet hun sterkste kant. Omdat ze dit jaar toch naar voldoende festivals zouden kunnen gaan, beslissen ze om samen een weekendjob te doen. Ze sparen elk de helft van dit geld.

- thuis bewaren
- zichtrekening
- spaarrekening
- termijnrekening

3 Lenen voor kerstcadeautjes – opdracht 3

Lees het onderstaande artikel en beantwoord de bijhorende vragen.

BNP PARIBAS FORTIS PROMOOT LENEN VOOR KERSTCADEAUTJES

BNP Paribas Fortis maakt momenteel reclame voor een persoonlijke lening tegen 5,90 procent rente. Verkoopsargument: zo kunt u én kerstcadeautjes kopen én een reis boeken "zonder aan uw spaargeld te raken". "Gevaarlijk", vindt het Netwerk tegen Armoede.

29 november 2016 © De Morgen

"Wat doet u het liefst? Geven of nemen? Koopt u liever kerstcadeautjes voor uw gezin, familie en vrienden? Of pakt u het liefst vandaag nog uw koffers om op skireis of naar

de zon te vertrekken?", zo schrijft BNP Paribas Fortis enkele duizenden geselecteerde consumenten aan. "Uiteraard combineert u ze het liefst allebei. Dat kan! Met de Persoonlijke Lening van BNP Paribas Fortis maakt u ook deze winter al uw plannen waar, zonder aan uw spaargeld te raken."

De banken gaan de concurrentie aan met de vele winkelketens die al jarenlang leningen koppelen aan een aankoop van bijvoorbeeld een dure televisie. Ze willen ook een deel van die markt worden "Maar we zijn er op een verantwoordelijke manier mee bezig", benadrukt Hilde Junius. De reclame is wettelijk in orde en verschillende banken hebben gelijkaardige aanbiedingen, maar toch zijn dergelijke acties niet naar de zin van het Netwerk tegen Armoede. "Dit is een gevaarlijk verleidelijk voorstel op dagen dat de etalages vol liggen", zegt Hilde Linssen, die bij het netwerk werkt rond schulden. Ze stelt vast dat consumentenkredieten, leningen om allerhande spullen te kopen, de laatste jaren in de lift zitten. "Dat is niet goed. Het lijkt alsof het geld voor het rapen ligt", zegt Linssen. "Wij schieten niet op één specifieke bank, want dit gaat over de hele financiële sector.

De eindejaarsfeesten vormen traditioneel een periode waarin mensen heel vaak nee moeten zeggen, tegen zichzelf en tegen hun kinderen. Zo'n aanbod verhoogt die psychologische druk alleen maar." Cijfers van de Nationale Bank bevestigen dat nogal wat Belgen hun leningen niet op tijd terugbetalen. Vooral bij de consumentenkredieten is dat een probleem (De Morgen, 2016).

-
- a) Wie is de kredietgever in dit artikel? Duid aan in het **geel**.
- b) Wie ontving de reclame voor deze kredietvorm? Duid aan in het **blauw**.
- c) Welk probleem kaart het Netwerk tegen Armoede aan?
Het kan mensen die het financieel moeilijk hebben nog verder in de schulden duwen.
- d) Wat wordt er bedoeld met de stelling: "Het lijkt alsof het geld voor het rapen ligt."
Het lijkt een mooie aanbieding, maar het gedacht wordt geschept dat dit volledig kosteloos is. Maar dit is niet zo.
- e) Niet alle consumenten betalen hun leningen tijdig terug, bij welke kredietvorm is dit het grootste probleem? Duid aan in het **groen**.
- f) Zou jij ingaan op het aanbod? Waarom wel of waarom niet?
Eigen mening.

4 De autolening – opdracht 4

Rollende rakker

FACTUUR

Bougiestraat 32
9300, Aalst
T: 009-007-153 F: 009-007-153-35

DATUM: 7 april 2022
FACTUURNR. 20130005

FACTUURADRES:
Achmed Peters

Kerkstraat 3
9300, Aalst

BE SCHRIJVING	AANTAL	TARIE F	BEDRAG
Ford Fiesta 1.0 EcoBoost 120pk Aut6 Titanium (Camera,LED,navi,clima,cruis)	1,00	18.000,00	18.000,00
SUBTOTAAL			€ 18.000,00
BTW-TARIEF			21,00%
BTW-BEDRAG			3.780,00
OVERIGE			
TOTAAL			€ 21.780,00

Gelieve het vermelde bedrag binnen 30 dagen over te maken op het onderstaande rekeningnummer

Bij achterstallige rekeningen wordt de wettelijk verschuldigde rente in rekening gebracht.

Wij danken u voor uw vertrouwen in ons.

BE 132 5689 265896 247 9
BE 2569 3558 5

Surf naar: www.kbc.be > lenen > voor je voertuig > lenen voor je nieuwe auto > mijn autolening nu simuleren

Je klikt op de groene knop 'geen klant bij KBC of geen KBC Touch'.

Home

Heb je een vraag: KBC Live geeft je snel een antwoord.

Elke werkdag van 8 tot 22 uur en zaterdag van 10 tot 18 uur.

KBC Live bij jou thuis

Bereken en vraag je autolening aan

- Meld je als KBC-klant aan in KBC Touch en ontdek je persoonlijke tarief
- Vul het gewenste leenbedrag in
- Simuleer je maandelijkse afbetaling in enkele kliks
- Vraag je lening online aan

Geen klant bij KBC of geen KBC Touch? Simuleer hier. >

[Simuleer en vraag aan in KBC Touch](#)

De vader van Fatih wil graag een auto aankopen met een lening op afbetaling. Simuleer de lening aan de hand van de autofactuur. Hij wil de lening aflossen in 5 jaar.

a) Hoeveel bedraagt de vaste debetrentevoet*?

*Het rentepercentage dat betaald moet worden op het geleende bedrag.

De debetrentevoet bedraagt 1,69 %.

b) Hoeveel bedraagt het jaarlijks kostenpercentage?

Het JKP bedraagt 1,69 %.

c) Hoeveel moet Achmed maandelijks aflossen?

Achmed moet 378,70 euro per maand aflossen.

d) Wat is de meerprijs van de auto in vergelijking met een onmiddellijke aankoop?

€ 22721,42 - € 21780,00 = € 941,42. De meerprijs bedraagt 941,42 euro.

e) Stel dat Achmed beslist om de lening te spreiden over 6 jaar, wat is bij deze situatie de meerprijs van de auto?

€ 22 909,70 - € 21780,00 = € 1129,70. De meerprijs bedraagt 1129,70 euro.

Mathias en Julie beslissen om een nieuwe auto aan te kopen. Ze willen hiervoor een koop op afbetaling aangaan. Vergelijk de koop op afbetaling voor een autolening bij KBC (zie oefening 4) en Belfius. Welke bank is het voordeligst?

Lening nieuwe auto

Kredietbedrag ⓘ

 EUR ⊖ ⊕

Looptijd lening ⓘ

 maanden ⊖ ⊕

Maandelijkse terugbetaling

471,32 EUR

JKP ⓘ

1,89%

Vaste debetrentevoet

1,89%

Totaal terug te betalen bedrag

22.623,36 EUR

Aanvragen

De rentevoeten en tarieven van bovenstaande simulatie zijn louter indicatief en kunnen wijzigen.

Lening op afbetaling, onderworpen aan Boek VII (titel 4, hoofdstuk 1) van het Wetboek Economisch Recht. Onder voorbehoud van aanvaarding van uw dossier.

Let op, geld lenen kost ook geld.

f) Vul de tabel aan.

koop op afbetaling	KBC: autolening	Belfius: autolening
Over hoeveel maanden loopt de afbetaling?	60 maanden = 5 jaar	48 maanden = 4 jaar
Welk bedrag moeten ze maandelijks afbetalen?	378,70 euro	471,32 euro
Welk percentage intrest moeten ze maandelijks betalen?	1,69 %	1,89 %
Hoeveel bedraagt de maandelijkse intrest?	$\text{€ } 15,69 = \text{€ } 941,42 / 60$	$\text{€ } 21780 / 48 = \text{€ } 453,75$ → maandelijkse aflossing $\text{€ } 471,32 - \text{€ } 453,75 = \text{€ } 17,57$
Hoeveel bedraagt het JKP?	1,69 %	1,89 %
Hoeveel moeten ze in totaal terugbetalen?	22721,42 euro	22623,36 euro

g) Bij welke bank gaan Julie en Mathias het best een krediet aan? Leg uit hoe dit komt.

Bij KBC ligt het JKP lager dan bij Belfius. De afbetaling van hun aankoop duurt wel langer bij KBC dan bij Belfius. Ondanks dat het JKP hoger liggen bij Belfius, is het uiteindelijk toch voordeliger om de autolening bij hen aan te gaan.

5 Extra: Wakosta?! – opdracht 5

Ga de uitdaging aan en probeer met een gekregen budget een maand op eigen benen te staan met de 'Wakosta-budgettool'.

Je leert gerichte keuzes te maken in functie van je budget.

Stap 1: geef je gegevens in, op je e-mailadres krijg je ook je resultaten toegestuurd. Klik op 'ik ga akkoord met de algemene voorwaarden'.

Stap 2: je krijgt een personage toegewezen. Je leest de casus eerst aandachtig door. Daarna klik je op 'zet je eerste stappen'.

Stap 3: beantwoord de vragen en maak de volgens jou juiste budgettaire keuzes! Er zijn vier thema's waar je keuzes zal moeten maken: wonen, gezondheid, huishouden en ontspanning.

Bekijk je eindresultaat.

a) Wat is je resterend maandbudget? Wat zou jij doen met dit bedrag?

[Eigen antwoord.](#)

b) Heb je met deze opdracht meer inzicht gekregen in budgettaire keuzes? Waarom wel of waarom niet?

[Eigen antwoord.](#)

Gebruik je eindrapport van Wakosta?! en link de uitleg aan de juiste organisatie.

organisatie	uitleg
1 (JAC, 2022)	A "Deze organisatie helpt mensen met al hun vragen en problemen die te maken hebben met welzijn. Een moeilijke relatie. Persoonlijke moeilijkheden. Financiële, administratieve, juridische of materiële problemen. Problemen in je gezin, familie of je ruimere sociale omgeving... We bieden ook hulp aan slachtoffers en daders van geweld, misbruik en betrokkenen van verkeersongevallen en misdrijven." (BudgetInZicht, s.d.)
2 (CAW, 2022)	B "Deze organisatie luistert naar kinderen en jongeren. Bel, mail of chat met deze organisatie. Elk gesprek is anoniem en gratis." (BudgetInZicht, s.d.)
3 (Vienne, 2016)	C "Deze organisatie helpt jongeren tussen 12 en 25 jaar met al hun vragen en problemen. Problemen thuis? Op zoek naar je eigen stek? Vragen over seks? Slachtoffer van geweld of misbruik? Geldproblemen? Vragen over drugs? Of over pesten? Informatie nodig om zelfstandig te wonen? Of over je rechten en plichten? ... Je kan bij deze organisatie terecht met elke vraag." (BudgetInZicht, s.d.)
4 (AWEL, 2022)	D "Wie jong is zit met 1001 vragen. Hier vind je je antwoorden. Voor deze organisatie is geen topic te gek of taboe te groot." (BudgetInZicht, s.d.)
5 (WATWAT, 2022)	E "Deze organisatie wordt ook wel het Sociaal Huis genoemd. Hier kan je terecht met al je vragen over welzijn: financiële problemen, huisvesting, kinderopvang, je krijgt er info rond diensten zoals de mutualiteit, vakbond... . Zij zoeken samen met jou waar je best terecht kan en helpen je om je rechten te kennen en op te nemen." (BudgetInZicht, s.d.)

1	2	3	4	5
C	A	E	D	B

DIDACTISCHE TIP!

Spel: Budget aan zet

Stap 1: ga naar www.wikifin.be en download het spel 'Budget Aan-Zet'.

Stap 2: lees de spelregels grondig door.

Stap 3: druk de spelkaartjes af en knip ze uit.

Stap 4: spelen maar!

Spelregels:

Maximaal 25 spelers bestaande uit vijf teams.

Ieder team verdient € 1650/maand. De spelers mogen dit bedrag uitgeven, maar ze moeten dit wel doen op een zo realistisch mogelijke manier.

De spelers zijn net afgestudeerd en hebben hun eerste job. Het is aan hen om de juiste prioriteiten te stellen en rond te komen met hun budget.

begrippenlijst

het budget	Een beschikbaar bedrag dat je kan spenderen.
het persoonlijk budget	Het beschikbaar bedrag van een persoon dat hij of zij kan spenderen.
het gezinsbudget	Het beschikbaar bedrag van een gezin dat door hen gespendeerd kan worden.
de inkomsten	Alles wat we aan geld ontvangen.
de terugkerende inkomsten	Geld dat we in de nabije toekomst of op regelmatige basis ontvangen.
de eenmalige inkomsten	Geld dat we slechts enkele keren of af en toe ontvangen.
de uitgaven	Het geld dat we besteden.
de terugkerende uitgaven	Kosten die we meteen moeten betalen of op regelmatige basis terugkeren.
de eenmalige uitgaven	Uitgaven die af en toe voorkomen en waarvoor je meestal moet sparen.
sparen	Het opzij zetten van geld om het op een later moment te kunnen uitgeven.
de spaarrekening	Een rekening die je opent bij de bank waarop je geld zet dat je niet meteen nodig hebt.
de zichtrekening	Een rekening die je opent bij de bank om je dagelijkse verrichtingen mee te doen.
de termijnrekening	Een termijnrekening is een rekening waarop je je geld voor een vooraf bepaalde termijn plaatst. In ruil hiervoor krijg je een hogere rente.
de rente/de intrest	De vergoeding die je krijgt voor het uitlenen van geld of de kosten die verbonden zijn aan het verstrekken van een lening.
de basisrente	Een rente die je krijgt op elk bedrag dat op je spaarrekening gestort wordt. Ze wordt berekend over de hele periode dat je geld op je spaarrekening staat.
de getrouwheidspremie	Een bedrag dat je krijgt voor de bedragen die gedurende twaalf maanden op je rekening blijven staan.
lenen	Een som geld vragen aan de kredietgever om jouw aankoop te financieren.
de lening	Een geldbedrag dat een partij aan een andere partij geeft, op voorwaarde dat die laatste op termijn het geld terugbetaalt.
de flexibele geldreserve	Een kredietvorm waarbij je tegen betaling van intresten onder nul kan gaan.
de terugbetalingscapaciteit	Het maximale bedrag dat je kunt spenderen aan de terugbetaling van een lening.

de inflatie	De stijging van het algemeen prijspeil. Geld wordt minder waard.
het consumentenkrediet	Een consumentenkrediet is een krediet dat een consument aangaat om een product te kopen.
de lening op afbetaling	Een lening op afbetaling is een overeenkomst waarbij een kredietnemer geld leent van een kredietgever en waarbij de kredietnemer verplicht is periodiek een bedrag terug te betalen.
de aankoop op afbetaling	Een gespreide betaling van je aankoop, je hebt hierbij de mogelijkheid om de betaling te spreiden in de tijd.
Het JKP of jaarlijks kostenpercentage	Het jaarlijks kostenpercentage is de totale kostprijs van een lening op jaarbasis uitgedrukt in een percentage op het geleende bedrag.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Je krijgt een tekst met ontbrekende woorden. Sleep de woorden naar de juiste plaats.	/10
	Je krijgt een aantal woorden. Gaan ze over een inkomst of een uitgave? Sleep ze naar de juiste kolom.	/12
	Sparen of lenen? Vul de correcte woorden in in de tekst.	/13
	Test je kennis door de online meerkeuzevragen te beantwoorden.	/9

Ken je de begrippen? Los het kruiswoordraadsel op.

/10

HOOFDSTUK 2

WA KOST DA?

TOTALE PRIJS VAN EEN PRODUCT OF DIENST

Leerplandoel E1: 'De leerlingen analyseren de totale kostprijs van aankopen rekening houdend met kortingen, eenmalige en terugkerende kosten en het jaarlijks kostenpercentage van een consumentenkrediet.'

INLEIDING

We kopen dagelijks heel wat producten aan zoals eten, kleren, schoolboeken, een busticket ... Wanneer iemand een aankoop doet, sluit deze persoon een koopovereenkomst af. In dit hoofdstuk leer je hoe een koopcontract is opgebouwd, welke verplichtingen de koper en verkoper tegenover elkaar hebben en hoe de aankoopprijs van een product is samengesteld.

WAT LEER IK?

- € Hoe je een koopovereenkomst sluit.
- € Welke basisverplichtingen aan bod komen bij een koopcontract.
- € Wat het verschil is tussen een goed en een dienst.
- € Hoe de samenstelling van de aankoopprijs van een product is opgebouwd.
- € Wat eenmalige en terugkerende kosten zijn.
- € Hoe je de werkelijke kostprijs van een product berekent.
- € Wat het onderscheid is tussen een eigendom en een bezit.

BEGRIPPEN

het product – het goed - de dienst - de aankoopprijs - de korting -de btw- de totale kostprijs - de eenmalige kost - de terugkerende kost - het jaarlijks kostenpercentage - het consumentenkrediet - het koopcontract - de koopovereenkomst - de levering - de betaling - de vrijwaring tegen verborgen gebreken - de uitwinning – het herroepingsrecht - de eigendom - het bezit

LEVEL 1

€ Over welke producten gaan deze cartoons?

Toiletpapier, krantenpapier, werkmateriaal en de dienstverlening van de NMBS.

€ Waar koop je deze producten?

In de supermarkt, de doe-het-zelfzaak en in het treinstation.

€ Hoe zou je de producten in de onderstaande cartoons kunnen categoriseren?

Tip: er zijn twee categorieën.

Sommige producten zijn tastbaar zoals het toiletpapier. Andere producten zijn niet-tastbaar zoals een treinrit.

LEVEL 2

1 Het verschil tussen een goed en een dienst

a) Wat is het verschil tussen de producten die worden aangeboden in de twee reclames?

reclame 1: Eviar (Evian)

reclame 2: De Lijn
(De Lijn, 2015)

Het flesje water van Evian is tastbaar. Een rit bij De Lijn is niet tastbaar, iemand verricht een handeling voor jou.

b) Geef een ander voorbeeld van een goed en een dienst.

een goed	een dienst
voorbeeld: een cd	voorbeeld: bijles voor Nederlands

c) Omcirkel alle goederen en onderlijn alle diensten. Opgelet: soms staat het bedrijf vermeld dat het goed of de dienst levert.

“NMBS WIL MEER REIZIGERS AANTREKKEN MET HERLANCERING DUO TICKET” (JV, 2022)

cinematicket = dienst ;
popcorn = goed →

(Kinepolis, 2017)

“Snel, sneller, snelst ... Proximus voert strijd tegen Telenet op” (Lemmens, 2022)

bv. internet

‘NIEMAND KOOPT KLEREN OM THUIS TE ZITTEN’ (NATH, 2020)

Goederen en diensten

Een **goed** is een tastbaar of stoffelijk product zoals een appel, een schoen of een piano. Wanneer je geld uitgeeft aan een treinrit of de herstelling van je auto dan betaal je voor een dienst. Een **dienst** is een niet tastbaar product. Goederen en diensten krijgen samen de overkoepelende term '**product**'.

2 De koopovereenkomst

Wanneer je een product aankoopt, sluit je een koopcontract of -overeenkomst af, maar waaraan moet een koopcontract eigenlijk voldoen?

Bekijk de algemene voorwaarden van de koopovereenkomst bij Zalando.

- a) Schrijf in onderstaande kader twee verplichtingen van de koper en twee verplichtingen van de verkoper.

verplichting koper	verplichting verkoper
U gaat akkoord met de algemene voorwaarden door een bestelling te plaatsen. Wanneer u Zalando Partner Artikelen bestelt, heeft u ook een contract met de desbetreffende Zalando partner.	1.6 Indien artikelen uitgeput zijn in onze voorraad, zullen wij u onverwijld elke betaling die u heeft gedaan, terugbetalen
7.1 . De herroepingstermijn verstrekt 14 dagen na de dag waarop u of een door u aangewezen derde, die niet de vervoerder is, het laatste goed fysiek in bezit krijgt.	2.3 Wij rekenen geen verzendkosten aan, behalve voor express leveringen. Een express levering is optioneel en slechts mogelijk voor bepaalde bestellingen.

- b) Hoe weet je dat er een koopovereenkomst gesloten is?

Je ontvangt een e-mail met je bestelling ter bevestiging: "Nadat u uw bestelling heeft geplaatst, zullen we u onverwijld een bevestiging van uw bestelling sturen per e-mail."

De koopovereenkomst en de verplichtingen van koper en verkoper

Van zodra de koper en verkoper het beiden eens zijn over de prijs en het product, spreken we van een **verbintenis** of een **contract**. Deze overeenkomst kan zowel schriftelijk als mondeling worden afgesloten. Je legt belangrijke aankopen het best vast op papier, mondelinge afspraken zijn moeilijk aan te tonen.

Bij een koopovereenkomst is de verkoper verplicht om het product te **leveren** in de staat zoals werd afgesproken met de koper. Daarnaast is de verkoper ook verplicht om de koper op de hoogte te brengen voor verborgen gebreken die zich na de aankoop van een woning voordeden (= **vrijwaring van verborgen gebreken**). De koper is dan weer verplicht om de prijs te **betalen** zoals werd vastgelegd in de overeenkomst.

- c) Gaan deze stellingen in tegen de voorwaarden uit de koopovereenkomst? Zet een kruisje in de kolom en schrijf het nummer van de algemene voorwaarde in de laatste kolom.

stelling	mag	mag niet	nummer uit koopovereenkomst
1. Fatih wil voor zijn zestiende verjaardag nieuwe sneakers kopen. Hij plaatst een bestelling op zijn naam.		X	1.5 De personen die minstens achttien jaar oud zijn, kunnen de beschikbare aanbiedingen op de website van Zalando aanvaarden.
2. De moeder van Marie stuurt haar pakket terug met een Frans verzendlabel dat ze op het internet vond.		X	6.7 "Enkel indien u het terugzendetiket gebruikt dat door ons werd voorzien voor de verzending vanuit het land waarin de levering is gebeurd, zullen we de terugzendkosten dragen. Als u geen gebruik maakt van het terugzendetiket dat wij hebben voorzien, zal u de kost voor het terugzenden zelf moeten betalen. Gelieve te noteren dat in dat geval de kosten grotendeels afhankelijk zullen zijn van de toepasselijke prijs van de verzender van uw keuze."

3. Achmed wil graag een nieuw kostuum voor zijn tantes trouw op zondag. Hij plaatst zijn bestelling zaterdag.		X	1.7 "Wij leveren in België. Wanneer tijdsperiodes zijn uitgedrukt in werkdagen, betekenen werkdagen alle dagen van maandag tot en met vrijdag, wettelijke feestdagen uitgezonderd."
4. Ann bestelt enkele lippenstiften op Zalando. Ze test er enkele uit en beslist nadien om er twee te houden en twee terug te sturen.		X	7.3 "ZALANDO voorziet goederen die om redenen van gezondheidsbescherming of hygiëne niet geschikt zijn om te worden teruggezonden na openen of wijzigen van de verpakking, van een zegel. Niet-limitatief betreft dit bijvoorbeeld cosmetica en ondergoed. Bij de levering van dergelijke verzegelde goederen kan u het herroepingsrecht enkel uitoefenen, mits de oorspronkelijke verzegeling intact aanwezig is."
5. Johan bestelt enkele sneakers en wil achteraf betalen. Hij is dan immers toch niet verantwoordelijk als er iets misloopt bij de verzending.		X	2.2 "De artikelen blijven onze eigendom of desgevallend de eigendom van de betrokken Zalando partner tot integrale betaling van de aankoopprijs en, desgevallend, de verzendkosten."

↑ Bezit en eigendom

Bij een koopovereenkomst onderscheiden we de begrippen '**bezit**' en '**eigendom**'. Een koper is de eigenaar van een product vanaf het moment dat het koopcontract is afgesloten en de prijs van het product is betaald. Wanneer het product bij de koper is aangekomen, bezit hij het goed.

Wanneer een koper bijvoorbeeld niet betaalt, dan heeft de verkoper het recht iemand het eigendom van het product te ontnemen. We noemen dit **uitwinning**.

Gaat het om een eigendom of een bezit? Zet een kruisje in de juiste kolom(men).

	eigendom	bezit
Je koopt een wagen bij de plaatselijke autodealer, maar hij moet nog even in de toonzaal blijven staan. Je betaalde wel al voor de auto.	X	
Bpost is onderweg met je bestelling.	X	
Je koopt een zakje chips in de supermarkt.	X	X
De postbode belt aan en overhandigt je pakket.	X	X

Lees het onderstaand artikel, bekijk de video en beantwoord nadien de vragen.

ZALANDO GRIJPT IN: ÉÉN KEER DRAGEN EN TERUGSTUREN? ALLEEN ALS ENORM ETIKET U NIET STOORT

Een opvallend groot label met de tekst 'do not remove this tag': zo wil Zalando voorkomen dat kleding gedragen en vervolgens toch teruggestuurd wordt. Ten gevolge van het herroepingsrecht in België kan je kosteloos je aankoop terugsturen. De internetgigant Zalando leed vorig jaar verlies en hoopt het aantal retours terug te dringen. "De volgende stap kan zijn dat terugsturen betalend wordt."

Er viel niet naast te kijken: aan de jurk die een collega bestelde voor het Gala van de Gouden Schoen hing een weinig subtiel etiket. Zo'n 10 bij 15 centimeter groot, met de waarschuwing: verwijder dit label niet of u kan dit item niet meer terugsturen. Met voorbedachten rade is het etiket aan de buitenkant aangebracht, wat valsspelen onmogelijk maakt. "Het is een nieuwe tactiek van het bedrijf, als antwoord op het bekende fenomeen waarbij mensen duurdere kleding bestellen, dragen en dan retourneren", legt retailexpert Jorg Snoeck uit.

Nochtans is de Duitse online kledingwinkel net groot geworden dankzij zijn soepele terugstuurbeleid. In 2015 deden we bij deze krant zelf de test door kleren met vlekken en zelfs scheuren terug te sturen. Het aankoopbedrag werd netjes teruggestort. Alles om "een goede relatie met de klant na te streven", klonk het. Twee jaar later slaagde ook VTM erin om vuile schoenen en kleding terugbetaald te krijgen. "Het model heeft

lange tijd gewerkt. Zalando stond erom bekend en dat heeft het bedrijf heel wat mond-tot-mondreclame opgeleverd. Zelfs al draag je een kledingstuk maar één avond voor je het terugstuurt, als je een complimentje krijgt, zeg je wel dat het van Zalando komt. 'Fysieke likes', noem ik dat. En dat sloeg lange tijd aan."

Overschotten

Alleen werden wel érg veel pakjes teruggestuurd. Zo'n 50 %, zegt Zalando zelf. Snoeck schat dat het werkelijke percentage nog hoger ligt. Op termijn is dat niet houdbaar, zegt hij - en dat blijkt ook uit de cijfers. In het derde kwartaal vorig jaar boekte het bedrijf voor het eerst in drie jaar een operationeel verlies van 38,9 miljoen euro.

"Zalando staat onder druk en gaat daarom op zoek naar nieuwe, subtiele manieren om de winstmarge op te krikken. Die enorme etiketten zijn zo'n ingreep. Eerder werden ook al fysieke outletwinkels geopend in Duitsland, om de overschotten weg te werken."

Eind vorig jaar raakte dan weer bekend dat klanten in Italië 3,5 euro verzendkosten moesten ophoesten voor een bestelling onder de 24,9 euro. "Zalando test die tactieken uit op kleine schaal en als ze blijken te werken, worden ze verder uitgerold. Zo zou het ook kunnen dat wij in de toekomst moeten betalen om pakjes te ontvangen of terug te sturen." Het bedrijf zelf kon gisteren niet reageren (ND, 2019).

a) Wat betekent het herroepingsrecht?

Het herroepingsrecht houdt in dat je 14 dagen bedenktijd krijgt voor je product. Bedenk je je binnen deze periode dan kan je het product retourneren of je bestelling annuleren waarbij je de volledige aankoopsom terugkrijgt.

b) Geldt dit herroepingsrecht ook bij fysieke aankopen in een winkel?

Neen, het herroepingsrecht geldt niet bij fysieke aankopen.

c) Geef enkele voorbeelden van aankopen waarop een herroepingstermijn van toepassing is. Zoek informatie op op het internet, ook het pdf-document kan je helpen bij je zoektocht.

De herroepingstermijn is van toepassing op bijvoorbeeld: aankopen via internet, postorderverkoop, aankopen via de telefoon, huis-aan-huisverkoop, kredietovereenkomsten voor aankopen van auto's, huwelijksvereenkomsten, verzekeringen...

3 Samenstelling van de aankoopprijs

Bij het sluiten van een koopovereenkomst leggen de koper en verkoper ook een prijs vast.

Bekijk het filmpje.

a) Welke elementen vind je allemaal op een factuur?

Je vindt de arbeidsuren, de onderhoudskosten, de prijs van vervangstukken, extra kosten (supplementen) en het totaalbedrag terug op de factuur.

b) De garagist vermeldt niet alle elementen van de factuur, weet jij er nog?

Gegevens van de koper, gegevens van de verkoper, btw, verzendingskosten, datum, uiterlijke datum voor betaling, kortingen... stonden niet op deze factuur vermeld.

Producenten verminderen de prijs van hun producten met kortingen. Bekijk de advertenties en beantwoord de vragen.

Hubo
www.hubo.be

* Geldig van 01/06 t.e.m. 31/07/2014 in alle Hubo-vestigingen
* Enkel bij afgifte van deze bon
* niet cumuleerbaar met andere kortingen of aanbiedingen uit de HUBO folders
* max. 1 bon per klant

5 400620 101463

KORTINGBON
-10%*
OP HET VOLLEDIGE ASSORTIMENT

(Hubo, 2018)

ACTIES VANAF MA 19 OKT

Combineren mogelijk

Lipton Ice Tea
€5,97 €3,98

33% KORTING

2+1 GRATIS

MA 19 T/M ZO 25 OKT

(Lidl, 2021)

ALLE NIVEA SUN

Kruidvat

2^e ARTIKEL VOOR 1,00

+ GRATIS XL HANDDOEK*

NIVEA SUN sensitive immediate protect 30
NIVEA SUN protect & hydrate 50+
NIVEA SUN kids sensitive protect & play 50+

* bij aankoop van 2 NIVEA SUN producten

(Kruidvat, 2021)

67 cm

145

NIVEA

ENJOY SUMMER have fun

LOVE PEACE FLIP FLOPS

T.W.V. € 14,99

OP=OP

18 JAAR

18% korting op héél véél producten

DAMES | HEREN | KINDEREN

zalando

Get the Look | Kleding | Schoenen | Sport | Accessoires | Beauty | Premium | Merken | SALE

SAMSUNG

4G+

vanaf **490,34** 719,-

35,- per maand 41,50

MediaMarkt

Schrijf je in.
En ontvang 10% korting op je volgende bestelling*

(Zalando, 2022)

Van welke kortingsactie maken jullie het meeste gebruik?

Eigen antwoord.

Ken je nog andere kortingen?

Eigen antwoord.

Scan de QR-code en bekijk de video.

a) Waarvoor staat de afkorting 'btw'? Wat is dat?

Btw staat voor belasting over de toegevoegde waarde, dat is de belasting die consumenten betalen op het verbruik van goederen en diensten.

b) Hoeveel btw betaal je op de meeste producten in België? Geef een voorbeeld van zo'n product.

21,00 % bv. iPad, radio, cacaopoeder...

c) Hoeveel btw betaal je in België voor basisproducten? Geef een voorbeeld van een basisproduct.

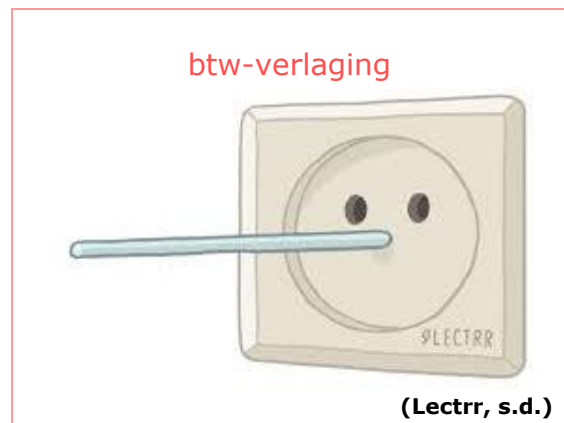
6,00 % bv. busticket, loodgieter, een pakje boter ...

d) Wat gebeurt er met de btw-bedragen die de overheid ontvangt?

Met dit geld worden onder meer de pensioenen betaald, komt de overheid tussen wanneer je ziek bent of medicatie nodig hebt en worden de lonen van de leerkrachten betaald.

e) De btw komt ook vaak in de actualiteit. Verklaar de cartoon.

Doordat de energieprijzen de laatste tijd te hoogte in gingen, moest de overheid met een oplossing komen. Het stopcontact wordt voorgesteld als Pinokkio aangezien de overheid een btw-verlaging beloofde, maar deze er eerst niet kwam. Uiteindelijk werd de btw toch verlaagd.

Bekijk onderstaande factuur om te achterhalen hoe de aankoopprijs wordt berekend.

Factuur

Factuuradres :

Achmed Peters
Kerkstraat 3
9300 Aalst
België

Afleveradres :

Achmed Peters
Kerkstraat 3
9300 Aalst
België

Klantnummer : 31201228007
Bestelnummer : 11001077385011
Factuurnummer : 210069289304
Factuurdatum 1-mrt-2022
Verzenddatum 1-mrt-2022

Beste Achmed Peters,
Bedankt voor je aankoop bij Zalando, we zijn blij dat je wat leuks gevonden hebt!
Hieronder vind je een overzicht van je bestelling:

Bladzijde 1 van 1

Stk.	Artikelnummer	Artikel	Nettoprijs EUR	BTW totaalbedrag EUR	BTW %
1	D2915O027-A120040000	RAPTOR LOW UNISEX - Sneakers laag - white/olivine	53,68	11,27	21 %
1	MK151H06N-Q110ONE000	JET SET TRAVEL - Schoudertas - black	161,12	33,83	21 %
1		Korting	-42,96	-9,02	21 %
			Totaalbedrag excl. BTW EUR		171,84
			BTW totaalbedrag EUR		36,08
			Totaalbedrag incl. BTW EUR		207,92

Voor deze bestelling werd de betaalmethode creditcard 3DS gekozen.
Het is niet mogelijk om dit betaalbewijs te gebruiken voor het terugvragen van btw. Aankopen zijn gedaan voor persoonlijk gebruik.
Recupel-bijdrage inbegrepen (voor elektrische en elektronische toestellen).

Het Zalando-team wenst je veel plezier met je bestelling!

a) Hoeveel bedraagt de aankoopprijs (de prijs exclusief kortingen, extra kosten en btw)?

De aankoopprijs bedraagt € 214,80.

b) Hoeveel bedraagt de totale korting?

De totale korting bedraagt € 42,96.

c) Moeten er extra kosten betaald worden? Zo ja, hoeveel euro?

Neen, er moeten geen extra kosten betaald worden.

d) Hoeveel bedraagt de btw?

De btw bedraagt € 36,08.

De samenstelling van de aankoopprijs

eigenlijke aankoopprijs

- kortingen

+ extra kosten

+ btw

= de totale aankoopprijs van een product

Zoals je in hoofdstuk 1 al zag, kan de prijs die we betalen voor een aankoop eenmalig of terugkerend zijn. Zijn volgende aankopen eenmalig of terugkerend? Zet een kruisje in de juiste kolom.

situatie	eenmalige kost	terugkerende kost
Je gaat deze avond eten op restaurant.	X	
Je weet niet altijd goed wat eten. Daarom maak je je lid bij HelloFresh.		X
Je zus neemt een bloemenabonnement.		X
Je vader koopt een nieuwe grasmaaier.	X	
Je ouders doneren € 50,00 aan Rode Kruis.	X	
Je tante sponsort maandelijks een organisatie bij haar in de buurt.		X

LEVEL 3 - SAMENVATTING

Bekijk hier de kennisclip

Goed vs. dienst

Betaal je voor een nieuwe smartphone, dan betaal je voor een goed. Een **goed** is een tastbaar of stoffelijk product. Geef je geld uit aan een treinrit dan betaal je voor een dienst. Een **dienst** is een niet-tastbaar product. Goederen en diensten krijgen samen de overkoepelende term '**product**'.

De koopovereenkomst

Wanneer je een product aankoopt sluit je als koper een **koopovereenkomst** af met de verkoper bv. je koopt een flesje cola in de winkel. Je ondertekent niet letterlijk een contract, maar doordat je met het flesje naar de kassa gaat en ervoor wil betalen accepteert je de prijs van het product.

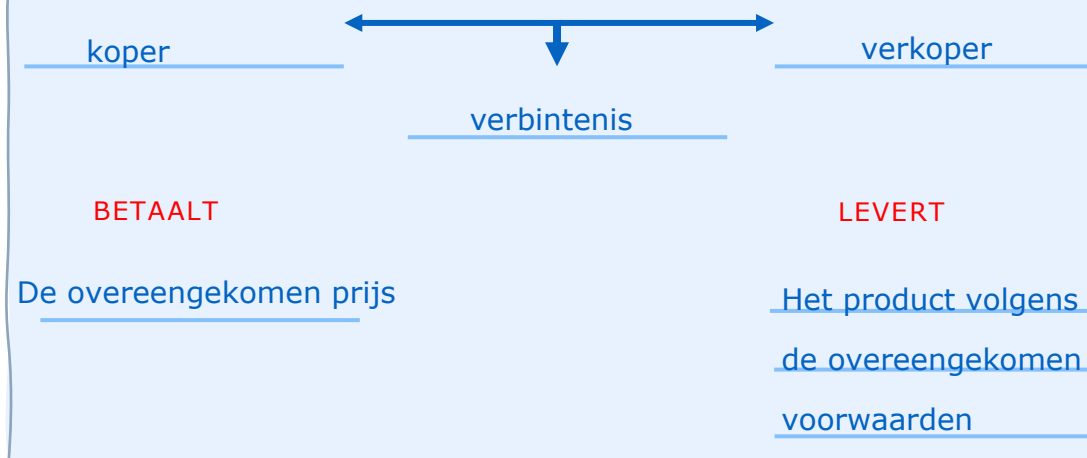
Wanneer koper en verkoper het beiden eens zijn over de prijs en het product zelf, spreken we van een **verbintenis of een contract**. Deze overeenkomst kan zowel schriftelijk als mondeling worden afgesloten. Wanneer je een contract mondeling afsluit is dit moeilijk aan te tonen. Daarom leg je belangrijke aankopen best vast op papier vast.

Ook bij online aankopen sluit je zo'n koopovereenkomst af. We noemen dit een **verkoop op afstand** omdat de koper en verkoper elkaar niet ontmoeten in levenden lijve. Vanaf het moment dat de klant goederen in het online winkelmandje legt, de producten bestelt en vervolgens betaalt gaat deze klant een verbintenis aan. De verkoper, de eigenaar van de webshop, is verplicht om kort na je bestelling een bevestigingsmail te sturen.

Bovendien is de verkoper verplicht om het product te **leveren** in de staat zoals werd afgesproken met de koper. Daarnaast is de verkoper ook verplicht om de koper op de hoogte te brengen voor verborgen gebreken die zich na de aankoop van een woning voordeden (= **vrijwaring van verborgen gebreken**). De koper is dan weer verplicht om de prijs te **betalen** zoals werd vastgelegd in de overeenkomst.

We spreken van een **eigendom** vanaf het moment dat het **koopcontract** is afgesloten en de prijs van het product betaald is. Vanaf het moment dat het product is aangekomen bij de koper, spreken we van een **bezit**. Wanneer een koper bijvoorbeeld niet betaalt, dan heeft de verkoper het recht iemand het eigendom van het product te ontnemen. We noemen dit **uitwinning**.

SCHEMA: DE KOOPOVEREENKOMST

Herroepingsrecht bij online aankopen

Wanneer je online shopt, kan je genieten van het **herroepingsrecht**. Dit recht is ingevoerd om klanten tegen impulsieve aankopen te beschermen. Het houdt in dat je 14 dagen bedenktijd krijgt voor de aankoop van je product. Bedenk je je binnen deze periode dan kan je het product retourneren of je bestelling annuleren waarbij je de volledige aankoopsom terugkrijgt.

Samenstelling van de aankoopprijs

Een aankoopprijs is samengesteld uit verschillende onderdelen.

de aankoopprijs van het product	aankoopprijs € 89,90	
de korting	-20 % korting - € 17,98	
eventuele extra kosten voor levering/ verpakking	+ extra kosten + € 3,99	
btw (meestal 21 %) = belasting die de klant betaalt op het verbruik van producten.	+ 21 % btw + € 18,90	
totale aankoopprijs	€ 94,81	

Je hebt **eenmalige en terugkerende aankopen**. Een **eenmalige** kost betaal je een keer bijvoorbeeld de aankoopprijs van een televisie, terwijl je de **terugkerende** kosten regelmatig betaalt zoals een televisieabonnement.

CHECKLIST

- Ik kan het verschil tussen een goed en een dienst uitleggen.
- Ik kan enkele voorwaarden van een koopovereenkomst opsommen.
- Ik kan de basisverplichtingen van de koper en de verkoper bij een koopovereenkomst onderscheiden.
- Ik kan benoemen hoe de aankoopprijs van een product is opgebouwd.
- Ik kan het verschil tussen eenmalige en terugkerende kosten verklaren.
- Ik kan de werkelijke kostprijs van een product berekenen.
- Ik kan het onderscheid tussen een eigendom en een bezit toelichten.

SYNTHESE

= overeenkomst tussen een koper en een verkoper. Dit kan mondeling of schriftelijk vastgelegd worden.

Koopovereenkomst

Afspraken

product leveren
vrijwaring van verborgen gebreken
verkoper → koper
←
aankoopprijs betalen

Product

goed dienst
tastbaar niet-tastbaar
bv. een computer bv. cinematicket

De koopovereenkomst is afgesloten en de koper heeft betaald → eigendom

Product is geleverd bij de koper → bezit

Stel dat de koper niet betaald → verkoper eigendom ontnemen van verkoper → uitwinning

Online aankopen zijn voorbeelden van verkoop op afstand. Dit wil zeggen dat de koper en verkoper elkaar niet ontmoeten. Als online koper heb je 14 dagen bedenktijd over je aankoop. Dit heet het herroepingsrecht.

De samenstelling van aankoopprijs

Eigenlijke aankoopprijs

-kortingen

+ kosten

+ btw

= totale aankoopprijs

Er is een onderscheid tussen kosten die niet vaak voorkomen. Dit zijn dan de eenmalige kosten. Dan zijn er ook nog kosten die je regelmatig moet betalen. Deze worden dan de terugkerende kosten genoemd.

LEVEL 4

1 Verkoopsituaties – opdracht 1

Lees de casussen en beantwoord de vragen.
Gebruik de website om dit op te lossen.

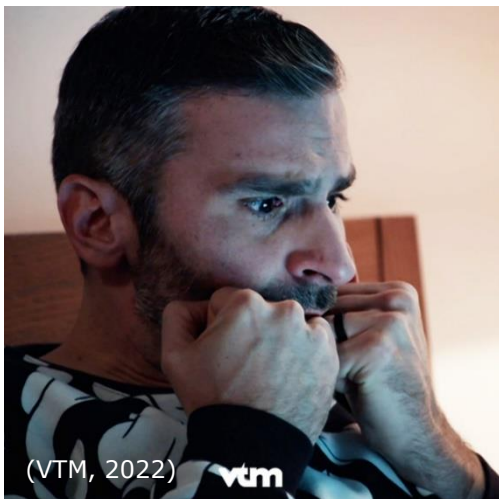
Casus: caféverkoop

Luc en Bart zitten gezellig op café. Na enkele biertjes beslist Luc om zijn oldtimer aan Bart te verkopen. Ze schrijven de overeengekomen prijs en hun handtekening op een bierviltje. Kan Luc de dag nadien nog terugkomen op zijn beslissing?

Neen, consumenten die aan elkaar verkopen vallen niet onder de consumentenwetgeving. Voor hen is het herroepingsrecht niet van kracht, zij zijn niet beschermd.

Casus: online veiling

(VTM, 2022)

Zjef wou een bod van € 100,00 plaatsen voor een strip op een online veilingssite, maar hij typte perongeluk twee nullen te veel. Daardoor koopt hij perongeluk een strip voor € 10 000 in plaats van € 100,00. Kan hij nog terugkomen op zijn aankoop?

Een bod op een online veiling is bindend aangezien je een koopovereenkomst tot stand brengt. Er komt een koop tot stand wanneer koper en verkoper akkoord zijn om een bepaald product tegen een bepaald bedrag met elkaar te ruilen.

Casus: bieden op een huis

Bekijk de video door de QR-code te scannen.

Stel dat het koppel een bod doet op de woning. Kunnen ze dan nog terugkomen op hun beslissing?

Neen, zowel de kopers als de verkoper gaan akkoord. We spreken dus van een koopovereenkomst die mondeling werd vastgelegd. Zowel koper als verkoper kan niet op zijn beslissing terugkomen.

(VTM, 2016)

2 Factuurberekening – opdracht 2

Bekijk onderstaande factuur van Coolblue.

FACTUUR.
Dat betaal ik zelf wel.

Maurice de Praetere
Konijnenweg 13
2800 Mechelen
België

Factuurnummer: 1641167302
Klantnummer: 15126755
Factuurdatum: 11 februari 2022
Ordernummer: 61136315
Orderdatum: 10 februari 2022

Coolblue België N.V.
Borsbeeksebrug 28
2600 Berchem
België
www.coolblue.be

RPR Antwerpen
BTW BE0867686774
IBAN BE07310160125666
BIC BBRUBEBB

Artikel	Aantal	Prijs per stuk	BTW	Prijs incl. BTW
Apple Watch Series 7 41mm Witgoud Aluminium Crème Sportband	1	€ 429,00	21%	€ 429,00
Incl. Recupel: 6.1 ICT- en kantoorapparatuur Serienummer: SQKXQWT03QW	1			€ 0,12
Apple Watch 38/40/41 mm Polsband Milanees Goud	1	€ 99,00	21%	€ 99,00

a) Hoeveel bedraagt het totale btw-bedrag?

$$€ 429,00 + € 99,00 = € 528,00$$

$$€ 528,00 / 121 * 100 = € 436,36$$

$$€ 528,00 - € 436,36 = € 91,64$$

Het totale btw-bedrag bedraagt € 91,64.

3 De koopovereenkomst – opdracht 3

Waar of niet waar? Verbeter indien fout.

stelling	juist	fout
Wanneer je een product aankoopt, sluit jij als koper een koopovereenkomst af met de verkoper. Dit geldt zowel voor online aankopen als voor aankopen in een fysieke winkel.	X	
Wanneer je naar de supermarkt gaat, geniet je van retentierecht*. Je mag dus binnen de 14 dagen je aankoop terugbrengen. *Het recht van de schuldeiser om het eigendom van de schuldenaar niet terug te geven totdat de schuldenaar de schuld heeft betaald. Fout, dit geldt enkel voor online aankopen.		X
Bij een online aankoop sluit je geen koopcontract af, want je ondertekent geen contract. Fout, vanaf het moment dat je de goederen in het winkelmandje afrekent ga je akkoord met de goederen en de prijs. We spreken dan van een koopovereenkomst.		X
Zowel bij de aankoop van een goed als een dienst sluit je een koopovereenkomst af.	X	

DIDACTISCHE TIP!

Je kan met je leerlingen als je het hebt over de aankoop van goederen en diensten een blik werpen op het onderdeel 'garantie' met het garantielied. Je kan het onderscheid maken tussen wettelijke en commerciële garantie.

BZL-opdracht over de wettelijke en commerciële garantie:

Surf naar www.economie.fgov.be/nl > thema's > consumentenbescherming > garantie > commerciële of contractuele garantie

a) Wat is het verschil tussen de wettelijke en commerciële garantie?

De wettelijke garantie is verplicht, je hebt er als consument automatisch recht op. De eindverkoper of fabrikant kan ervoor kiezen om een commerciële garantie te geven, deze garantie is niet verplicht.

b) Hoelang bedraagt de wettelijke garantie?

Twee jaar voor nieuwe goederen. Voor tweedehandsgoederen geldt een wettelijke garantie van één jaar. De verkoper moet dit wel expliciet vermelden anders heb je ook bij deze aankoper twee jaar garantie.

c) Hoelang moet de commerciële garantie minimaal zijn voor nieuwe goederen?

Langer dan twee jaar, de commerciële garantie van de verkoper mag niet in strijd zijn met de wettelijke garantie.

begrippenlijst

het goed	Wanneer je een product aankoopt, ga je een koopovereenkomst aan waarbij er een fysiek product geleverd wordt bv. de aankoop van een televisie.
de dienst	Wanneer je een dienst aankoopt, ga je een koopovereenkomst aan waarbij er een niet-fysiek product geleverd wordt bv. een treinrit.
de aankoopprijs	Het bedrag dat de leverancier vraagt voor het product exclusief de btw en de kortingen.
de korting	Een bedrag of percentage dat in mindering wordt gebracht van de aankoopsom.
de btw	De belasting over de toegevoegde waarde, dit is de belasting die de consument betaalt voor het verbruiken van goederen en diensten.
de totale kostprijs	Het totale bedrag dat de consument dient te betalen.
de eenmalige kost	Een kost die eenmalig moet betaald worden. bv. de aankoop van een televisie.
de terugkerende kost	Een kost dat je meerdere malen zal moeten betalen. bv. de betaling van een televisieabonnement.
het jaarlijks kostenpercentage	De jaarlijkse kostprijs van een lening uitgedrukt in een percentage van het geleende bedrag inclusief alle extra kosten.
het consumentenkrediet	Alle leningen die geschikt zijn voor particulieren (privé-gebruik).
het koopcontract	De overeenkomst die aangegaan wordt bij de verkoop van een product.
de koopovereenkomst	Een overeenkomst tussen koper en verkoper. Ze hebben hierbij beiden verplichtingen tegenover elkaar.
de levering	Een goed dat naar de klant getransporteerd wordt.
de betaling	Het geld dat wordt betaald voor de aankoop van een product.
de vrijwaring tegen verborgen gebreken	De verkoper is verplicht om de koper op de hoogte te brengen of te vrijwaren voor verborgen gebreken die zich na de aankoop van een woning voordoen.

de uitwinning	Wanneer een koper niet betaalt, dan heeft de verkoper het recht iemand de eigendom van het product te ontnemen.
het herroepingsrecht	Een regeling binnen het Belgisch recht waarbij de klant het recht heeft om zich binnen een beperkte tijd te bedenken over zijn aankoop. Onder bepaalde voorwaarden mag de consument zijn gekocht product terugsturen en krijgt hij de volledige aankoopsom terug. Dit binnen de periode van 14 dagen na aankoop. Je kan beroep doen op het herroepingsrecht voor zowel online aankopen als aankopen buiten de verkooppriimte bv. op een beurs waar de onderneming met een kraampje staat.
de eigendom	Een goed is jouw eigendom wanneer je het aankoopt.
het bezit	Een goed is in jouw bezit wanneer je je goed effectief ontvangt na aankoop.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Bereken het gevraagde onderdeel van de aankoopprijs.	/2
	Duid de correcte stelling(en) aan omtrent de koopovereenkomst.	/2
	Goed of dienst. Sleep de actie naar de juiste kolom.	/10
	Eigendom of bezit? Duid aan.	/5

Oefen de begrippen van dit hoofdstuk door de kruiswoordpuzzel in te vullen.

/10

HOOFDSTUK 3

EERSTE HULP BIJ ONGEVALLLEN

EEN SCHADEGEVAL

Leerplandoel E3: 'De leerlingen onderscheiden verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij een schadegeval op basis van een aangifteformulier.'

INLEIDING

Een been breken tijdens de les lichamelijke opvoeding, tegen een paaltje rijden op de oprit, waterschade in de kelder ... een ongeluk is snel gebeurd. We dekken ons daarom best in tegen risico's uit het dagelijkse leven. We kunnen onszelf beschermen door een verzekering af te sluiten. Wat weet jij al over verzekeringen?

WAT LEER IK?

- € Wat verantwoordelijkheid inhoudt.
- € Wie verantwoordelijk is bij een schadegeval.
- € Wat aansprakelijkheid inhoudt.
- € Welke partijen betrokken zijn bij een verzekering.
- € Welke verzekeringsopties er zijn.

BEGRIPPEN

het schadegeval - de verzekeringsnemer - de verzekerde - de begunstigde - de verzekeringsmaatschappij - het verzekeringscontract - de franchise - het verzekeringsproduct

(Lectrr, 2015)

LEVEL 1

Wat loopt er mis?

Bekijk onderstaande afbeeldingen en bespreek klassikaal wat er misloopt. Wat zou er kunnen gebeurd zijn?

€ Is er hier sprake van schade? Waarom wel of niet?

Ja, er is sprake van schade. Op de eerste foto is er schade aan het voertuig. Op de tweede foto is er schade aan het materiaal in de dozen, eventueel ook aan de persoon. Op de derde afbeelding schade aan de knie. Op de vierde afbeelding is er schade aan de voordeur er is mogelijks ook diefstal.

€ Wie gaat de schade betalen?

De persoon die verantwoordelijk is voor de schade.

LEVEL 2

Schade

Schade is de overkoepelende term voor de nadelige gevolgen van een gebeurtenis en treft iemand zijn vermogen of lichamelijke toestand. Voor alle schadegevallen is er iemand verantwoordelijk.

1 Verantwoordelijk vs aansprakelijk

VERANTWOORDELIJKHEID VS AANSPRAKELIJKHEID

SCHADE

VERANTWOORDELIJKHEID

Wie heeft de schade veroorzaakt?

AANSPRAKELIJKHEID

Wie moet de schade betalen?

Lees onderstaande krantenartikels.

Vrouw op heterdaad betrappt na 25 autobranden

Een vrouw is betrappt toen ze in haar wijk een bestelwagen in brand stak. De politie vermoedt dat Nele K. (42) verantwoordelijk is voor de lange reeks -autobranden die Leuven al weken in de ban hield.

Dankzij het cameranetwerk dat de politie in de wijk heeft geïnstalleerd en de anonieme agenten die al een tijd de buurt in het oog hielden, kon ze op heterdaad betrappt worden.

Auto boort zich in voorgevel van woning: huis zwaar beschadigd

Een auto is woensdagochtend om 6u. tegen de gevel van een woning gereden aan de Krook in Gent.

De bewoonster werd door de klap uit haar slaap gewekt, maar ze bleef ongedeerd. Ook de automobilist kwam er zonder kleerscheuren van af. De gevel van het huis raakte wel zwaar beschadigd. De brandweer kwam ter plaatse om de gevel te stutten.

Trouwe viervoeter bijt zijn baasje Annelore (45): "Hij was haar beste vriend"

Annelore en haar hond deden alles samen. Ze leefden al jaren samen met twee in een huis aan de kust in Bredene. De 45-jarige vrouw is echter woensdag gebeten door het dier, dat ze eerder beschreef als "haar beste vriend". Dat melden verschillende lokale media.

De hele situatie liep uit de hand. De burens, die een vrouw in paniek om hulp hoorden schreeuwen, alarmeerden zo snel mogelijk de hulpdiensten.

a) Vul nu de tabel aan.

	betrokken partij	verantwoordelijk	aansprakelijk
artikel 1	Nele K. Eigenaars auto	Nele K.	Nele K.
artikel 2	Autobestuurder Eigenaar woning	Autobestuurder	Autobestuurder
artikel 3	Annelore	Eigenaar hond	Annelore

↑ Verantwoordelijkheid VS aansprakelijkheid

In de bovenstaande artikels is de **verantwoordelijke** partij ook **aansprakelijk**. 'Aansprakelijk zijn' wil zeggen dat je financieel moet opdraaien voor de aangerichte schade, hierdoor kunnen sommige mensen in financiële moeilijkheden geraken. Om deze risico's te vermijden kan je een **verzekering** afsluiten.

2 Brainstorm

Welke soorten verzekeringen ken jij?

Verzekering

Een **verzekering** is een wederzijdse overeenkomst tussen de verzekeraar en de verzekeringsnemer die zich voor een vast bedrag verbindt om zich te vrijwaren van toekomstige onzekere voorvallen.

3 Enkele begrippen

Bekijk de video en link de begrippen aan de juiste verklaring.

polis	4
verzekerde	3
aansprakelijkheid	5
schade	2
derden	1
verzekeraar	7
verkeringsnemer	6
franchise	8

1

Een buitenstaander die betrokken is bij de gebeurtenis, maar niet bij het afsluiten van de polis bv. de mensen in auto die jij net hebt aangereiden.

2

Een nadeel of verlies als gevolg van een gebeurtenis. Dit kan iemand treffen op zowel materieel vlak als op immaterieel vlak.

3

De persoon die de verzekering afsluit en de premie betaalt aan de verzekeraar.

4

Het verzekeringscontract. Een bewijs van de overeenkomst tussen een verzekeringsnemer en verzekeraar.

5

De verplichting om de nadelige gevolgen van een schadegeval te dragen.

6

Een persoon die een verzekeringscontract afsluit bij een verzekeraar. Deze persoon betaalt ook een premie.

7

Het bedrijf dat jou een financiële vergoeding geeft wanneer er onverwachts schade ontstaat.

8

Het deel van de schade dat je zelf moet dragen na een schadegeval. Daarbovenop neemt de verzekeraar het bedrag voor zijn rekening.

SCHEMA: EEN VERZEKERING AFSLUITEN

4 Verzekering

Je kunt verzekering afsluiten op verschillende domeinen waarin je risico's kunt lopen.

a) Bekijk het videofragment. Vul daarna de tabel aan.

Kies uit:

gezondheid – vakantie – wonen – familie – vervoer – conflicten

familie	gezondheid	vakantie	vervoer	wonen	conflicten

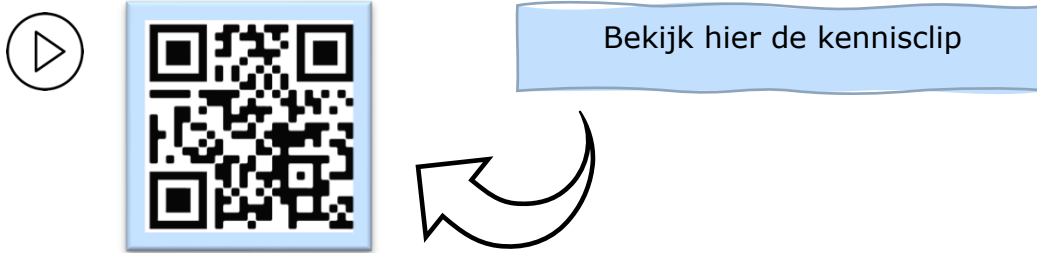
b) Lees de tekstjes. Over welke verzekering is er hier sprake?
Tip: De video kan je helpen bij het maken van de opdracht.
 Kies uit:

reisverzekering – autoverzekering –
 schuldsaldoverzekering – rechtsbijstandsverzekering-
 familiale verzekering – hospitalisatieverzekering –
 ziekteverzekering - brandverzekering

Fatih gaat met een voorschrift voor medicijnen naar de apotheker. Welke verzekering moet hij hebben om dit geld terug te krijgen?	ziekteverzekering
De barbecue vat vuur tijdens het familiefeestje. De schuur staat daardoor in lichterlaaie. Na het blussen is er heel wat waterschade.	brandverzekering
Ann en Dirk wandelen met hun hond over straat. De hond springt op een voorbijrijdende fietser waardoor deze fietser op de grond valt.	familiale verzekering
Door het plotse overlijden van Dina's grootmoeder moeten ze hun reis naar Gran Canaria annuleren. Welke verzekering moeten ze hebben opdat ze hun geld volledig zouden kunnen recupereren?	reisverzekering
De moeder van Marie bevalt binnenkort. Ze vraagt zich af welke verzekering ze moet nemen.	hospitalisatieverzekering
Britt rijdt langs een rotonde. Ze wordt tegengehouden door de politie. Ze vragen haar 'papieren van de auto'. Wat bedoelen ze hiermee?	autoverzekering
Bilal wil graag een eigen zaak starten. Hij gaat hiervoor een grote lening aan bij de bank. Hij wil zijn partner beschermen voor wanneer hij zou komen te overlijden. Welke verzekering gaat hij hiervoor aan?	schuldsaldoverzekering
Jan en Kris beslissen om een punt te zetten achter hun huwelijk. Ze raken het niet eens over de regeling omtrent het hoederecht over de kinderen en beslissen het uit te vechten in de rechtbank. Ze nemen elk een advocaat onder de arm. Welke verzekering kan hen hierbij steunen?	rechtsbijstandsverzekering

LEVEL 3 – SAMENVATTING

Definitie 'schade'

Schade is de overkoepelende term voor de nadelige gevolgen van een gebeurtenis. Er ontstaat bijvoorbeeld een barst in de voorruit van je auto doordat je ouders over een diepe put in het wegdek gereden zijn, maar wanneer ze tegen een paaltje rijden spreken we ook van schade. Je kan ook schade oplopen in je huis bv. brand- of waterschade, beschadigde meubelen... maar evengoed je kan zelf schade lijden bv. je breekt je been nadat je bent gaan schaatsen met vrienden. Een situatie waarbij er schade is, noemen we een **schadegeval**.

Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid

Bij elk schadegeval is er iemand verantwoordelijk. Misschien reden je ouders wel te hard over de diepe put? Of keken ze niet goed toen ze het paaltje raakten?

Ook bij een brand wordt gekeken naar wat de oorzaak is. Heeft de huurder zijn theelichtjes laten branden? Of was het misschien een kortsluiting die aan de basis lag van de brand?

Verantwoordelijk zijn houdt in dat je verplicht bent om goed voor een voorwerp of een persoon te zorgen of je aan de afspraken te houden. Indien je dit niet doet, kan dit leiden tot schade.

Bij ieder schadegeval moet worden nagegaan wie **aansprakelijk** is voor de geleden schade. Wanneer je aansprakelijk bent, ben je verplicht om de schade te vergoeden aan de persoon die schade heeft geleden (= het slachtoffer).

Om de schade te kunnen vergoeden zijn heel wat mensen al dan niet verplicht om een verzekering af te sluiten. Een **verzekering** is een wederzijdse overeenkomst tussen de verzekeraar en de verzekeringsnemer die zich voor een vast bedrag verbindt om zich te vrijwaren van toekomstige onzekere voorvallen. Wanneer er dan een schadegeval optreedt, kan je de **verzekeringsmaatschappij** aanspreken. De verzekeringsmaatschappij neemt dan de financiële verplichting om de schade te bekostigen over van jou.

Je kan dus verantwoordelijk zijn voor schade m.a.w. jij hebt de schade veroorzaakt. Maar je bent daarvoor niet persé aansprakelijk. Aansprakelijkheid houdt de verplichting in om de schade te vergoeden.

Een verzekering of polis afsluiten

Bij een **verzekeringsovereenkomst** zijn er twee partijen. Enerzijds de verzekeringsmaatschappij en anderzijds de verzekeringsnemer. Bij het afsluiten van een **polis** of verzekeringsovereenkomst beschermt een **verzekeringsnemer** zich tegen de aansprakelijkheid van een schadegeval.

Tussen deze twee partijen worden afspraken vastgelegd in een verzekeringsovereenkomst. Daarin staat vermeld tegen welke schade of risico's jij als verzekeringsnemer en de verzekerden beschermd of 'gedekt' zijn. Ter compensatie van de gedekte risico's en schade betaalt de verzekeringsnemer een **premie**.

Wanneer er schade optreedt spreekt de verzekeringsnemer de **verzekeringsmaatschappij** aan. Daarbij betaalt de verzekeringsmaatschappij een schadesom aan het slachtoffer, dit kan bijvoorbeeld een tegenligger zijn waartegen je bent gereden en waarbij jij als bestuurder in de fout bent. Het **slachtoffer** is de persoon die schade heeft geleden. De verzekeringsnemer is dus niet in elk geval de persoon die de vergoeding krijgt.

Bij de uitbetaling van de schadevergoeding moet je rekening houden met de **franchise**, dit is het bedrag of percentage van de schadesom dat je zelf moet betalen. De verzekeringsmaatschappij komt voor dit bedrag niet tussen.

Er zijn heel wat soorten verzekeringen. Enkele verzekeringen zijn verplicht zoals een autoverzekering, maar er zijn nog enkele andere verzekeringen waaronder de familiale verzekering, de bromfietsverzekering, de hospitalisatieverzekering, de brandverzekering, de reisverzekering ...

Schade aangeven

De verzekeringsmaatschappij moet zo snel mogelijk worden ingelicht in geval van schade en moet informatie krijgen over de omstandigheden waarin de schade werd aangericht. Aan de hand van deze gegevens wordt bepaald wie aansprakelijk is voor de geleden schade, welke rechten het slachtoffer heeft en op welke compensatie het slachtoffer recht heeft.

Een **schadeaangifte** doe je in een **aangifteformulier**, zoals bv: een aanrijdingsformulier bij een verkeersongeval. Dit wordt overal in Europa gebruikt. In zo een schadeaangifte moeten er enkele gegevens staan zoals:

- datum en uur van het ongeval;
- het soort schade: bv knieblesure, diefstal, waterschade... ;
- een gedetailleerde beschrijving van de situatie waarin de schade werd geleden;
- optioneel: een offerte voor de reparatiekosten van materiële schade zoals bijvoorbeeld je brommer die werd aangereden en die gemaakt moet worden;
- eventueel bewijsstukken zoals een documenten van de politie bv. proces-verbaal bij een autodiefstal of inbraak;
- gegevens van mogelijke getuigen bij een diefstal of ongeval;
- foto's van de schade.

Soms kan de verzekeringsmaatschappij nog extra informatie opvragen.

CHECKLIST

- Ik kan het begrip schade verklaren.
- Ik kan het verschil tussen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid toelichten.
- Ik kan toelichten hoe een verzekering werkt.
- Ik kan een synoniem geven voor het begrip verzekering.
- Ik kan voor een gegeven situatie de passende verzekeringsvorm aanduiden.
- Ik kan enkele verzekeringsmogelijkheden opsommen.
- Ik kan de betrokken partijen bij een schadegeval benoemen.
- Ik kan een Europees aanrijdingsformulier invullen.
- Ik kan omschrijven wat het begrip franchise betekent.

SYNTHESE

= overeenkomst waarin de verzekeraar en verzekeringsnemer hun afspraken vastleggen.

Verzekeringscontract (polis)

Afspraken

betaalt een premie
verzekeringnemer → verzekeraar
←
dekt risico
bv. vergoeding schade

Schadegeval

verantwoordelijk aansprakelijk
= schade veroorzaakt = moet schade betalen

Bij een schadegeval moet er een schadeaangifte ingevuld worden bv. een aanrijdingsformulier bij verkeersongeval. Er volgt dan een schadevergoeding. Deze is afhankelijk van de verzekeringspolis. De verzekeringsnemer moet ook een deel van het bedrag betalen. Dit heet de franchise.

Soorten verzekeringen

LEVEL 4

1 Schade bij de buren – opdracht 1

Benoem de partijen in de verzekeringsovereenkomst en bepaal wie verantwoordelijk en aansprakelijk is bij dit schadegeval. Vul betreffende dit schadegeval de gegevens over de verzekeringsovereenkomst in.

Schade bij de buren

Op donderdag speelt Stan vaak hockey met zijn buurmeisje Sarah. Stan is heel gedreven, waardoor hij net iets te hard op het balletje slaat en de bal uitwijkt. Het balletje vliegt recht in het raam van de buren... Gelukkig heeft Stans moeder een familiale verzekering afgesloten bij DVV voor haar gezin.

a) Wat is de schade?

De ruit van de buren is gebroken.

b) Wie is verantwoordelijk?

Stan is verantwoordelijk voor de schade.

c) Wie is aansprakelijk?

De moeder van Stan is aansprakelijk.

d) Welk soort verzekering wordt gebruikt bij dit schadegeval?

Bij dit schadegeval wordt er gebruik gemaakt van de familiale verzekering.

e) Wie is de verzekeringsmaatschappij?

De verzekeringsmaatschappij waarbij zij een verzekering hebben afgesloten is DVV.

f) Wie is de verzekeringsnemer?

De moeder van Stan is de verzekeringsnemer.

g) Wie zijn de begunstigden?

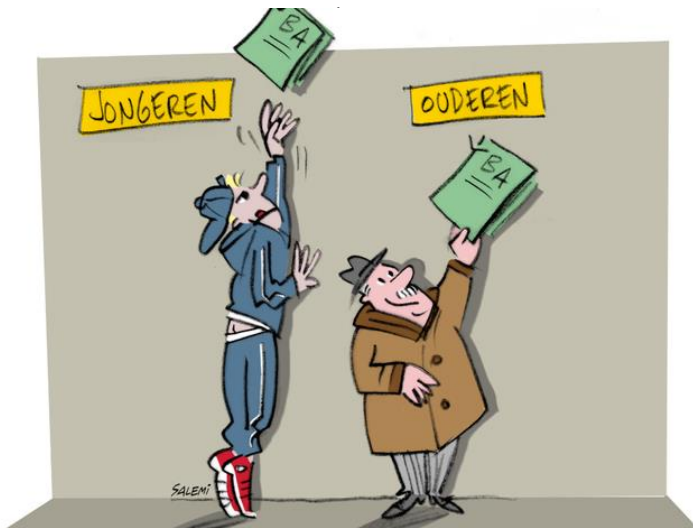
De buren van Stan zijn de begunstigden.

h) Waarom is het belangrijk dat je als gezin een bepaalde verzekering afsluit?
Staaf je antwoord met een voorbeeld voor het gezin van Stijn.

Als je niet verzekerd bent, kan dat zware financiële gevolgen hebben. Zonder familiale verzekering moet het gezin zelf instaan voor de kosten van het gebroken raam.

2 Verzekering bij jongeren - opdracht 2

Bekijk de cartoon en bespreek klassikaal.

Waarom is een verzekering voor jongeren veel duurder?

Omdat jongeren minder ervaring hebben in het verkeer. Daarom nemen zij soms onnodige risico's.

Statistieken tonen aan dat jonge bestuurders meer ongevallen veroorzaken.

Daardoor ligt voor hen een verzekering véél duurder.

* BA-verzekering = burgerlijke aansprakelijkheid. Een verplichte verzekering voor elk voertuig. Dit moet altijd in je voertuig liggen.

3 Het aanrijdingsformulier - opdracht 3

Verdeel de klas in zes groepen. Drie groepjes ontvangen casus een en de andere drie casus twee. Op basis van die casus moeten ze een aanrijdingsformulier invullen. Vul per groepje een formulier in. Let op: je hebt voor deze opdracht maar 25 minuten. Als je in het echt een ongeval hebt, moet je ook snel en goed kunnen handelen! Bekijk de video en leer alles over het invullen van een aanrijdingsformulier

Casus 1

Het is zondagnamiddag. Je bent onderweg met de fiets naar de bakker. De bakker is slechts drie km van je deur. Onderweg moet je een druk kruispunt oversteken. Je kiest ervoor om af te stappen en via het voetpad over te steken. Alles loopt perfect. Wanneer je terug op je fiets stapt, wijkt er een auto af van zijn rijbaan. Deze persoon komt tot stilstand tegen jouw fiets.

Casus 2

Elke zaterdag ga je samen met je ouders naar oma en opa. Oma en opa wonen maar liefst twintig km ver. Daarom nemen jullie de auto. Papa zit aan het stuur en mama leest rustig haar tijdschrift. Je krijgt honger, waardoor papa stopt aan een krantenwinkel. Hij parkeert de wagen langs de kant van de weg. Terwijl jij de deur opent, passeert er juist een fietser. Je had dat niet gezien.

AANRIJDINGSFORMULIER

Blad 1/2

1. Datum aanrijding	Uur	2. Localisatie: Land: _____	Plaats: _____	3. Gewonde[n], ook licht gew. neen ☐ ja ☐

4. Materiële schade aan andere voertuigen dan A en B neen ☐ ja ☐	andere objecten dan voertuigen neen ☐ ja ☐	5. Getuigen: naam, adres, tel. _____

VOERTUIG A

6. Verzekeringnemer/verzekerde (zie verzekeringsattest)

NAAM: _____

Voornaam: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Land: _____

Tel. of e-mail: _____

7. Voertuig

MOTORRIJTUIG	AANHANGWAGEN
Merk, type	
Kenteken nr.	Kenteken nr.
Land van inschrijving	Land van inschrijving

8. Verzekeringsonderneming (zie verzekeringsattest)

NAAM: _____

Contractnr: _____

Nr. van groene kaart: _____

Verzekeringsattest of groene kaart geldig vanaf: _____ tot: _____

Agentschap (of bureau, of makelaar) _____

NAAM: _____

Adres: _____

Land: _____

Tel. of e-mail: _____

Is de schade aan het voertuig verzekerd in het contract? neen ja

9. Bestuurder (zie rijbewijs)

NAAM: _____

Voornaam: _____

Geboortedatum: _____

Adres: _____

Land: _____

Tel. of e-mail: _____

Rijbewijs nr. _____

Categorie (A, B, ...): _____

Rijbewijs geldig tot: _____

12. TOEDRACHT

▼ Zet een kruis (x) in elk van de betreffende vakjes, om de schets te verduidelijken. ▼

A 1 * stond geparkeerd / stond stil
 2 reed weg uit parkeerstand / deed een portier open

3 ging parkeren

4 reed weg van een parkeerplaats, een uitrit, een onverharde weg

5 was bezig een parkeerterrein, een inrit, onverharde weg op te rijden

6 wilde een verkeersplein oprijden (rondgaand verkeer)

7 reed op een verkeersplein (rondgaand verkeer)

8 botste op achterzijde, rijdend in dezelfde richting en op dezelfde rijstrook

9 reed in dezelfde richting en op een andere rijstrook

10 veranderde van rijstrook

11 haalde in

12 ging rechtsaf

13 ging linksaf

14 reed achteruit

15 kwam op een rijbaan bestemd voor het tegemoetkomend verkeer

16 kwam van rechts (op een kruising)

17 lette niet op het voorrangsteken of op het rode licht

◀ Vermeld het aantal aangekruiste vakjes. ▶

Door BEIDE bestuurders te ondertekenen
Houdt geen erkenning van aansprakelijkheid in; dient uitsluitend voor het vaststellen van identiteit en feitelijke gegevens; bevoordt snelle schade-afhandeling

13. Situatieschets van de aanrijding 13.

Geef aangeven: 1. wegwaai - 2. richting van voertuigen A en B - 3. hun positie op het moment der botsing - 4. verkeersborden - 5. stopstrepen (of wegen)

VOERTUIG B

6. Verzekeringnemer/verzekerde (zie verzekeringsattest)

NAAM: _____

Voornaam: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Land: _____

Tel. of e-mail: _____

7. Voertuig

MOTORRIJTUIG	AANHANGWAGEN
Merk, type	
Kenteken nr.	Kenteken nr.
Land van inschrijving	Land van inschrijving

8. Verzekeringsonderneming (zie verzekeringsattest)

NAAM: _____

Contractnr: _____

Nr. van groene kaart: _____

Verzekeringsattest of groene kaart geldig vanaf: _____ tot: _____

Agentschap (of bureau, of makelaar) _____

NAAM: _____

Adres: _____

Land: _____

Tel. of e-mail: _____

Is de schade aan het voertuig verzekerd in het contract? neen ja

9. Bestuurder (zie rijbewijs)

NAAM: _____

Voornaam: _____

Geboortedatum: _____

Adres: _____

Land: _____

Tel. of e-mail: _____

Rijbewijs nr. _____

Categorie (A, B, ...): _____

Rijbewijs geldig tot: _____

10. Geef met een pijl aan waar het voertuig A het eerst werd geraakt (-)

11. Zichtbare schade aan voertuig A:

14. Mijn opmerkingen:

15. Handtekening bestuurders 15.

A B

10. Geef met een pijl aan waar het voertuig B het eerst werd geraakt (+)

11. Zichtbare schade aan voertuig B:

14. Mijn opmerkingen:

4 De schadeaanfifte – opdracht 4

Bekijk de schadeaanfifte op de volgende pagina.

a) Waarover gaat de schadeaanfifte?

Over een ongeval op de basketbalclub.

b) Wat is de schade? Markeer in het rood.

c) Wie is de verzekeringsmaatschappij? Omcirkel dit in het aanfifteformulier.

d) Wie is de verzekeringsnemer? Markeer in het blauw.

e) Waarvoor is de verzekeringsnemer verzekerd?

Tegen lichamelijke ongevallen tijdens basket.

f) Wie is de begunstigde? Markeer in het geel.

aangifteformulier

VERZEKERING TEGEN
LICHAMELIJKE ONGEVALLEN

Terug te sturen naar Ethias - Zetel voor Vlaanderen
Prins-Bisschopssingel 73, B-3500 Hasselt
Tel. 011 28 21 11 - Fax 011 28 20 20

Dossiernummer _____ (voorbehouden aan Ethias)

Polisnummer **4 5 0 5 4 9 5 4****[A] in te vullen door de aangever****1 IDENTITEIT VAN DE VERZEKERINGSNEMER**

VLAAMSE BASKETBALLIGA

Juiste benaming van de verzekerde club **De dribbel**Stamboeknr. **875 692 53559**Naam en adres van de clubverantwoordelijke **Hendrik Spalding**Straat **Dunkstraat** nr. **20** bus _____Postcode **9300** Gemeente **Aalst**Ref. _____ Tel. nr. **0471 23 45 67 89****2 IDENTITEIT VAN HET SLACHTOFFER**LidnummerVBL **23**Naam **Peters** Voornaam **Fatih**Straat **Kerkstraat** nr. **3** bus _____Postcode **9300** Gemeente **Aalst**Geboortedatum **04** **02** **2006** M V Beroep **Nvt.**Bezigheid van het slachtoffer op het ogenblik van het ongeval speler scheidsrechter coach

Andere _____ Rekeningnummer _____

Indien het slachtoffer minderjarig is, naam en voornaam van de wettige vertegenwoordiger (ouder, voogd) _____

Achmed PetersBeroep **Bediende****3** Datum van het ongeval **10** **06** **2022**Dag **dinsdag** Uur **19:30****4** Indien bij het ongeval een derde, vreemd aan de verzekerde club, betrokken is, volledige naam en adres van deze derde

Naam _____ Voornaam _____

Straat _____ nr. _____ bus _____

Postcode _____ Gemeente _____

5 Verzekeringsmaatschappij van bovenvermelde derde

Polisnummer _____

6 PLAATS VAN HET ONGEVAL Tijdens deelname aan een activiteit van de hiervoorvermelde club Op weg naar of van de activiteitJuiste plaats **Sporthal lokaal c** Individuele groepsgewijze verplaatsing

Juiste plaats _____

Wat was het gebruikte vervoermiddel? _____

2172-511 • 09/05

Ethias Gemeen Recht - Onderlinge verzekeringsvereniging, toegelaten onder nr. 0165, voor de volgende verzekeringsverrichtingen: ongevallen, ziekte, schade aan voertuigen te land (behalve spoorwagematerieel), boten, vervoerde goederen, andere schade aan goederen; burgerlijke en algemene aansprakelijkheid, alsmede uit hoofde van motorvoertuigen en boten; rechtsbijstand, borgtocht, allerlei geldelijke verliezen, hulpverlening (KB van 4 en 13 juli 1979, BS van 14 juli 1979), burgerlijke aansprakelijkheid luchtvaartuigen en luchtvaartuigcasco (KB van 23 januari 1985, BS van 2 februari 1985) en krediet (KB van 3 oktober 1988, BS van 11 oktober 1988) - RPR Luik 0402.370.054

MAATSCHAPPELIJKE ZETEL rue des Croisiers 24 B-4000 Luik www.ethias.be info.verzekering@ethias.be

7 BESCHRIJVING VAN HET ONGEVAL (oorzaken, omstandigheden en gevolgen, opgelopen verwondingen en/of schade) SCHETS (bij te voegen indien het een verkeersongeval betreft)

Fatih sleerde uit op de versgedweilde sporthalvloer bij de aanloop naar de ring. Hij brak hierbij zijn linkerbeen. Het glas van zijn sporthorloge is hierbij gescheurd.

8 GETUIGENISSEN

- a) Naam en adres der getuigen van het ongeval *De ploeg*
- b) Zo er geen getuige is, naam en adres van de personen die getuige waren van de toestand en de klachten van de gewonde, onmiddellijk na het ongeval
- c) Bij ontbreken van getuigen a) en b), wanneer en door wie heeft u kennis gekregen van het ongeval?

9 TOEZICHT

Werd er op het ogenblik van het ongeval toezicht uitgeoefend door een afgevaardigde van de organiserende sportvereniging of de verzekerde club? ... *ja*

Zo ja, naam en functie van de toezichhoudende persoon *Jan Bergman*

10 Is het ongeval te wijten aan een fout van een andere verzekerde? ja neen

Zo ja, diens naam en adres

Leeftijd

11 Is het ongeval te wijten aan een gebrek aan de installaties? ja neen

Zo ja, nader te bepalen

12 Werd er een vaststelling gedaan door een verbaliserende autoriteit? ja neen

Welke?

Eventueel nummer van proces-verbaal

13 Ondervindt het slachtoffer een arbeidsongeschiktheid? ja neen

Zo ja, vanaf welke datum?

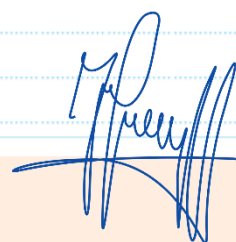
14 Naam en adres van de behandelende geneesheer

De heer Oetker

15 Opmerkingen

Opgemaakt te *Aalst* op *16 06 2022*

Handtekening van de clubverantwoordelijke

5 De franchise – opdracht 5

Maureen en Brahim huren samen een woning van Kelly. Ze sloten hiervoor een verzekering (module basis) af bij Argenta. Iedere woensdag eten Brahim en Maureen frietjes, maar vorige week liep het mis. Terwijl Brahim de frietketel opzette, vatte de frietketel vuur met heel wat schade aan de keuken tot gevolg. De schade wordt geraamd op 2500 euro.

Verzekerd Wonen

Verzekerd Wonen dekt meer dan alleen brandschade. Deze verzekering beschermt je ook tegen schade door natuurrampen, hagel, storm, sneeuw- of ijsdruk, waterschade, glasbreuk, ... Bij Argenta kies je zelf de bescherming die het best bij je past.

Je kunt kiezen tussen 2 modules: Basis of Comfort.

Module Basis

Deze module beschermt je tegen de volgende risico's:

- ✓ **Huurdersaansprakelijkheid:**
Als huurder ben je wettelijk aansprakelijk bij schade aan je gehuurde woning. Dankzij de basismodule ben je hiervoor verzekerd.
- ✓ **Je inhoud:**
Al jouw persoonlijke spullen zijn verzekerd tegen schade door brand, natuurrampen, storm, waterschade, glasbreuk, ...

Wel verzekerd (onder andere)

Stevig vastgemaakte kinderspeeltoeren, tuintafels en -stoelen die buiten staan, zijn verzekerd tot 850 euro.

Juwelen zijn standaard verzekerd tot maximaal 15.000 euro.

Bij brand in je hotelkamer zijn persoonlijke spullen verzekerd.

Schadevergoeding zonder vrijstelling mogelijk

Bij schade is er een bedrag van 256,63 euro dat je altijd zelf moet betalen. Dat is de vrijstelling. Je kunt dit vermijden door een totaalpakket te nemen in je polis Verzekerd Wonen+ met de Comfortmodule en de optie Rechtsbijstand Verzekerd Wonen.

Niet verzekerd (onder andere)

Schade door gebrek, eigen bederf en slijtage zijn niet verzekerd.

Schade aan voorwerpen die in een vuurhaard gevallen of geworpen zijn, zijn niet verzekerd.

Schade die je opzettelijk hebt veroorzaakt, is niet verzekerd.

- a) Hoeveel schadevergoeding moeten Maureen en Brahim aan Kelly betalen? Leg uit.

Niks. Maureen en Brahim hebben een brandverzekering die via de verzekeringsmaatschappij van Kelly de schade zal vergoeden.

- b) Hoeveel schadevergoeding zullen Maureen en Brahim van hun verzekeringsmaatschappij ontvangen voor de schade die door de brand veroorzaakt zijn? Noteer je berekening.

$$\text{schade} - \text{franchise} = € 2\,500,00 - € 256,63 = € 2\,243,37$$

c) Leg het begrip franchise uit aan de hand van de situatie van Brahim en Maureen.

De franchise bedraagt 256,63 euro, dit bedrag moeten ze zelf betalen.
Franchise is het bedrag van de schadevergoeding dat je zelf moet betalen.

6 Verplichte verzekeringen - opdracht 6

Bekijk het videofragment en maak een schema per twee. Maak een onderscheid tussen de verplichte en niet verplichte verzekeringen.

niet verplicht	verplicht
familiale verzekering	burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering // autoverzekering Wanneer je met de wagen op de openbare weg wilt rijden, ben je wettelijk verplicht een autoverzekering te nemen.
brandverzekering	Wanneer je mensen tewerkstelt ben je verplicht een arbeidsongevallenverzekering te nemen.
hospitalisatieverzekering	Als je gaat jagen moet je een jachtverzekering nemen.

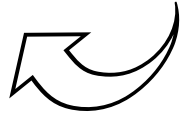
begrippenlijst

de schade	Schade is de overkoepelende term voor de nadelige gevolgen van een gebeurtenis. Dit treft iemand zijn vermogen of lichamelijke toestand.
de verantwoordelijkheid	De verplichting om de gevolgen te dragen wanneer er iets fout loopt bv. wanneer er schade veroorzaakt wordt.
de aansprakelijkheid	De wettelijke verplichting om schade (financieel) te vergoeden aan de schadelijder.
de verzekering	Een verzekering is een wederzijdse overeenkomst tussen de verzekeraar en de verzekeringnemer die zich voor een vast bedrag verbindt om zich te vrijwaren van toekomstige onzekere voorvallen.
de polis	Het verzekeringscontract. De overeenkomst waarin de verzekeraar en verzekeringnemer hun afspraken vastleggen. Het vermeldt welke schade je vergoed krijgt.
de verzekerde	Een persoon die aan een risico wordt blootgesteld en die bij een schadegeval vergoed wordt. Dit kan de verzekeringnemer zijn, maar dat hoeft niet
de verzekeringnemer	Een persoon die een verzekeringscontract afsluit bij een verzekeraar en daarvoor een premie betaalt. Deze persoon kan de verzekerde zijn, maar ook een andere persoon, zoals de ouder van een verzekerde.
de franchise	Een percentage van de verzekerde som of een vast bedrag waarvoor de verzekeringsmaatschappij niet tussenkomt. Dit bedrag moet de verzekeringnemer zelf betalen.
de verzekeraar	Het bedrijf dat tegen betaling van een premie een bepaald risico voor een klant dekt.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

	QR-code	uitleg	score
		Lees de casus. Wie is verantwoordelijk en aansprakelijk voor de schade? Welke verzekering kan hiervoor worden ingezet?	/3
		Vul de tekst aan met de juiste termen.	/7
		Is de verzekering verplicht? Of gewoon wenselijk? Sleep de verschillende verzekeringen naar de juiste kolom.	/7
		Geef aan wat de schade is, wie aansprakelijk is en wie verantwoordelijk is.	/8

	Lees de casus en de bijhorende verzekeringspolis. Beantwoord nadien de vragen.	/15
	Oefen de begrippen van hoofdstuk 4! Vul het kruiswoordraadsel in.	/9

HOOFDSTUK 4

AAN DE SLAG OP DE ARBEIDSMARKT

ARBEIDSOVEREENKOMSTEN

Leerplandoel E3: 'De leerlingen onderscheiden verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid bij een schadegeval op basis van een aangifteformulier.'

INLEIDING

Je hebt je misschien al eens afgevraagd wat voor studentenjob je wil doen, hoeveel je zal verdienen en hoeveel uur je mag werken. Ook het verschil tussen een vaste werknemer en jobstudent, de rechten en plichten van de werknemer en de werkgever komen aan bod. We maken ook kennis met de instanties waarbij jullie terecht kunnen met vragen. Kortom dit wordt een stoomcursus voor jullie eerste studentenjob!

WAT LEER IK?

- € Wat een arbeidsovereenkomst is.
- € Wat de basisrechten en -plichten van werkgever en werknemer zijn.
- € Wat het verschil is tussen brutoloon en nettoloon en hoe het nettoloon berekend wordt.
- € Welke instanties hulp bieden aan jobstudenten.

BEGRIPPEN

de arbeidsovereenkomst - het arbeidsreglement - de studentenovereenkomst - het brutoloon - het nettoloon - de bedrijfsvoorheffing - de RSZ-bijdrage - de solidariteitsbijdrage - de loonbrief - de vakbonden

LEVEL 1

Wat als er overal jobstudenten waren?

Bekijk de video (0:00-2:25) en beantwoord de vragen.

- € Wat liep er fout in de video?
De rechter als jobstudent is niet van alles op de hoogte.
Hij kan dus niet objectief oordelen.
- € Welke studentenjob zie jij wel zitten?
Eigen antwoord.
- € Waarom zou je al dan niet een studentenjob willen doen?
Eigen antwoord.

(VTM, 2016)

Talrijk aantal studenten aan het werk

Bekijk het filmfragment en beantwoord de vragen.

- € Welk gevolg heeft de versoepeling rond de regels van een studentenjob?
Studenten werken niet alleen in de vakanties maar ook door het jaar heen.
- € Wat is de belangrijkste versoepeling geweest?
Vroeger mocht men 55 dagen per jaar werken, ongeacht volle dagen of halve dagen. Dit is veranderd naar 475 uur per jaar.
- € Waar houden studenten vooral rekening mee bij het kiezen van een job?
Het uurloon en de ervaring die ze kunnen opdoen.

LEVEL 2

1 Daens

Bekijk het fragment en beantwoord de vragen.

- a) Welk verschil merk je op tussen de arbeidsomstandigheden van vroeger en nu?

Vroeger waren de arbeidsomstandigheden veel slechter dan dat ze nu zijn. Er was bijvoorbeeld kinderarbeid en uitbuiting (lange dagen werken, onderbetaald, kregen geen pauzes). Nu is dit in ons land niet meer het geval.

- b) Waarom zouden werkgevers en werknemers schriftelijk afspraken moeten vastleggen? Leg uit aan de hand van het fragment.

Het is belangrijk dat afspraken tussen werknemer en werkgever op papier staan omdat er dan zekerheid is voor beide partijen. Wanneer dit niet gebeurt staan bv. het loon en de arbeidsuren niet vast. In het fragment krijgen de werknemers een laag loon en moeten ze de klok rond werken, wat leidt tot gevaarlijke situaties.

(Studio 100, 2020)

2 Arbeidsreglement vs. arbeidsovereenkomst

Bekijk de website en beantwoord onderstaande vragen.

- a) Noteer in onderstaande tabel vier gegevens dat zeker moeten voorkomen in een arbeidsreglement en vier andere in een arbeidsovereenkomst.

arbeidsreglement	arbeidsovereenkomst
bedrijfsgegevens	naam en adres werknemer (en werkgever)
uurrooster van de arbeidstijden	soort contract
plaats EHBO-kist	datum indiensttreding
gegevens arbeidsgeneesheer	eventuele premies of voordelen

-
- b) Wat is het verschil tussen een arbeidsreglement en een arbeidsovereenkomst?

Een arbeidsreglement geldt voor alle werknemers. Een arbeidsovereenkomst legt enkel de afspraken vast tussen een werkgever en een werknemer.

↑ **Arbeitsreglement vs. arbeidsovereenkomst.**

In een **arbeidsreglement** staan de afspraken tussen de werkgever en alle werknemers. Daarin worden de rechten en plichten van beide partijen beschreven. Elke werknemer moet hiervan een exemplaar krijgen.

Een **arbeidsovereenkomst** is een document waarin de afspraken en voorwaarden staan tussen een werkgever en een werknemer. De persoonlijke gegevens van de werknemer, het soort contract, de premies of de voordelen zijn hierin vermeld. Het grootste verschil tussen beiden is dat een arbeidsreglement voor alle werknemers geldt, terwijl een arbeidsovereenkomst slechts voor één specifieke werknemer geldt.

3 Studentenovereenkomst

Bekijk de studentenovereenkomst op de volgende pagina en schrap wat niet past.

- a) Wat is het statuut van de werknemer? ~~arbeider~~ / ~~bediende~~
- b) Over welke tijd geldt het studentenovereenkomst? ~~bepaalde~~ / ~~onbepaalde~~
~~duur~~
- c) Hoe is de wekelijkse duur opgesteld? ~~voltijds~~ / ~~deeltijds~~

ARBEIDSOVEREENKOMST VOOR STUDENTEN

Tussen de ondergetekende partijen:

- enerzijds Republic, met zetel te Aarschot, vertegenwoordigd door de heer Dirk Vandaele,
- anderzijds Louis Baert, wonende te Rotselaar, wordt overeengekomen wat volgt:

Art. 1 De werkgever werft de student aan in de hoedanigheid van motohersteller.

Art. 2 De overeenkomst is gesloten voor bepaalde duur en loopt van 5 juli tot 31 juli.

Art. 3 Deze studentenovereenkomst vangt aan met een proefperiode van 3 kalenderdagen. De plaats van uitvoering van de overeenkomst bevindt zich te Aarschot.

Art. 4 Het brutoloon van de student is vastgelegd op 11,00 euro per uur.

Het loon wordt gestort op het rekeningnummer 1234 5678 9015 9 op 1 augustus.

Artikel 5 De uurregeling wordt als volgt vastgesteld:

maandag: van 8.30u tot 12.30u.

dinsdag: van 13.30u tot 17.30u.

woensdag: van 8.30 tot 12.30u.

Donderdag: /

Vrijdag: van 13.30u tot 17.30u.

Art. 6 In geval van ziekte of ongeval is de student verplicht de werkgever onmiddellijk, en zo mogelijk telefonisch, voor 10 uur, te verwittigen.

Art. 7 Er geldt een opzeggingstermijn van 3 kalenderdagen voor de werkgever en 1 kalenderdag voor de student.

Art. 8 De student mag geen fabriek- en of zakengeheimen met derden delen, geen oneerlijke concurrentie stellen en de naam van de werkgever in gedrang brengen.

In tweevoud opgemaakt te Aarschot op 25 juni waarvan ieder van de partijen erkent een exemplaar ontvangen te hebben.

De student

Voor akkoord

Louis Baert

De werkgever

Voor akkoord

Dirk Vandaele

4 Bijkomende regels bij studentenjob

Lees de regels en plaats een kruisje in de kolom 'mag wel' of 'mag niet'. Leg ook jouw keuze uit.

De arbeidsduur mag niet meer zijn dan 8 uur per dag en 40 uur per week. Enkel bij overmacht kan dit stijgen tot maximaal 10 uur per dag en 50 uur per week.

Jobstudenten mogen niet langer dan 4,5 uur ononderbroken arbeid verrichten:

- wanneer er langer dan 4,5 uur gewerkt wordt dan is er een halfuur rust voorzien;
- wanneer er meer dan 6 uur ononderbroken gewerkt wordt en is er een rusttijd van 1 uur.

Zowel bij jobstudenten als bij volwassen werknemers is in principe nachtarbeid verboden. Men mag 's nachts niet werken tussen 20 uur en 6 uur. Voor jongeren ouder dan zestien jaar ligt die grens tussen 22 uur en 6 uur. Nachtarbeid is voor werkstudent, ongeacht hun leeftijd, verboden tussen middernacht en 4 uur, dit zonder afwijkingsmogelijkheid (Jeugdige werknemers, sd).

situatie	mag wel	mag niet
Yusuf werkt bij een traiteur. Tijdens de feestdagen is het daar druk. De zaakvoerder vraagt of hij 55 uur per week wil komen werken. Er mag maar maximaal 50 uur per week gewerkt worden.		X
Lore helpt in een textielbedrijf. Haar werkdag begint om 8 uur. Ze heeft middagpauze van 12 uur tot 12.30 uur. Daarna werkt ze nog eens tot 17 uur. Lore werkt niet meer dan 4,5 uur aan één stuk. Daarnaast overschrijdt ze ook niet het maximum van 10 uur per dag bij eventuele overmacht.	X	
Nisrine steekt een handje toe bij de verpakking in een werkschoenenbedrijf. Haar baas wil graag dat ze van 10 uur tot 18 uur werkt. Kan niet, er wordt 8 uur ononderbroken gewerkt. Er moet tussendoor dan eens een pauze ingelast worden.		X
Tom helpt bij een bakker. Aangezien er volgend weekend een grote bestelling is, vraagt de bakker aan Tom of hij om 3 uur 's morgens wil starten. Tom mag niet werken voor 4 uur 's ochtends.		X

5 Verplichtingen van de werkgever en werknemer

Surf naar de volgende website.

- Noteer twee verplichtingen van de werkgever.
- Noteer twee verplichtingen van de werknemer.

werkgever	werknemer
Zorgen dat de arbeid kan verricht worden in goede omstandigheden op vlak van gezondheid en veiligheid.	Arbeid zorgvuldig, eerlijk en nauwkeurig uitvoeren.
Loon betalen op de wijze, tijd en plaats zoals afgesproken.	Fabrieksgeheimen, zakengeheimen, oneerlijke concurrentie niet delen met derden.

Arbeids- en studentenovereenkomst

De rechten en plichten van de werkgever en de werknemer worden opgelijst in een **arbeidsovereenkomst**. De werkgever heeft als taak het loon uit te betalen zoals overeengekomen en te zorgen voor een veilige en gezonde werkomgeving. De werknemer moet de afgesproken taken uitvoeren en de veiligheidsnormen respecteren. Er kan ook een overeenkomst gesloten worden tussen een werkgever en een jobstudent, dit heet dan een **studentenovereenkomst**. Het is belangrijk dat in die documenten staat over welk soort arbeidsovereenkomst het gaat. Dit moet **schriftelijk** opgesteld worden bij een studentenovereenkomst, maar dit is niet noodzakelijk bij een gewone arbeidsovereenkomst, daar kan het ook mondeling afgesproken worden. Daarnaast zijn er **twee exemplaren** van dit document (voor werkgever en voor werknemer of jobstudent) nodig.

6 De loonbrief

Bekijk de video.

(Wikifin, 2021)

a) Vul onderstaand schema in.

b) Welk bedrag komt op de rekening van de werknemer?

Het nettoloon komt op de rekening van de werknemer.

c) Wat gaat er af van het brutoloon?

De RZS-bijdrage wordt van het brutoloon afgetrokken. RSZ staat voor 'Rijksdienst voor Sociale zekerheid'. Deze bijdrage bedraagt 13,07 % van het brutoloon. Bij een student is dit slechts 2,71 % en heet dit een solidariteitsbijdrage.

Ook de bedrijfsvoorheffing wordt afgehouden van het brutoloon dit is een voorschot op de belastingen.

d) Leg uit waarom het verschil tussen brutoloon en nettoloon veel kleiner is bij jobstudenten dan bij andere werknemers?

Jobstudenten moeten minder RSZ-bijdrage betalen, 2,71 % in plaats van 13,07 %. Bovendien valt de bedrijfsvoorheffing weg.

Begrijp je het verschil tussen bruto en netto niet? Bekijk dan deze video door de QR-code te scannen of door op de informatiebutton te klikken.

Loonberekening

Een **loonbrief** geeft weer hoe het nettoloon is berekend. Een werknemer krijgt dit document maandelijks.

Er is een groot verschil tussen het bruto- en nettoloon. Dit komt door de **RSZ-bijdrage** en **bedrijfsvoorheffing** die van het nettoloon afgehouden worden. Voor jobstudenten bedraagt de RSZ-bijdrage maar 2,71 % in plaats van 13,07 % voor de andere werknemers. De RSZ-bijdrage voor jobstudenten wordt daarom de **solidariteitsbijdrage** genoemd. Bovendien valt de bedrijfsvoorheffing ook weg bij jobstudenten. Hierdoor is het verschil tussen het bruto- en het nettoloon kleiner bij jobstudenten dan bij andere werknemers.

Wat is een vakbond? Bekijk de video door de QR-code te scannen of door op de informatiebutton te duwen.

(Lectrr, 2018)

7 De verschillende instanties

a) Zoek onderstaande instanties op en noteer waarvoor ze belangrijk zijn.

website	instantie	omschrijving
	VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding)	De VDAB biedt hulp aan bij het zoeken naar werk. Er is een databank waar je jobs kan vinden.
	Student@work	Student@work geeft de wettelijke bepalingen weer omtrent studentenjob. Je kan er vinden hoeveel uur je nog mag werken, hoeveel je zal verdienen en welke werkgever nog jobstudenten zoeken.
	Vakbond (ACV)	De vakbonden zijn verenigingen van werknemers die er op toe zien dat alles correct verloopt. Zij komen ook op voor de rechten en plichten van de werknemers.

b) Bekijk de situaties en noteer bij welke instantie je terecht kan.

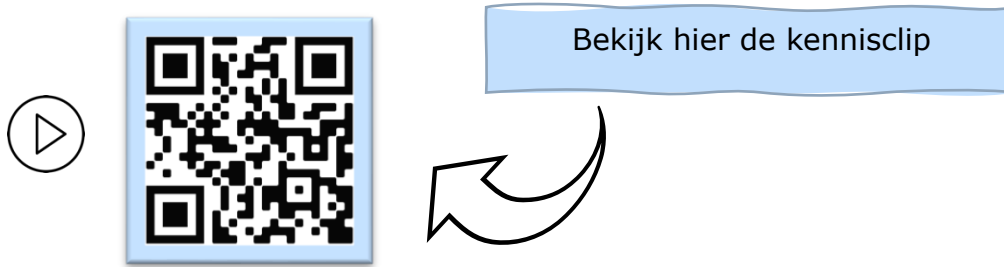
situatie	instantie
Er is te weinig loon gestort.	vakbonden
Ik ben op zoek naar een vakantiejob.	Student@work
Ik wil nagaan hoeveel uur ik al gewerkt heb.	VDAB of student@work

Advies, hulp en bescherming

Er zijn verschillende **instanties** waar werknemers bij terecht kunnen.

(VDAB)	STUDENT AT WORK (Student at work)	(Vandenhove)
Biedt hulp bij het zoeken naar een job.	Geeft informatie en advies over studentenjobs.	Vakbonden verdedigen de rechten en plichten van de aangesloten werknemers.

LEVEL 3 – SAMENVATTING

Arbeidsreglement vs. arbeidsovereenkomst

Een **arbeidsreglement** omvat de afspraken tussen de werkgever en zijn werknemers. Dit reglement geldt voor alle werknemers, elke werknemer krijgt een exemplaar.

Een **arbeidsovereenkomst** wordt vastgelegd tussen een werkgever en een werknemer. Dit document is voor elke werknemer uniek. De rechten en plichten van de werkgever en de werknemer zijn te vinden in de arbeidsovereenkomst. Bovendien staan er ook specifieke gegevens, afspraken en voorwaarden in dit document die gelden voor de werknemer.

Arbeidsovereenkomst

Een **arbeidsovereenkomst** is een overeenkomst tussen werknemer en werkgever. Als een werkgever een arbeidsovereenkomst afsluit met een jobstudent, dan spreken we van een **studentenovereenkomst**. Arbeidsovereenkomsten worden op verschillende manieren opgesteld. We delen ze in op basis van:

- de aard van het werk: arbeider of bediende;
- de duur van het contract: bepaald of onbepaald;
- de duur van de prestatie: voltijds of deeltijds.

Een studentenovereenkomst geldt steeds voor bepaalde duur. Er moeten steeds twee exemplaren schriftelijk opgemaakt worden.

Loonbrief

Een **loonbrief** is een maandelijks overzicht van de loonberekening. Er is een groot verschil tussen het bruto- en nettoloon. Hieronder wordt het verschil in loonberekening tussen een vaste werknemer en een jobstudent weergegeven.

loonberekening vaste werknemer

brutoloon
-RSZ-bijdrage (13,07 %)

= belastbaar inkomen
-bedrijfsvoorheffing

= nettoloon

loonberekening jobstudent

brutoloon
-RSZ-bijdrage (2,71 %)

= belastbaar inkomen
- geen bedrijfsvoorheffing

= nettoloon

Het verschil tussen het brutoloon en het nettoloon is de som van de RSZ-bijdrage en de bedrijfsvoorheffing.

De **RSZ-bijdrage** is een bijdrage die elke werknemer en werkgever moet betalen aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. Dit is een instantie die bijvoorbeeld de werkloosheidsuitkeringen en pensioenen betalen. De RSZ-bijdrage bedraagt 13,07 % terwijl we bij jobstudenten van een solidariteitsbijdrage spreken die 2,71 % bedraagt.

De **bedrijfsvoorheffing** is een voorschot op de belastingen dat afhankelijk is van je loon en je gezinssituatie. Bij jobstudenten wordt er **geen bedrijfsvoorheffing** afgehouden.

Omwille van deze redenen houden **jobstudenten dus meer nettoloon** over dan een vaste werknemer met hetzelfde uurloon en hetzelfde aantal gewerkte uren.

Instanties voor hulp, advies en bescherming

Een werknemer kan met zijn of haar vragen terecht bij verschillende instanties, elk hebben ze hun functie.

- De **VDAB**: helpt mensen bij het zoeken naar een job.
- **Student@work**: beantwoordt vragen van jobstudenten.
- De **vakbonden** (ACV, ABVV en ACLVB) verdedigen de rechten en plichten van werknemers.

CHECKLIST

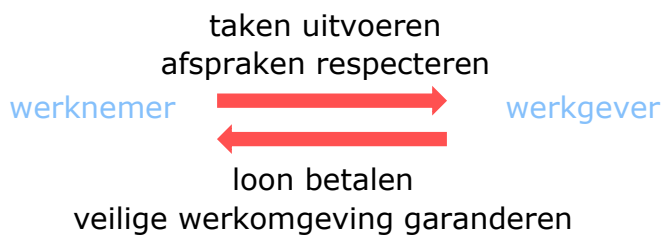
- Ik kan in eigen woorden uitleggen wat een arbeidsovereenkomst is.
- Ik kan het verschil tussen een arbeidsreglement en een arbeidsovereenkomst toelichten.
- Ik kan de rechten en plichten van de werknemer en de werkgever opsommen.
- Ik kan een nettoloon berekenen.
- Ik kan het verschil tussen een bruto- en een nettoloon uitleggen.
- Ik kan de drie instanties die hulp bieden bij een studentenjob raadplegen.

SYNTHESE

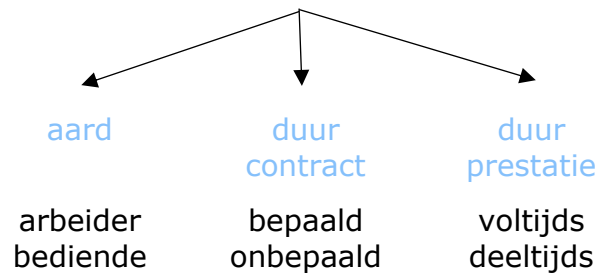
= overeenkomst tussen een **werkgever** en **één** werknemer.

Arbeidsovereenkomst

Afspraken

Soorten

De loonbrief

brutoloon

-RSZ - bijdrage

= belastbaar inkomen

-bedrijfsvoorheffing

= nettoloon

De RSZ-bijdrage is een bijdrage die elke werknemer en werkgever moet betalen. Bij een studentenjob heet dit **solidariteitsbijdrage** aangezien het maar **2,71 %** is in plaats van **13,07 %** bij andere werknemers.

De bedrijfsvoorheffing is een voorschot op de belastingen. Dit bedrag is afhankelijk van **je loon** en **je gezinssituatie**. Bij jobstudenten bedraagt de bedrijfsvoorheffing **0,00** euro.

De instanties waar werknemers terecht kunnen voor hulp, advies en bescherming:

1. VDAB
2. Student@work
3. vakbonden

LEVEL 4

1 De studentenovereenkomst - opdracht 1

Bekijk de studentenovereenkomst en vul de bijhorende vragen in.

ARBEIDSOVEREENKOMST VOOR STUDENTEN

Tussen de ondergetekende partijen:

- enerzijds De Spiegel, met zetel te Zwevegem, vertegenwoordigd door de heer Pascal Polet
- anderzijds Joachim Versluys, wonende te Kortrijk, wordt overeengekomen wat volgt:

Art. 1 De werkgever werft de student aan in de hoedanigheid van ober en keukenhulp.

Art. 2 De overeenkomst is gesloten voor bepaalde duur en loopt van 1 juli tot 31 augustus.

Art. 3 Deze studentenovereenkomst vangt aan met een proefperiode van 3 kalenderdagen. De plaats van uitvoering van de overeenkomst bevindt zich te Zwevegem.

Art. 4 Het brutoloon van de student is vastgelegd op 9,50 euro per uur

Het loon wordt gestort op het rekeningnummer 1234 5678 9015 9 op 31 juli en 31 augustus.

Artikel 5 De uurregeling wordt als volgt vastgesteld:

maandag: /

dinsdag: van 10.00u tot 14.00u.

woensdag: van 9.00u tot 12.00u en van 12.30u tot 16.30u.

Donderdag: van 10.00u tot 14.00u en van 17.00u tot 21.30u.

Vrijdag: van 13.00u tot 17.00u en van 17.30u tot 22u00.

Zaterdag: van 13.00u tot 17.00u en van 17.30 tot 22.00u.

Art. 6 In geval van ziekte of ongeval is de student verplicht de werkgever onmiddellijk, en zo mogelijk telefonisch, voor 10 uur, te verwittigen.

Art. 7 Er geldt een opzeggingstermijn van 3 kalenderdagen voor de werkgever en 1 kalenderdag voor de student.

Art. 8 De student mag geen fabriek- en of zakengeheimen met derden delen, geen oneerlijke concurrentie stellen en de naam van de werkgever in gedrang brengen.

In tweevoud opgemaakt te Zwevegem op 20 juni waarvan ieder van de partijen erkent een exemplaar ontvangen te hebben.

De student

Voor akkoord

Joachim Versluys

De werkgever

Voor akkoord

Pascal Polet

-
- a) Markeer in het **geel** twee plichten van Pascal Polet tegenover Joachim Versluys.
- b) Markeer in het **blauw** twee plichten van Joachim Versluys tegenover Pascal Polet.
- c) Bereken het netto maandloon van Joachim. Hij heeft een studentenovereenkomst.

Joachim werkt 36,5 uur per week. In een maand zitten er vier weken dus in totaal werkt hij 146 uur in een maand. Hij krijgt 9,50 euro per uur.

$146 \text{ uur} \times 9,50 \text{ euro} = \text{€ } 1\,387,00$

Daar moet de solidariteitsbijdrage nog af. Deze bedraagt 2,71 % van 1 387,00 = € 37,59

Het netto maandloon bedraagt $1\,387,00 - 37,59 = \text{€ } 1\,349,41$

- d) Verklaar waarom Joachim meer verdient dan een vaste werknemer die hetzelfde aantal uren werkt en hetzelfde uurloon krijgt.

Joachim moet minder RSZ-bijdrage leveren en moet ook geen bedrijfsvoorheffing betalen in vergelijking met vaste werknemers.

- e) Waar kan Joachim terecht als hij wil weten hoeveel uur hij na de zomervakantie nog mag werken?

Hij kan dit raadplegen via Student@work. Daar staan de wettelijke bepalingen omtrent het aantal uur, loon enzovoort.

2 Online nettoloon berekenen – opdracht 2

Scan de QR-code of open de link via de wereldbol.

Geef de gegevens van opdracht 1 in om het nettoloon online te berekenen.

Stap 1: type arbeidscontract **student**

Persoonlijke gegevens > Loongegevens > Resultaat berekening

Naam werknemer

Type van arbeidscontract
Student

- Van toepassing als je op jaarbasis maximum 475 uur werkt;
- Opgelet: als je meer dan 475 uur/jaar werkt, zal je loon als een gewoon loon behandeld worden;
- Je kan het aantal uren dat je nog mag werken als student raadplegen op Student@work

Datum van de berekening *
dag/maand/jaar

Berekening datum is verplicht

* Dit veld is verplicht

Volgende >

Stap 2: arbeidsstatuut + bruto maandloon ingeven

Tip: er zijn geen ontvangen niet-belastbare vergoedingen.

Persoonlijke gegevens > Loongegevens > Resultaat berekening

Arbeidsstatuut
Arbeider

Brutomaandloon

Ontvangen niet-belastbare vergoedingen

* Dit veld is verplicht

< Vorige

Berekenen

Stap 3: bereken het nettoloon. Als alles goed ingegeven is dan moet je hetzelfde uitkomen als bij opdracht 1c.

DIDACTISCHE TIP!

Uitbreiding op de loonfiche

Op Wikifin is er een tool om de loonfiche verder uit te leggen. De leerlingen krijgen nu een vereenvoudigde versie van het verschil tussen brutoloon en nettoloon. In theorie is dit veel uitgebreider. Dit kan je als leerkracht aanbrengen met de tool.

Stap 1: Scan de QR-code of open de link via de wereldbol.

Stap 2: In het overzicht kan er extra uitleg gekregen worden door op volgende icoontje te drukken.

Basismaandloon: € 2.619,27 (bruto)			
Code	Omschrijving	Dagen	Bedrag
1010	prestaties	22	2.619,27
TOTAAL BRUTO			€ 2.619,27
Brutoloon: Jouw brutoloon is de vertrekbasis van je loonberekening. Het is de som van jouw contractueel bepaald loon en het loon voor vakantiedagen, feestdagen, ziekte, overuren ... Eventuele toeslagen voor overuren, premies of bonussen zitten mee in die som.			
2171	extra kinderbijslag		74,40
2500	bijdrage voor de sociale zekerheid (RSZ) (basis: 2.619,27)		-342,34
BELASTBAAR			€ 2.351,33

De opmaak van een CV

Laat de leerlingen een CV (curriculum vitae) opstellen als opdracht. Sta bij het overlopen van de opdracht stil bij de onderdelen die zeker in de CV moeten worden opgenomen. Dit kan ook in overleg met een leerkracht van een taalvak worden opgenomen.

begrippenlijst

de arbeidsovereenkomst	Een overeenkomst tussen werkgever en werknemer waarin de rechten en plichten van beide partijen omschreven staan.
het arbeidsreglement	Een reglement dat de afspraken tussen de werkgever en alle werknemers omvat.
de studentenovereenkomst	Een overeenkomst tussen een werkgever en een jobstudent waarin de rechten en plichten van beide partijen omschreven staan.
het brutoloon	Inkomen voor aftrek van belastingen en sociale lasten.
het nettoloon	Inkomen na aftrek van belastingen en sociale lasten. Dit bedrag wordt uiteindelijk op jouw rekening gestort.
de bedrijfsvoorheffing	Een voorschot van de belastingen op je loon. Dit bedrag is afhankelijk van de grootte van je loon en van je gezinssituatie.
de RSZ-bijdrage	Dit bedraagt 13,07 % en wordt afgetrokken van het brutoloon. Dit wordt gebruikt voor het betalen van pensioen, ziektevergoeding, werkloosheidsuitkering ...
de solidariteitsbijdrage	Een verlaagde socialezekerheidsbijdrage dat van toepassing is op studenten. Dit bedraagt 2,71 % van het brutoloon.
de loonbrief	Een document met een overzicht van de samenstelling van het nettoloon van een werknemer. Daarop kan je onder andere zien hoe je loon werd berekend.
de vakbonden	Organisaties die de belangen van werknemers verdedigen.
curriculum vitae (CV)	Een overzicht van je opleidingen, jobs, andere werkzaamheden ...

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Oefen hier hoe je de onderdelen van het loon berekent!	/2
	Lees de casussen en beoordeel of wat er gebeurt wettelijk toegelaten is.	/3
	Sleep de woorden naar de juiste plaats.	/5
	Welke regels gelden er bij een studentenovereenkomst? Orden de woorden in de juiste kolom.	/5

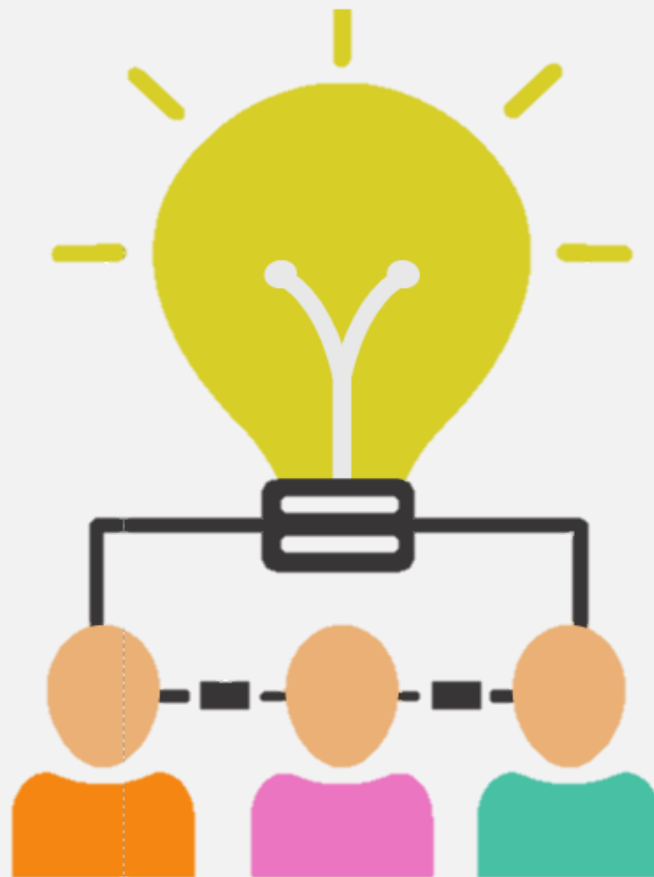
	Welke verschillen zijn er tussen de verloning van een student en een gewone werknemer? Sleep de juiste bedragen naar de correcte plaats.	/5
	Oefen de begrippen die bij dit hoofdstuk horen door het kruiswoordraadsel in te vullen!	/9

Thema 2

De werking van ondernemingen en organisaties en hun maatschappelijke rol

HOOFDSTUK 5

BEÏNVLOEDING ACTUELE ONTWIKKELINGEN OP BESLISSINGEN VAN ONDERNEMINGEN & ORGANISATIES

BEÏNVLOEDING ACTUELE ONTWIKKELINGEN

Leerplandoel E5: 'De leerlingen verklaren de invloed van actuele ontwikkelingen op beslissingen van ondernemingen en organisaties.'

INLEIDING

Actuele ontwikkelingen zullen een rol spelen bij de beslissingen die ondernemingen en organisaties maken. Wanneer er knopen moeten worden doorgehakt, houden ze het best rekening met de economische impact van ontwikkelingen zoals de snelle groei van de e-commerce, de opkomst van de deeleconomie of de duurzame ontwikkelingsdoelen. Ondernemingen moeten er zich dus van bewust zijn dat er verschillende factoren zijn die een invloed zullen hebben op hun bedrijfsvoering.

WAT LEER IK?

- € Wat het belang van winstgevendheid is voor een onderneming.
- € Wat de economische impact van actuele ontwikkelingen is.

BEGRIPPEN

de profit onderneming - de non-profit onderneming - de winst - de concurrentie - de arbeidsmarktcondities - de e-commerce - de deeleconomie - de duurzame ontwikkelingsdoelen

LEVEL 1

Bekijk de trailer van het jaaroverzicht 2021 waarin belangrijke gebeurtenissen aan bod komen. Vervolgens beantwoord je onderstaande vragen.

- € Welke gebeurtenis uit 2021 is jou het meest bijgebleven?
[Eigen antwoord](#)

- € Noteer twee gebeurtenissen die volgens jou een invloed hebben gehad op ondernemingen en organisaties.
[Bijvoorbeeld: de klimaatsveranderingen, ondernemingen moeten inzetten op duurzaamheid en CO₂-neutraliteit. Het coronavirus, verschillende sectoren werden hierdoor zwaar getroffen. Denk maar aan de horeca en de zorgsector.](#)

Wil je meer weten wat er precies in 2021 gebeurd is? Bekijk dan deze video door de QR-code te scannen of door op de informatiebutton te klikken.

LEVEL 2

1 Concurrentie

Lees het artikel en beantwoord de vragen.

“NOG MEER JUMBO’S IN ONS LAND KAN LEIDEN TOT EEN ECHTE PRIJZENOORLOG EN DAN GAAN VOORAL DE ZELFSTANDIGEN BLOEDEN”

Het Nieuwsblad, 5 januari 2021

De Nederlandse supermarktketen Jumbo schakelt een versnelling hoger in 2021 met de opening van tien nieuwe winkels in Vlaanderen. Nochtans telt België per vierkante kilometer al het meeste aantal supermarkten ter wereld. “Als er door Jumbo een prijzendruk komt, dan zijn het vooral de zelfstandigen die gaan bloeden”, zegt Jorg Snoeck van RetailDetail.

Honderd winkels openen in België, dat blijft de ambitie van de Nederlandse supermarktketen Jumbo. En dus komen er in 2021, bovenop de acht bestaande winkels, nog eens tien Jumbowinkels bij in Vlaanderen. Angst voor de concurrentie, in een land dat overspoeld wordt door supermarkten, is er voorlopig nog niet. “We zijn ervan overtuigd dat er volop ruimte is voor onze unieke formule: de beste service én een buitengewoon groot assortiment én altijd lage prijzen. Jumbo ziet heel veel kansen in het Belgische supermarktlandschap. De resultaten van de eerste Belgische winkels tonen ook aan dat onze formule werkt. De winkels worden goed ontvangen en laten ons zien dat er zeker nog plek is voor een nieuwe supermarkt in België”, klinkt het bij Jumbo.

Ramp voor zelfstandigen

En dat Jumbo bekend staat voor zijn promoties, zal het voor andere winkels nog moeilijker maken. “Jumbo is in Nederland echt een prijsvechter. Als ze hier nog meer winkels openen, dan kunnen ze met hun vuist op tafel slaan en kan Jumbo ook hier aan een prijzenoorlog beginnen eens de horeca opnieuw open mag. Door die prijzendruk zijn het zoals gewoonlijk de zelfstandigen die zullen bloeden”, zegt Jorg Snoeck (**Torck, 2021**).

a) Wat is het gevolg voor de andere winkels?

Door de lage prijzen van Jumbo gaan consumenten eerder hun boodschappen daar doen dan in andere winkels. Vooral de lokale winkels en zelfstandigen zullen hier veel nadelen van ondervinden. Zij zullen minder omzet hebben en dus ook minder winst.

b) Op welke manier wil Jumbo zich onderscheiden van de concurrentie?

Ze willen een betere service, een ruimer assortiment en lagere prijzen aanbieden.

c) Welk gevolg gaan nieuwe vestigingen van de Jumbo met zich mee brengen?

Andere winkels zullen waarschijnlijk hun prijzen laten zakken om te kunnen concurreren. Er zal dan een prijzenoorlog komen.

Concurrentie

Meestal is een bedrijf niet alleen op de markt, maar moet het rekening houden met **concurrenten**. De concurrenten hebben een invloed op de beslissingen van de onderneming. Een bedrijf houdt rekening met de concurrentie om het productaanbod, de prijs, het kwaliteitsniveau ... te bepalen. Het is dus van groot belang dat een bedrijf haar concurrenten opvolgt en hun marktpositie analyseert.

2 Bijzondere vorm van concurrentie

a) Bekijk onderstaand voorbeeld.

Shell

Voorbeelden van greenwashing zijn er genoeg. Neem Shell. Dat is 1 van de meest vervuilende bedrijven in Nederland. Niet verrassend dus dat Shell groener wil lijken dan het is. Shell zegt klimaatneutraal te willen worden, maar investeert nog steeds meer dan 80 % in olie en gas. Wij onderzochten Shell's klimaatambities, en wat blijkt: het bedrijf stoot de komende jaren meer CO₂ uit dan 127 kolencentrales bij elkaar.

Omdat Shell daardoor gevaarlijke klimaatverandering veroorzaakt, spanden wij een rechtszaak aan. Wij eisten dat Shell in 2030 45 % minder CO₂ uitstoot, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs. En de rechter gaf ons gelijk! Maar in plaats van hiermee aan de slag te gaan, gaat Shell in hoger beroep. Dit laat zien dat Shell eigenlijk helemaal niet duurzaam wil worden. Het zijn loze beloftes.

Ondertussen maakt Shell wel dure reclames waarin het bijna lijkt alsof ze het klimaat redden. Dit jaar adverteert Shell bijvoorbeeld met CO₂-neutraal rijden: als je bij de pomp extra betaalt plant Shell bomen om de CO₂-uitstoot te compenseren. Dat klinkt misschien goed, maar compenseert maar een heel klein beetje van de uitstoot van Shell. En het aanplanten van bomen kan leiden tot landroof en mensenrechtenschendingen. Sowieso is echt verminderen van de uitstoot veel beter dan achteraf compenseren. De reclame voor CO₂-neutraal rijden klopt dus niet, maar geeft Shell wel een beter imago.

Shell verspilt nu dus miljoenen aan het hoger beroep en greenwashing. Dat geld zou het bedrijf veel beter kunnen gebruiken om écht te verduurzamen en klimaatneutraal te worden (Milieu Defensie, sd).

b) Waarover gaat de bovenstaande tekst en wat houdt dit precies in?

Greenwashing, Shell zegt dat ze klimaatneutraal willen worden, maar in werkelijkheid is niet het geval. Ze doen zich groener voor dan dat ze werkelijk zijn.

c) Met welke reden gaan ondernemingen zich groener of maatschappelijker voorstellen?

Ze doen dit om te concurreren tegen andere ondernemingen en om in te spelen op de publieke opinie. Ze stellen zich milieubewuster op om zo extra consumenten aan te trekken.

↑ Greenwashing

Greenwashing is een marketingtruc die bedrijven gebruiken om duurzamer te lijken en hun imago te verbeteren. Ze stellen zich milieuvriendelijk voor, terwijl ze gewoon doorgaan met het klimaat en het milieu te vervuilen. De grootste vervuilers maken het meest gebruik van greenwashing.

3 Krappe arbeidsmarkt

Lees bijhorend artikel en los de vragen op.

VAN RECORDAANTAL VACATURES NAAR RECORDAANTAL GEMISTE KANSEN

Als de politiek niet keer op keer de noodzakelijke sociaal-economische hervormingen had uitgesteld, waren we volgens Stijn Baert vandaag beter gewapend tegen de krapte op de arbeidsmarkt.

Als je een decennium geleden aan werkgevers vroeg wat voor hen de grootste uitdaging op de arbeidsmarkt was, kreeg je een mix van antwoorden. Te weinig flexibiliteit, te hoge loonkosten, te veel administratieve rompslomp... Dat is nu wel even anders. Stel een werkgever om het even welke vraag en je bent nog niet halfweg voor hij (m/v/x) verwijst naar de arbeidsmarktkrapte. 'We willen mensen aanwerven, maar we vinden niemand, meneer.'

De cijfers geven hen gelijk. Alleen al op vdab.be staan meer dan 220.000 jobs open en slechts 40.000 daten van afgelopen week. Enkel in Tsjechië is een nog hoger percentage van de beschikbare banen niet ingevuld.

Dat is deels goed nieuws. Het betekent dat de economie aantrekt. Dat werkgevers durven ondernemen en uitbreiden. De arbeidsmarktkrapte geeft werknemers ook meer macht aan de onderhandelingstafel. Logisch: vroeger dienden, bij wijze van spreken, werknemers te concurreren voor een job, nu concurreren bedrijven voor een werknemer.

Maar er is ook een andere kant aan de medaille. Namelijk: werkgevers zullen hun vacatures echt niet voor eeuwig en drie dagen laten openstaan. Wanneer het niet lukt om in ons land mensen aan te trekken, zal men geplande uitbreidingen terugschroeven, kijken in de richting van automatisatie of activiteiten naar het buitenland verplaatsen.

Een recordaantal vacatures kan zo een recordaantal gemiste kansen worden. Gemiste kansen om gezinnen een betere levensstandaard en sociaal-economische integratie te bieden. Gemiste kansen om de werkzaamheidsgraad te verhogen en zo de financiering van een degelijke gezondheidszorg en degelijke pensioenen voor de komende generaties te verzekeren.

MR-voorzitter Georges-Louis Bouchez stelde onlangs voor om langdurige werkzoekenden te verplichten een opleiding te volgen in een knelpuntberoep, brandden andere partijen dat af als hardvochtig. Terwijl opleiding als een kans zou moeten gezien worden, lijken sommigen het als een straf in de markt te willen zetten.

Onder de waterlijn

De werkzoekenden vormen echter slechts het topje van de ijsberg aan Belgen die de openstaande vacatures zouden kunnen invullen. Een veel groter aantal bevindt zich

onder de waterlijn: de inactieven. Zo maar even 1,4 miljoen Belgen tussen de 25 en 64 jaar werken niet én zoeken niet naar werk.

Het dossier waar de federale regering al jaren een uitstelgedrag in toont is natuurlijk de pensioenhervorming. Namelijk het langer werken realistisch maken.

Dan kun je je de vraag stellen hoe werkzoekende 55-plussers er zelf in moeten geloven dat solliciteren nog zin heeft, als de overheid keer na keer aangeeft zelf niet echt in dat langer werken te geloven (**Baert, 2022**).

a) Wat is het verschil tussen de arbeidsmarkt van nu en die van vroeger?

Vroeger moesten werknemers concurreren voor een job. Nu concurreren bedrijven voor een werknemer.

b) Wat is de verklaring hiervoor?

Er is een tekort op de arbeidsmarkt. Er is meer vraag dan aanbod.

c) Op welke manieren kan dit opgelost worden?

Werkzoekenden omscholen of inactieven aanzetten tot werken.

d) Hoe wordt een specifiek beroep genoemd waar er een tekort aan werknemers is?

We noemen dit een knelpuntberoep.

Krappe arbeidsmarkt

Als onderneming is het belangrijk dat je geschikt personeel in dienst hebt. Het is niet gemakkelijk om de juiste werknemers te vinden voor een bepaalde functie. Dit komt door de **krappe arbeidsmarkt**. De werkzoekenden zijn met veel te weinig of beschikken niet over de juiste competenties

Wanneer er voor een bepaald beroep een tekort is, dan wordt dit een **knelpuntberoep** genoemd. Knelpuntberoepen kunnen aantrekkelijk gemaakt worden door hoge lonen te beloven, goede arbeidsvoorwaarden te voorzien en omscholingen aan te bieden. Soms zoeken werkgevers hun personeel ook over de grens, in het buitenland.

(Hoe profiteren van de krappe arbeidsmarkt?, 2018)

4 Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

In 2030 is de wereld perfect. Afgesproken?

De Standaard, 24 SEPTEMBER 2015

De 15 jaar van de acht Millenniumdoelen zijn voorbij en dus hebben de VN nieuwe Ontwikkelingsdoelen geformuleerd. Ze laten zien dat de wereld andere prioriteiten heeft dan in 2000. Ook westerse landen moeten nu aan de slag.

Het nieuwe megaproject van de wereld

Was het maar alvast 2030. Dan zijn armoede en honger uitgebannen, sterft er nooit meer onnodig een kind, en staan de noden van armen en kwetsbaren in de internationale arena steeds voorop. Ook met het milieu en klimaatverandering zijn we allang op de goede weg.

Op een speciale VN-top werden de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen (MDG's) vervuild voor de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals, SDG's). Tegen 2030 moeten deze 17 nieuwe doelstellingen, gevat in maar liefst 169 subdoelen, zijn verwezenlijkt. Enkele vragen over het megaproject dat de wereld op zich neemt.

Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen de oude en de nieuwe doelen?

Bij de acht Millenniumdoelen die in 2000 en 2001 op de top van de VN zijn opgesteld, stond armoedebestrijding centraal. De nieuwe duurzame ontwikkelingsdoelen – ze lopen opnieuw 15 jaar, tot 2030 – bestrijken meer terreinen: ze gaan ook over verduurzaming, rechtvaardigheid en economische transformatie. En: anders dan de millenniumdoelstellingen zijn ze universeel. Ook westerse landen committeren zich eraan.

Ook heeft de wereld in 2015 andere prioriteiten dan in 2000. Sommige voormalige ontwikkelingslanden groeien nu harder dan Europa. De economische crisis heeft de aandacht gevestigd op de grondstofafhankelijkheid van veel lage-inkomenslanden die daardoor extra gevoelig zijn voor de grilligheid van markten. Groei is nog altijd essentieel voor ontwikkeling, maar niet langer het doel. In 2000 waren schulden en honger de grote thema's. Nu draait het vaak om kwesties waar ook rijke landen mee te maken hebben, zoals ongelijkheid, klimaatverandering en migratie.

Hebben de nieuwe doelstellingen dezelfde valkuilen als de oude?

Daar lijkt het wel op. De lijst van 169 subdoelen is zonder prioriteiten en zit vol doublures en tegenstrijdigheden. Het compleet uitbannen van honger staat in de lijst. Dat is een logisch vervolg op de Millenniumdoelen. Maar ook 'de bevordering van duurzaam toerisme' en 'het verzekeren van de toegang van ouderen tot stadspalen'

zijn nu tot doel verklaard. Doelen voor behoud van biodiversiteit botsen op doelen voor landbouw, doelen voor klimaat op die voor economie.

Net als bij de Millenniumdoelen ontbreekt kwantificering vaker naarmate doelen dieper ingrijpen in de politieke of economische realiteit. Een aantal, zoals de doelen tegen klimaatverandering, voor het scheppen van banen en die voor grote sociale programma's. Ze raken het hart van de machtsverhoudingen in de wereldeconomie en staan haaks op prioriteiten van instituties als het IMF en de WTO. Als het gaat om natuurlijke hulpbronnen en economische hulpmiddelen wordt de formulering 'toegang tot' gebruikt, nooit 'recht op'. Dat wijst op het belangrijkste gebrek van de afspraken: ze zijn niet bindend en er kunnen geen rechten aan worden ontleend. De in de Millenniumdoelen opgenomen belofte van rijke landen om 0,7 procent van hun bbp voor ontwikkelingshulp te geven, stamt uit 1970. Vijf landen hebben zich aan de belofte gehouden (Somers, 2015).

(Foto duurzame ontwikkelingsdoelstellingen , sd)

a) Waarom werden de nieuwe Duurzame Ontwikkelingsdoelen opgesteld?

De Millenniumdoelstellingen moesten bereikt worden tegen eind 2015. Dit is niet gelukt, ze zijn bovendien inmiddels achterhaald en de wereld kent nu andere prioriteiten in vergelijking met het jaar 2000. Om deze redenen werden 17 nieuwe doelstellingen geformuleerd.

b) Wat zijn de belangrijkste verschillen met de Millenniumdoelstellingen?

De Millenniumdoelen waren vooral gericht op het wegwerken van de wereldwijde armoede. De ontwikkelingsdoelen omvatten meer topics zoals duurzaamheid, rechtvaardigheid en economische transformatie. Ze zijn universeel, ook de westerse landen zijn betrokken.

c) Welke problemen doen er deden voor?

De doelen omvatten een aantal tegenstrijdigheden en zijn moeilijk kwantificeerbaar. Bovendien zijn de afspraken niet bindend.

d) Geef twee SDG-doelstellingen waarvoor België goed scoort en twee waarvoor ons land slecht scoort.

Je kan ook veel informatie vinden op volgende website:

SDG DASHBOARDS AND TRENDS

(Sustainable Development Goals Belgium, sd)

op de goede weg	nog veel werk
geen armoede	klimaatacties
gendergelijkheid	verantwoorde consumptie

e) Aan welke doelstelling(en) kan je deze cartoon koppelen?

nummer(s): 13, 14 en 15

Hoe gaat het met deze doelstelling(en)?

Doelstelling 13 neemt af.
Doelstelling 14 en 15 zitten in de fase 'stagnering', ze blijven constant. We zullen dus een tandje moeten bijsteken voor deze doelstellingen.

(Lectrr, s.d.)

Begrijp je nog niet zo goed wat de Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen inhouden? Bekijk dan deze video door de QR-code te scannen of door op de informatiebutton te klikken.

- f) Welke gevolgen heeft dit bij de beslissingen van een onderneming?
De ondernemingen moeten rekening houden met de doelstellingen. Zo moeten ze bijvoorbeeld investeren in waterzuivering, hernieuwbare energie opwekken ...

Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen

De **Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen** ook wel Sustainable Development Goals (SDG's) genoemd. Deze doelstellingen zijn opgesteld met om landen duurzamer te laten functioneren, de grondstoffen zijn namelijk niet onuitputbaar. Daarnaast heeft niet iedereen overal ter wereld het even goed op vlak van gezondheidszorg, werk, water en voedsel. De ondernemingen kunnen hierbij helpen en zich hiervoor extra inzetten. Dit kunnen ze doen door te zorgen voor veilige werkomstandigheden, werknemers beter te betalen, milieubewuster te produceren, hernieuwbare energie te gebruiken ...

(SDGs beiden gezamenlijke taal voor duurzaamheid)

5 Toenemende kosten voor de ondernemingen

Bekijk onderstaande krantenkoppen en beantwoord de vragen.

Ook broodprijzen kunnen verder stijgen door de oorlog in Oekraïne (Ook broodprijzen kunnen verder stijgen door de oorlog in Oekraïne, 2022)

Bouwkosten nemen toe in 2022 door duurdere materialen en loonkosten (consultancy.nl, 2022)

Brood wordt 30 cent duurder, vooral door stijgende energiekosten met maar liefst 258 procent (HAA, 2022)

a) Waarover gaan de krantenkoppen?

Het toenemen van de grondstofprijzen, de energieprijzen en de loonkosten.

b) Welke gevolgen heeft dit op het verdere bestaan van een onderneming?

De ondernemingen zullen minder winst maken of minder verkopen doordat ze de prijzen moeten doorrekenen aan de consument en de producten hierdoor duurder worden.

Lees het artikel en beantwoord de vragen.

Oorlog in Oekraïne doet bedrijven bezuinigen

De Standaard, 8 april 2022

De Belgische bedrijven zullen 12 procent minder investeren als gevolg van de hoge grondstofprijzen en de oorlog in Oekraïne. Bovendien zullen de ondernemingen 8 procent minder produceren dan gepland. Dat blijkt uit een gezamenlijke enquête van de Nationale Bank en alle grote werkgeversfederaties bij zowat 2.500 bedrijven. De enquête leert ook dat twee derde van de bedrijven in de industrie en in de bouw aanvoerproblemen ondervindt. Een derde van alle ondervraagde bedrijven spreekt zelfs van een stijging van de inputkosten met meer dan 50 procent.

De enquête geeft dus aan dat bedrijven moeilijke tijden te wachten staan, misschien zelfs moeilijker en onvoorspelbaarder dan tijdens de covidcrisis. Die trof finaal maar enkele sectoren hard, zoals de horeca, het toerisme en de eventindustrie. Dat zijn economisch gesproken relatief kleine sectoren. De Oekraïne-crisis en de prijsexplosie van zowat alle grondstoffen raken meer en grotere sectoren. Nog een verschil: de koopkracht van meer consumenten staat onder druk. Bij de coronacrisis zag maar een beperkte groep haar koopkracht verminderen. De grote meerderheid zag die net stijgen, omdat de grondstofprijzen zakten en omdat de vrijetijdssector dichtbleef. Producten of diensten waaraan consumenten wel extra geld konden spenderen – denk aan e-commerce, afhaal of streaming – beleefden gouden tijden. De impact van de pandemie op de grote bedrijfssectoren was doorgaans beperkt, waardoor ze verder bleven investeren.

Vandaag lijkt dat anders. De enorme inflatie die gezinnen en bedrijven treft, leidt tot noodgedwongen besparingen. Bij beide groepen zakt de koop- en de investeringskracht. Bedrijven die minder noodzakelijke producten maken, dreigen het eerste slachtoffer te worden. Eten blijven we doen, maar de bouw van het nieuwe tuinhuis, waarvan het hout verdubbeld is in prijs, kan misschien nog een of twee zomers wachten omdat de gasrekening zo hard doortikt in het gezinsbudget. Net zo besparen bedrijven door het geplande bedrijfsfeest aan de Kust te vervangen door een kleine drink op kantoor. De winstmarge van bedrijven staat onder zware druk, omdat de ondernemingen de stijging van de productiekosten niet volledig aan de klant kunnen doorrekenen. Bedrijven wachten langer om een nieuwe machine aan te schaffen, omdat de oude nog wel even meegaat. Of ze stellen een nieuwe aanwerving uit, omdat de loonkosten door de automatische indexering fors oplopen.

Dat klinkt als de klassieke geboorte van een recessie: een reeks van initieel kleine, maar noodgedwongen besparingen leidt tot een steeds grotere daling van de vraag en de productie. Toch hoeft het deze keer niet zo te lopen. Geert Langenus, econoom bij de Nationale Bank, verwacht dat de inflatie niet verder oploopt, omdat bedrijven de hoge grondstofkosten niet volledig aan consumenten doorrekenen en omdat de energieprijzen stilaan op hun maximum zitten. Over enkele maanden zal dat tot meer vertrouwen leiden. Maar daarvoor mag het in Oekraïne niet verder uit de hand lopen (Decock, 2022).

a) We hebben enkele zware jaren achter de rug. Eerst de coronacrisis en nadien de oorlog in Oekraïne, maar waarom heeft de oorlog een grotere impact op ons leven dan de coronacrisis?

De oorlog treft verschillende sectoren, terwijl de coronacrisis voornamelijk de horeca en de eventsector trof.

b) Welk effect heeft de oorlog op de consumenten?

De consumenten kunnen minder kopen doordat de producten duurder worden, hun koopkracht daalt.

c) Welke beslissingen gaan de bedrijven nemen door deze problemen?

In tegenstelling tot de dalende productie zullen de prijzen stijgen als gevolg van de hoge grondstofprijzen die doorgerekend worden aan de consument. Bovendien zullen bedrijven hun investeringen uitstellen door de hoge kosten.

↑ Toenemende kosten voor ondernemingen

Bij het produceren heeft een onderneming veel **kosten** zoals energie-, huur-, grondstof- en loonkosten. Wanneer deze kosten stijgen, worden deze doorgerekend aan de consument. Dit heeft tot gevolg dat er minder verkocht wordt en de winsten lager liggen.

Een onderneming kan er daarom voor kiezen om een voorraad aan te leggen wanneer de grondstofprijzen lager liggen. Toch kost dit ook veel geld aangezien de voorraden ook opgeslagen moeten worden.

6 De deeleconomie

a) Wat is een 'deeleconomie'? Raadpleeg de website door de QR-code te scannen of op de wereldbol te klikken. Beantwoord nadien de vragen.

De deeleconomie zorgt ervoor dat we evolueren naar milieuvriendelijkere en duurzamere productiemethoden. Het verandert onze manier van produceren en consumeren. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- we lenen goederen in plaats van ze te kopen;
- we delen onze woonruimten, onze transportmiddelen of ons gereedschap;
- we bieden onze kennis of knowhow aan in ruil voor die van iemand anders;
- we verkopen goederen die we niet meer gebruiken door aan wie ze nodig heeft;
- we verrichten groepsaankopen.

- b) Scan de QR-code of klik op de playbutton en bekijk het fragment uit de documentaire.
Welke voorbeelden van 'deeleconomie' heb je gezien?

Mensen deelden producten met elkaar. Ze deelden bijvoorbeeld hun stofzuiger via online platformen. Ook werden er zaken die niet meer gebruikt werden, weggeschonken in plaats van het naar het containerpark te doen. Ten slotte was er ook een straat waar de bewoners een tandem en een grasmachine met elkaar deelden.

- c) Ken je zelf nog voorbeelden van de deeleconomie?

Airbnb, Uber, Vinted, Tweedehands.be, Facebookgroepen ...

Deeleconomie

De **deeleconomie** is een socio-economisch systeem waarin delen en collectief consumeren centraal staat. Het gaat om gezamenlijke creatie, productie, distributie, handel en consumptie van goederen en diensten.

7 Resale Zeeman

In het filmpje zijn de woordvoerders van Zeeman en Het Goed aan het woord. Zij leggen uit wat de samenwerking tussen de twee bedrijven precies inhoudt en met welk doel ze de Resale opgestart hebben. Sinds 2021 is deze campagne aan de gang in Nederland, maar in 2022 is ze uitgebreid naar België zoals je kon lezen in het artikel. Ook op de website van Zeeman is er extra informatie te vinden over het Resale-project.

Aan de hand van de verschillende bronnen kan je onderstaande vragen oplossen.

- a) Wat doe jij met je oude kledij? Ben je bereid je oude kledij naar een inzamelpunt te brengen? Waarom wel of niet?

Eigen antwoord.

- b) Met welk doel werkt Het Goed mee aan deze campagne?

Zij willen kleding een tweede leven waardoor hergebruik dus een belangrijke factor is. Daarnaast creëren ze ook extra werkgelegenheid.

-
- c) Het Goed sorteert de kleding. Maar wat gebeurt er als de staat van de kledij niet in orde is?

Ze recycleren de stof om iets nieuws te kunnen maken. Ze proberen elk kledingstuk een zo een goed mogelijke bestemming te geven.

- d) Met welke redenen zijn Zeeman en Het Goed gaan samenwerken?

- o Via deze campagne dragen ze hun steentje bij aan het milieu.
- o Ze kunnen zich onderscheiden van de concurrentie.

8 E-commerce

Lees het artikel en beantwoord onderstaande vragen.

- a) Wat houdt e-commerce in?

E-commerce is online bedrijfsvoering, online webshops zijn hiervan een onderdeel.

- b) Welke producten worden er vooral online gekocht?

Er wordt voornamelijk kleding, schoenen en huishoudelektronica gekocht.

- c) Waarom kopen consumenten online?

Het is gemakkelijk want je kan het van thuis doen.

- d) Welke gevolgen heeft dit voor lokale handelaars?

Door de vele online aankopen bij grote winkelketens raken de lokale spelers achterop. De consumenten kopen liever van thuis uit dan dat ze naar een fysieke winkel moeten gaan.

- e) Hoe kan dit opgelost worden? Tip: denk aan maatregelen die consument kan nemen en maatregelen die de lokale winkels kunnen nemen.

De consument kan er toch bewust voor kiezen om de lokale handelaars te steunen.

De lokale winkeltjes kunnen inzetten op online verkoop of extra nadruk op korte keten (voeding) te leggen.

E-commerce

E-commerce is handel drijven via het internet. In de eerste plaats kan je online reclame maken waardoor je een breder publiek bereikt. Daarnaast is het online kopen en verkopen doorheen de jaren een echte trend geworden. Het is dan ook belangrijk dat een onderneming hier snel in mee gaat anders zal die achterblijven en minder verkopen met als gevolg dat er minder winst gerealiseerd zal worden.

- f) Ook bij de economie kan er gebruik gemaakt worden van internet om de producten of diensten aan te bieden. Een belangrijke vraag daarbij is welke invloed e-commerce en de economie hebben op de beslissingen van een onderneming?

Ondernemingen kunnen naast hun fysieke winkel, producten ook online aanbieden. Het is ook interessant om op verschillende manieren te ondernemen bijvoorbeeld naast verkopen, ook verhuren.

9 Globalisering

- a) "De wereld is een dorp." Wat betekent dit?

Tegenwoordig is iedereen met elkaar verbonden en is alles overal verkrijgbaar. Daarom wordt er wel eens gezegd dat de wereld een dorp geworden is.

Je kan bijvoorbeeld contact houden met een vriendin die je op reis leerde kennen of een Speculooskoekje eten in Spanje.

(Vores globalisering, 2014)

- b) Bekijk het filmpje en leg in eigen woorden uit wat globalisering wil zeggen.

Goederen, diensten, kapitaal, informatie, mensen gaan van het ene land naar het andere land. Met dank aan het internet wordt handel met buitenland makkelijker.

- c) Er is een wereldwijde integratie die beïnvloed wordt door bepaalde factoren. Onderstaande afbeeldingen en artikels geven deze factoren weer. Schrijf de factoren bij de juiste afbeelding.

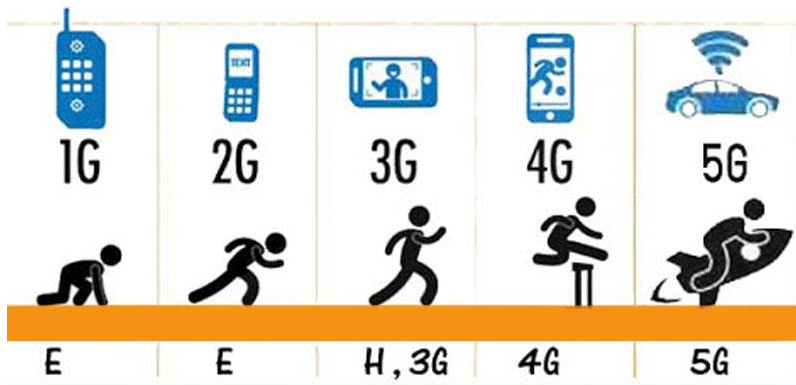
Kies uit:

vrije wereldeconomie – culturele beïnvloedingen – politieke structuren – internationale organisaties of ondernemingen – technologische vernieuwingen

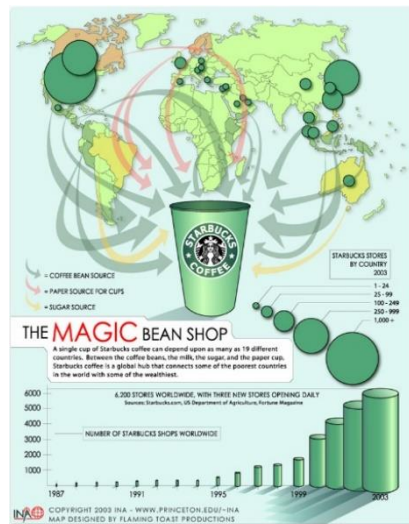
(De Chinese Muur, sd)

culturele beïnvloeding

(Evolutie van mobiele netwerken, van 1G naar 5G..., sd)

technologische vernieuwingen

(Starbucks' magic bean shop, 2013)

vrije wereldeconomie

COCA COLA GAAT FLESSEN RECYCLEREN: "DE WERELD HEEFT EEN AFVALPROBLEEM EN WIJ EEN VERANTWOORDELIJKHEID"

De morgen, 20 januari 2018

Coca Cola wil in 2030 voor elke fles die wereldwijd wordt verkocht ook een fles recyclen. "De wereld heeft een afvalprobleem en wij hebben de verantwoordelijkheid om dat op te lossen", zei Coca Cola-topman James Quincey zaterdag. Hij lanceerde zijn eigen World Without Waste campagne (De Waard, 2018).

internationale
organisaties of
ondernemingen

GROOT-BRITTANNIË SLUIT MET JAPAN EERSTE GROTE VRIJHANDELSAKKOORD NA BREXIT

Het nieuwsblad, 23 oktober 2020

Groot-Brittannië en Japan hebben vrijdag in Tokio een vrijhandelsverdrag boven de doopvont gehouden. Het is de eerste keer sinds hun vertrek uit de Europese Unie dat de Britten een handelsdeal bereiken met een economische grootmacht. Japan hoopt intussen vurig dat Groot-Brittannië en de Europese Unie alsnog een overeenkomst bereiken en het Britse eiland een toegangspoort tot de Europese markt kan blijven (BELGA, 2020).

politieke structuren

Globalisering

Globalisering houdt de toenemende verwevenheid van de wereld in. Dit door een toenemende stroom van goederen, diensten, investeringen en mensen. Er is daarvoor een wereldwijde integratie nodig van economie, politiek, technologie, cultuur ...

De wereld in zijn geheel bereiken, vraagt veel inspanningen van een onderneming. Welke invloeden heeft globalisering op de beslissingen van een onderneming?

Ondernemingen gaan er voor moeten zorgen dat hun merknaam door middel van reclame herkenbaar wordt in het buitenland. Daarnaast zullen ze er ook voor moeten zorgen dat hun producten daar verkocht kunnen worden. Dit kan door middel van e-commerce. Consumenten kunnen dan van thuis online producten bestellen.

Belangrijke aandachtspunten zijn: transport, duurzaamheid op vlak van verpakking en productie, afstemming van reclame en prijzen...

Ten slotte heeft elk land ook haar eigen gewoontes en regels waar de onderneming rekening mee moet houden.

LEVEL 3 – SAMENVATTING

Bekijk hier de kennisclip

Een bedrijfsleider moet kunnen inspelen op actuele gebeurtenissen. De actualiteit heeft namelijk een grote invloed op de ondernemingen en de organisaties. Om het voortbestaan van ondernemingen en organisaties te garanderen, zullen zij beslissingen moeten nemen die de winstgevendheid van hun activiteiten verhogen en rekening houden met actuele tendensen.

E-commerce

Bedrijven worden de laatste jaren beïnvloed door heel wat nieuwe technologieën. Ondernemingen zetten onder meer het internet in om de herkenbaarheid van hun producten en diensten te verhogen bij de consument. Op deze manier kunnen ze zich ook onderscheiden van de concurrentie.

Daarnaast kan een onderneming deel uitmaken van de deeleconomie en kan ze het internet inzetten als middel om haar producten of diensten te delen. De **deeleconomie** is een socio-economisch systeem waarin delen en collectief consumeren centraal staat. Het gaat om gezamenlijke creatie, productie, distributie, handel en consumptie van goederen en diensten.

De concurrentie

Meestal is een bedrijf niet alleen op de markt, maar moet het rekening houden met **concurrenten**. De concurrenten hebben een invloed op de beslissingen van de onderneming. Een bedrijf houdt rekening met de concurrentie om het productaanbod, de prijs, het kwaliteitsniveau ... te bepalen. Het is dus van groot belang dat een bedrijf haar concurrenten opvolgt en hun marktpositie analyseert.

De arbeidsmarkt

Een bedrijf heeft werkkrachten nodig die beschikken over de juiste kennis en vaardigheden. De **arbeidsmarkt** is een abstracte markt waar de vraag naar arbeid en het aanbod van arbeid samenkomen en waar werkgevers de geschikte werkkrachten vinden.

In een gunstige economische situatie is er weinig werkloosheid, er zijn dan met andere woorden veel mensen aan het werk. Wanneer er veel mensen aan het werk zijn, is het moeilijker om geschikt personeel te vinden. We spreken in deze situatie van een **krappe arbeidsmarkt**. Om werkzoekenden te overtuigen om in dienst te treden zal de onderneming hoogstwaarschijnlijk hogere lonen of betere arbeidsvoorwaarden voorzien in de arbeidsovereenkomst.

Wanneer er weinig werkzoekenden zijn voor een bepaald beroep (bv. de deelmarkt van informatici) dan noemen we dit beroep een **knelpuntberoep**. Een knelpuntberoep is een beroep waarvoor de vacatures moeilijk ingevuld raken, de vraag naar arbeid is groter dan het aanbod van arbeid.

Internationale afspraken

De meeste ondernemingen streven niet alleen winst na, ook onze planeet is belangrijker dan ooit. De aarde warmt op daarom is het van belang dat elk bedrijf op een verantwoorde manier onderneemt, rekening houdend met het milieu en het klimaat. Daarnaast is het ook belangrijk dat ondernemingen rekening houden met de maatschappelijke en sociale gevolgen van hun ondernemerschap. Dit wordt onder meer gedaan door afspraken vast te leggen in verdragen tussen verschillende landen en organisaties. De **Sustainable Development Goals (SDG's) of Duurzame Ontwikkelingsdoelen** zijn hiervan een voorbeeld. Verdragen, en dus ook de SDG's, zorgen ervoor dat de aangesloten partijen hun afspraken nakomen. Deze internationale afspraken zorgen ervoor dat we samen kunnen werken rond bepaalde thema's zoals de opwarming van de aarde.

Hoe kunnen bedrijven meehelpen? Ondernemingen kunnen aandacht geven aan duurzaamheid door bijvoorbeeld veiligere arbeidsomstandigheden te voorzien, te werken met gerecycleerd materiaal, energiezuinig te werk te gaan, materialen aan te kopen bij lokale kruideniers... Op deze manier wordt het milieu en de natuur zo min mogelijk belast.

Globale problemen

Sommige problemen zoals een tekort aan grondstoffen, stijgende product- en grondstofprijzen en dalende koopkracht als gevolg van een oorlog of de coronapandemie doen zich wereldwijd voor. Landen zullen moeten samenwerken om deze **globale problematieken** aan te pakken.

Globalisering

De wereld wordt een dorp. Verschillende leefwerelden, culturen en economieën komen dichterbij elkaar, dit fenomeen heet **globalisering**. Toetreden op de internationale markt is een uitdaging voor ondernemingen. Producten kunnen tegenwoordig overal ter wereld verkregen worden, denk maar aan McDonald's. De opkomst van de e-commerce, het internet... maakt het voor ondernemingen mogelijk om hun producten wereldwijd op de kaart te zetten.

CHECKLIST

- Ik kan het belang van winst voor een onderneming toelichten.
- Ik kan zes factoren opsommen die invloed uitoefenen op de bedrijfsvoering van de onderneming.
- Ik kan de impact van actuele ontwikkelingen op een onderneming toelichten.
- Ik kan uitleggen wat een knelpuntberoep is.
- Ik kan het belang van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen toelichten.

SYNTHESE

Beïnvloeden de beslissingen van ondernemingen en organisaties

Actuele ontwikkelingen

Actuele ontwikkelingen	Invloed op beslissingen
e-commerce	producten online aanbieden
deeleconomie	producten online aanbieden verhuren
concurrentie	onderscheiden van de anderen: - prijs- kwaliteit- service
globale problemen bv. oorlog, pandemie	productie daalt prijzen stijgen
krappe arbeidsmarkt	hogere lonen betere werkomstandigheden omscholing werkzoekenden
globalisering	online verkopen aangepast transport producten afstemmen op buitenland
SDG's	energiezuinig produceren gerecycleerd materiaal gebruiken

LEVEL 4

1 Magazine 'De ondernemer vertelt'.

(Van den Abbeele, 2020)

Als beginnende onderneming kan je verschillende motieven hebben om te ondernemen. Het meest voorkomende motief is natuurlijk het realiseren van winst. Er zijn heel wat actuele ontwikkelingen die een onderneming of organisatie kunnen beïnvloeden in het streven naar die winst.

- a) Neem de verschillende items in het magazine door en bekijk de videofragmenten.
- b) Vul de onderstaande tabel in.
 - o Noteer in rij twee wat de invloed is op de onderneming of organisatie.
 - o In rij drie kruis je de factor aan die het keuzegedrag van de onderneming of organisatie beïnvloedt.

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

De loonkost moet aanvaardbaar blijven voor de werkgevers. Daarom willen zij enkele hervormingen. Bijvoorbeeld het verdwijnen van de automatische loonindexering.

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

⊕ DIRK HOLEMANS

OMGAAN MET GROEIDWANG IN EEN GEGLOBALISEERDE ECONOMIE

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

Het belang van veel ondernemingen ligt bij winst maken en de dwang om te groeien in de economie. Een economie die wereldwijd elkaar beïnvloedt. Het draait allemaal om meer, sneller en goedkoper.

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

RACE TO THE BOTTOM HAALT ECOSYSTEMEN ONDERUIT

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

'Race to the bottom' een strijd tussen concurrenten door via voortdurende prijsverlagingen de klanten te winnen. Doordat de wereldwijde concurrentie blijft groeien bijvoorbeeld: de concurrentiestrijd tussen boeren waarbij ze altijd maar een schaalvergroting nastreven. Dit heeft grote gevolgen voor het milieu.

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

Winstgevende producten die tegelijkertijd een positieve impact hebben op de maatschappij en het milieu.

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

Ondernemingen hebben verschillende gevolgen opgelopen door de coronapandemie. Sommige ondernemingen beseffen nu dat ze beter op voorhand nadenken over hoe ze problemen kunnen aanpakken bv. afval vermijden, minder energie verbruiken en telewerken. Daarbovenop hebben ze nu ook kennis gemaakt met een nieuw gegeven, namelijk het delen van werknemers over verschillende bedrijven.

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

Door de coronacrisis kenden vele ondernemingen die deel uit maakten van de deeleconomie een faillissement. Daardoor zitten deze ondernemers in tijdelijke betalingsproblemen.

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

item magazine

(Van den Abbeele, 2020)

invloed op de onderneming of organisatie

De coronapandemie zorgde ervoor dat mensen bang waren om besmet te worden bijvoorbeeld het gebruik van deauto's was minder populair, daarnaast werd de kracht van digitale platformen duidelijk versterkt. Velen ontdekten e-commerce en levering aan huis waardoor ondernemingen hierop konden inspelen.

factoren

- concurrentie
- arbeidsmarkt
- internationale afspraken
- globale problemen
- duurzaamheid
- globalisering

Aan welk begrip kan je de onderstaande afbeelding koppelen? Leg uit.

Globalisering. Bedrijven vestigen zich overal ter wereld. Op deze afbeelding wordt hiermee gelachen. Bedrijven zouden in de toekomst zelfs zo ver gaan dat ze zich ook op de maan vestigen.

(Spradling, 2011)

2 Van overmaat naar gering aantal pakjes

In de coronacrisis kocht men massaal online, aangezien de fysieke winkels verplicht werden te sluiten. De pakjesbedrijven moesten met andere woorden overuren draaien om alles op tijd bij de consument te krijgen. Twee jaar later brak de oorlog uit in Oekraïne wat voor een heel ander scenario zorgde.

In bijhorend artikel lees je wat er allemaal gebeurd is.

Coronaboom slaat om in ‘pakjescrisis’

De Standaard, 6 april 2022

Mee door de oorlog in Oekraïne en de fors gestegen energieprijzen houden online shoppers de vinger op de knip, merken de pakjesbedrijven. En wie geld uitgeeft, gaat liever op restaurant of op reis.

Ik heb er geen goed gevoel bij.’ Geert Cools van de socialistische vakbond ACOD ziet de terugval van de pakjes bij Bpost naar eigen zeggen met ‘lede ogen’ aan. Waar het postbedrijf tijdens de lockdowns van de afgelopen twee jaar (toen ook de winkels gesloten bleven) nog overspoeld werd door pakjes en hun aantal meer dan verdubbelen zag, blijven de huidige volume ‘aanzienlijk’ onder de voorspellingen, zegt Cools. ‘Januari was nog druk, maar de laatste twee à drie weken zien we volumes wegtrekken en blijven we onder de voorspelde trend’, zegt een manager. Enkele kantoren in West-Vlaanderen draaien op iets meer dan de helft van de verwachte volumes, in andere regio’s is er sprake van 15 à 20 procent minder pakjes. ‘Bpost heeft zich toch wat mispakt aan de prognoses’, zegt Cools. En ook Patrick Waumans, afgevaardigde van de liberale vakbond, ziet ‘een tendens van minder onlineverkoop’. Een lid van het directiecomité spreekt zelfs over een ‘pakjescrisis’.

Economische crisis

In de eerste plaats weegt het economische klimaat ook op de e-commerce. De Russische inval in Oekraïne, eind februari, heeft het consumentenvertrouwen een - stevige deuk gegeven, en de fors gestegen prijzen voor energie en levensmiddelen

doen 'de mensen twee keer nadenken voor ze iets kopen', zegt Freek De Witte, de woordvoerder van de transportreus DHL, dat de thuisleveringen bij particuliere klanten met 10 tot 15 procent zag zakken. Ook het Nederlandse PostNL ziet dat de stijgende brandstofprijzen en het dalende consumentenvertrouwen zich vertalen in een slinkend aantal pakjes. Maar net als Bpost wil het Nederlandse postbedrijf in aanloop naar de financiële resultaten geen cijfers delen.

De consumenten houden niet alleen de vinger op de knip, veel mensen besteden hun geld ook liever aan 'herwonnen vrijheden', nu de coronaregels versoepeld zijn, analyseert transporteconoom Roel Gevaers (UA). 'De restaurants zitten opnieuw vol, en er wordt weer meer uitgegeven aan vakanties.' Dat de pakjeshausse van tijdens de lockdowns niet zou blijven duren, viel enigszins te verwachten, maar voor de meeste pakjesbedrijven is de terugval groter dan verwacht. Het aantal pakjes ligt vandaag nog altijd hoger dan voor de crisis, zegt Gevaers, 'maar pakjesbedrijven hebben de uitzonderlijke groei van 2020 en 2021 nog te veel in hun prognoses doorgetrokken. Dat zie je trouwens ook in andere landen.'

Amazon laat zich voelen

Een aangekondigde reorganisatie in het logistieke centrum in het Waalse Plennes was nodig om zich aan te passen aan 'de veranderende e-commerce markt', reageerde een Bpost-afgevaardigde in de Waalse pers. Dat de volumes er niet meer groeien, komt voor een groot deel door de recente beslissing van de Amerikaanse webreus Amazon om ook in ons land een deel van zijn pakjes te laten bezorgen door een eigen netwerk van koeriers in onderaanneming.

Amazon is niet de enige webwinkel die de logistieke afhandeling meer in eigen handen wil nemen, zegt Gevaers. Zo kondigde Bol.com maandag nog een samenwerking met het Zweedse techbedrijf Budbee aan, om slimme pakketkluisen te installeren in 700 Albert Heijn-winkels (**Delbeke, 2022**).

- a) Hoe komt het dat de consument minder online bestelt?
De energieprijzen zijn gestegen waardoor de consument minder koopkracht heeft. Ze gaan dus aankopen uitstellen.
- b) Door welke verandering hebben de pakjesbedrijven nog minder werk?
Amazon en Bol.com hebben er voor gekozen om de pakjesbedrijven te omzeilen door bijvoorbeeld zelf de pakjes te leveren of samen te werken met een warehouse.
- c) Welke beslissing hebben de pakjesdiensten moeten nemen?
Er is een reorganisatie geweest om het personeel nuttiger in te zetten.

3 Deeleconomie in samenwerking met e-commerce

Bezoek de website van volgende ondernemingen: Cambio, Velo en Mydressoir.

a) Wat bieden deze drie ondernemingen aan?

Ze verhuren auto's, fietsen en kleren.

b) Wat hebben deze drie bedrijven gemeenschappelijk?

De mensen kunnen hun producten huren in plaats van kopen.

c) Met welke reden zet een onderneming zoals Cambio in op e-commerce?

Jaar na jaar stijgt het aantal online-aankopen. Om een groter cliënteel aan te trekken, maken zij dus gebruik van e-commerce. De ondernemingen die zich nog niet toegespitst hebben op e-commerce, denken daar het best wel eens over na.

4 Tekort aan leerkrachten brengt toekomst in het gevaar

Lees onderstaande artikel en los de vragen op.

ONZE OPINIE. Er zijn vacatures à volonté maar geen handen. Straks vallen we zachtjes stil. Zoals de treinen

Het Laatste Nieuws, 4 mei 2022

Er worden meer treinen geschrapt. Niet omdat ze in panne staan. Of toch niet allemaal. De trein staat vaker stil omdat er te weinig personeel is. Het spoorwegpersoneel bouwde 90.000 recupdagen op. Een berg die het bedrijf na sociale inspectie moet wegwerken. Elke dag recup moet worden opgenomen. De berg mag niet groter worden, ze moet net kleiner worden. Geen personeel? Dan geen trein. “De trein levert een belangrijke bijdrage aan wereldvrede”, aldus Georges Gilkinet (Ecolo). Dan moet die trein wel eerst rijden. Dan moet u op de trein kunnen rekenen. Want u staat stil.

De wachtrij dikt aan. Of daar vreest men voor in de luchthaven van Zaventem. Er staan 1.200 vacatures open. Iedereen met poten en oren aan z'n lijf is welkom. De gedupeerde werknemer uit de pandemie keerde niet terug. De reiziger wel. In Schiphol leidde dat onlangs tot urenlange wachtrijen en flesjes water van de brandweer aan de wachtende reizigers. Werft Brussels Airport niet meer medewerkers aan, dan rekent u beter op wat meer tijd voor uw vlucht. Want u ...staat straks stil.

Een klas zonder leraar. Een vak dat niet kan worden gegeven. Schooldirecteurs moeten meer dan ooit out of the box denken om voor iedere klas een leerkracht te hebben. Meer zelfs: scholen mogen nu aan de Vlaamse regering zeggen hoe ze lokalen zonder leraar proberen te vermijden. In Brussel krabben ze zich stilaan ook in het haar. Het is zo belangrijk. Alles begint bij onderwijs in dit land. Wij hebben geen grondstoffen, wij hebben kennis. Als we onze kinderen niet meer terdege kunnen opleiden, sputtert de Belgische economie.

Stil bleef het op dat Feest van de Arbeid over de 1,3 miljoen Belgen die niet werken én niet op zoek zijn naar een job. Over hoe bijna de helft van de actieve burgers met roots buiten de Europese Unie tot die groep horen. Meer vrouwen dan mannen. Veel slechter dan het Europese gemiddelde van 29 %. Je zal maar de Gentse professor Stijn Baert zijn en jaar na jaar in de cijfers duiken en te vaak tot dezelfde conclusie komen. In dit land werken te weinig mensen. Er zijn wel vacatures maar veel te weinig handen. Er is daar nog altijd te veel nonchalance over. Straks vallen we zachtjes stil. Zoals de treinen (**Van Den Eynde, 2022**).

a) Waar ligt de fout bij de NMBS?

NMBS heeft haar werknemers de afgelopen jaren hun recuperatiedagen ontnomen. De sociale inspectie heeft dit rechtgezet, de werknemers mogen hun verloren dagen heropnemen. Hierdoor zijn er veel werknemers thuis waardoor er treinen geschrapt worden.

-
- b) Jullie hebben het afgelopen jaren wel gemerkt dat jullie vaak in de studie zitten op school. Dit kwam deels door ziektes, quarantaines (coronavirus) maar ook doordat directie geen geschikte leerkrachten vinden. Welke invloed heeft dit op de toekomst?

De kinderen doen minder kennis op. Dit gaat later leiden tot een fiasco in de Belgische economie. Ons land heeft nood aan goed geschoolde werknemers. Maar als deze geen goed onderwijs krijgen, zal dit naargelang de tijd voor een groot probleem zorgen.

- c) Wat kan er gedaan worden om de tekorten weg te werken? Brainstorm eens met anderen.

bv. herscholingen voorzien, opleidingen, aantrekkelijkere werkvoordelen, groter verschil tussen werkloosheidsuitkering met een loon als men gaat werken ...

5 Financial Literacy @ School – Wikifin

Wikifin ontwikkelde een bedrijfssimulatie waarbij je meer leert over de afdelingen in een onderneming, winst maken, maatschappelijk verantwoord ondernemen en de deeleconomie.

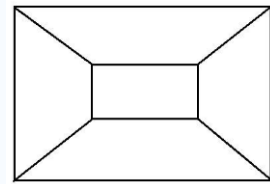
Ga aan de slag met de oefening door de QR-code te scannen of op de wereldbol te klikken.

DIDACTISCHE TIPS

Greenwashing

Verdeel de klas in groepen van vier. Elk groepje zoekt zelf een bedrijf die aan greenwashing doet. Hier kan je gebruik maken van de placemat methode. De leerlingen zoeken eerst apart informatie op. Nadien maken ze in het midden een samenvatting van al hun informatie.

Liever online? Mural is een online tool waarbij de leerlingen via een digitaal whiteboard kunnen samenwerken.

Misopvattingen over de SDG's

De leerlingen kunnen aan de hand van deze tool nagaan hoe goed ze de SDG's kennen of kunnen inschatten. De leerlingen krijgen stellingen en ze moeten hun keuze aanduiden. Bij elke stelling wordt er aangegeven welk antwoord juist is en volgt er een korte uitleg. Hierdoor leren de leerlingen de doelstellingen beter kennen.

begrippenlijst

de profit-onderneming	Een onderneming waarbij winst maken het belangrijkste doel is.
de non-profit onderneming	Een onderneming waarbij winst niet uitmaakt. De activiteiten zijn namelijk gericht op een maatschappelijk doel.
de winst	De opbrengst van een product of dienst. Dit na het aftrekken van de kosten.
de concurrentie	Iemand of een bedrijf die hetzelfde uitoefent of hetzelfde doel heeft en die probeert beter te zijn.
greenwashing	Ondernemingen doen zich duurzaam voor, maar blijken toch minder duurzaam te zijn dan dat ze laten uitschijnen.
de krappe arbeidsmarkt	De vraag naar werk is groter dan het aanbod. Er zijn dan veel vacatures die niet ingevuld raken.
het knelpuntberoep	Een beroep waarvoor het moeilijk is om een geschikte werknemer te vinden.
de e-commerce	Online bedrijfsvoering, waarvan online verkopen een onderdeel is.
de deeleconomie	De economie waarin mensen goederen met elkaar delen en collectief consumeren.
de Duurzame Ontwikkelingsdoelen	Wereldwijde doelstellingen om duurzame ontwikkeling te stimuleren.
de globalisering	De economische activiteiten die zich over heel de wereld verspreiden.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Welke actuele economische ontwikkelingen hebben invloed op de onderneming? Duid aan.	/7
	Bekijk de cartoons, welke actuele ontwikkeling wordt bedoeld?	/4
	Welke actuele ontwikkelingen worden in de foto bedoeld?	/11
	Oefen de begrippen die horen bij dit hoofdstuk, door het kruiswoordraadsel in te vullen.	/10

Thema 3

De werking van markten

HOOFDSTUK 6

DE MARKTPRIJS

DE MARKTPRIJS

Leerplandoel E6: 'De leerlingen verklaren de werking van het marktmechanisme op de productmarkt op basis van factoren die vraag en aanbod beïnvloeden waaronder overheidsbeslissingen en concurrentie.'

INLEIDING

In het vorige hoofdstuk leerde je hoe de prijs van een product is samengesteld, maar er zijn nog andere factoren waarmee een producent rekening moet houden bij het bepalen van de prijs van zijn product. Hoe komt deze prijs tot stand op de productmarkt?

WAT LEER IK?

- € Wat een markt in de economie is.
- € Hoe de prijsvorming tot stand komt op de productmarkt.
- € Welke verschillende factoren de evenwichtsprijs beïnvloeden.

BEGRIPPEN

het marktmechanisme – de productmarkt – de vraag – het aanbod – de vraagcurve – de aanbodcurve – het marktevenwicht – de evenwichtsprijs – de evenwichtshoeveelheid – de minimumprijs – de maximumprijs – de overheidsbeslissing – de concurrentie

LEVEL 1

Wie bepaalt de prijs van een product eigenlijk? In dit hoofdstuk bekijken we hoe de prijs van een product tot stand komt op de **productmarkt**, de markt waar producten worden verhandeld.

Bekijk de video.

€ Over welk product wordt er in het fragment onderhandeld?

Er wordt onderhandeld over een unieke vinylplaat van The Great Gatsby.

€ Vind je € 560,00 een correcte prijs? Waarom wel of niet?

Eigen antwoord.

LEVEL 2

1 De vraag

a) Wie zijn de mogelijke kopers voor het product?

De kopers/mensen die aanwezig zijn bij de veiling.

Vragers

Om een product te kunnen verkopen zijn er mensen nodig die het product willen aankopen. We noemen deze mogelijke kopers de **vragers**.

b) Wie is in deze situatie de vrager?

De kopers/mensen die aanwezig zijn op de veiling

c) Welke prijs zou jij het liefste betalen voor dit voorwerp? Kruis aan en motiveer waarom je dit gekozen hebt.

- € 50,00
- € 300,00
- € 500,00

Ik heb deze prijs gekozen omdat: **eigen antwoord**.

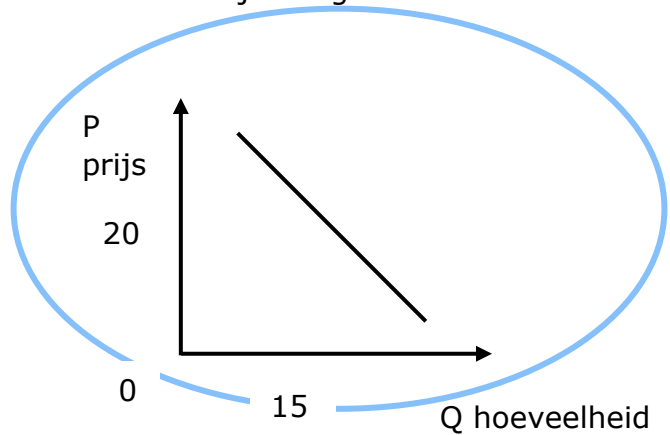
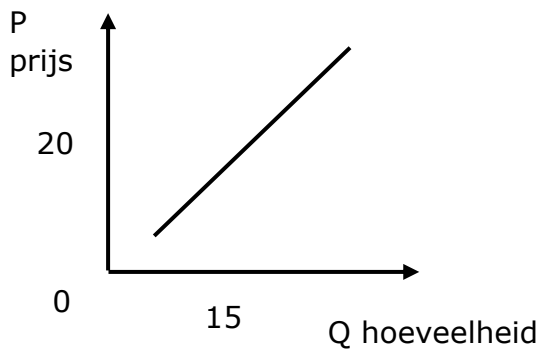
d) Wil de vrager een zo hoog of een zo laag mogelijke prijs? Leg uit.

Een zo laag mogelijke prijs. Ze willen immers zo min mogelijk geld besteden aan het product.

De vraag en zijn vraagcurve

De **vraag** naar een product is de hoeveelheid van dat product die een koper bereid is te kopen tegen verschillende prijzen. We kunnen de vraag naar een product ook grafisch voorstellen aan de hand van een **vraagcurve**. We benoemen de vraagcurve met de letter **V**.

e) Welke grafiek stelt de vraagcurve voor? Omcirkel de juiste grafiek.

Het verloop van de vraagcurve

Vragers naar een product zullen meer hoeveelheden vragen bij een lagere prijs. Bijgevolg zal de gevraagde hoeveelheid afnemen wanneer de prijs stijgt. Hierdoor heeft de vraagcurve een **dalend** verloop.

Bij een wijziging van het product zelf krijgen we een verschuiving op de curve. Een wijziging van een ander product zorgt voor een verschuiving van de curve.

f) Wat gebeurt er in de volgende situaties met de vraag naar het product?

situatie	vraag: ↑, ↓ of =
☐ "Niet alle prijzen stijgen even sterk. Vooral papierwaren (+11,46 procent) zijn fors duurder geworden." (Clemens, 2022)	☐ ↓
☐ "Het leven werd duurder, vliegtickets goedkoper" (Delbeke, Het leven werd duurder, vliegtickets goedkoper, 2022)	☐ ↑
☐ "Benzine wordt morgen weer wat goedkoper" (BELGA, 2022)	☐ ↑

2 De verschillende productmarkten

Wat gebeurt er op de verschillende productmarkten? Bekijk de video's door de QR-codes te scannen of op de playbuttons te drukken en beantwoord nadien de vragen.

video 1: de huizenmarkt

a) Waarover gaat de video?

Over de huisprijzen die fors gestegen zijn.

b) Wat is hiervan de oorzaak?

De stijgende vraag naar grotere huizen met een tuin als gevolg van de lockdown tijdens de coronacrisis.

c) Welk probleem kan hier in de toekomst door ontstaan?

Huizen kunnen onbetaalbaar worden.

video 2: de markt van smartphones

Nieuwe iPhone SE minder populair dan verwacht: Apple beperkt productie door tegenvallende vraag

Aan de basis van de verlaagde productie ligt de oorlog in Oekraïne en de economische gevolgen daarvan. Zo verkoopt Apple al enkele weken geen producten meer in Rusland, terwijl Apple vorig jaar nog vijf miljoen iPhones in het land verkocht. De oorlog in Oekraïne heeft verder ook impact op de inflatie. De stijgende kost van onder andere energie zorgt voor minder vraag naar elektronica (Dupon, 2022).

a) Waarover gaat het filmpje?

In het filmpje worden de nieuwe producten van Apple voorgesteld waaronder ook de goedkopere iPhone SE.

b) Welk probleem deed zich voor met de nieuwe iPhone SE?

De vraag naar de iPhone SE bleek tegen te vallen waardoor Apple de productie moest beperken.

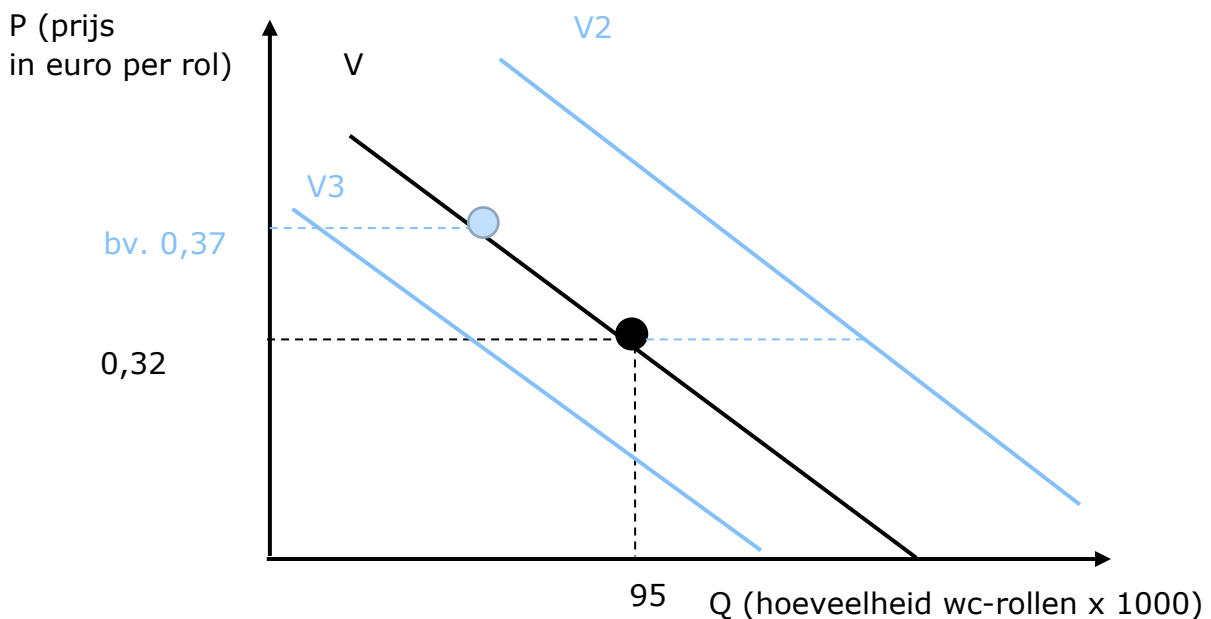
c) Wat is hiervan de oorzaak?

De oorlog in Oekraïne en de economische gevolgen daarvan zoals de inflatie.

3 De vraag naar wc-papier

Beantwoord de volgende vragen.

De vraag naar wc-papier:

a) Hoeveel wc-rollen worden er gevraagd tegen een prijs van 0,32 euro?

Er worden 95 000 wc-rollen gevraagd tegen een prijs van € 0,32.

b) Teken de situatie van de onderstaande krantenkop op de grafiek.

“WORDT WC-PAPIER WEER DUURDER?”

(JVH, 2021)

c) Aangezien iedereen toiletpapier begon te hamsteren, nam het aantal consumenten toe. Wat gebeurt er in deze situatie met de vraagcurve? Stel grafisch voor op de grafiek.

De vraagcurve verschuift naar rechts. Doordat het aantal consumenten toenam, is de gevraagde hoeveelheid hoger bij eenzelfde prijs.

d) Na de coronacrisis stegen de prijzen van verschillende producten. De consumenten vonden het niet meer noodzakelijk om een voorraad wc-rollen in te slaan, maar wilden liever wat sparen. Wat gebeurt er in deze situatie met de vraagcurve? Stel grafisch voor op de grafiek.

De vraagcurve verschuift naar links. Doordat de consumenten minder inkomen overhielden door de stijging van de andere prijzen en ze liever wat wilden sparen, daalde de gevraagde hoeveelheid bij eenzelfde prijs.

4 Het aanbod

Aanbieders

Je kan als vrager of mogelijke koper niets aankopen wanneer er niets wordt aangeboden of geproduceerd. Een **aanbieder** of producent biedt producten aan op de markt.

We keren terug naar de video over de vinylplaat uit 'Eenmaal Andermaal'.

a) Wie was in deze situatie de aanbieder?

Kamal en Jacques zijn de aanbieders van de vinylplaat.

b) Welk bedrag zou jij het liefste ontvangen voor dit voorwerp?

Kruis aan en motiveer waarom je dit koos.

- € 50,00
- € 300,00
- € 500,00

Ik heb dit gekozen omdat: **eigen antwoord**

c) Wil de aanbieder een zo hoog of een zo laag mogelijke prijs? Leg uit.

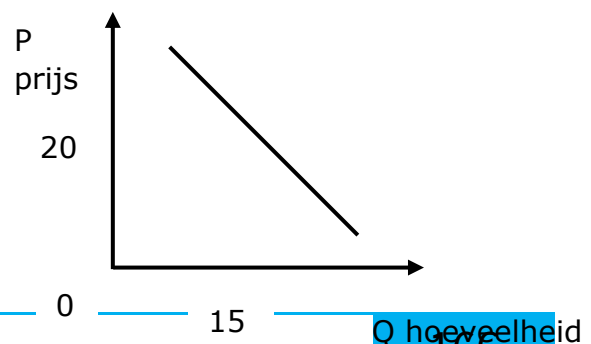
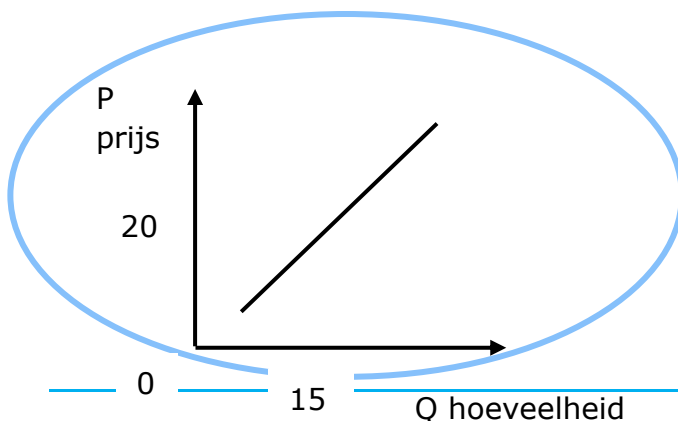
De aanbieder wil een zo hoog mogelijke prijs ontvangen voor zijn product om uit de kosten te geraken en om zoveel mogelijk winst te realiseren.

Het aanbod en zijn aanbodcurve

Het **aanbod** van een product is de hoeveelheid van dat product die een verkoper bereid is te verkopen tegen verschillende prijzen. We kunnen het aanbod van een product ook grafisch voorstellen aan de hand van een **aanbodcurve**. We benoemen de aanbodcurve met de letter **A**.

De **concurrentie** kan ervoor zorgen dat de aanbodcurve verschuift, wanneer zij meer produceren of het aantal producten toeneemt verschuift de curve naar rechts. De aangeboden hoeveelheid zal dan stijgen. In de omgekeerde situatie verschuift de curve naar links.

d) Welke grafiek stelt de aanbodcurve voor? Omcirkel de juiste grafiek.

Het verloop van de aanbodcurve

Bij een hoge prijs willen aanbieders van een product meer hoeveelheden aanbieden. Wanneer de prijs daalt zal de aangeboden hoeveelheid bijgevolg afnemen. Hierdoor heeft de aanbodcurve een **stijgend** verloop.

Bij een wijziging van het product zelf krijgen we een verschuiving op de curve. Een wijziging van een ander product zorgt voor een verschuiving van de curve.

e) Wat gebeurt er in de volgende situaties met het aanbod van het product?

situatie	aanbod: ↑, ↓ of =
☐ "Productie ligt stil? Dan maar mondkmaskers maken" (DEGEZELLE, 2020)	☐ ↑
☐ Vlaamse Energieleverancier failliet door hoge energieprijzen, topman: "Dit hadden we niet kunnen voorzien" (Calluy, 2021)	☐ ↓
☐ "Waarom het wereldwijde chiptekort in 2022 aanhoudt: In 2011 viel een chipfabriek in Japan stil door een aardbeving." (Van der Klugt, 2021)	☐ ↓

Wat gebeurt er op de verschillende productmarkten? Bekijk de video's door de QR-codes te scannen of op de playbuttons te drukken en beantwoord de vragen.

video 1: de markt van champagne

a) Wat gebeurde er op de markt van champagne?

De marktprijs van champagne is gedaald.

b) Wat is hiervan de oorzaak?

Door een te grote voorraad steeg het aanbod fors.

video 2: de markt van appels

a) Waarover gaat het filmpje?

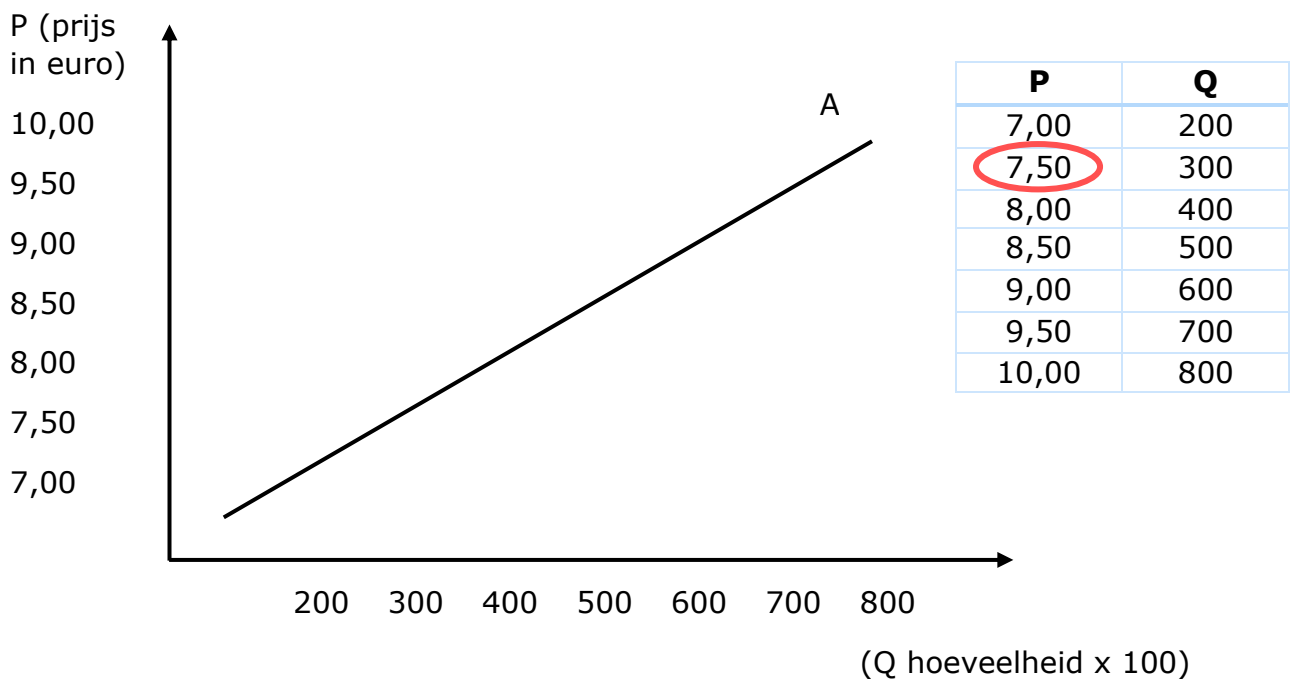
Over de mislukte appeloogst waardoor de prijs van appels steeg.

b) Wat is hiervan de oorzaak?

De mislukte oogst heeft ervoor gezorgd dat de voorraad appels schaars is.

5 Het aanbod van pizza

a) Wat is de betekenis van de omcirkelde coördinaat?

Voor een prijs van € 7,50 worden er 30000 stuks aangeboden.

b) De prijs stijgt, wat zal er gebeuren met de aangeboden hoeveelheid? Leg uit aan de hand van cijfers.

Wanneer de prijs voor pizza stijgt, zullen de producenten meer hoeveelheden aanbieden. Voor een prijs van € 10,00 willen de producenten 8000 stuks aanbieden, terwijl ze voor een prijs van € 7,00 slechts 2000 stuks willen aanbieden.

“RESTOTIP: Saporito, de enige Italiaanse pizzeria van Aalst” (Lievens, 2022)

e) Er opent een nieuwe pizzeria in Aalst, het aantal producenten neemt toe. Wat gebeurt er met het aanbod?

Het aanbod van pizza's stijgt → de aanbodcurve verschuift naar rechts.

⇒ Er worden meer pizza's aangeboden. Bij eenzelfde prijs wordt dan meer aangeboden dan voorheen.

6 De markt

De markt

De vraag naar een product en het aanbod van een product komen samen op de markt. We onderscheiden de **fysieke** (bijvoorbeeld een rommelmarkt) en **abstracte markt** (bijvoorbeeld de arbeidsmarkt).

We keren nog een laatste keer terug naar het fragment uit Eenmaal Andermaal.

- a) Waar worden de producten uit het programma Eenmaal Andermaal uiteindelijk verkocht?

De producten worden verkocht op een veiling.

- b) Is dat een voorbeeld van een fysieke of abstracte markt?

De veiling is een fysieke markt waar vraag en aanbod samenkomen.

Zijn volgende markten een voorbeeld van de fysieke of de abstracte markt?
Plaats de nummers in de juiste kolom.

1

de valutamarkt

2

de arbeidsmarkt

3

de rommelmarkt

4

de oliemarkt

5

de vismarkt

6

de antiekmarkt

7

de aandelenmarkt

fysieke markt

abstracte markt

3, 5, 6

1, 2, 4, 7

Bekijk de tabel en beantwoord de onderstaande vragen.

prijs per vinylplaat (in euro)	QV (vinylplaten)	QA (vinylplaten)
20	200	80
25	180	100
30	160	120
35	140	140
40	120	160
45	100	180

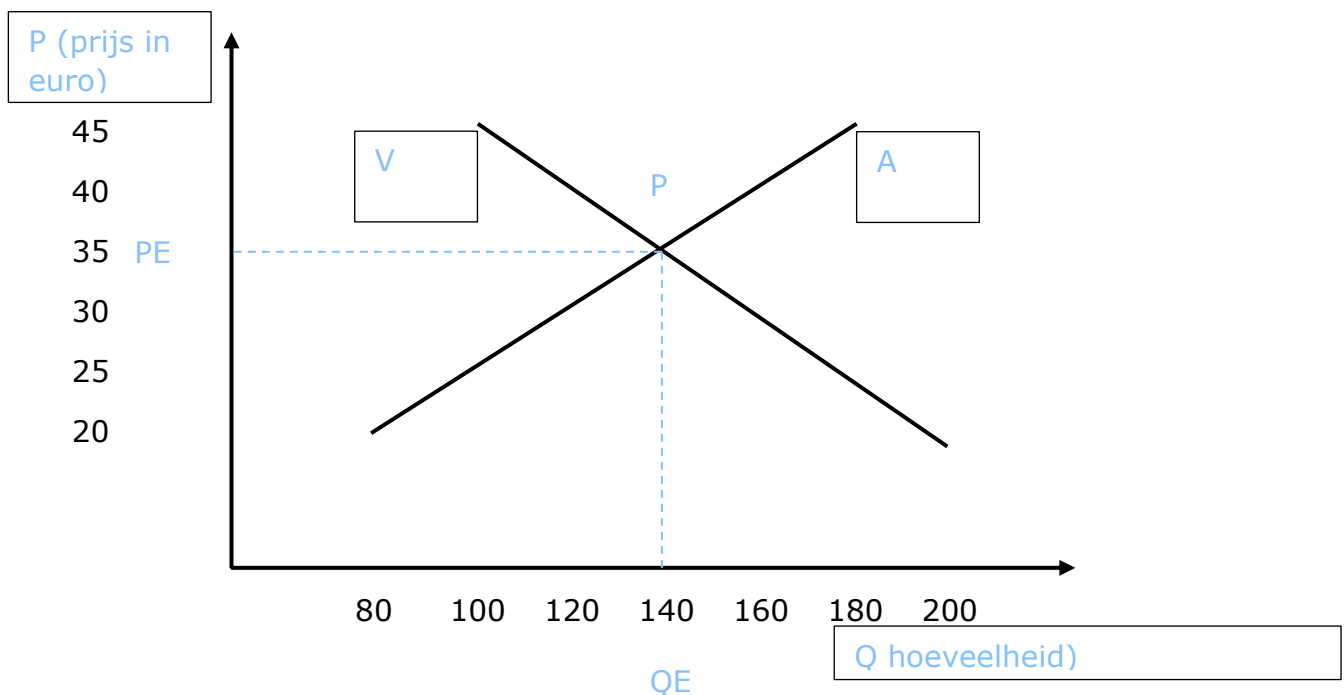
c) Tegen welke prijs zullen de vinylplaten waarschijnlijk verkocht worden?
Waarom denk je dat?

35 euro, bij deze prijs zijn de gevraagde en de aangeboden hoeveelheid gelijk aan elkaar.

Het marktevenwicht

Wanneer vragers en aanbieders elkaar vinden, ontstaat het **marktevenwicht (E)**. De **evenwichtsprijs (PE)** is de prijs waarbij de gevraagde en de aangeboden hoeveelheid gelijk zijn aan elkaar. De hoeveelheid die verhandeld wordt tegen die prijs, noemen we de **evenwichtshoeveelheid (QE)**. Het **marktmechanisme** is het geheel van vraag en aanbod. Hierbij beïnvloeden vragers en aanbieders de prijs met als gevolg dat er een evenwicht tussen vraag en aanbod ontstaat.

De markt van vinylplaten:

- d) Benoem de curves met de correcte afkorting.
- e) Benoem de assen.
- f) Duid het marktevenwicht, de evenwichtsprijs en de evenwichtshoeveelheid aan op de grafiek met de juiste afkorting.

7 Overheidsbeslissingen

Lees de krantenkoppen en bekijk het fragment.

“SP.A PLEIT VOOR MINIMUMPRIJZEN: “VERBOD PROMOTIES IN SUPERMARKTEN” (LESAFFER, 2018)

▶

Moet de overheid maximumprijzen instellen? (VTM Nieuws, 2022) →

‘DANKZIJ ONZE MINIMUMPRIJS MAKEN DE BOEREN STRAKS WEER WINST’ (2020)

DERMAGNE HOUDT VAST AAN MAXIMUMPRIJS DIESEL EN BENZINE (KV, 2022)

- a) Wat zijn maximum- en minimumprijzen? Leg in je eigen woorden uit.

Een minimumprijs wordt opgelegd door de overheid en is de laagst toegelaten prijs voor een goed of dienst.

Een maximumprijs wordt opgelegd door de overheid en is de hoogste toegelaten prijs voor een goed of dienst.

- b) Waarom voert de overheid soms maximumprijzen in?

De overheid kiest er soms voor om maximumprijzen in te voeren en op die manier de consument te beschermen. De prijs van een product mag niet hoger liggen dan deze maximumprijs.

- c) Voor wie zijn minimumprijzen belangrijk?

Minimumprijzen zijn belangrijk voor de producten, zij moeten minimaal deze prijs krijgen voor hun product.

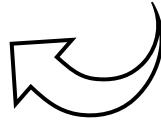
↑ Overheidsbeslissingen

Ook de **overheid** kan de prijsvorming beïnvloeden door bijvoorbeeld minimum- en maximumprijzen in te voeren voor bepaalde basisproducten. Een **minimumprijs** wordt opgelegd door de overheid en is de laagste toegelaten prijs voor een goed of dienst. Een **maximumprijs** wordt opgelegd door de overheid en is de hoogste toegelaten prijs voor een goed of dienst.

LEVEL 3 – SAMENVATTING

Bekijk hier de kennisclip

De vraag

De **productmarkt** is de markt waar producten worden verhandeld, maar om een product te kunnen verkopen zijn er mensen nodig die het product willen aankopen. We noemen deze mogelijke kopers de **vragers**.

De **vraag** naar een product is de hoeveelheid van dat product die een koper bereid is te kopen tegen verschillende prijzen. We kunnen de vraag naar een product ook grafisch voorstellen aan de hand van een **vraagcurve**. We benoemen de vraagcurve met de letter **V**. Vragers naar een product zullen meer hoeveelheden vragen bij een lagere prijs. Bijgevolg zal de gevraagde hoeveelheid afnemen wanneer de prijs stijgt. Hierdoor heeft de vraagcurve een **dalend** verloop.

Bij een wijziging van het product zelf krijgen we een verschuiving **op** de curve. Een wijziging van een ander product zorgt voor een verschuiving **van** de curve. Dit is hetzelfde voor de aanbodcurve.

Het aanbod

Je kan als vrager of mogelijke koper niets aankopen wanneer er niets wordt aangeboden of geproduceerd. Een **aanbieder** of producent biedt producten aan op de markt.

Het **aanbod** van een product is de hoeveelheid van dat product die een verkoper bereid is te verkopen tegen verschillende prijzen. We kunnen het aanbod van een product ook grafisch voorstellen aan de hand van een **aanbodcurve**. We benoemen de aanbodcurve met de letter **A**. Aanbieders van een product zullen meer hoeveelheden aanbieden bij een hogere prijs. Bijgevolg zal de aangeboden hoeveelheid afnemen wanneer de prijs daalt. Hierdoor heeft de aanbodcurve een **stijgend** verloop.

De **concurrentie** kan ervoor zorgen dat de aanbodcurve verschuift, wanneer zij meer produceren of het aantal producten toeneemt verschuift de curve naar rechts. De aangeboden hoeveelheid zal dan stijgen.

De markt

De vraag naar een product en het aanbod van een product komen samen op de **markt**. We onderscheiden de **fysieke** (bijvoorbeeld een rommelmarkt) en **abstracte markt** (bijvoorbeeld de arbeidsmarkt).

Wanneer vragers en aanbieders elkaar vinden, ontstaat het **marktevenwicht (E)**. De **evenwichtsprijs (PE)** is de prijs waarbij de gevraagde en de aangeboden hoeveelheid gelijk zijn aan elkaar. De hoeveelheid die verhandeld wordt tegen die prijs, noemen we de **evenwichtshoeveelheid (QE)**. Het **marktmechanisme** is het geheel van vraag en aanbod. Hierbij beïnvloeden vragers en aanbieders de prijs met als gevolg dat er een evenwicht tussen vraag en aanbod ontstaat.

De rol van de overheid

Ook de **overheid** kan de prijsvorming beïnvloeden door bijvoorbeeld minimum- en maximumprijzen in te voeren voor bepaalde basisproducten. Een **minimumprijs** is de laagst toegelaten prijs voor een goed of dienst. Een **maximumprijs** is de hoogst toegelaten prijs voor een goed of dienst.

CHECKLIST

- Ik kan uitleggen wat een markt in de economische context betekent.
- Ik kan verklaren hoe de prijsvorming op de productmarkt tot stand komt.
- Ik kan gegeven situaties op de productmarkt grafisch weergeven.
- Ik kan de factoren die de prijsvorming beïnvloeden benoemen.
- Ik kan de rol van de overheid bij de totstandkoming van de prijs toelichten.

SYNTHESE

= het geheel van alle vraag naar en aanbod van producten

De productmarkt

De vragers zijn: *bedrijven* / *gezinnen*
Zij *bieden producten aan* / *vragen producten*
Voor hun is de marktprijs een *kost* / *opbrengst*

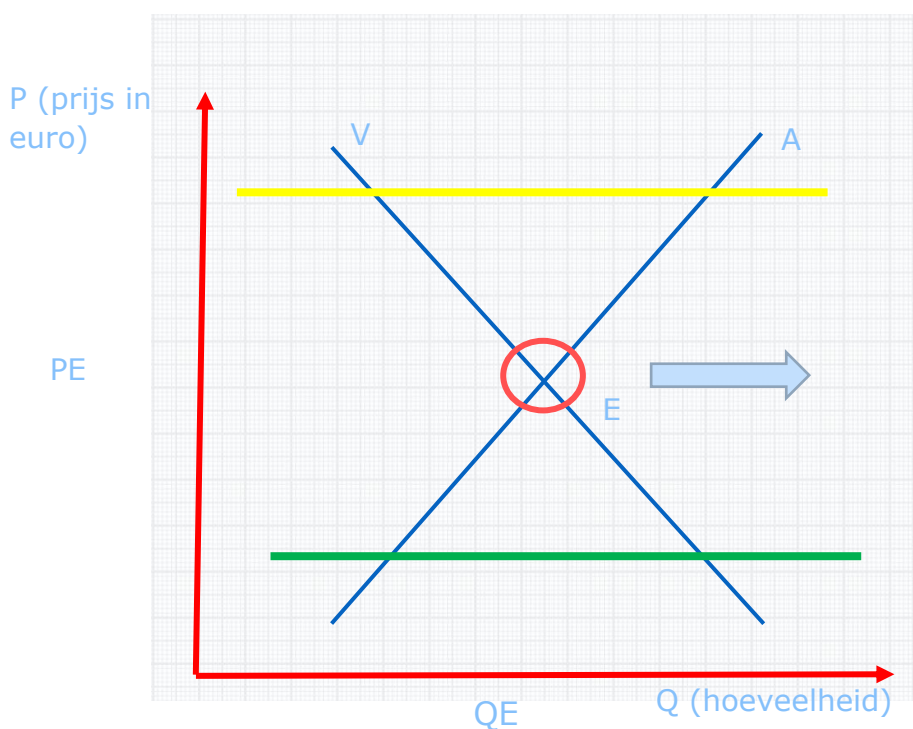
De aanbieders zijn: *bedrijven* / *gezinnen*
Zij *bieden producten aan* / *vragen producten*
Voor hun is de marktprijs een *kost* / *opbrengst*

$A > V$: *aanbodoverschot* / *aanbodtekort*

bv. door een heel warm seizoen is er een grote oogst.

$V > A$: *vraagoverschot* / *vraagtekort*

bv. door de veranderende opinie van de consument willen ze allemaal een bepaald product kopen.

De rol van de overheid:

Een **minimum** prijs wordt door de overheid opgelegd om de producenten te beschermen en hen te voorzien van een minimaal bedrag voor hun product.

Duid dit aan op de grafiek in het **groen**.

Een **maximum** prijs wordt door de overheid opgelegd om de consument te beschermen.

Duid dit aan op de grafiek in het **geel**.

LEVEL 4

1 Stukken van Mensen – opdracht 1

Bekijk de video en beantwoord de vragen.

a) Wat wordt er verkocht?

Een antiek beeld van een uil wordt verkocht.

b) Wie is de vrager?

Paul de Grand is de vrager in deze situatie.

c) Wie is de aanbieder?

Napoleon is de aanbieder van het product.

d) Wat is de uiteindelijke verkoopprijs?

De uiteindelijke verkoopprijs is € 615 000,00.

e) Waarom werd het product niet voor minder of meer geld verkocht?

Voor een lagere prijs wou de verkoper het goed niet verkopen terwijl bij een te hoge prijs de koper afhaakte.

(GoPLay, s.d.)

2 Wijziging van vraag en aanbod – opdracht 2

Vul de tabel aan voor de situaties uit de instap.

de huizenmarkt De Belgen gingen massaal op zoek naar een huis met een tuin als gevolg van de coronacrisis.	☐ wijziging van de vraag ☐ wijziging van het aanbod	☐ prijs stijgt ☐ prijs daalt ☐ prijs stabiel
de markt van champagne De Belgische consument heeft voorkeur voor andere dranken zoals cava.	☐ wijziging van de vraag ☐ wijziging van het aanbod	☐ prijs stijgt ☐ prijs daalt ☐ prijs stabiel
de markt van appels De appeloogst viel tegen.	☐ wijziging van de vraag ☐ wijziging van het aanbod	☐ prijs stijgt ☐ prijs daalt ☐ prijs stabiel
de markt van iPhone Apple beperkt de productie voor de nieuwe iPhone SE.	☐ wijziging van de vraag ☐ wijziging van het aanbod	☐ prijs stijgt ☐ prijs daalt ☐ prijs stabiel

3 De markt van chocolade – opdracht 3

Lees onderstaand artikel en beantwoord de vragen.

CHOCOLADE DUURDER NA MISLUKTE CACAO-OOGST

Een mislukte cacao-oogst in Ghana zal de prijzen voor chocolade mogelijk duurder maken. Het Afrikaanse land is de op een na grootste cacao-land in de wereld. Het kan zijn verkoopcontracten niet nakomen door slecht weer en een gebrek aan pesticiden. Grote chocoladeproducenten wereldwijd kampen nu met een tekort aan cacao bonen. Op de cacao markt in Londen waren de prijzen de afgelopen twee weken al 5 procent hoger. Bovendien is de mislukte oogst een financiële klap voor het West-Afrikaanse land (DE TIJD, 2015).

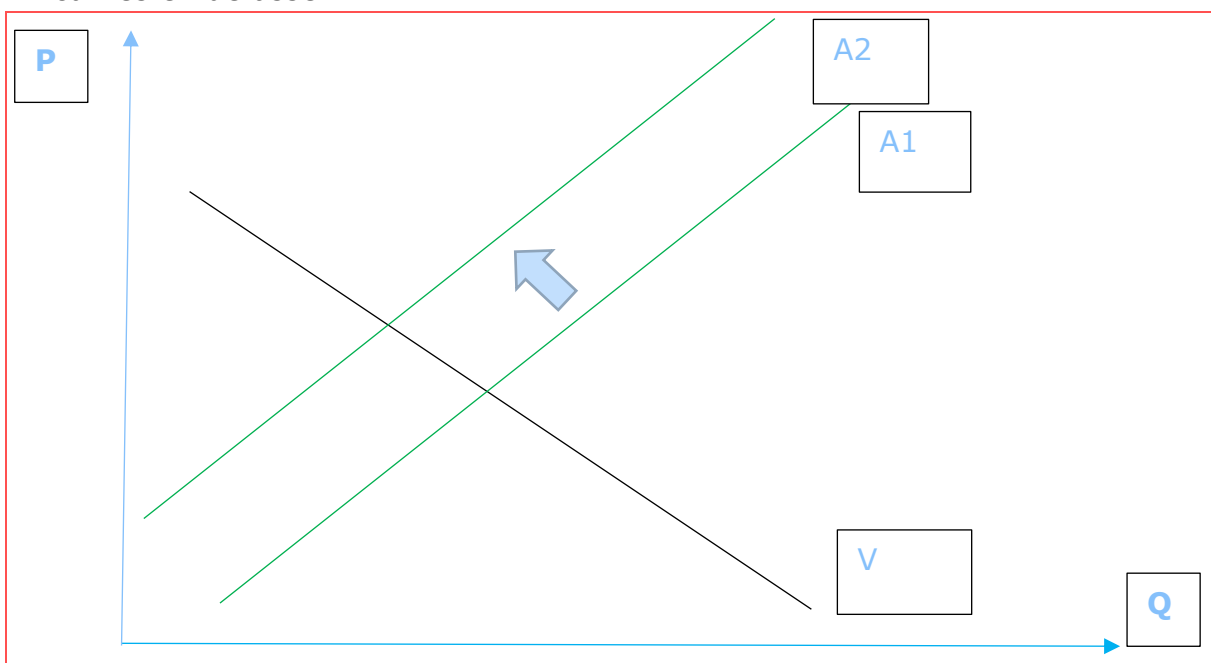
a) Waar vindt er een verschuiving plaats? Omcirkel.

Een verschuiving van de vraagzijde / aanbodzijde.

b) Verklaar je keuze.

Door de mislukte oogst is het aanbod van cacao afgenomen. Er is nog steeds heel veel vraag naar dit schaarse product waardoor de prijs van deze grondstof duurder wordt.

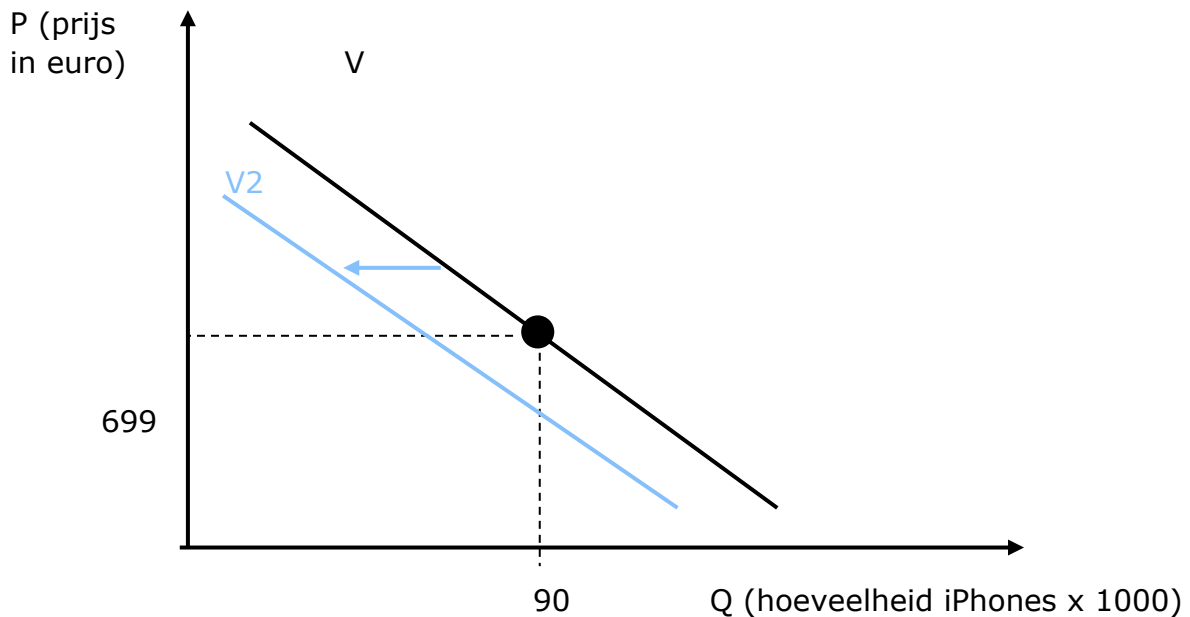
c) Teken een grafiek waarbij je de verschuiving duidelijk maakt. Benoem de curves en de assen.

4 De vraag naar iPhones – opdracht 4

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen. Maak aanduidingen op de grafiek.

De vraag naar iPhones:

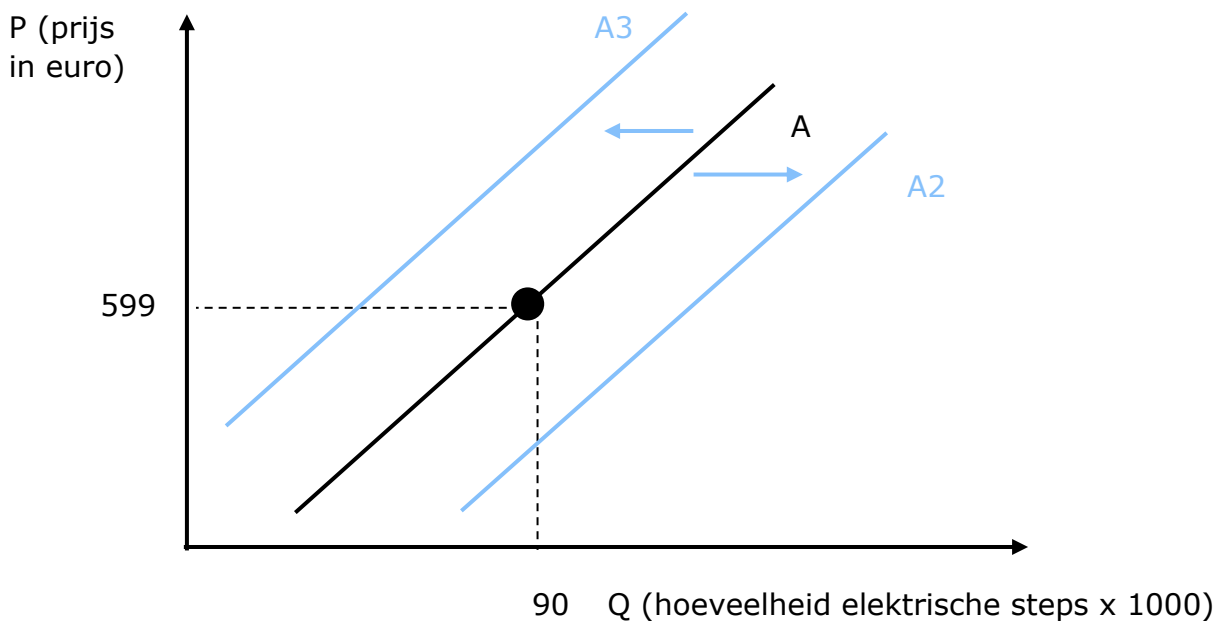

- De prijs stijgt, wat zal er gebeuren met de gevraagde hoeveelheid?
Als de prijs stijgt, zal de gevraagde hoeveelheid dalen.
- De prijs daalt, wat zal er gebeuren met de gevraagde hoeveelheid?
Als de prijs daalt, zal de gevraagde hoeveelheid stijgen.
- Wat zal er gebeuren met de vraag naar iPhones als de prijs van de andere merken van smartphones enorm daalt. Teken de nieuwe situatie op de grafiek.
De vraag naar iPhones daalt hierdoor verschuift de vraagcurve naar links.

5 Het aanbod van elektrische steps – opdracht 5

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen. Maak aanduidingen op de grafiek.

Het aanbod van elektrische steps:

a) De prijs stijgt, wat zal er gebeuren met de aangeboden hoeveelheid?

Als de prijs stijgt, zal de aangeboden hoeveelheid stijgen.

b) De prijs daalt, wat zal er gebeuren met de aangeboden hoeveelheid?

Als de prijs daalt, zal de aangeboden hoeveelheid dalen.

c) Wat zal er gebeuren met het aanbod van elektrische steps als het aantal producenten toeneemt? Teken ook de nieuwe situatie op de grafiek.

Het aanbod van elektrische steps stijgt hierdoor verschuift de aanbodcurve naar rechts.

⇒ Er worden meer elektrische steps aangeboden. Bij eenzelfde prijs wordt dan meer aangeboden dan voorheen.

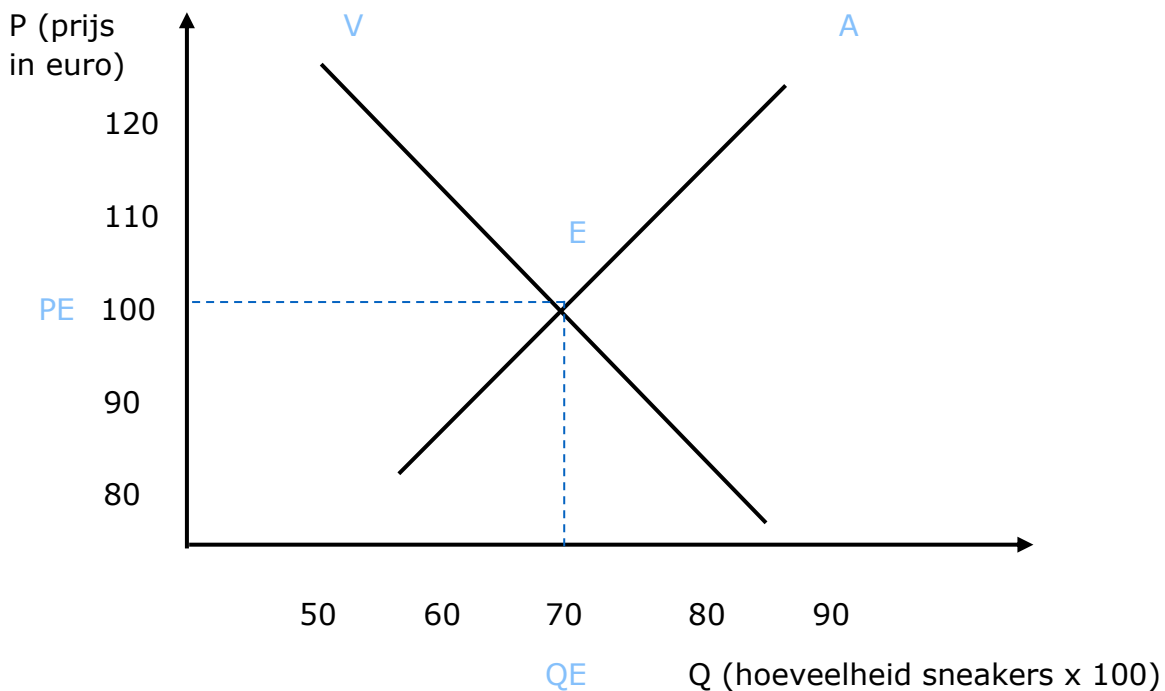
d) Wat zal er gebeuren met het aanbod van elektrische steps als de productiekosten toenemen? Teken ook de nieuwe situatie op de grafiek.

Het aanbod van elektrische steps daalt hierdoor verschuift de aanbodcurve naar links. Er worden dus minder elektrische steps aangeboden. Bij eenzelfde prijs wordt dan minder aangeboden dan voorheen.

6 De markt van sneakers – opdracht 6

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen. Maak aanduidingen op de grafiek.

De markt van sneakers (met vraag en aanbod):

- Benoem de curves.
- Wat is de evenwichtsprijs? Schrijf de correcte afkorting ook naast de evenwichtsprijs op de grafiek.

De evenwichtsprijs is € 100,00.

- Wat is de evenwichtshoeveelheid? Schrijf de correcte afkorting ook naast de evenwichtshoeveelheid op de grafiek.

De evenwichtshoeveelheid is 7000 (70 x 100) hoeveelheden.

- Duid het marktevenwicht grafisch aan.
- Wat is in deze situatie PE? Markeer je antwoord in de tabel.

prijs (in euro)	gevraagde hoeveelheid	aangeboden hoeveelheid
90,00	9000	3000
100,00	8000	4000
110,00	7000	5000
120,00	6000	6000
130,00	5000	7000
140,00	4000	8000

Tabel met verschillende prijzen, gevraagde en aangeboden hoeveelheid van de nieuwste sneakers.

- Wat is de betekenis van de omcirkelde prijs?

Bij een prijs van € 90,00 worden er 9000 hoeveelheden gevraagd, maar worden er slechts 3000 hoeveelheden aangeboden. Voor de producenten is deze prijs te laag, terwijl de kopers het liefst een lage prijs betalen.

7 De oliemarkt – opdracht 7

Lees het artikel en beantwoord de vragen.

WAAROM EEN LITER DIESEL NU EVENVEEL KOST ALS ANDERHALVE LITER COCA-COLA

De benzinestations zullen de ledborden waarop ze de prijzen afficheren nog eens goed controleren. Vanaf zaterdag prijkt iets ongewoons op die borden: een cijfer ‘2’ voor de komma, want een liter diesel kost vanaf dan voor het eerst meer dan twee euro per liter. Net zoveel als een fles Coca-Cola van anderhalve liter. Voor een liter diesel betaalt u 2 euro, een record. De oorlog in Oekraïne, een zwakke euro en een krappe oliemarkt maken dat ruwe olie uitgedrukt in euro’s nog nooit zo duur was. Beterschap is niet meteen in zicht. Ook gewone benzine en stookolie worden fors duurder (Decock, 2022).

a) Wat is de oorzaak van de prijsstijging?

De oorlog in Oekraïne, een zwakke euro en een krappe oliemarkt.

b) Wat wordt er bedoeld in de tekst met een ‘krappe’ oliemarkt?

Er is weinig aanbod en veel vraag naar olie.

8 Olé vs. Leo – opdracht 8

Lees het artikel, bekijk de video en beantwoord de vragen.

WAAROM KOST EEN OLÉ-KOEKJE MINDER DAN EEN LEO-KOEKJE?

‘Olé, het koekje van Aldi is identiek hetzelfde koekje als dé Leo. Alleen kost het ene 24 cent en de andere een halve euro.’ Dat stelden ze gisteren in het één-programma Voor hetzelfde geld vast. Producent Mondeléz wil enkel bevestigen dat beide inderdaad in dezelfde fabriek gemaakt worden.

Volgens de ene krek hetzelfde, volgens anderen proef je duidelijk het verschil. Maar dat laatste zit tussen de oren, zo bleek gisteravond op één. Daar trokken ze naar de poort van de Leo-fabriek in Herentals en vroegen ze aan het personeel of er een verschil is tussen beide. ‘Identiek hetzelfde’, wist er één. ‘Alleen zit er een ander papiertje rond.’ Een vrouwelijk personeelslid beaamde. ‘Het is hetzelfde. Beide draaien op dezelfde lijn.’

Geheim recept

Een identiek wafeltje dus, maar dat wil producent Mondeléz – het vroegere Kraft – niet met zoveel woorden zeggen. ‘Beide producten worden inderdaad in dezelfde fabriek gemaakt’, zegt woordvoester Annick Verdegem. ‘En allebei voldoen ze aan dezelfde kwaliteitsnormen. Maar ik kan je niet zeggen of de samenstelling gelijk is.’ Het recept van Leo is bedrijfsgeheim van Milka, het recept van Olé is van Aldi.

Vraag rest waarom een bedrijf dat eigenlijk doet, zowel een eigen merk als een goedkoper huismerk maken. ‘Vaak gebeurt dat omdat er overcapaciteit is’, zegt Gino Van Ossel, retailspecialist aan de Vlerick Management School. ‘De productielijn wordt niet ten volle gebruikt, en dat kost een bedrijf geld. Kunnen ze dat gat vullen met de productie van een huismerk, dan gaan ze er al eens op in.’ Maar dat hangen ze liever niet aan de grote klok. Anders bestaat het gevaar dat hun eigen merk schade oploopt’, zegt Van Ossel. ‘Want waarom betalen klanten meer voor een Leo? Omdat ze dat willen, omdat ze voor hét merk gaan. Wordt er nu gezegd dat beide producten gelijk zijn, dan gaan ze dat extraatje misschien niet meer willen betalen.’ (Snick, 2013).

- a) Waarom wordt er door bedrijven vaak naast een merkproduct ook een goedkoper product geproduceerd?

Om de productielijn ten volle te benutten, want wanneer dit niet zo is, kan dit de onderneming veel geld kosten. Ze kunnen dat ‘gat’ opvullen met de productie van een huismerk.

- b) Waarom willen ze dit geheimhouden?

Omdat sommige mensen nu meer betalen omdat ze voor het merk Milka kiezen. Wanneer er wordt gezegd dat beide producten gelijk zijn, willen sommige klanten het extraatje misschien niet meer betalen en overschakelen naar het huismerk.

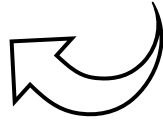

BEGRIPPENLIJST

begrippenlijst	
de productmarkt	De markt waar producten worden verhandeld.
de vraag	De vraag naar een product is de hoeveelheid van dat product die een koper bereid is te kopen tegen verschillende prijzen.
de vraagcurve	De grafische voorstelling waarbij de gevraagde hoeveelheid in functie van verschillende prijzen wordt weergegeven.
het aanbod	Het aanbod van een product is de hoeveelheid van dat product die een verkoper bereid is te verkopen tegen verschillende prijzen.
de aanbodcurve	De grafische voorstelling waarbij de aangeboden hoeveelheid in functie van verschillende prijzen wordt weergegeven.
de markt (in de economie)	De plaats waar vraag en aanbod samenkomen. We onderscheiden de fysieke en de abstracte markt.
het marktevenwicht	Wanneer vragers en aanbieders elkaar vinden, ontstaat het marktevenwicht (E).
de evenwichtsprijs	De evenwichtsprijs (PE) is de prijs waarbij de gevraagde en de aangeboden hoeveelheid gelijk zijn aan elkaar.
de evenwichtshoeveelheid	De hoeveelheid die verhandeld wordt tegen de evenwichtsprijs, noemen we de evenwichtshoeveelheid (QE).
het marktmechanisme	Het marktmechanisme is het geheel van vraag en aanbod. Hierbij beïnvloeden vragers en aanbieders de prijs met als gevolg dat er een evenwicht tussen vraag en aanbod ontstaat.
de overheidsbeslissing	Beslissingen die de overheid neemt om de prijsvorming te beïnvloeden bv. maximum- of minimumprijzen invoeren.
de minimumprijs	Een minimumprijs wordt opgelegd door de overheid en is de laagst toegelaten prijs voor een goed of dienst.

de maximumprijs	Een maximumprijs wordt opgelegd door de overheid en is de hoogst toegelaten prijs voor een goed of dienst.
de concurrentie	Bij het vaststellen van de verkoopprijs van zijn product moet de producent rekening houden met de concurrentie. De concurrentie kan de prijs van een product beïnvloeden. Wanneer zij bijvoorbeeld meer produceren stijgt de aangeboden hoeveelheid en zal de prijs dalen.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Lees de artikels. Vul daarna de ontbrekende woorden in.	/6
	Lees de casus of het artikel en beantwoord de bijhorende vragen.	/11
	Lees het artikel en los de bijhorende vragen op.	/6

	Sleep de begrippen naar het juiste vakje.	/13
	Heb je de begrippen onder de knie? Oefen ze door het kruiswoordraadsel op te lossen.	/8

HOOFDSTUK 7

DE GEVOLGEN VAN ACTUELE ONTWIKKELINGEN VOOR DE ARBEIDSMARKT EN DE SOCIALE ZEKERHEID.

DE GEVOLGEN VAN ACTUELE ONTWIKKELINGEN VOOR DE ARBEIDSMARKT EN DE SOCIALE ZEKERHEID.

Leerplandoel E7: 'De leerlingen beschrijven gevolgen van actuele ontwikkelingen voor de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid.'

INLEIDING

Op de arbeidsmarkt geldt net zoals bij de productmarkt de wet van vraag en aanbod. Het aantal vragers naar en aanbieders van arbeid zal afhankelijk zijn van actuele ontwikkelingen waarbij de sociale partners en de overheid een belangrijke rol spelen. Bovendien zullen deze actuele trends ook het socialezekerheidssysteem beïnvloeden. We onderzoeken samen op welke manier de werking van de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid beïnvloed wordt door actuele gebeurtenissen.

WAT LEER IK?

- € Hoe de arbeidsmarkt werkt.
- € Welke invloed sociaal overleg heeft op de loonvorming.
- € Hoe de overheid ingrijpt bij onevenwichten op de arbeidsmarkt.
- € Hoe het stelsel van sociale zekerheid werkt.
- € Welke invloed vergrijzing, migratie en corona hebben op de arbeidsmarkt en het socialezekerheidssysteem.

BEGRIPPEN

de arbeidsmarkt - de vraag - het aanbod - de sociale zekerheid - het minimumloon (loonbarema) - vakbonden - de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) - werkgeversorganisatie - het knelpuntberoep - de VDAB - het sociaal overleg - werkloosheid -

LEVEL 2

Wanneer we in België bijvoorbeeld onze job verliezen, krijgen we toch nog een inkomen. Dit komt door het socialezekerheidssysteem. Maar wat is de sociale zekerheid? Hoe werkt de sociale zekerheid?

1 De sociale zekerheid

a) Wat is de sociale zekerheid?

Het is een systeem dat elke Belg financiële bescherming garandeert gedurende zijn hele leven.

b) Op welk principe is dit systeem gebaseerd?

Dit systeem is gebaseerd op het principe van solidariteit.

c) Waar haalt de sociale zekerheid zijn geld?

Alle werknemers staan een deel van hun loon af aan de sociale zekerheid. Dit is een verplichte bijdrage. Ook ondernemingen moeten dit doen. De overheid draagt tenslotte ook haar steentje bij door een deel van het ontvangen belastinggeld over te maken naar de sociale zekerheid.

d) Wat doet de sociale zekerheid met dit geld?

Het grootste deel gaat naar de betaling van de pensioenen en de gezondheidszorg. Ook staat de sociale zekerheid in voor de werkloosheidsuitkeringen, de uitkeringen bij een arbeidsongeval of beroepsziekte en geld dat ouders krijgen bij de opvoeding van hun kinderen.

De sociale zekerheid

De Belgische **sociale zekerheid** is een sociaal en financieel vangnet dat mensen helpt op momenten dat het even tegen zit. Het is een soort verzekering die bedoeld is om inkomen en/of verzorging te garanderen voor personen bv. uitbetaling pensioenen en financiering gezondheidszorg. Waar komt dat geld vandaan? De **RSZ** (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) is de organisatie die instaat voor de sociale zekerheid. Werknemers, werkgevers en de overheid dragen bij tot de **financiering** van de sociale zekerheid door sociale bijdragen te betalen. Werknemers betalen een bijdrage van 13,07 % van het brutoloon, de werkgeversbijdrage bedraagt 25 % in de privésector en 32 % in de openbare sector en de overheid levert haar bijdrage door middel van subsidies.

2 De arbeidsmarkt

Naast de productmarkt, de markt waar producten worden verhandeld, bestaat er ook een markt waar werkkrachten gevraagd worden en zich aanbieden. We noemen dit de arbeidsmarkt. Thomas gaat op zoek naar een nieuwe job. Daarom kijkt hij op de website van de VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding) welke vacatures er beschikbaar zijn.

Bekijk de vacatures en beantwoord de vragen.

1 leerkracht lagere school

Vereiste studies: pedagogisch diploma

Werkervaring: beperkte ervaring (< 2j)

Talenkennis: Nederlands (zeer goed)

Contract:

- vaste job
- voltijds
- dagwerk
- contract van onbepaalde duur

Functieomschrijving: We werken vanuit een brede en sterke zorgvisie, en geven talenten - zowel van kinderen als van leerkrachten - zoveel mogelijk een plek op onze school.

2 informaticus

Vereiste studies: Master (MA)

Werkervaring: geen ervaring

Talenkennis: Nederlands (goed)

Contract:

- vaste job
- voltijds
- dagwerk

Functieomschrijving: De informaticus die we zoeken zal samen met zijn collega's van de ICT-cel instaan voor gebruikersondersteuning, applicatiebeheer, projectmanagement en de ontwikkeling van IT-beleid.

3 poetshulp

Vereiste studies: eerste graad secundair onderwijs

Werkervaring: geen ervaring

Contract:

Talenkennis: Nederlands (zeer goed)

- vaste job
- halftijds
- dagwerk

Functieomschrijving: Als poetshulp vertrek je 's ochtends samen met jouw collega naar de locatie die je moet schoonmaken. Dit zullen steeds gebouwen, scholen, bedrijven ... zijn.

a) Wie zijn de vragers van arbeid op de arbeidsmarkt?

De verschillende bedrijven en werkgevers die een vacature hebben openstaan.

b) Wie zijn de aanbieders van arbeid op de arbeidsmarkt?

Personen die op zoek zijn naar een job. In dit geval is dat Thomas.

c) Noteer de cijfers van de jobs waarvoor de volgende personen mogen solliciteren.

omschrijving	cijfer(s)
Selma heeft een masterdipoma.	1, 2 en 3
Marcel heeft nog geen ervaring, hij is net afgestudeerd.	2 en 3
Sam wil geen voltijdse job.	3
Yenthe volgde een bacheloropleiding voor lager onderwijs. Hij staat al twee jaar voor de klas.	1 en 3

Vraag en aanbod van arbeid

De **vragers naar arbeid** zijn de werkgevers die een vacature hebben openstaan, ze vragen naar werkkrachten of werknemers. De **aanbieders van arbeid** zijn de mensen die op zoek zijn naar een job, zij bieden hun werkkrachten aan.

Thomas volgde een masteropleiding aan de universiteit en is net afgestudeerd. Hij zou graag helpen bij de ontwikkeling van een IT-beleid. Daarom kiest hij ervoor om te solliciteren voor de functie als informaticus. Thomas weet nog niet hoeveel hij zal verdienen en vraagt zich af hoe het loon tot stand komt.

3 Loonbarema's via het sociaal overleg

De vakbonden en de werkgeversorganisaties komen samen om hun belangen te verdedigen en tot overeenkomsten (collectieve arbeidsovereenkomsten of cao's) te komen. Dit noemen we het sociaal overleg.

(Lectrr, 2014)

- a) Wie zijn de sociale partners die zetelen in de Groep van Tien? Noteer de afkorting, maar schrijf de afkortingen ook voluit.
 b) Duid de werkgeversorganisaties aan in het geel.
 c) Duid de vakbonden in het groen.

Tip: Gebruik voor deze oefening het internet.

afkorting	voluit
ABVV	Algemeen Belgisch vakverbond
ACLVB	Algemene Centrale der Liberale vakbonden
UCM	Union des Classes Moyennes
VBO	Verbond van Belgische ondernemingen
ACV	Algemeen christelijk vakverbond
Unizo	Unie van Zelfstandige ondernemers
Boerenbond	Boerenbond

MINIMUMLOON KOMT VANAF APRIL 100 EURO HOGER UIT DAN VERWACHT

Het minimumloon bedraagt vanaf april 1.806,16 euro bruto. Dat meldden de sociale partners woensdag. Onder invloed van de inflatie ligt dat bedrag hoger dan wat vakbonden en werkgevers vorig jaar overeenkwamen. Toen was sprake van een verhoging tot ruim 1.700 euro per maand (**BELGA, 2022**).

- a) Waarover onderhandelen deze sociale partners?

Over het minimumloon.

- b) Wat is het minimumloon?

Het minimumloon is het minimale loon dat een werkgever aan een werknemer moet betalen.

- c) Hoeveel bedraagt het minimumloon in april 2022?

Vanaf april 2022 bedraagt het minimumloon € 1806,16 bruto.

- d) Hoe komt het dat het minimumloon hoger ligt dan eerst afgesproken was?

Door de inflatie, de stijging van het algemene prijspeil, ligt het bedrag hoger dan wat vakbonden en werkgevers vorig jaar overeenkwamen.

Het loon, het minimumloon en de loonbarema's

Het **loon** is de prijs waartegen werknemers werk aanbieden en werkgevers arbeid vragen op de verschillende deelmarkten. Waar de vraag en het aanbod van arbeid elkaar snijden ontstaat het **evenwichtsloon**.

Het **minimumloon** is de minimumgrens van het loon, de werkgever is wettelijk verplicht dit bedrag minimaal uit te betalen aan de werknemer. Onder deze grens mogen geen werknemers tewerkgesteld worden. Het minimumloon is geldig voor **alle werknemers en werkgevers in België** en wordt vastgelegd in een cao.

De **loonbarema's** of **loonschalen** zijn tabellen met brutolonen binnen een **bepaalde sector**. Je loon stijgt afhankelijk van de ervaring en jaren dat een werknemer in de sector werkzaam is. Loonschalen worden vastgelegd in een cao per sector.

4 De wet van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt

Thomas kon maar één vacature invullen, de andere vacatures blijven openstaan. We spreken hierbij van onevenwichten op de arbeidsmarkt. Soms is er meer vraag dan aanbod of is het aanbod groter dan de vraag. We bekijken welke invloed dit heeft op het evenwichtsloon van de werknemers.

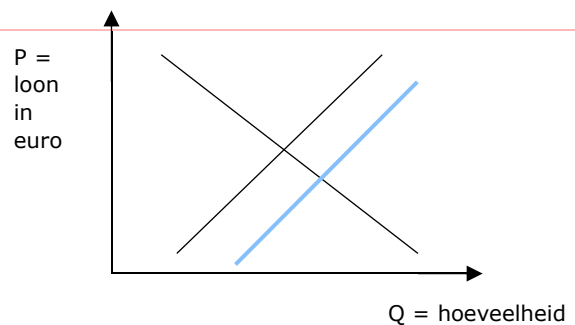
Vul de tabel aan. Stel ook grafisch voor wat er in de volgende situaties met het evenwichtsloon op de arbeidsmarkt zal gebeuren.

“EERSTE NIEUWE LICHTING VERPLEEGKUNDIGEN ARTEVELDEHOGESCHOOL AFGESTUDEERD” (VOS, 2020)

Het aanbod / de vraag wijzigt.

De aanbodcurve / vraagcurve verschuift naar *links* / *rechts*.

Het evenwichtsloon *stijgt* / *daalt*.

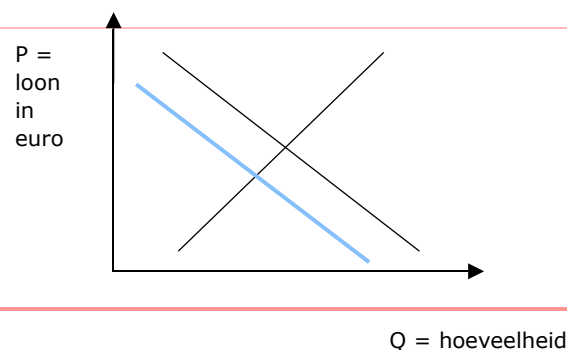

“MINDER VREES VOOR FAILLISSEMENT BIJ HORECA, MAAR WERKGELEGENHEID DAALT EN RISICO OP FALING BLIJFT DUBBEL ZO HOOG” (AW, 2020)

Het aanbod / de vraag wijzigt.

De ~~aanbod~~curve / vraagcurve verschuift naar *links* / *rechts*.

Het evenwichtsloon *stijgt* / *daalt*.

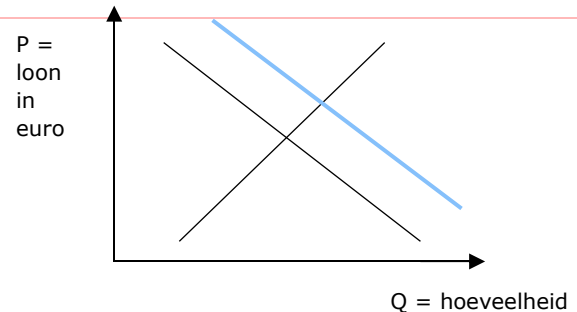

GENEESKUNDE VOOR HET VOLK LEGT WERK (EVEN) NEER OM AANDACHT TE VRAGEN VOOR (EXTRA) ZORGPERSONEEL: "DE HANDSCHOENEN ZIJN ER, NU DE HANDEN NOG" (VEREECKE, 2020)

Het aanbod / de vraag wijzigt.

De aanbodcurve / vraagcurve verschuift naar links / rechts.

Het evenwichtsloon stijgt / daalt.

5 Onevenwicht op de arbeidsmarkt

De VDAB stelt ieder jaar een lijst op met beroepen waarvoor vacatures moeilijk ingevuld raken en waar de vraag dus groter is dan het aanbod van arbeid.

- a) Hoe noemen we deze beroepen? Tip: je kan eens kijken op de website van de VDAB.

De VDAB noemt deze beroepen 'knelpuntberoepen'.

- b) Welke beroepen zijn volgens jou 'knelpuntberoepen'?

Eigen antwoord.

(Lectrr, s.d.)

Neem een kijkje op de website van de VDAB: <https://www.vdab.be> > cijfers > publicaties: knelpuntberoepen > lijst knelpuntberoepen

- c) Wat zijn de drie mogelijke oorzaken van een knelpunt?

Kwantitatief: er zijn te weinig werkzoekenden beschikbaar op de arbeidsmarkt.

Kwalitatief: de werkzoekenden die zich aanbieden voldoen niet.

Specifieke arbeidsomstandigheden: werkzoekenden stellen zich niet beschikbaar voor vacatures omwille van specifieke arbeidsomstandigheden.

- d) Welk beroep had je niet in de lijst met knelpuntberoepen verwacht? Wat is de oorzaak van dit knelpunt?

Eigen antwoord.

e) Vul de tabel aan met de gegevens uit de knelpuntberoepenlijst op de website van de VDAB.

OOK FIETSHERSTELLER IS NU EEN KNELPUNTBEROEP

Fietsherstellers en verkopers van vrijetijdsartikelen zijn twee van de zeventien nieuwe namen op de Vlaamse lijst van 207 knelpuntberoepen (**Rasking, 2022**).

beroep	oorzaak knelpunt
fietshersteller	kwalitatief
verkoper van vrijetijdsartikelen	kwalitatief specifieke arbeidsomstandigheden

↑ Het marktevenwicht op de arbeidsmarkt

Wanneer de vraag groter is dan het aanbod van arbeid, zullen de lonen stijgen. Hierbij zullen er **knelpuntberoepen** ontstaan, dit zijn vacatures die moeilijk ingevuld geraken. De **VDAB** probeert dit onevenwicht op de arbeidsmarkt weg te werken door in te zetten op opleidingen.

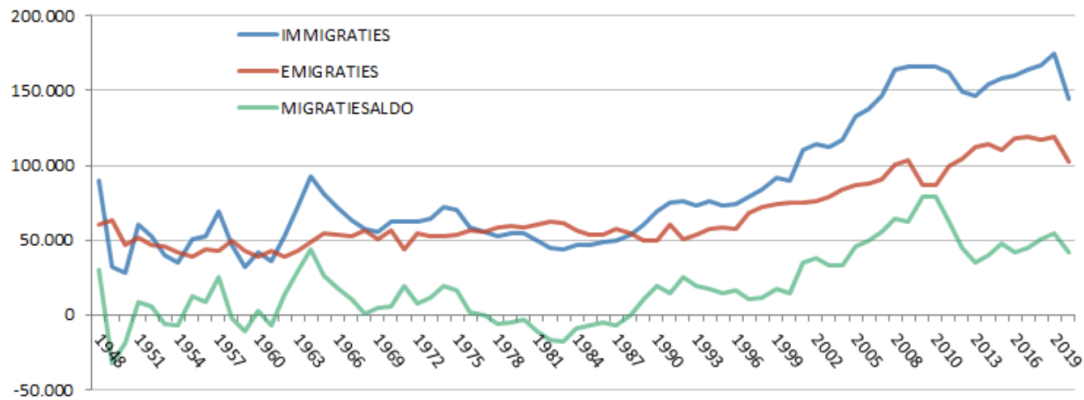
Soms is het aanbod groter dan de vraag naar arbeid. In dit geval zullen de lonen hoogstwaarschijnlijk dalen.

Zoals je ziet is de arbeidsmarkt afhankelijk van vraag en aanbod, maar ook actuele gebeurtenissen kunnen ervoor zorgen dat de vraag en het aanbod van arbeid verschuiven. We bekijken welke actuele factoren de arbeidsmarkt beïnvloeden.

6 Migratie

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen.

Totale internationale migratie (Belgen en vreemdelingen) 1948-2020

(STATBEL, 2021)

a) Schrap wat niet past.

In 2020 was het internationale migratiesaldo voor België 41.756. Er immigreerden dus *minder/meer* personen naar België dan dat er mensen emigreerden. In 2019 bedroeg het saldo 55.031, het migratiesaldo *steeg/daalde* dus. Die *daling/stijging* is wellicht te wijten aan de COVID-19-pandemie die ook het verkeer van personen bemoeilijkte.

b) Vul de tabel aan.

		>, < of =		hoger dan ↑, lager dan ↓ of = aan 0
in 1949	immigratie	<	emigratie	migratiesaldo ↓ dan/aan 0
in 1987-1988	immigratie	=	emigratie	migratiesaldo = dan/aan 0
in 2020	immigratie	>	emigratie	migratiesaldo ↑ dan/aan 0

c) Zal het migratiesaldo in 2022 gestegen of gedaald zijn? Waarom denk je dat?

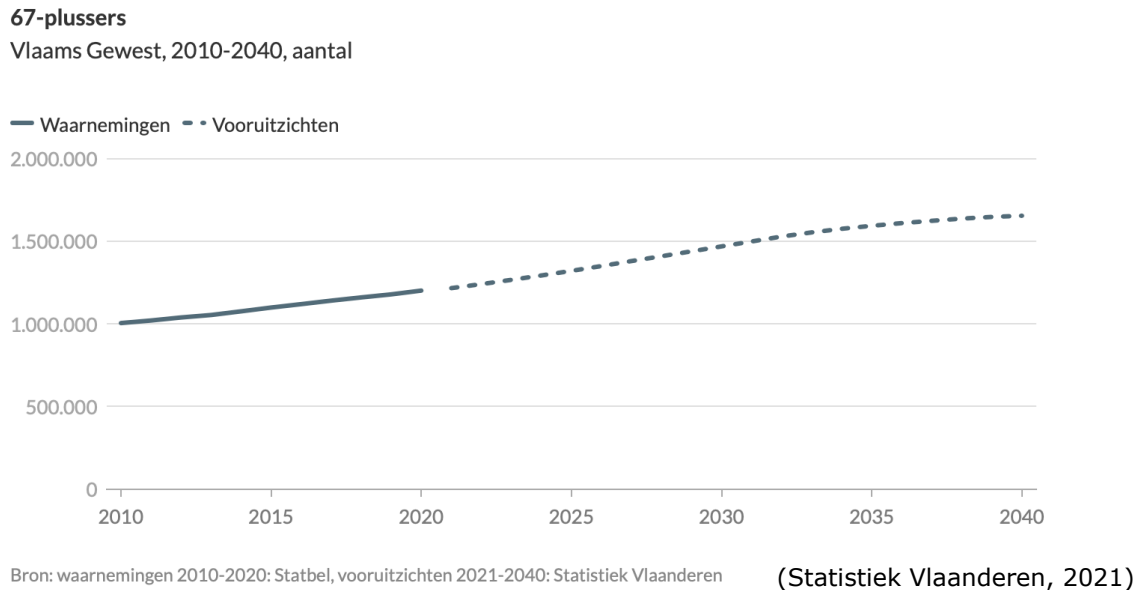
Door de oorlog tussen Rusland en Oekraïne vluchtten veel Oekraïners naar België. De cijfers van 2022 zijn nog niet gekend, maar hoogstwaarschijnlijk zal het migratiesaldo hierdoor gestegen zijn.

Migratie

Migratie zorgt ervoor dat het aanbod van arbeid toeneemt. Bovendien zorgt de stijgende migratie in ons land door de vluchtelingen die naar België komen ook voor extra uitgaven voor de sociale zekerheid. Wanneer deze mensen geen job vinden, zal de sociale zekerheid hen van een inkomen voorzien. De **vluchtelingencrisis** is zeer actueel: denk maar aan de oorlog tussen Oekraïne en Rusland, waardoor veel Oekraïners naar België vluchtten.

7 Vergrijzing

Bekijk de grafiek en beantwoord de vragen.

- a) Hoe zal het aantal 67-plussers de komende jaren evolueren? Verduidelijk met cijfers.

In 2010 waren er 1000 000 67-plussers, tegen 2040 zouden dat er meer dan 1500 000 zijn. Het aantal 67-plussers neemt enorm snel toe.

We noemen dit fenomeen **vergrijzing**. Hierbij stijgt het aandeel van ouderen in de bevolking, de bevolkingssamenstelling verandert.

- b) Welke invloed zal dit hebben op de arbeidsmarkt?

Eenzijds zijn er minder werkkrachten omdat de ouderen met pensioen gaan. Anderzijds stijgt de vraag naar werkkrachten bv. zorgkundigen.

“VERGRIJZING KOST SOCIALE ZEKERHEID 17 MILJARD EXTRA TEGEN 2040” (DE TIJD, 2019)

- c) Welke invloed heeft de vergrijzing op de sociale zekerheid en hoe komt dat?

Het aantal ouderen die recht hebben op een pensioen stijgt, wat een grote uitgave is voor het socialezekerheidssysteem.

Vergrijzing
Vergrijzing is het fenomeen waarbij het aandeel van ouderen in de bevolking stijgt. Hierdoor zal het aantal ouderen die recht hebben op een pensioen stijgen, wat een grote uitgave is voor het socialezekerheidssysteem. Daarnaast heeft de vergrijzing ook gevolgen voor de arbeidsmarkt. De vraag naar bijvoorbeeld zorgkundigen zal stijgen, terwijl het aanbod van arbeid daalt.

8 Coronacrisis

ZIEKENHUIZEN KREUNEN ONDER UITVAL VAN PERSONEEL: ZNA ALLEEN AL ZOEKT TIENTALLEN EXTRA WERKNEMERS

Het Ziekenhuis Netwerk Antwerpen (ZNA) wil 32 zorgbuddy's aanwerven die het medisch personeel ondersteunen. Zij moeten bijvoorbeeld praten met patiënten, de krant voorlezen en maaltijden uitdelen. De buddy's zijn hard nodig, want door de vierde coronagolf is er veel meer werk in het ziekenhuis én vallen veel personeelsleden uit. ZNA zoekt ook stewards en contacttracers (Willocx, 2021).

VOLVO TRUCKS LEGT PRODUCTIE STIL DOOR CORONA: "VEILIGE AFSTAND NIET OVERAL GEGARANDEERD"

Vrachtwagenbouwer Volvo Trucks uit Oostakker legt dinsdagnamiddag de productie stil om haar personeel te beschermen tegen het coronavirus. Vera Bostyn, woordvoester van Volvo Trucks, voegt nog een reden toe: "De toevoer van materiaal uit onder anderen Frankrijk en Italië verloopt steeds moeilijker. Op deze manier kan er niet langer worden gewerkt. De personeelsleden gaan niet in economische werkloosheid, maar blijven thuis door overmacht." Dat wil zeggen dat ze 65 procent van hun loon krijgen. Door corona is gevraagd dat naar 70 procent te brengen (Luyten, 2020).

PVDA KLAAGT ONTSLAG INTERIMARBEIDERS VOLVO CARS AAN DOOR CORONAVIRUS

PVDA klaagt het ontslag van interimarbeiders aan nu de band stil ligt. "Door een lacune in de wetgeving moeten we het contract nu stopzetten als we de mensen bij de heropstart opnieuw willen aannemen", laat de woordvoester van het bedrijf weten. "Wij eisen een verbod op alle corona-ontslagen." zegt PVDA (MATTHYS, 2020).

MILJOEN MENSEN KREGEN UITKERING VOOR TIJDELIJKE WERKLOOSHEID

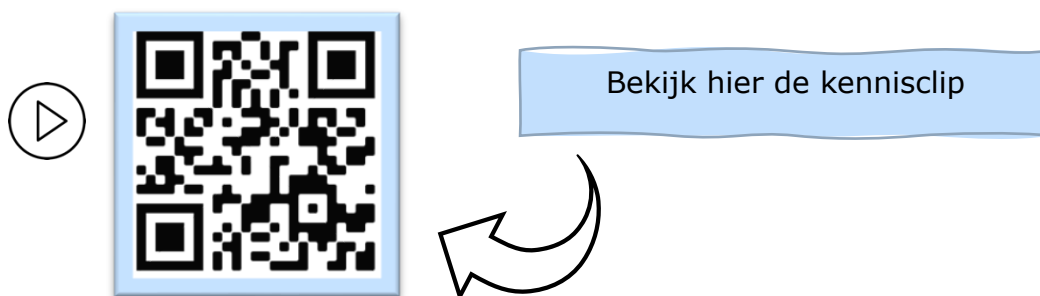
Meer dan 1 miljoen werknemers in België hebben tijdens de coronacrisis een uitkering ontvangen voor tijdelijke werkloosheid. Vooral mannen, jongeren, laaggeschoolden en mensen met een lager inkomen, kregen zo'n uitkering (ISA, 2020).

- Duid in het **geel** aan welke situatie(s) een invloed zal/zullen hebben op de arbeidsmarkt.
- Duid in het **groen** aan welke situatie(s) een invloed zal/zullen hebben op de sociale zekerheid.

Coronacrisis

Tijdens de **coronacrisis** verloren veel mensen hun job. Doordat de productie werd stilgelegd was er minder vraag naar arbeid in bepaalde sectoren. Toch waren er ook sectoren, denk maar aan de zorgsector, die extra personeel konden gebruiken. De sociale zekerheid ving de mensen op die hun job verloren door (tijdelijke) werkloosheidsuitkeringen uit te keren. Een zware kost voor het socialezekerheidssysteem.

LEVEL 3 – SAMENVATTING

De sociale zekerheid

De Belgische **sociale zekerheid** is een sociaal en financieel vangnet dat mensen helpt op momenten dat het even tegen zit. Het socialezekerheidsstelsel is gebaseerd op het **principe van solidariteit**. Het is een soort verzekering die bedoeld is om inkomen en/of verzorging te garanderen voor personen die voor een korte periode of permanent niet (meer) in staat zijn om zelf (genoeg) inkomen of verzorging te realiseren. Het zorgt ervoor dat elke Belg recht heeft op een menswaardig bestaan.

Waar komt dat geld vandaan? De **RSZ** (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) is de organisatie die instaat voor de sociale zekerheid. Werknemers, werkgevers en de overheid dragen bij tot de **financiering** van de sociale zekerheid door sociale bijdragen te betalen. Werknemers betalen een bijdrage van 13,07 % van het brutoloon, de werkgeversbijdrage bedraagt 25 % in de privésector en 32 % in de openbare sector. Het overtollige deel wordt bekostigd door de overheid, zij levert haar bijdrage door middel van subsidies.

De sociale zekerheid keert zowel **aanvullende-** als **vervangingsinkomens** uit. Een aanvullend inkomen is bijvoorbeeld een Groeipakket. Een voorbeeld van een vervangingsinkomen is een pensioen of een werkloosheidsuitkering.

Arbeidsmarkt

Naast de productmarkt, de markt waar producten worden verhandeld, bestaat er ook een markt waar werkkrachten gevraagd worden en zich aanbieden. We noemen dit de **arbeidsmarkt**.

Net zoals op de productmarkt heerst er op de arbeidsmarkt een wisselwerking tussen **vraag en aanbod**. De **vragers naar arbeid** zijn de werkgevers of de bedrijven die een vacature hebben openstaan, ze vragen naar werkkrachten of werknemers. De **aanbieders van arbeid** zijn de mensen die op zoek zijn naar een job of de gezinnen, zij bieden hun werkkrachten aan. De prijs die daarbij tot stand komt is het uiteindelijke loon. Het **loon** is de prijs waartegen werkgevers arbeid vragen op de verschillende deelmarkten en werknemers werk aanbieden. Waar de vraag en het aanbod van arbeid elkaar snijden ontstaat het **evenwichtsloon**.

Het sociaal overleg

Bij het bepalen van het loon speelt het **sociaal overleg** tussen de sociale partners een belangrijke rol. Tijdens het sociaal overleg komen de **vakbonden** of werknemersorganisaties en de **werkgeversorganisaties** samen om hun belangen te verdedigen en tot overeenkomsten (**collectieve arbeidsovereenkomsten** of cao's) te komen.

Als gevolg van het sociaal overleg kwam het minimumloon tot stand. Het **minimumloon** is de minimumgrens van het loon, de werkgever is wettelijk verplicht dit bedrag minimaal uit te betalen aan de werknemer. Onder deze grens mogen geen werknemers tewerkgesteld worden. Het minimumloon is geldig voor **alle werknemers en werkgevers in België** en wordt vastgelegd in een cao.

Bovendien werden ook de **loonbarema's** of **loonschalen** vastgelegd tijdens het sociaal overleg. De loonbarema's zijn tabellen met brutolonen binnen een **bepaalde sector**. Je loon stijgt afhankelijk van de ervaring en jaren dat een werknemer in de sector werkzaam is. Loonschalen worden vastgelegd in een cao per sector.

Onevenwicht op de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is niet altijd in evenwicht. Soms is er meer vraag dan aanbod of is het aanbod van arbeid groter dan de vraag naar arbeid. Deze onevenwichten zullen het evenwichtsloon van de werknemers beïnvloeden.

1. Knelpuntberoepen

Net zoals op de productmarkt zijn vraag en aanbod soms uit evenwicht. Op de arbeidsmarkt heb je verschillende deelmarkten (bv. de deelmarkt voor verpleegkundigen) of sectoren (bv. de zorgsector). Wanneer de vraag naar arbeid groter is dan het aanbod van arbeid op een deelmarkt, spreken we van een **knelpuntberoep**. Er is dan met andere woorden een aanbodtekort of vraagoverschot. Als gevolg van vraag en aanbod stijgen de lonen hoogstwaarschijnlijk in deze situatie.

De **VDAB** (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding) stelt ieder jaar een lijst op met beroepen waarvoor de vacatures moeilijk ingevuld raken en waar de vraag dus groter is dan het aanbod van arbeid. We noemen deze lijst de knelpuntberoepenlijst.

2. Werkloosheid

Is het aanbod, ofwel het aantal werkzoekenden groter dan de vraag op de arbeidsmarkt? Dan is er **werkloosheid**. In dit geval zullen de lonen hoogstwaarschijnlijk dalen.

De VDAB probeert zowel het personeelstekort bij de knelpuntberoepen als de heersende werkloosheid aan te pakken. Deze dienst begeleidt werkzoekenden naar een nieuwe job door middel van hun jobsite waar vacatures verschijnen. Bovendien probeert de VDAB onevenwichten zoals de knelpuntberoepen weg te

werken door in te zetten op opleidingen en individuele begeleiding aan te bieden in de zoektocht naar nieuw werk.

Actuele ontwikkelingen

Het marktevenwicht op de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid worden ook beïnvloed door actuele gebeurtenissen.

1. Migratie zorgt ervoor dat het aanbod van arbeid toeneemt. Bovendien zorgt de stijgende migratie in ons land door de vluchtelingen die naar België komen ook voor extra uitgaven voor de sociale zekerheid. Wanneer deze mensen geen job vinden, zal de sociale zekerheid hen van een inkomen voorzien.

De **vluchtelingencrisis** is zeer actueel: denk maar aan de oorlog tussen Oekraïne en Rusland, waardoor veel Oekraïners naar België vluchtten.

2. Vergrijzing is het fenomeen waarbij het aandeel van ouderen in de bevolking stijgt. Hierdoor zal het aantal ouderen die recht hebben op een pensioen stijgen, wat een grote uitgave is voor het socialezekerheidssysteem. Daarnaast heeft de vergrijzing ook gevolgen voor de arbeidsmarkt. De vraag naar bijvoorbeeld zorgkundigen zal stijgen, terwijl het aanbod van arbeid daalt.

3. Tijdens de **coronacrisis** verloren veel mensen hun job. Doordat bijvoorbeeld de productie werd stilgelegd was er minder vraag naar arbeid in bepaalde sectoren. Toch waren er ook sectoren, denk maar aan de zorgsector, die extra personeel konden gebruiken. De sociale zekerheid ving de mensen op die hun job verloren door (tijdelijke) werkloosheidsuitkeringen uit te keren. Een zware kost voor het socialezekerheidssysteem, want er kwamen bovendien minder sociale bijdragen binnen.

Deze drie trends beïnvloeden zowel het marktevenwicht op de arbeidsmarkt als de sociale zekerheid. Het zijn actuele ontwikkelingen waarmee we in de toekomst rekening zullen moeten houden.

CHECKLIST

- Ik kan de werking van de arbeidsmarkt toelichten.
- Ik kan de invloed van het sociaal overleg op de loonvorming uitleggen.
- Ik kan toelichten hoe de overheid ingrijpt bij onevenwichten op de arbeidsmarkt.
- Ik kan de werking van het socialezekerheidsstelsel in eigen woorden uitleggen.
- Ik kan de impact van actuele ontwikkelingen zoals vergrijzing, migratie en corona op de arbeidsmarkt toelichten.
- Ik kan de impact van actuele ontwikkelingen zoals vergrijzing, migratie en corona op het socialezekerheidsstelsel toelichten.

SYNTHESE

= het geheel van alle vraag naar en aanbod van arbeid

De arbeidsmarkt

De vragers zijn: *werkgevers* / *werknemers* / *bedrijven* / *gezinnen*

Zij ~~bieden arbeid aan~~ / *vragen arbeid*

Voor hun is het loon een *kost* / ~~opbrengst~~

De aanbieders zijn: *werkgevers* / *werknemers* / *bedrijven* / *gezinnen*

Zij *bieden arbeid aan* / ~~vragen arbeid~~

Voor hun is het loon een ~~kost~~ / *opbrengst*

$A > V$: *aanbodoverschot* / *aanbodtekort*

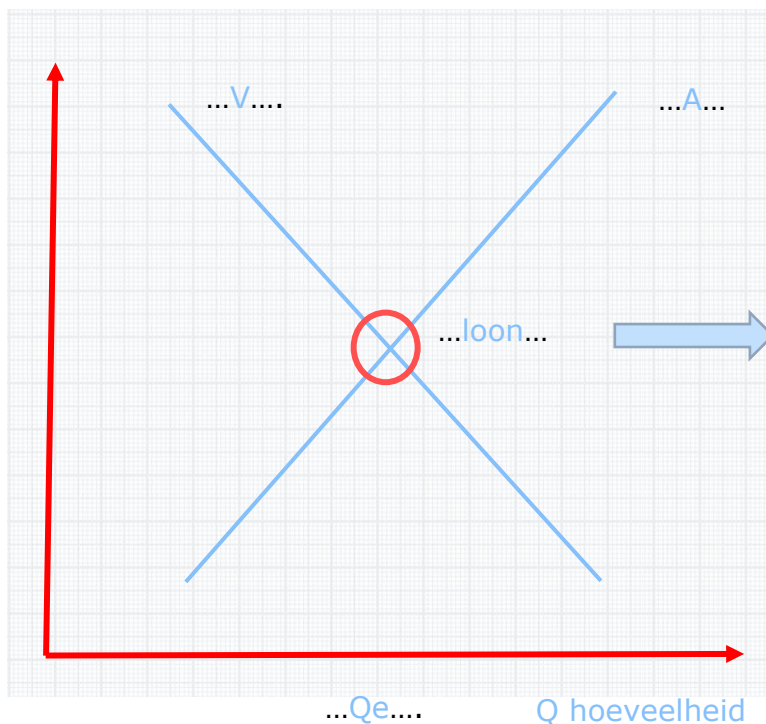
→ *werkloosheid* / *knelpuntberoep*

$V > A$: *vraagoverschot* / *vraagtekort*

→ *werkloosheid* / *knelpuntberoep*

P prijs
loon in
euro

...Pe...

Bij het sociaal overleg tussen vakbonden of werknemersorganisaties en werkgeversorganisaties wordt het minimumloon bepaald. In iedere sector worden er ook loonschalen of loonbarema's vastgelegd.

De RSZ of de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid is de organisatie in België die aanvullende- en vervangingsinkomens verschaft. Dit principe is gebaseerd op solidariteit.

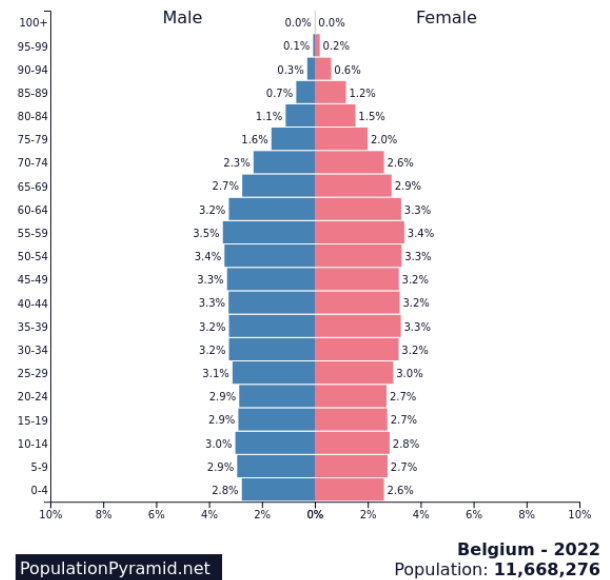
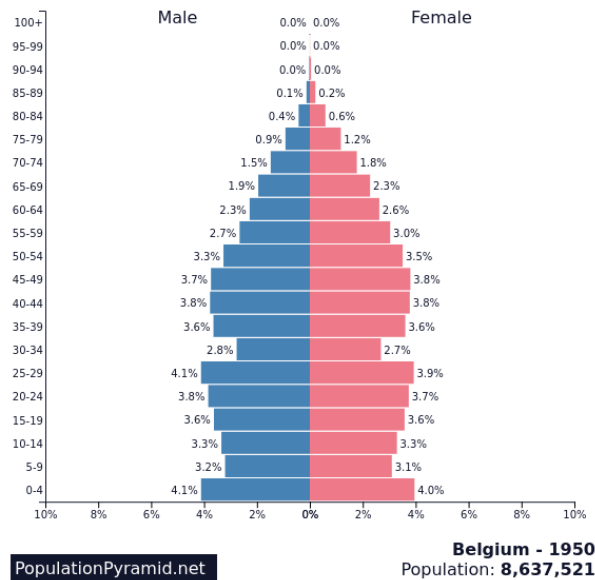
De arbeidsmarkt en sociale zekerheid worden beïnvloed door:

1. migratie/vluchtelingencrisis
2. vergrijzing
3. coronapandemie

LEVEL 4

1 De leeftijdspiramide van België

Vergelijk de twee leeftijdspiramides met elkaar. Wat kan je besluiten?

(population Belgium, 2022)

(population Belgium, 2022)

De Belgische bevolking wordt als maar ouder. In 2022 zijn er meer ouderen dan in 1950, de vergrijzing is zichtbaar. Dit wordt gecombineerd met een krimp bij de geboortes, in 1950 was er na wereldoorlog twee een babyboom.

2 Blind gesprongen

Bekijk de video en beantwoord de vragen.

- a) Zou jij deelnemen aan het programma Blind gesprongen? Waarom wel of niet?

Eigen antwoord.

- b) Welke job zal Elia binnenkort uitoefenen?

Elia wordt binnenkort misschien kinderbegeleidster.

- c) Is dit een knelpuntberoep? Zo ja, welke oorzaak vormt het knelpunt?

Begeleider kinderopvang is een knelpuntberoep. De oorzaken van dit knelpunt zijn: kwalitatief tekort, kwantitatief tekort en specifieke arbeidsomstandigheden.

blind
gesprongen

Waag ook de grote sprong!

En zet net zoals de kandidaten van 'Blind gesprongen' je loopbaan in beweging.

(VDAB, 2022)

VDAB

3 Redders

Lees het artikel door de QR-code te scannen of op de wereldbol te klikken.

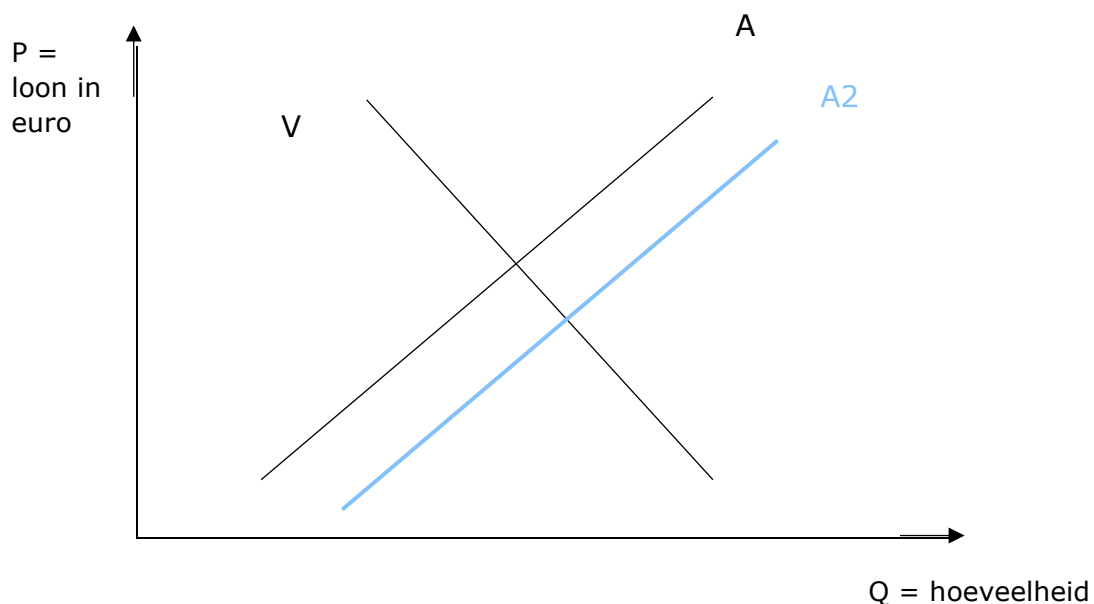
a) Omschrijf in een kernzin waarover het artikel gaat.

Er is een groot tekort aan zwembadredders en er wordt overwogen om flexijobbers in te zetten om dit knelpuntberoep terug te dringen.

b) Wat is de oorzaak van dit knelpuntberoep? Raadpleeg eventueel de knelpuntberoepenlijst.

Er is zowel een kwantitatief als kwalitatief tekort en een tekort door specifieke arbeidsomstandigheden. Er zijn heel weinig redders, daarbovenop hebben mensen in de opleiding moeite met het behalen van een diploma. Ook krijgen ze in het beroep vaker te maken met fysieke en verbale agressie.

c) Stel deze situatie grafisch voor.

4 Jobbeurs in het ziekenhuis

ZIEKENHUIS VERLOOT FESTIVALTICKETS IN ZOEKTOCHT NAAR PERSONEEL

Honderd artsen en 850 personeelsleden: zoveel mensen werken er in het AZ Sint-Maria in Halle. Maar daar kunnen er gerust nog bij, want momenteel telt het ziekenhuis 44 vacatures voor zeer uiteenlopende jobs - van artsen tot verpleegkundigen, technici en administratief personeel.

'Het aantal openstaande vacatures is historisch hoog in Halle-Vilvoorde en dat ondervinden ook wij', zegt Luc Kiekens, directeur Human Resources. 'In onze regio zijn er bovendien weinig mensen werkloos, wat het niet eenvoudig maakt om vacatures in te vullen.' Daarom organiseert het Sint-Mariaziekenhuis een grote jobbeurs in het ziekenhuis.

Personeelstekort

Het beroep van verpleegkundige staat momenteel op nummer één in de lijst van knelpuntberoepen. 'Maar ook technici en schoonmakers staan hoog op deze lijst. Allemaal profielen die wij nodig hebben. Dus moeten we wel iets doen om mensen te overtuigen om voor ons te kiezen.' zegt Kiekens.

Festivaltickets

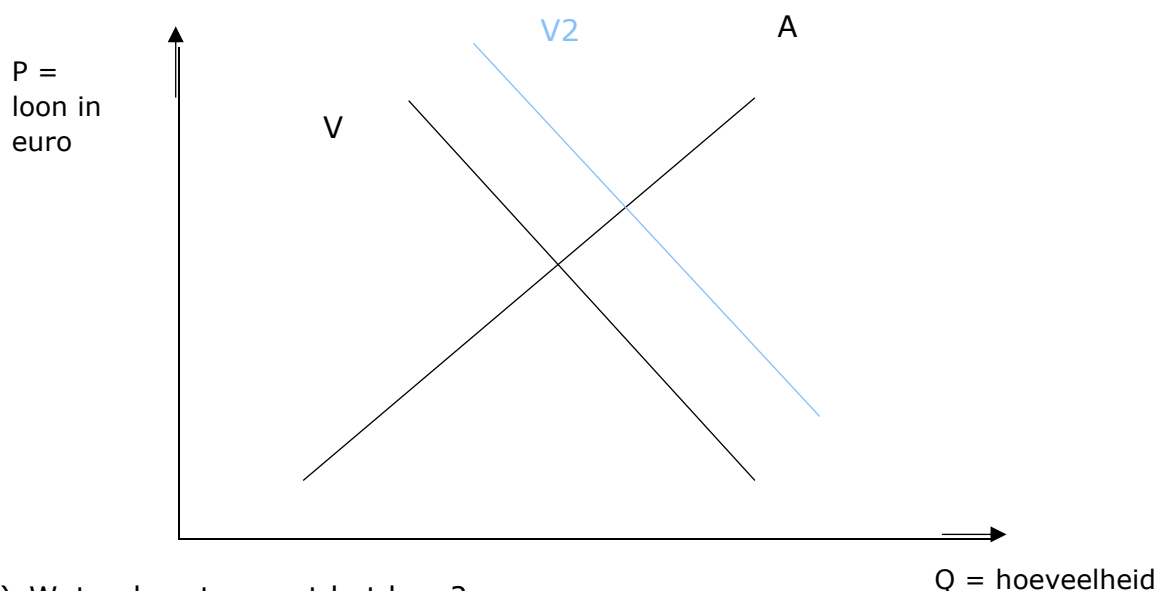
Dat wil het Sint-Mariaziekenhuis doen met een jobbeurs op donderdag 31 maart waarbij geïnteresseerden tussen 18 en 20 uur een kijk krijgen achter de schermen. Ze mogen zelf op verkenning gaan langs diensten die bovenaan hun wenslijstje staan. En als extra duwtje in de rug worden zelfs enkele festivaltickets verloot onder de deelnemers aan de jobbeurs, ongeacht of men nu een contract tekent of niet.

Niet eerste jobbeurs

'Momenteel zijn er gewoon te weinig verpleegkundigen op de markt en is er een grote uitstroom van mensen die met pensioen gaan die we moeilijk kunnen opvangen. Maar we leven op hoop. We organiseren zo'n jobbeurs al sinds 2016 en elke keer levert dit toch een aantal nieuwe collega's op.'

(Depraetere I. , 2022).

a) Stel deze situatie grafisch voor.

b) Wat gebeurt er met het loon?

Het loon zal stijgen doordat de vraag naar personeel stijgt.

5 Financial Literacy @ School – Wikifin

Wikifin ontwikkelde een digitale Urban trail waarin je meer te weten komt over de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid. Ga aan de slag door de QR-code te scannen of op de wereldbol te klikken.

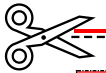

DIDACTISCHE TIP

Uitleg bij het spel

- a) De leerlingen krijgen kaartjes waarop staat aangegeven of ze werkgever of werkzoekende zijn, maar ook naar welke job of werkkraft ze op zoek zijn.
- b) De vier werkgevers die op zoek zijn naar werknemers staan elk in een hoek van de klas.
- c) De andere leerlingen zijn werkzoekend en zullen moeten solliciteren bij de werkgevers. De mogelijke werkkraften weten op voorhand niet welke job ze bij welke werkgever zullen vinden. Wanneer ze de juiste capaciteiten hebben en bij de eisen van de werkgever passen, worden ze aangenomen. De werknemers moeten dan hun kaartje afgeven aan de werkgever waarna ze in ruil een visitekaartje krijgen met daarop hun functie. De leerlingen die aangenomen zijn, blijven bij hun werkgever staan.
- d) Aangezien de werkgevers minder werkkraften nodig hebben dan er zijn, zullen niet alle leerlingen een job vinden. De leerlingen die aan het einde van het spel werkloos zijn, blijven in het midden van de klas staan.

Tip: Je kan hierna een onderwijsleergesprek met je leerlingen houden.

nr. 1: Jij biedt jouw talenten als verkoper aan.	nr. 8: Jij bent afgestudeerd als verpleegkundige
nr. 2: Jij zoekt werk als boekhouder.	nr. 9: Jij bent een ingenieur en je wil graag een andere werkgever.
nr. 3: Jij wil graag werken als verkoper.	nr. 10: Jij wil aan de slag gaan als informaticus.
nr. 4: Jij wil graag aan de slag als administratief bediende.	nr. 11: Dreamland is op zoek naar twee verkopers.
nr. 11: VERKOPER	nr. 11: VERKOPER
nr. 5: Jij wil graag werken als management assistent.	nr. 12: Onderneming Rauwens wil graag een nieuwe informaticus en een ingenieur in zijn team.
nr. 12: INFORMATICUS	nr. 12: INGENIEUR
nr. 6: Jij wil graag beginnen als management assistent.	nr. 13: Onderneming Telenet wil graag een management assistent en een boekhouder voor op de financiële afdeling van het bedrijf.
nr. 13: MANAGEMENT ASSISTANT	nr. 13: BOEKHOUDER
nr.7: Jij wil graag werken als verkoper.	nr. 14: De Belgische overheid zoekt drie verplegers en een informaticus. Ze zoeken ook een ingenieur.
nr. 14: VERPLEGER	nr. 14: VERPLEGER
nr. 14: VERPLEGER	nr. 14: INGENIEUR

begrippenlijst

de arbeidsmarkt	De markt waar vraag naar en aanbod van arbeidskrachten in wisselwerking staan.
de vraag naar arbeid	Het deel van de markt dat op zoek is naar arbeidskrachten bv. de werkgevers.
het aanbod van arbeid	Het deel van de markt dat op zoek is naar werk bv. de gezinnen.
de sociale zekerheid	Een systeem in België dat als doel heeft mensen en gezinnen tijdelijk of permanent te voorzien van een (aanvullend/vervangend) inkomen. Dit systeem is gebaseerd op het principe van solidariteit.
het minimumloon	De minimumgrens van het loon, de werkgever is wettelijk verplicht dit bedrag minimaal uit te betalen aan de werknemer. Onder deze grens mogen geen werknemers tewerkgesteld worden. Het minimumloon is geldig voor alle werknemers en werkgevers in België en wordt vastgelegd in een cao.
het loonbarema of de loonschaal	Dit is een tabel met brutolonen binnen een bepaalde sector. Je loon stijgt afhankelijk van de ervaring en jaren dat een werknemer in de sector werkzaam is. Loonschalen worden vastgelegd in een collectieve arbeidsovereenkomst per sector.
de vakbond	Vakbonden vertegenwoordigen de werknemers tijdens het sociaal overleg waarbij de cao's worden vastgelegd.
de collectieve arbeidsovereenkomst (cao)	Een overeenkomst die wordt afgesloten tussen vakbonden en werkgeversorganisaties tijdens het sociaal overleg. Dit kan op ondernemingsniveau (bedrijf) gebeuren, maar ook op sectoraal- (voor een sector) of interprofessioneel niveau (voor heel België).
de werkgeversorganisatie	De partij die de werkgevers vertegenwoordigt tijdens het sociaal overleg.
de sociale partners	De overkoepelende term voor de vakbonden en werkgeversorganisaties.
het knelpuntberoep	Een beroep waarbij de vraag groter is dan het aanbod.
de VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding.
de werkloosheid	De situatie op de arbeidsmarkt waarbij het aanbod groter is dan de vraag.
het sociaal overleg	De onderhandelingen tussen de sociale partners, waarbij cao's worden vastgelegd.

ONLINE OEFENINGEN

Bezoek hier de website

QR-code	uitleg	score
	Welk begrip past het beste bij de omschrijving?	/7
	Sleep de vakbond naar de juiste kleur.	/3
	Sleep de werkgeversorganisaties naar de tafel van het sociaal overleg.	/4
	Lees de citaten of de fragmenten uit de artikels en beantwoord de bijhorende vragen.	/7

	Bekijk de interactieve video en beantwoord de vragen.	/4
	Oefen de begrippen van dit hoofdstuk, door het kruiswoordraadsel op te lossen.	/18

BIBLIOGRAFIE

- ACV. (2022). *Alles wat je moet weten over werken als jobstudent!*. Geraadpleegd op 18 april 2022 via <https://www.hetacv.be/je-rechten/studenten-en-schoolverlaters/jobstudent>
- Arbeidsmarkt in Zuid-Holland kan en moet beter.* (2018, 7 november). Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://goudafm.nl/arbeidsmarkt-in-zuid-holland-kan-en-moet-beter/>
- Arbeidsrechter. (2021). *Algemene informatie arbeidsmarkt.* Geraadpleegd op 6 april 2022 via <https://www.arbeidsrechter.nl/algemene-informatie-arbeidsmarkt/>
- Argenta. (s.d.). *Verzekerd wonen.* Geraadpleegd op 6 april 2022 via <https://www.argenta.be/content/dam/argenta/documenten/verzekeringen/brandverzekering/Productfiche%20Verzekerd%20Wonen%20&%20Verzekerd%20Wonen+,%20Brandverzekeringen%20voor%20de%20huurder.pdf>
- Attentia. (s.d.). *Hoe stelt u als kmo een arbeidsovereenkomst en -reglement op?*. Geraadpleegd op 25 april 2022 via <https://kmo.attentia.be/veelgestelde-vragen/artikels-spotlight/hoe-stel-je-als-kmo-een-arbeidsovereenkomst-en-reglement-op/#:~:text=De%20arbeidsovereenkomst%20legt%20dus%20alle,exemplaar%20van%20het%20reglement%20krijgen.>
- AW. (2020, 29 juni). Minder vrees voor faillissement bij horeca, maar werkgelegenheid daalt en risico op faling blijft dubbel zo hoog. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- AWEL. (2022). *logo AWEL.* Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://www.awel.be>
- Baert, S. (2022, 31 januari). Van recordaantal vacatures naar recordaantal gemiste kansen. *De Standaard*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- BELGA. (2020, 23 oktober). Groot-Brittannië sluit met Japan eerste grote vrijhandelsakkoord na brexit. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 13 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- BELGA. (2022, 12 april). Benzine wordt morgen weer wat goedkoper. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 22 april 2022 via <https://www.hln.be>
- BELGA. (2022, 9 maart). Minimumloon komt vanaf april 100 euro hoger uit dan verwacht. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 6 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- BNP Paribas Fortis promoot lenen voor kerstcadeautjes. (2016, 29 november). *De Morgen*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.demorgen.be/nieuws/bnp-paribas-fortis-promoot-lenen-voor-kerstcadeautjes~b71dad85/>

-
- Boutsen, B. (2019, 27 juni). Nooit eerder zoveel jobstudenten aan de slag, vrouwelijke studenten verdienen voor het eerst evenveel. *VRT NWS*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- BudgetInZicht. (s.d.). *Eindrapport Wakosta*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://www.wakosta.be/end-result/fts82UEmJpugmewIsuLZ>
- Calluy, K. (2021, 6 december). Vlaamse Energieleverancier failliet door hoge energieprijzen, topman: "Dit hadden we niet kunnen voorzien". *VRT NWS*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- Cambio. (s.d.). *Cambio autodelen. Mijn auto waar ik wil, wanneer ik wil*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.cambio.be/nl-vla>
- Cardinaels, J. (2020, 25 januari). Dankzij onze minimumprijs maken de boeren straks weer winst. *De Tijd*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://www.tijd.be>
- CAW. (2022). *logo CAW*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://www.caw.be>
- Chocolade duurder na mislukte cacao-oogst. (2015, 6 mei). *De Tijd*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://www.tijd.be>
- Clemens, K. (2022, 23 maart). Boodschappen doen is alweer duurder geworden: om welke producten gaat het? Wat voorspellen experts nog?. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 19 april via <https://www.nieuwsblad.be>
- Coenegracht, M. (2022, 6 februari). Deze week in 'Familie': Zjef begaat een ferme stommititeit en Jenny neemt een onomkeerbare beslissing. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.hln.be/tv/deze-week-in-familie-zjef-begaat-een-ferme-stommititeit-en-jenny-neemt-een-onomkeerbare-beslissing~a6c5032d/>
- Consultancy.nl. (2022, 1 februari). *Bouwkosten nemen toe in 2022 door duurdere materialen en loonkosten*. Geraadpleegd op 12 mei 2022 via <https://www.consultancy.nl/nieuws/39069/bouwkosten-nemen-toe-in-2022-door-duurdere-materialen-en-loonkosten>
- De Chinese Muur*. (s.d.). Geraadpleegd op 16 mei 2022 via https://www.tripadvisor.be/ShowUserReviews-g652297-d747004-r758667617-De_Chinese_Muur-Egmond_aan_Zee_North_Holland_Province.html
- Decock, S. (2022, 8 april). Oorlog in Oekraïne doet bedrijven bezuinigen. *De Standaard*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Decock, S. (2022, 4 maart). Waarom een liter diesel nu evenveel kost als anderhalve liter Coca-Cola. *De Standaard*. Geraadpleegd op 20 april 2022 <https://www.standaard.be>
- De deeleconomie in de praktijk*. (2019, 27 november). Geraadpleegd 18 april 2022 via <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/duurzame-economie/deeleconomie/de-deeleconomie-de-praktijk?msclid=ea490cc5c88311ecb54c1750cad9847b>

-
- Degezelle, C. (2020, 2 april). Productie ligt stil? Dan maar mondmaskers maken. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 28 april 2022 via <https://www.hln.be>
- Depraetere, I. (2022, 12 maart). Ziekenhuis verloot tickets in zoektocht naar personeel. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Depraetere, I. (2022, 12 maart). Ziekenhuis verloot tickets in zoektocht naar personeel. *De Standaard*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Delbeke, K. (2022, 6 april). Coronaboom slaat om in 'pakjescrisis'. *De Standaard*. Geraadpleegd op 13 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Delbeke, K. (2022, 21 februari). Het leven werd duurder, vliegtickets goedkoper. *De Standaard*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://www.standaard.be>
- De Lijn. (2015, 17 juni). *De Lijn wint prestigieuze reclameprijs*. Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://delijn.prezly.com/de-lijn-wint-prestigieuze-reclameprijs#:~:text=De%20jury%20bekroonde%20De%20Lijn,voor%20verplaatsingen%20binnen%20de%20stad>.
- De Pijp Beweegt. (s.d.) *foto viskraam*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://depijpbeweegt.nl/locaties/viskraam-siem-schilder/>
- De vlag uit voor Duurzame Ontwikkelingsdoelen*. (2020, 25 september). Geraadpleegd op 3 mei 2022 via <https://www.inholland.nl/nieuws/de-vlag-uit-voor-duurzame-ontwikkelingsdoelen/>
- De Waard, P. (2018, 20 januari). Coca Cola gaat flessen recyclen: "De wereld heeft een afvalprobleem en wij een verantwoordelijkheid". *De Morgen*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://www.demorgen.be>
- D'Hoore, J. (2019, 9 juli). Vergrijzing kost sociale zekerheid 17 miljard extra tegen 2040. *De Tijd*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.tijd.be>
- Dupon, Y. (2022, 29 maart). Nieuwe iPhone SE minder populair dan verwacht: Apple beperkt productie door tegenvallende vraag. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://www.hln.be>
- Evian. (s.d.). *Live Young*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via https://www.evian.com/en_int
- Evolutie van mobiele netwerken, van 1G naar 5G...* (s.d.). Geraadpleegd op 3 mei 2022 via <https://www.informatique-mania.com/nl/linternet/reseau-lte/>
- Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg*. (s.d.). *Jeugdige werknemers*. Geraadpleegd op 6 april 2022 via <https://werk.belgie.be/nl/themas/arbeidsreglementering/jeugdige-werknemers>
-

-
- Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. (s.d.). *Verplichtingen van de werkgever en de werknemer*. Geraadpleegd op 24 april 2022 via <https://werk.belgie.be/nl/themas/arbeidsovereenkomsten/uitvoering-van-de-arbeidsovereenkomst/verplichtingen-van-de-werkgever>
- Fierens, A. (2020, 11 mei). *Winkelen mag weer*. Geraadpleegd op 6 mei 2022 via <https://arnulf.be/2020/05/11/winkelen-mag-weer/>
- Flaticon. (2022, 25 april). *Play button icon*. Geraadpleegd op 18 april 2022 via https://www.flaticon.com/free-icon/play-button_149125
- FOD Economie. (2019, 25 juni). *Deeconomie*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/duurzame-economie/deeconomie#:~:text=%E2%80%9CDe%20deconomie%20is%20een%20socio,consumptie%20van%20goederen%20en%20diensten.>
- Frame Economische Vorming*. (2021). Wommelgem: Uitgeverij VAN IN.
- Genootschap Onze Taal. (2014, 11 maart). *Duurzaam*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://onzetaal.nl/taaladvies/duurzaam>
- GoPlay. (s.d.). *Stukken van Mensen*. Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://www.goplay.be/stukken-van-mensen>
- Grommen, S. (2021, 24 december). Je spendeerde deze zomer bijna de helft meer in webwinkels dan een jaar eerder: "Kledingsector voorgoed getransformeerd". *VRT NWS*. Geraadpleegd op 3 mei 2022 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- HAA. (2022, 13 maart). Brood wordt 30 cent duurder, vooral door stijgende energiekosten met maar liefst 258 procent. *De Morgen*. <https://www.demorgen.be>
- Het Goed kringloopwarenhuid. (2021, 13 september). *Duurzame samenwerking Zeeman en Het Goed* [Online video]. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=gnyi1gNVkWk&t=194s>
- Hoe profiteren van de krappe arbeidsmarkt?*. (2018, 9 februari). Geraadpleegd op 29 mei 2022 via <https://www.compusearch.be/blog/hoe-profileren-van-de-krappe-arbeidsmarkt>
- Hubo. (2014). *Tips, promoties en kortingen*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.spaargids.be/forum/autosalon-2018-t24042-15.html>
- ISA. (2020, 17 juli). Miljoen mensen kregen uitkering voor tijdelijke werkloosheid. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- JAC. (2022). *logo JAC*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://www.caw.be/jac/>

-
- JV. (2022, 30 maart). NMBS wil meer reizigers aantrekken met herlancering Duo Ticket. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- jvh. (2022, 1 april). Inflatie in eurozone in maart gestegen tot 7,5 procent. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 25 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- jvh. (2021, 28 september). Wordt wc-papier weer duurder?. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Kinepolis. (2017, 29 september). *Kinepolis trekt naar Canada*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://focusonbelgium.be/nl/business/kinepolis-trekt-naar-canada>
- Kruidvat. (2021). *Nivea zonbescherming tweede artikel voor € 1 met gratis strandhanddoek*. Geraadpleegd op 13 april 2022 via <https://www.spydeals.nl/kruidvat/nivea-zonbescherming-2e-artikel-voor-1-met-gratis-strandhand-doeek-twv-1499-135514>
- Het Laatste Nieuws. Geraadpleegd op 20 april 2022 via <https://www.hln.be>

Lectrr. (2007, 8 november). *Brandstof fors duurder*. Geraadpleegd op 20 april 2022 via https://lectrr.be/nl/cartoon/2007_11_08_Brandstof_fors_duurder

Lectrr. (2014, 25 november). *Eisen*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via https://lectrr.be/nl/cartoon/2014_11_25_Eisen

Lectrr. (2014, 5 maart). *Koude Oorlog*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via https://lectrr.be/nl/cartoon/2014_03_05_Koude_Oorlog

Lectrr. (2015, 6 augustus). *Verzekering*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via https://lectrr.be/nl/cartoon/2015_08_06_verzekering

Lectrr. (2021). *Jaaroverzicht 2021*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://lectrr.be/nl>

Lectrr. (s.d.). *Staken*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/staken-1>

Lectrr. (s.d.). *Arbeidsmarkt*. Geraadpleegd op 6 mei 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/arbeidsmarkt>

Lectrr. (s.d.). *Btw-verlaging*. Geraadpleegd op 27 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/btw-verlaging>

Lectrr. (s.d.). *Huis aan huis*. Geraadpleegd op 13 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/huis-aan-huis>

Lectrr. (s.d.). *Klimaatverandering*. Geraadpleegd op 27 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl>

Lectrr. (s.d.). *Krantenpapier*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/krantenpapier>

-
- Lectrr. (s.d.). *Minimale dienstverlening*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://search.lectrr.be/nl/cartoon/minimale-dienstverlening-1>
- Lemmens, K. (2022, 19 februari). Snel, sneller, snelst ... Proximus voert strijd tegen Telenet op. *De Standaard*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Lesaffer, P. (2018, 6 april). SP.A pleit voor minimumprijzen: "Verbied promoties in supermarkten. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 27 april 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Lidl. (2021). *Aanbiedingen*. Geraadpleegd op 15 april 2022 via https://www.lidl.nl/?utm_source=tradetracker&utm_medium=affiliate&utm_campaign=15&utm_content=329873&utm_mktc=affiliate&dt_dynco=319B8CA5933AA0584E0182F847818D78
- Lievens, R. (2022, 15 april). RESTOTIP: Saporito, de enige Italiaanse pizzeria van Aalst. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 25 april 2022 via <https://www.hln.be>
- Luyten, S. (2020, 17 maart). Volvo Trucks legt productie stil door corona: "Veilige afstand niet overal gegarandeerd". *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 22 april 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Marco. (2020, 29 oktober). *5 dingen die je kunt doen tegen diefstal en inbraak*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.woonsfeervol.nl/5-dingen-die-je-kunt-doen-tegen-diefstal-en-inbraak/>
- Marec. (2021). Jaaroverzicht 2021. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 5 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Martijn, L. (s.d.). *Management & organisatie hoofdstuk 2 omgevingsinvloeden*. Geraadpleegd op 2 mei 2022 via https://media.scholieren.net/public/download/bijlage/5a5636c1bc56f_Hoofdstuk_2_Omgevingsinvloeden.pdf
- Matthys, C. (2020, 19 maart). PVDA klaagt ontslag interimarbeiders Volvo Cars aan door coronavirus. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 19 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- Media Markt. (2017, 29 september). *Media Markt viert verjaardag met hoge korting*. Geraadpleegd op 9 april 2022 via <https://nl.letsgodigital.org/aanbiedingen-kortingen/media-markt-korting/>
- Milieu Defensie. (2021, 21 oktober). *Greenwashing: groene woorden, vieze daden*. Geraadpleegd op 8 mei 2022 via <https://milieudefensie.nl/actueel/wat-is-greenwashing>
- Mydressoir. (s.d.). Geraadpleegd op 16 mei 2022 via <https://mydressoir.com/>
- Nath, G. (2020, 2 april). 'Niemand koopt kleren om thuis te zitten'. *De Standaard*. Geraadpleegd op 13 april 2022 via <https://www.standaard.be>

-
- ND. (2019, 17 januari). Zalando grijpt in: één keer dragen en terugsturen? Alleen als enorm etiket u niet stoort. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.hln.be>
- Ook broodprijzen kunnen verder stijgen door de oorlog in Oekraïne. (2022, 4 maart). Geraadpleegd op 16 april 2022 via <https://www.maxmeldpunt.nl/voeding/ook-broodprijzen-kunnen-verder-stijgen-door-de-oorlog-in-oekraïne/>
- Pepels, M. (2016, 14 juni). *Let op! Geld lenen levert geld op*. Geraadpleegd op 5 april 2022 via <https://faces-online.nl/let-op-geld-lenen-levert-geld-op/>
- Population Belgium. (2022). *Population pyramid of the World from 1950 to 2100*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.populationpyramid.net/belgium/2075/>
- Rasking, J. (2022, 29 januari). Ook fietshersteller is nu een knelpuntberoep. *De Standaard*. Geraadpleegd op 11 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (s.d.). *Student at work*. Geraadpleegd op 18 april 2022 via <https://www.studentatwork.be/nl/index.html>
- Rijksoverheid. (s.d.). *Verdragen over internationale onderwerpen*. Geraadpleegd op 8 mei 2022 via <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/internationale-verdragen/verdragen-over-internationale-onderwerpen#:~:text=In%20verdragen%20leggen%20landen%20en,aan%20gesloten%20partijen%20hun%20afspraken%20nakomen.>
- Salemi. (2018). *Autoverzekering en jongeren*. Geraadpleegd op 18 April 2022 via <https://www.autogids.be/auto-advies/verzekering/autoverzekering-jongeren.html>
- Smets, S. (2020, 20 november). *Een ongeval, wat nu?*. Geraadpleegd op 15 april 2022 via <https://magazine.vab.be/op-weg/een-ongeval-wat-nu/>
- Snick, C. (2013, 25 april). 'Olé van Aldi is identiek hetzelfde koekje als Leo'. *De Standaard*. Geraadpleegd op 20 april 2022 via <https://www.standaard.be>
- Somers, M. (2015, 24 september). In 2030 is de wereld perfect. Afgesproken? *De Standaard*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.standaard.be>
- Spradling, G. (2011, 5 december). *Globalization Part 2: Political Cartoons*. Geraadpleegd op 19 mei 2022 via <https://graceatelmberg.wordpress.com/2011/12/05/globalization-part-2-political-cartoons/>
- Stad Antwerpen. (2022). *Antwerpen fietst met Velo*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.velo-antwerpen.be/>
- Starbucks' magic bean shop. (2013, 5 oktober). Geraadpleegd op 16 mei 2022 via <https://blogs.ubc.ca/ioannissakarellos/2013/10/05/17/>

-
- STATBEL. (2021). *Migraties: Totale internationale migratie (Belgen en vreemdelingen) 1948-2020*. Geraadpleegd op 16 mei 2022 via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/migraties#figures>
- Statistiek Vlaanderen. (2021, 11 mei). *Bevolkingsvooruitzichten: 67-plussers*. Geraadpleegd op 16 mei 2022 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolkingsvooruitzichten-67-plussers>
- Student at work*. (s.d.). *logo Student at work*. Geraadpleegd op 29 april 2022 via <https://www.studentatwork.be/>
- Studio 100. (2020). *Daens De Musical*. Geraadpleegd op 18 mei 2022 via <https://www.bol.com/be/nl/p/daens-de-musical/9200000127741254/>
- Sustainable Development Goals Belgium. (2016, 26 september). *Sustainable Development Goals* [Online video]. Geraadpleegd op 12 mei 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=b6qPnu82OVU>
- Terra, C. (2022, 2 mei). *Zeeman start met verkoop tweedehands in België*. Geraadpleegd op 18 mei 2022 via <https://fashionunited.nl/nieuws/mode/zeeman-start-met-verkoop-tweedehands-in-belgie/2022050253373>
- Torck, L. (2021, 5 januari). "Nog meer Jumbo's in ons land kan leiden tot een echte prijzenoorlog en dan gaan vooral de zelfstandigen bloeden". *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 14 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Van den Abbeele, L. (2020, september). *De ondernemer vertelt, 7(9), 1*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.thinglink.com/scene/1414277316191715332>
- Vandenburg, G. (2017, 26 september). *SDGs bieden gezamenlijke taal voor duurzaamheid*. Geraadpleegd op 22 mei 2022 via <https://peoplepower.radio/sdgs-bieden-gezamenlijke-taal-duurzaamheid/>
- Van Den Eynde, I. (2022, 4 mei). ONZE OPINIE. Er zijn vacatures à volonté maar geen handen. Straks vallen we zachtjes stil. Zoals de treinen. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 18 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- Van der Aa, J. (2022, 28 maart). Vrouw op heterdaad betrapt na 20 autobranden. *De Standaard*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.standaard.be>
- Van der Klugt, G. (2021, 27 december). *Waarom het wereldwijde chiptekort in 2022 aanhoudt*. Geraadpleegd op 2 mei 2022 via <https://www.techzine.nl/blogs/infrastructure/473291/waarom-het-wereldwijde-chiptekort-in-2022-aanhoudt/>
- VDAB. (2022). *Blind gesprongen: Waag ook de grote sprong*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.vdab.be/blind-gesprongen>
- VDAB. (2022). *Knelpuntberoepenlijst*. Geraadpleegd op 3 mei 2022 via <https://www.vdab.be/trends/knelpuntberoepen>

-
- VDAB. (s.d.). *logo VDAB*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://www.vdab.be/>
- VDAB. (s.d.). *Werken als jobstudent*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.vdab.be/studentenjob?msclkid=82925bc6c3d711eca471b59bdd4a277a>
- Vereecke, K. (2020, 2 november). Geneeskunde voor het Volk legt werk (even) neer om aandacht te vragen voor (extra) zorgpersoneel: "De handschoenen zijn er, nu de handen nog". *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 6 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- Vienne, A. (2016, 20 april). *Sociaal werk in het OCMW: Minder administratieve last, meer vertrouwen*. Geraadpleegd op 22 april 2022 via <https://sociaal.net/opinie/sociaal-werk-ocmw/>
- Vlaamse overheid (s.d.). *Vakbonden en werkgeversorganisaties*. Geraadpleegd op 25 april 2022 via <https://www.vlaanderen.be/werken/welzijn-en-gezondheid-op-het-werk/vakbonden-en-werkgeversorganisaties>
- Vores globalisering. (2014, 11 september). *Den globale markedsplads*. Geraadpleegd op 12 mei 2022 via <http://voresglobalisering.blogspot.com>
- Vos, W. (2020, 5 oktober). Eerste nieuwe lichting verpleegkundigen Arteveldehogeschool afgestudeerd. *Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd op 9 mei 2022 via <https://www.hln.be>
- VRT NWS. (2021, 28 december). "Alles komt terug": bekijk hier het jaaroverzicht van VRT NWS. *VRT NWS*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- VTM. (2016, 3 november). *Wat als er overal jobstudenten waren? [Online video]*. Geraadpleegd op 29 april 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=6mrFmJ3un18>
- VTM. (2016, 15 december). *Wat als je alles verkocht kreeg | Wat Als? | VTM [Online video]*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=4CBtWpNnGPI>
- VTM. (2021). *Eenmaal Andermaal*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://vtm.be/vtmgo/eenmaal-andermaal~pb14c6328-edfb-47e6-9ec2-60c4ce4e1f8f>
- VTM Nieuws. (2022, 5 april). Moet overheid maximumprijs instellen?. *VTM Nieuws*. Geraadpleegd op 19 april 2022 via <https://www.hln.be/video/kanaal/nieuws-443/productie/moet-overheid-maximumprijs-instellen-295278>
- WATWAT. (2022). *logo watwat*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via <https://www.watwat.be>
- Wikifin. (2021, 6 mei). *Je loonbrief uitgelegd [Online video]*. Geraadpleegd op 29 april 2022 via <https://www.youtube.com/watch?v=7Mnq88PmbFw>

-
- Willocx, C. (2021, 16 november). Ziekenhuizen kreunen onder uitval van personeel: ZNA alleen al zoekt tientallen extra werknemers. *Het Nieuwsblad*. Geraadpleegd op 10 mei 2022 via <https://www.nieuwsblad.be>
- Worldview Upgrader. (s.d.). *UN Goals*. Geraadpleegd op 4 mei 2022 via <https://upgrader.gapminder.org/>
- Za. 11-05: Rommelmarkt zaterdag 11 mei van wijkgemeente De Rank op het plein van het Coenecoop College*. (2019, 6 mei). Geraadpleegd op 26 april 2022 via <https://goudafm.nl/za-11-05-rommelmarkt-zaterdag-11-mei-van-wijkgemeente-de-rank-op-het-plein-van-het-coenecoop-college/>
- Zalando. (2021, 20 april). *10% korting op je volgende bestelling*. Geraadpleegd op 12 april 2022 via <https://www.spydeals.nl/zalando/10-korting-bij-besteding-vanaf-eur75-via-de-zalando-nieuwsbrief-154909>
- Zalando SE. (2020, 12 oktober). *Algemene voorwaarden*. Geraadpleegd op 14 april 2022 via https://zalando-mosaic-cdn-jarvis.s3.eu-west-1.amazonaws.com/friday/uploads/2020-10-12%20T%26C_BE_Dutch_Zircle.pdf
- Zeeman. (s.d.). *Resale*. Geraadpleegd op 12 mei 2022 via <https://www.zeeman.com/nl/resale>

BRITT DE NEVE
ANNELORE GOESSENS
YANAÏKA DE SPIEGELEER
CELIEN DEVENYNS

